

ห้องสมุด
ห้องสมุดวชิรญาณ
สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ
วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

บทสวดไหว้พระรัตนตรัย

ชาคริต อันทรวาน

ภาควิชาภาษาไทย

วิทยาลัยครูเลย

คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

พ.ศ. 2524

บทคัดย่อ

เรื่อง บทศุภขวัญ จังหวัดเลย

การวิจัยบทศุภขวัญจังหวัดเลยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อทางศาสนาและวิถีธรรม ค่านิยม ภาษาและชนบทรอบเนียบประเพณีอันปรากฏอยู่ในบทศุภขวัญ

วิธีการวิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์โดยทำพิธิบทศุภขวัญจริง บันทึกเทป ถอดเทปและแปลข้อมูลเป็นภาษาไทยกรุงเทพฯ ดำเนินการวิเคราะห์ โดยอาศัยข้อมูลเอกสารประกอบ

ผลการวิจัย ปรากฏว่า ความเชื่อถือของชาวจังหวัดเลยที่ปรากฏในบทศุภขวัญเชื่อใน ผีแสน ผีคำ พระอินทร์ พระพรหม ผสมผสานกับพุทธศาสนาในค่านิยมธรรมพบว่าชาวเลยมีความเมตตา เดือดร้อนเผื่อแผ่ ร่วมมือกันสามัคคีกันอยู่ใกล้ในค่านิยมและข้อห้ามชาวเลยมีค่านิยมทางความร่ำรวย ความเป็นเจ้านายใหญ่โต ความสุขสบายและชอบศุภ^{สันต์}นิมิตมีปัญญาและอายุยืน รวมทั้งการเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ในค่านิยมห้ามพระประพฤตินอกศีลธรรม ข้อห้าม บัวเมียและเด็กเพื่อให้อยู่ในความสงบสุขปลอดภัยค่านิยมภาษาและวัฒนธรรมภาษาเป็นลักษณะ ร่ายยาวใช้คำซ้ำหลายประเภท ค่านิยมวัฒนธรรม มีความร่วมมือกันทางสังคมและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดคนมาก

ผลการวิจัยนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม อันดี ของไทย

ต่อไป

คำนำขอบคุณ

การวิจัยชุดวิจัย จังหวัดเลยเกิดขึ้นได้เพราะผู้วิจัยได้ไปศึกษาและ
ร่วมประชุมสัมมนาเรื่องราวทางวรรณกรรม อีสานหลายแห่ง ผู้เชี่ยวชาญในอีสาน
ศึกษาได้ให้ขอแนะนำหลายประการ ไฉนจุดเริ่มต้นของการวิจัย

ในระหว่างการดำเนินการวิจัย ได้มีผู้ให้ข้อมูล ขอแนะนำ คำอธิบาย
อธิบายเกี่ยวกับ คำศัพท์ ประเพณีหลายประการ ได้แก่ อาจารย์สาร สารทัศนานนท์
อาจารย์สมาน ยศพล อาจารย์คร.ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา , อาจารย์คนุต ไชยสินธุ์
อาจารย์ทองสุข จารุเนธิชน, อาจารย์โรม จันทรพอง และอาจารย์อภิวัฒน์ พรหมสัจจา
พรต ได้กรุณาตรวจแก้ให้ถูกต้องต่าง ๆ ที่เอ่ยนามรวมทั้งผู้ที่มีใจเอ่ยนามมาได้แก่
คณาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเลย หลาย ๆ ท่าน
ช่วยกันชี้คําแนะนํานี้สำเร็จ

ขอขอบคุณวิทยาลัยครูเลยที่ให้การสนับสนุนการวิจัยคำแนะนํานี้
และกำลังใจ และสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเลย ได้ให้ทุน
สนับสนุนการวิจัย จนการวิจัยนี้เสร็จเรียบร้อยดี

ความพลาดก้องกังวาลที่เกิดขึ้นในการวิจัยเพราะความโง่เขลาเบา
ปัญญาของข้าพเจ้า

ชาคริต อเนตรวัน

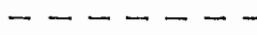
วิทยาลัยครูเลย

ธันวาคม 2524

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
1.5 ประโยชน์ที่ควรได้รับจากการวิจัย.....	9
1.6 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	9
2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดเลย.....	11
2.1 ลักษณะภูมิประเทศอันส่งเสริมพัฒนาความเป็นอยู่ของ ชาวจังหวัดเลย.....	11
2.2 ประเพณีของชาวจังหวัดเลย.....	19
2.3 บรรทัดฐานและสถาบัน.....	24
2.4 การดำรงชีวิตประจำวันและอาหารการกิน.....	26
2.5 พิธีกรรมการสู่ขวัญ.....	28
3. ความเชื่อทางศาสนาและจริยธรรม.....	40
3.1 ความเชื่อทางศาสนาและความเชื่ออื่น.....	40
3.2 จริยธรรม.....	46
4. กฎนิยมและข้อห้าม.....	52
4.1 กฎนิยม.....	53
4.2 ข้อห้าม.....	58

บทที่	หน้า
5. ภาษาและชนบทชนบทนิยมประเทศไทย.....	64
5.1 ภาษาและความงามทางภาษา (ไทย).....	64
5.2 ชนบทชนบทนิยมประเทศไทย.....	70
6. เบ็ดเตล็ด.....	75
6.1 แนวคิดการปลูกเรือน.....	75
6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนชาติ.....	77
6.3 สถาปัตยกรรมประเทศไทย.....	78
6.4 การออกแบบอาคาร : การแบ่งห้องในเรือน.....	81
7. สรุป อภิปรายและข้อเสนอนาน.....	83
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	90

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ตามสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดเลย จักอยู่ในกลุ่มภาคอีสานตอนเหนือ ซึ่งมีภูเขาล้อมรอบมีหุบเขาเป็นแอ่ง ๆ ถ้าตามสภาพวัฒนธรรมทางภาษาและประเพณี ก็จักอยู่ในกลุ่มอีสาน เช่นเดียวกัน แต่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันคือคำภาษาไทยใน เรื่องของเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีลักษณะเสียงสูงต่ำและการขึ้น - ลงของระดับเสียงแตกต่าง ไปจากจังหวัดอื่น ๆ ของภาคอีสาน ด้วยเหตุที่จังหวัดเลยมีภูมิประเทศเป็นหุบเขาและ ภูเขา ดังนั้นในอดีตที่ผ่านมา การติดต่อกับภาคอีสานและภาคกลางจึงไม่สะดวกแต่อาจ ติดต่อกับทางหลวงพระบาง, ลานช้าง และเวียงจันทน์ได้สะดวกกว่าโดยอาศัยลำแม่น้ำโขง ด้วยลักษณะสภาพภูมิศาสตร์และการคมนาคมในอดีตที่ผ่านมาประเพณีวัฒนธรรม ของจังหวัดเลย จึงอาจมีข้อแตกต่างไปจากอีสานทั่วไปบางประการและประเพณีบางอย่างที่ทางอีสานโบราณเคยปฏิบัติและได้เลิกกันไปแล้วแต่ทางจังหวัดเลยยังคงได้ พบเห็นชาวบ้านปฏิบัติกันเนื่อง ๆ และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีทำบุญช่าชะ อัน เป็นพิธีจ้างบาปในหมู่บ้านตามบ้านใดก็ได้ เหตุไรก็ยก ก็จะมีพิธีทำบุญช่าชะ พิธีแห่ นางแมว พิธีเลี้ยงบ้าน เป็นต้น ซึ่งมีกรรมต่าง ๆ ถูกชาวจังหวัดเลยกระทำขึ้นเพื่อให้ได้ ไปสิ่งที่ดีตนต้องการผลทางพิธีกรรมก็จะเกิดขึ้น ผลที่เกิดขึ้นอาจเกิดทั้งทางตรงและ ทางอ้อมแก่จิตใจ กล่าวคือเมื่อบุคคลใดประกอบพิธีกรรมยอมกลาหวังไว้ว่า ผลดีทาง ภูมิธรรมและจะเกิดขึ้น ก็จะทำให้ไปสู่อุบัติความสบายใจ ทำให้จิตใจมีสิ่งยึดเหนี่ยว จิตใจ นั้นคงการประกอบกิจการอื่น ๆ ก็มีความมั่นใจมากขึ้น ผลดีก็จะเกิดขึ้นในการดำรง ชีวิตประจำวัน

ชาวไทยได้กำหนดพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นหลายอย่างอันนี้

(1) พิธีกรรมตามประเพณี (2) พิธีกรรมระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ (3) พิธี
 วิทยาโรค" (ถึงแก่อัตถการ 2523 : 9) การสู่ขวัญเป็นพิธีกรรมหนึ่งจัดอยู่ใน
 ลักษณะ พิธีกรรมใน ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ นั่นคือชีวิตของคนจะไม่ได้อยู่ปกติสุขตลอดไป
 แต่อาจจะต้องมีการพลิกพราก ปรากฏในสิ่งนิคปกติในชีวิต เหตุการณ์ปกติในชีวิต
 ชาวไทยเรารู้ว่าขวัญยอมไม่อยู่กับเนื้อกับตัว และจะต้องประกอบพิธีกรรมสู่ขวัญ เพื่อ
 เรียกขวัญกลับมาสู่ตัว จังหวัดเลยเป็นจังหวัดหนึ่งเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาค
 อีสาน ซึ่งชาวบ้านยังคงประกอบพิธีสู่ขวัญให้แก่บุคคลในท้องถิ่น, ก่อนรับแขกผู้ใหญ่
 เลื่อนยศเลื่อนชั้น, บวชนาค, หรือได้รับเคราะห์กรรมอันตรายต่าง ๆ แต่ **เอกลักษณ์**
 ใดชีวิตของชาวจังหวัดเลย ผู้คนกับพิธีกรรมการสู่ขวัญตลอดตั้งแต่เกิดใหม่ ๆ ก็มี
 พิธีสู่ขวัญเล็กเกิดใหม่ จนเขาแก่ชราที่ยังเข้าพิธีสู่ขวัญ พิธีสู่ขวัญจึงเป็นพิธีกรรมที่ทำ
 ใหม่กับบุคคลทุกเพศทุกวัย ทุกชั้นวรรณะ ชีวิตของชาวอีสานโดยเฉพาะชาวจังหวัดเลย
 จึงผูกพันกับพิธีสู่ขวัญตลอดมา พิธีสู่ขวัญจึงมีบทบาทอันสำคัญในทางจิตวิทยาให้บุคคลมีความ
 กล้าแกร่งทางจิตจิตใจ ทางการศึกษา, โอิวาท จริยธรรม, กำนันประวัติกษัตริย์
 และสิ่งอื่นๆ อีกหลายอย่าง ที่ปรากฏอยู่ในหตุขวัญ จำนวนแล้ว จะต้องนำมาศึกษา
 ค้นคว้าวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อศึกษา แนวความคิด กำนัน โลกทรรศน์ ของชาว
 ไทย ที่ได้สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นการศึกษา ขตุขวัญจังหวัดเลย ซึ่งมีสภาศ
 ภูมิกษัตริย์เป็นป่าเขาอันแยกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน จึงน่าจะมีคุณ
 ลักษณะเด่นอันแตกต่างไปจากขตุขวัญ ของชาวไทยถิ่นอื่น ๆ ซึ่งจำนวนที่สืบทอดมา
 แต่โบราณ

1.2 ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อรวบรวมขตุขวัญสำคัญที่มีอยู่ในจังหวัดเลย
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ขตุขวัญ เชิงโอิวาท, กำนัน และประเพณีวัฒนธรรม
 อันเป็นเหตุให้ประชาชนรักษาระเบียบประเพณีดั้งเดิม

1.2.3 เพื่อรักษาประเพณีการสู้วัว และบทสวดวัวของจังหวัดเลยเป็นลาย
ลักษณ์

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1.3.1 ลักษณะข้อมูล

1.3.1.1 ข้อมูลจากการสืบทอดทางมุขปาฐะ ของบทสวดวัวและพิธี
กรรมอันเกี่ยวเนื่องกับข้อมูลนั้น

1.3.1.2 บทสวดวัวที่เลือกสรรค่านำมาวิเคราะห์มี

- 1) บทสวดวัวบายศรี
- 2) บทสวดวัวทั่วไปหรือคนธรรมดา
- 3) บทสวดวัวยาว - สาวหรือแต่งงาน
- 4) บทสวดวัวขึ้นบ้านใหม่
- 5) บทสวดวัวทหาร
- 6) บทสวดวัวนาค
- 7) บทสวดวัวแก้แค้นไฟไหม้หรือออกไฟ
- 8) บทสวดวัวดุงเป่า (ดุงเงินดุงทอง)
- 9) บทสวดวัวสะเดาะเคราะห์ต่าง ๆ
- 10) บทสวดวัวถวาย
- 11) บทสวดวัวขาว
- 12) บทสวดวัวควม (แก้)
- 13) บทสวดวัวน้ำสอย (ตามรอบหรือตามธรรมเนียม)

รวม 13 ชนิด รวม 34 บท ดังปรากฏอยู่ในภาคผนวกแล้ว

1.3.2 ขอบเขตทางภูมิศาสตร์และผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์หลักแบ่งการปกครองเป็น 9 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ ได้แก่

- 1) อำเภอเมือง
- 2) อำเภอเชียงคาน
- 3) อำเภอปากชม
- 4) อำเภอท่าลี่
- 5) อำเภอกันทรวิชัย
- 6) อำเภอนาแห้ว
- 7) อำเภอวังสะพุง
- 8) อำเภอภูกระดึง
- 9) อำเภอภูเรือ
- 10) กิ่งอำเภอนาคู
- 11) กิ่งอำเภอภูหลวง

เนื่องจากอำเภอนานาชาติมีวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่นเดียวกับอำเภอกันทรวิชัย กิ่งอำเภอนาคูมีวัฒนธรรมหลากหลายคล้ายอำเภอเมือง และกิ่งอำเภอภูหลวงเพียงจะแยกออกจากอำเภอวังสะพุง (ส.ศ. 2523) ดังนั้นจึงเลือกวิทยากรจาก 8 อำเภอเป็นผู้ให้ข้อมูลบุคคลทั้งสิ้น 13 ชนิดโดยมีรายละเอียดตามอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

1.3.2.1 อำเภอเมือง วิทยากรคือ

นายทองวัน นามวงศ์ อายุ 76 ปี บ้านท่าปลา ตำบลในเมือง อำเภอเมืองให้ข้อมูล 4 ชนิด

- 1) มหุสขวัชบุษยศรี
- 2) มหุสขวัชเด็กเกิดใหม่
- 3) มหุสขวัชบ้านใหม่
- 4) มหุสขวัชยามก

1.3.2.2 อำเภอเชียงคาน วิทยากรคือ

นายสุข จันทร์มา อายุ 77 ปี 102 หมู่ 1 ตำบลนาข้าว อำเภอเชียงคานให้ข้อมูล 2 ชนิดคือ

1) มหสูภษวัญนาค

2) มหสูภษวัญมาว - สาว

นายเกตุ ทีหลา อายุ 73 ปี 215 หมู่ 1 ตำบลมาขาว อำเภอเชียงคำ
ให้ข้อมูล 3 ชนิด

3) มหสูภษวัญบ้านใหม่

4) มหสูภษวัญทั่วไป

5) มหสูภษวัญสะเคาะเกราะ

1.3.2.3 อำเภอปากชม มีวิทยากรคือ

นายอนศรี สมสกุล อายุ 64 ปี บ้านสงาว ตำบลปากชม อำเภอปาก-
ชม ให้ข้อมูล 3 ชนิด

1) มหสูภษวัญนายศรี

2) มหสูภษวัญมาว - สาว

3) มหสูภษวัญทั่วไป

นายปุ่เครื่อง ณะสูภษกร อายุ 76 ปี 61 บ้านสงาว ตำบลปากชม
อำเภอปากชม ให้ข้อมูล 3 ชนิด

4) มหสูภษวัญนาค

5) มหสูภษวัญบ้านใหม่

6) มหสูภษวัญเก็บออกไฟ

1.3.2.4 อำเภอห้วย มีวิทยากรคือ

นายมงคล มงคล อายุ 60 ปี 87/2 หมู่ 2 บ้านปากถาน ตำบล
หนองน้อ อำเภอห้วย ให้ข้อมูล

1) มหสูภษวัญทั่วไป

นายบุญยัง คำวังไซ อายุ 65 ปี 83/3 หมู่ 2 บ้านปากถาน ตำบล
หนองน้อ อำเภอห้วย ให้ข้อมูล

2) มหสูภษวัญถวาย

นายถัน คำป้าญา อยู่วัดอินทาราม ปากห้วย หมู่ 7 ตำบลหนองน้อย
อำเภอท่าลี่ ให้ออมูล 3 ชนิด

- 3) บตสุกขวัญขาว
- 4) บตสุกขวัญขาว - สีว
- 5) บตสุกขวัญกลม (เล็ก)

1.3.2.5 อำเภอคานาย มีวิทยากรคือ

นายเป นนทโคตร อายุ 77 ปี 191 หมู่ 1 ตำบลคานาย อำเภอ
คานาย ให้ออมูล 3 ชนิด

- 1) บตสุกขวัญทั่วไป
- 2) บตสุกขวัญดงเป่า (ดงเงิน)
- 3) บตสุกขวัญขาว - สีว

1.3.2.6 อำเภอวังสะพุง มีวิทยากรคือ

นายแก้ว ปลัดหุ้ม อายุ 77 ปี บ้านบุงกล้า ตำบลวังสะพุง อำเภอ
วังสะพุง ให้ออมูลคือ

- 1) บตสุกขวัญทั่วไป

นายคำสัน พงศา อายุ 53 ปี 2 หมู่ 15 ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง
ให้ออมูล 2 ชนิดคือ

- 2) สุกขวัญขาว - สีว
- 3) บตสุกขวัญน้ำฮอย

1.3.2.7 อำเภอภูกระดึง มีวิทยากรคือ

นายจาว กุศลธรรมา อายุ 70 ปี 78 บ้านเว้งาน ตำบลเว้งาน อำเภอ
ภูกระดึง ให้ออมูล 3 ชนิดคือ

- 1) บตสุกขวัญขาว - สีว
- 2) บตสุกขวัญทหาร
- 3) บตสุกขวัญขาว - สีว

ห้องสมุดวัฒนธรรม

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1.3.2.8 อำเภอภูเรือ มีวิทยากรคือ
นายรด สุรษา อายุ 69 ปี 106 หมู่ 7 ตำบลภูเรือ อำเภอภูเรือ
ให้ข้อมูล 4 ชนิดคือ

- 1) มหาลูกวัวตัวไป
- 2) มหาลูกวัวตัวมา - สิว
- 3) มหาลูกวัวตัวมา
- 4) มหาลูกวัวตัวมา

นายต้นทอง โภษะจันทร์ อายุ 56 ปี 16 บ้านหนองบัว ตำบลภูเรือ
อำเภอภูเรือ ให้ข้อมูล 3 ชนิดคือ

- 5) มหาลูกวัวตัวมาเกาะเกาะ
- 6) มหาลูกวัวตัวมาใหม่
- 7) มหาลูกวัวตัวมา

รวม ผู้ให้ข้อมูล 8 อำเภอ มีวิทยากรผู้ให้ข้อมูลรวม 13 คน ให้ข้อมูล
13 ชนิด 33 มท

1.3.3 ข้อบ่งชี้ระยะเวลา

1.3.3.1 ข้อมูลชุมชนสำรวจรวมทั้งแต่เดือนธันวาคม 2523 ถึง มีนาคม
2524 แล้วถอดเป็นอักษรภาษาไทย

1.3.3.2 วิเคราะห์และรายงาน การวิจัย ทั้งแต่เดือนเมษายน 2524
ถึงเดือนตุลาคม 2524

1.3.4 ขอบเขตในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ในแง่วัฒนธรรมประเพณีและสังคมในประเด็นต่อไปนี้

1.3.4.1 ศาสนาและจริยธรรม

1.3.4.2 วัฒนธรรมนิยมประเพณี และภาษา

1.3.4.3 ค่านิยมและความสำนึกทางสังคม

1.3.4.4 ทักษะการปลูกเรือน, สถาปัตยกรรมศาสตร์, ความสัมพันธ์ระหว่าง
รัฐและชนชาติ

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้ช่วย คือ พิธีกรรมการผู้ช่วยในพิธีกรรมนี้จะประกอบไปด้วยหมอ
ขวัญ หรือเรียกว่าพรหมณ์ ลานขันขวัญ บทสวดขวัญ บุคคลที่เข้า
พิธีเรียกขวัญ และบุคคลที่เข้าร่วมในพิธีกรรมได้แก่ ญาติมิตร
และคนในท้องถิ่น

บทสวดขวัญ คือบทที่ใช้ในการสวดหรือท่อง มีทำนองในพิธีผู้ช่วย "สุกมา
จากสุกคัมคือการสวดหรือรับเอาขวัญเข้าสู่กาย" (พิพิธร์ย์ มลิวัลย์,
7 กันยายน 2523 วค. มหาสารคาม) หรืออีกนัยหนึ่งผู้สวดมาจาก
คำว่าสวด โสณการแผวง สระ "อู" เป็นคำ "ว"

ลานขันขวัญ คือ ขานบายศรี อารย 1 ชั้น 2 ชั้น 3 ชั้นหรือ 4 ชั้น
ประกอบด้วยดอกไม้ ไข่, ข้าวต้มมัด เทียน ค่ายคียบ (สายสิญจน์)
 ฯลฯ แล้วประดับตกแต่งให้สวยงาม

ประเพณี คือลักษณะที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติ สืบต่อกันเนื่องกันมาจนถึง
ปัจจุบัน

หมอพรหมณ์ คือองค์ประธานในพิธีผู้ช่วยโดยผู้สวดขวัญเป็นทำนองและ
กระทำพิธีกรรมผูกขอทอแขน เรียกขวัญให้แก่ผู้ถูกเชิญขวัญอาจ
เรียกได้หลายอย่างเช่น หมอขวัญ, พรหมณ์ เป็นต้น

1.5 ประโยชน์ที่ควรได้รับจากการวิจัย

- 1.5.1 ได้ปรากฏความรู้เรื่องการสูบบุหรี่ และมผลสูบบุหรี่ในจังหวัดเลย
- 1.5.2 ได้รู้อิทธิพลของมผลสูบบุหรี่ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวจังหวัดเลย
- 1.5.3 ผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการศึกษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย
- 1.5.4 ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ เผยแพร่และพัฒนาวัฒนธรรมไทยต่อไป

1.6 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบบภาคสนาม

ผสมผสานกับการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

- 1.6.1 ผู้วิจัยและคณะได้วางแผนเลือกเลือกวิทยากรที่คล่องแคล่วตามหมู่บ้านต่าง ๆ อำเภอละ 1 หมู่บ้านรวม 8 หมู่บ้านหรือ 8 อำเภอ
- 1.6.2 ผู้วิจัยและคณะเดินทางไปยังเขตและรวบรวมข้อมูลจาก 8 อำเภอและพักอาศัยในหมู่บ้านศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจากชาวบ้านและหมอมวยอย่างละ 3 วันต่อหนึ่งหมู่บ้านหมอมวยผู้ซึ่งคัดเลือกแล้วไว้ก่อนประจำทั้ง 8 อำเภอถือว่าเป็นตัวแทนของหมอมวยในจังหวัดเลย
- 1.6.3 ผู้วิจัยและคณะรวบรวมและบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง (เทป) โดยการซักประวัติการสูบบุหรี่จริง มีบันทึกเสร็จแล้วถ่ายเสียงเป็นอักษรไทยปัจจุบัน และมีบันทึกประวัติการสูบบุหรี่ภาพเพื่อประกอบการบรรยาย

- 1.6.4 แปลงข้อมูลเป็นภาษาทางรูปภาพ หรือช่วยคำอธิบายงานวัฒนธรรม
- 1.6.5 วิเคราะห์ข้อมูลชุดตัวอักษรที่ได้รวบรวมมา
- 1.6.6 รวบรวมชุดตัวอักษรที่ปรากฏบนเครื่องบันทึกเสียงเป็นอักษรไทยปัจจุบัน
รวบรวมเป็นหลักฐานไว้ตามที่ปรากฏในภาคผนวกแล้ว
- 1.6.7 รายงานการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจังหวัดเลย

จังหวัดเลยอยู่ทางเหนือสุด แต่เมืองไปทางตะวันตกของภาคอีสานใต้
รับการประกาศให้เป็นเมืองเลย เมื่อ พ.ศ. 2396 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยให้เรียกชื่อเมืองว่าเมืองเลย โดยตั้งที่ทำการบริเวณที่มีประ-
ชาตอยู่หนาแน่นซึ่งอยู่ริมแม่น้ำหมานและริมแม่น้ำเลย คือบริเวณที่ตั้งตัวเมืองเลยใน
ปัจจุบัน ชาวเมืองเลยที่อยู่ใกล้เคียงเดิมมา นายสาร สารดีนิมานันท์ กล่าวว่า "ประชา
ชนชาวจังหวัดเลยดั้งเดิมและส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าไทลื้อซึ่งเป็ยมีหลายเผ่าใหญ่เผ่าหนึ่ง
ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรล้านช้างสมัยโบราณ (สาร สารดีนิมานันท์ 2523 : 4)
การตั้งถิ่นฐานของชาวจังหวัดเลยเกือบทั้งหมดอยู่ในบริเวณหุบเขาและริมแม่น้ำประ
กอบอาชีพเกษตรกรรม และมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุข ดังจะได้อีกว่าถึงความรู้ด้านต่างๆ
ดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์อันมีอิทธิพลต่อความเป็นมาของชาวจังหวัดเลย

2.1.1 ขนาดและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

จังหวัดเลยตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็น
จังหวัดที่อยู่ทางเหนือสุดของภาคอีสานบริเวณที่เรียกกันว่า "อีสานเหนือ" ที่เส้นละติจูด
ที่ 17 องศาเหนือและลองจิจูดที่ 101 องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งสิ้น 15,451 ตาราง
กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 596 กิโลเมตร

ศาสตราจารย์ ดร. สันติสุข
ภาควิชาประวัติศาสตร์

2.1.2 ลักษณะและที่ตั้งสัมพันธ

จังหวัดเลยมีลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม มีมุมแหลมยื่นขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณน้ำห้วยเหียบ ตำบลหาคึมภักร์ อำเภอปากชม ซึ่งเป็นเขตรวมติดต่อกับอำเภอสังขาม จังหวัดหนองคาย จังหวัดเลยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ

มีร่องน้ำจืดชื่อว่าแม่น้ำเหืองและแม่น้ำโขง เป็นเส้นกั้นอาณาเขตระหว่างจังหวัดเลยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 150 กิโลเมตร

ทิศใต้

จดจังหวัดขอนแก่นในเขตอำเภอศรีบุญเรือง อำเภอชุมแพ โดยมีกิโลลาแม่น้ำของเป็นแนวแบ่งเขต และติดต่อกับอำเภอหนองบัว จังหวัดเขมรบูรณ์ อำเภอเขมรบูรณ์ไทยจังหวัดชินนุโลก โดยมีแนวเขาเขมรบูรณ์เป็นแนวแบ่งเขต มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 120 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก

จดอำเภอ นากลาง อำเภอเมือง และอำเภอท่าลี่ จังหวัดอุดรธานี และติดต่อกับอำเภอสังขาม จังหวัดหนองคาย มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 180 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก

จดอำเภอเขมรบูรณ์ จังหวัดชินนุโลก และอำเภอปากฝาง จังหวัดอุดรธานี

ห้องสมุด

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

เลขที่ 955
390.09593
8-2
25 พ.ย. 25

2.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยประกอบด้วยภูเขาคือเป็นส่วนใหญ่
แนวภูเขาที่สำคัญที่มีหรือตลอดภูมิตำสครของจังหวัดเลย อยู่ทางทิศตะวันตก และ
ตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด โดยเริ่มจากทางตะวันตกของอำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ
อำเภอกันทรวิชัย อำเภอนาแห้ว และตามแนวภูหลวงซึ่งเป็นตอนปลายของเทือกเขา
เพชรบูรณ์อันเป็นแนวคั่นระหว่างจังหวัดเลย กับจังหวัดขอนแก่น และเพชรบูรณ์
แล้วลงไปทางใต้จนถึง ภูกระดึง

ในเขตของอำเภอภูกระดึง ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น
ลักษณะภูเขาเขาค้อเป็นภูเขาชนิดก้นหอยเป็นส่วนใหญ่ที่สำคัญได้แก่ ภูหอ ภูกระดึง ภูเรือ
การมีภูเขาสลับซับซ้อน ก่อให้เกิดที่ราบเชิงเขาและที่ราบหุบเขาเป็นบริเวณเล็ก ๆ
กระจายอยู่ทั่วไป บนแม่น้ำสายสั้น ๆ ที่เกิดจากภูเขาในเขตนี้นับว่ามีจำนวนมากลำน้ำ
ส่วนหนึ่งได้ไหลไปรวมกับลำน้ำเหือง ทางตะวันตกเฉียงเหนือและส่วนหนึ่งไหลลง
มาทางตะวันออกเฉียงใต้ไหลลงแม่น้ำเลย เป็นสาขาของแม่น้ำเลย หลายสายมี
น้ำสำคัญจังหวัดได้แก่แม่น้ำเลย แม่น้ำเหือง แม่น้ำหมาน แม่น้ำฮวย แม่น้ำพวน แม่น้ำ
น้ำพัน เป็นต้น

เขตภูเขาตามตะวันออกเฉียงเหนือ คือ บริเวณทิศคั่นระหว่างอำเภอ
เชียงคาน อำเภอปากชม อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอนาคูบุรี บริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็น
ภูเขาที่มีป่าดงดิบขึ้นหนาแน่น ลักษณะของภูเขาในเขคนี้นับว่ามีภูเขาโดด แยกกัน
กลุ่มกันเป็นหย่อม ๆ เป็นบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ลักษณะภูเขาถือตัวที่เอียง
สลับซับซ้อน การคมนาคมจึงไปสะดวกอย่างยิ่ง พื้นที่ดินส่วนใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่
การเพาะปลูกพืชไร่

เขตบริเวณที่ราบซึ่งส่วนใหญ่ เป็นที่ราบสูงเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ มี
ที่หยาบน้อย ที่หยาบจึงมีราคาแพง บริเวณที่ราบจะเริ่มตั้งแต่ทางทิศตะวันออกของ
อำเภอภูกระดึงตามแนวถนนพหลโยธิน (ถนนสายเชียงคาน - เลย - ขอนแก่น)

และส่วนหนึ่งวกไปตามถนนสายโลกขมิ้น - วังไท อันประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ
 ดังต่อไปนี้ คือ ตำบลผานกเค้า ตำบลท่าช้างทอง อำเภอภูกระดึง และหมู่บ้านเกือบ
 ทั้งหมดของอำเภอวังสะพุง อำเภอเมืองในเขตตำบลกีนคำ ตำบลนาโง่ง ตำบล
 นาอ้อ อำเภอเขียงคานในเขตตำบลธาตุ ตำบลเขาแก้ว ตำบลนาข้าวและตำบล
 เขียงคาน พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ และเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์
 เศรษฐกิจของจังหวัดเลย จะสังเกตเห็นได้ว่าตั้งแต่อำเภอเมืองเลยเรื่อยไปถึงอำ-
 เภอเขียงคานส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเลย เกือบทั้งสิ้นก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐาน
 ของประชาชนอย่างหนาแน่น บริเวณเหล่านี้ด้วย

จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวมา จึงก่อให้เกิดอิทธิพลและผลต่อ
 ความเป็นอยู่ของชาวเลย และการพัฒนาของจังหวัดดังต่อไปนี้

2.1.3.1 มีปัญหาเรื่องความมั่นคงของประเทศ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็น
 ภูเขา และหุบเขา ในท้องที่ทำการเกษตรยังคงเข้าไปไม่ถึง จึงกลายเป็นที่หลบซ่อน
 ของผู้ประทุษร้ายก่อความไม่สงบต่าง ๆ

2.1.3.2 มีปัญหาเรื่องทุนและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างถนนตลอดจน
 ทุนในการผลิตและการขนส่งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ของเกษตรกรที่ระดมมาสู่เมือง

2.1.3.3 โดยเหตุที่พื้นที่ในการเพาะปลูกมีอยู่น้อยแล้ว ในบางแห่งประ-
 ชากษยายตัวเพิ่มมากขึ้น และไกลขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกเข้าไปบริเวณต้นน้ำลำ
 ธารและบริเวณป่าสงวนแห่งชาติจะก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในอนาคต

2.1.3.4 โดยเหตุที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและที่ราบเชิงเขา เพื่อ
 ฝนตกการพังทลายและการรุกล้ำของหน้าดินจึงมีสูง จึงก่อให้เกิดปัญหาการกัด
 เกรนทางแม่น้ำลำธาร และปัญหาการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทางการเกษตร
 อย่างรวดเร็วด้วย

2.1.3.5 ผลของลักษณะภูมิประเทศก่อให้เกิดการกระจายและรวมกลุ่ม
ของประชาชน เข้างามเกินไป อันจะทำให้มีปัญหาในการบริการของรัฐ เช่น บริการ
ด้านการศึกษานานับ และการสาธารณสุขของโลก บางแห่งก็ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก
จากการอพยพเข้าไปพำนักในที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ในกิ่งอำเภอ บางกิ่งจังหวัดเลย

2.1.3.6 มีปัญหาในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในเรื่องการกระจายราย
ได้ การกระจายผลิตภัณฑ์ การกระจายแรงงาน ตลอดจนมีปัญหาในเรื่องการตลาด บาง
ท้องถิ่นผลิตทางการเกษตรเอาออกมาขายไม่ได้ การขนส่งไม่คุ้มค่านำเข้าก็น้อย
กาขนส่งแพง เช่นพวกผักและอาหารบางอย่าง

2.1.3.7 การชลประทานในเรื่องเขื่อน, ฝ่ายกันน้ำได้รับการกระทบ
กระเทือนเพราะคืนเงินอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการพังทลายและการกัดเซาะ
หน้าดินสาเหตุมาจากการทำเกษตรกรรมชนิดวิธี และการตัดไม้ทำลายป่ามีความรุนแรง
เพิ่มมากขึ้น

2.1.3.8 มีปัญหาในการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ราบ
มีน้อยการปรับขยายพื้นที่ทำได้ยาก การส่งน้ำ และการระบายน้ำไม่ประสบผลสำเร็จ
เพราะพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับน้ำ จึงต้องอาศัยเครื่องสูบน้ำ ช่วยส่งน้ำ
อีกทีหนึ่ง ต้นทุนการผลิตจึงสูงขึ้น

2.1.4 ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดเลย

ภูมิอากาศของจังหวัดเลย อาจแบ่งได้เป็น 2 เขตคือ

2.1.4.1 โดยเขตฤดูเขากันทิศตะวันตก ในเขตอำเภอภูเรือ อำเภอ
คำชะอี อำเภอหนองเรือ และอำเภอท่าลี่บางส่วน เขตนี้เป็นเขตภูเขา โดยปกติจะมี
อุณหภูมิค่าตลอดปีอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว บางปีอุณหภูมิอาจถึงจุดเยือกแข็ง โดย
เฉพาะที่อำเภอภูเรือเป็นบริเวณที่มีอากาศหนาวที่สุด ลมจะโอบทั่วไปของเขตนี้
เวลากลางวันจะมีลมชายเขาพัดเย็นสบายตลอดวัน ตอนกลางคืนในเวลากลางอากาศจะ

หนาวเย็น เป็นอยู่เช่นนี้ตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีประมาณ 20 องศาเซนเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือนกรกฎาคม 2520 ไร่ 23 มิลลิเมตร (สถิติจากอุทกนิยมหาวิทยาลัย สาขาน้ำฝนอำเภอภูเรือ 2520)

2.1.4.2. ใต้แถบบริเวณท้องที่อำเภอภูกระดึง อำเภอวังสะพุง อำเภอเมือง กิ่งอำเภอหนองบัว อำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน และบางส่วนของอำเภอคำชะอี ภูมิอากาศที่พัดไปจากเขตนี้เรียกว่าคือการเปลี่ยนแปลงของอากาศที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่นลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้อากาศบริเวณนี้เย็นลงอย่างมาก แต่เย็นน้อยกว่าในเขตแรก อิทธิพลที่ก่อให้เกิดฝนในเขตนี้เป็นอิทธิพลที่ได้รับจากพายุหมุนที่เคลื่อนตัวบริเวณทะเลจีน ใต้ผ่าน เวียดนาม, ลาว และนำฝนมาตกในประเทศไทย ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยประมาณ 47.82 นิ้ว ช่วงที่ฝนตกมากที่สุดคือช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 25.9 องศาเซนเซียส (สถิติจากสถานีตรวจอากาศ จังหวัดเลย)

อิทธิพลของภูมิอากาศและสภาพโดยทั่ว ๆ ไปของจังหวัดเลย เนื่องจากจากมีภูเขาและที่ราบตามหุบเขาที่มีลักษณะคล้ายแอ่ง ดังนั้นในตอนเช้าของฤดูหนาวอากาศสงบนิ่งจึงมีหมอกจืด บางครั้งมีหมอกรุนแรงถึงขนาดน้ำค้างเกาะตัวเป็นน้ำแข็ง ถ้าฉายกันไม่พอก็มีน้ำค้างแข็งหลายครั้ง เกษตรกร น้ำค้างแข็งชาวจังหวัดเลยเรียกว่า "แม่กะมิ่ง"

ส่วนในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ - เมษายนเป็นระยะที่เกษตรกรจะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ไร่ เพื่อเตรียมการเพาะปลูก ระยะนี้จะมีหมอกจืดวันทั่วไป จึงเกิดภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ทั้งแล้วกัน, ไร่, และปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศมีปริมาณมาก

2) วนอุทยานสัตว์ป่าภูหลวง ภูหลวงมีเนื้อที่เดิมไปคล้ายป่าดงดิบอยู่ในเขตอำเภอวังสะพุงและอำเภอภูเรือมีเนื้อที่ประมาณห้าหมื่นสามพันไร่ ทางราชการได้เตรียมจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง

3) ภูเรือ อยู่ในตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1365 เมตร บนภูเขามีภูเขายี่สาม ธารน้ำตก และพืชพรรณหายากหลายชนิด ภูเรือมีรูปร่างคล้ายเรือสำเภาขนาดใหญ่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งที่น่าสนใจ

4) แก่งคุดคู้ เป็นแก่งอยู่กลางแม่น้ำโขงอยู่ห่างจากอำเภอเชียงคาน 3 กิโลเมตร เกิดจากสภาพของชั้นเขาขวางกั้นลำแม่น้ำโขง เป็นบริเวณที่พัดพัดพัดช่วยงามอากาศเย็นสบาย ในฤดูแล้งจะปรากฏหาดทราย สวยงามกว้างใหญ่

5) พระธาตุศรีสองรัก เป็นเจดีย์โบราณรูปร่างสี่เหลี่ยมคล้ายพระธาตุพนมก่ออิฐถือปูนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสสูงประมาณ 30 เมตร เป็นหลักฐานแสดงถึงหลักเสกศานระหว่างกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กับกรุงศรีสัตนาคณหุตในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เจดีย์นี้เป็นสัญลักษณ์ว่าอาณาจักรทั้งสองจะรักกัน ถ้านับวันจริงใจชื่อว่า "พระธาตุศรีสองรัก" เจดีย์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่อำเภอคานธาราย ถือเป็นเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง มีงานนมัสการประจำปีในวันแรม 6

2.1.6 อาชีพของประชากร

ประชากรในจังหวัดเลยมีอาชีพหลักใหญ่ ๆ คือ การทำนา ส่วนมากเป็นการทำนาเพื่อบริโภคภายในจังหวัดจึงเป็นนาข้าวเหนียว การทำไร่ทำสวนและการเกษตรแบบใหม่

การเลี้ยงสัตว์ ส่วนมากเลี้ยงไว้ใช้งานและเลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหาร เช่น ไร่ ไร่ วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ โดยเฉพาะไก่เลี้ยงกันมาก นอกเหนือจากโคและกระบือ

การปลูกพืชไร่ ส่วนมากชาวจังหวัดเลยจะทำไร่บนที่สูงและตามไหล่เขา ได้แก่ ข้าวโพด, ถั่ว ฝ้าย เป็นต้น การทำพืชไร่ อาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว

ถ้าเป็นเองหรือผิดกฎหมายความเสียหายจะสูง

รายได้ของประชากรจังหวัดเลยค่อนข้างต่ำ เปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสาน แต่ชาวจังหวัดเลยมีอัตราการถือครองที่ดินไม่แตกต่างกันมากนัก รายได้หลักก็มาจากการเกษตรกรรมเหมือนกัน การจะความเป็นอยู่อาจจะดีกว่าในบางจังหวัดของภาคอีสาน ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของภาคเลยมีน้อย มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ บรรพบุรุษนิยมปลูกพืชหลาย ๆ อย่างในแปลงเกษตรควบคู่ไปกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนด้วย

2.2 ประเพณีของชาวจังหวัดเลย

ชนบทรอบน้อมประเพณีของชาวจังหวัดเลยส่วนมากสืบเนื่องมาจากลาวฝ่ายเหนือที่เรียกว่า ลาวทาง มีประเพณีปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเรียกกันว่า "ฮีตสิบสองคองสิบสี่" และประเพณีอื่น ๆ อีกบางอย่างที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันมา ส่วนมากแล้วเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนาพุทธ การเกษตรกรรมและฆ่าสัตว์ทำสังเวย ประเพณีเก่าหลายอย่างได้สูญหายไปหมดแล้วไปหมดแล้ว แต่ในเขตชนบทห่างไกลยังมีผู้นิยมปฏิบัติกันโดยทั่วไปดังต่อไปนี้

2.2.1 ฮีตสิบสอง

ฮีตสิบสอง หมายถึง วัตรประเพณีที่ชาวจังหวัดเลยยึดถือปฏิบัติกันมา "ฮีต" มาจาก "ฮีต" ก็คือวิถีชีวิตของเลยที่ชาวเลยปฏิบัติกันมาทุกเดือนดังนี้

เดือนอ้าย - บุญเข้ากรรม หมายถึงพิธีทำบุญอุทิศให้คนตายที่อยู่ในนรกด้วยเหตุของอ้ายคั้งชาติแล้ว

เดือนยี่ - บุญกฐิน หมายถึงการทำบุญอุทิศให้คนตายในช่วงเปลี่ยนปีซึ่งอยู่ในระยะเกี่ยวข้าว และเก็บเกี่ยวจากนรกเข้าสู่โลกมนุษย์เรียบร้อยแล้ว นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ซึ่งสายศีลของชาว

เดือนสาม - บุญข้าวจี บุญข้าวสีกระทำกันในโอกาสวันมาฆบูชา ทำข้าว
วิាយแก่พระเถร ข้าวจีคือข้าวเหนียวที่ขึงสุกแล้วปั้นเป็นก้อนโตเท่ากำปั้นใส่ใส่ถ้วย
งยนำออกอย่างไฟแล้วหาลายไข่ไก่โดยรอบ อาหารแบบนี้ทำกันจนเป็นประเพณี

เดือนสี่ - บุญเขาสี คือบุญพระเวสสันดร หมายถึงการเทศน์มหาชาติ
ประจำปี ประชาชนได้รับความรื่นเริงจากเรื่องพระมาโดยดั้นมาลัยแสนนางว่าพระ
มาลัยนำขานามอกมุนีว่าด้วยบุญมิ่ง พระสังข์ พระศรีอารียเมศไตรย์ บูชา มาศวิธ
ธูเป็นพระบุตรเจ้าองค์ต่อไป บุญนี้จะต้องมีพิธีกรรมไปกระทำวัฏจักรกรรมคือการ
ทำร้าย บิดา - มารดา พระสงฆ์ และทำสังฆเภท นอกจากนี้ให้แสงบุญถวายการฟัง
เทศน์มหาชาติให้จบในวันเดียว

เดือนห้า - บุญส่งgramณ์และก่อพระทรายเป็นการบุญเนื่องในโอกาส
ขึ้นปีใหม่ มีการทำความสะอาดทำบุญอุทิศบาปกรรมเก็บดอกไม้ธูปเทียนบูชาพระ สรงน้ำพระพุท
ธูและพระสงฆ์ ทำบุญอุทิศให้แก่ญาติโยมไปแล้รรคน้ำขอพรจากผู้ใหญ่

เดือนหก - บุญบั้งไฟ เป็นพิธีการขอฝนตอนฝน มีการทำบั้งไฟแล้วแห่
และจุดบั้งไฟให้ลอยขึ้นไปในอากาศสูงอันความสูงกัน

เดือนเจ็ด - บุญทำธง เป็นบุญเพื่อชำระสิ่งชั่วร้าย ให้หมดไปจากบ้าน
เมือง มีการบูชาเทวดาหลักเมือง หลักบ้าน ยี่หอแม่ ยี่ปู่ตา ยี่เขื่อง ยี่ตาแฮก
(บางจังหวัดคนเริ่มโกนจุกเป็นวันชุกกอล)

เดือนแปด - บุญเจ้าพระยา มีการทำบุญถวายเทียนเข้าพรรษา ถวาย
อาหารนำฝนแก่พระภิกษุสามเณร

เดือนเก้า - บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญให้แก่ญาติโยมที่ล่วงลับไปแล้ว
โดยชาวบ้านจะนำข้าว อองถาวรดานหมากพลุ บุหรี่ หรือกล้วยตากไปวางไว้บนพื้นดิน
หรือตามต้นไม้ กำหนดทำในวันแรม 13 ค่ำ และมีการทำบุญถวายภัตตาหารแก่
พระภิกษุสงฆ์ด้วย

เดือนสิบ - บุญข้าวสาก หมายถึง ข้าวสากหรือสากกัก เป็นการทำบุญ
ส่วนกุศลในบุญตาย โดยให้รับ ถวายหมายเลขข้าวสากของถวายและคนแล้วข้าวสาก
ถวายให้พระภิกษุสามเณรรับ อาหารที่ใช้ทำบุญ ได้แก่ ข้าวเหนียว, ข้าวพอง, ข้าวตอก,
ปรุงรสลูกน้ำตาล น้าวอย ถั่ว งา มะพร้าว ถวายพระสงฆ์สามเณรของภาคกลาง

ส่วนชาวบ้านที่มีกิจการปลูกข้าวสาก โดยเอาข้าวสาก ข้าวต้ม ฯลฯ
เมื่อแบ่งปลา หมากขลุ่ย บุตรี สิ่งของถวายไปทอด กักห้าข้าวเหนียวกักเป็นบุญ ๆ ทั่วไป
หอยไว้ตามต้นไม้บาง เสาไฟบาง แล้วก็ทอด ก็ไปง้อให้สิ่งของนอกเปรตมารับอาหาร
หลังจากนั้นสักพักหนึ่ง ชาวบ้านเหล่านั้นจะไปรับของกินไปหลาย ๆ คน แล้วไป
แย่งกัน เรียกว่าแย่งเปรตหรือข้าวสาก แย่งไก่แล้วก็นำไปไว้ตามไร่นา เพื่อเลี้ยงตา
แฮก หรืออาจนำไปให้ทารกกินเพื่อให้ง่ายแก่เด็กแข็งแรงไว้โรคภัยไข้เจ็บเข็ญเข็ญ

เดือนสิบเอ็ด - ทำบุญทอดพระทานในวันเพ็ญขึ้นสิบค่ำ กลางคืน นิยมจุด
เทียน จุดไฟ โคมไฟ ไว้หน้าบ้าน หรือตามกิ่งไม้ มีการตั้งระฆังขึ้นโดยทั่วไปถวาย
วัด มีการลอยกระทง หรือลอยกระทงใบลานบ้างแห่งก็มีในบางแห่งเรื่องด้วย

เดือนสิบสอง - บุญกุฎี เริ่มตั้งแต่วันขึ้นสิบค่ำเดือน 11 ถึงขึ้น 15 ค่ำ
เดือน 12 การทอดกุฎีถวายกับจากกลางทั่ว ๆ ไป มีทั้งกุฎีธรรมดาและกุฎี
(กุฎีแฉก)

นอกจากนี้ยังมีประเพณีอื่น ๆ อีกกันเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
วัน การเกิด, การตาย, การขงงาน

2.2.2 ประเพณีอื่น ๆ ของชาวเลย

2.2.2.1 ทำบุญบ้าน เป็นการทำบุญถวายพระสงฆ์ของต่าง ๆ ไปถวาย
พระภิกษุสงฆ์และสามเณรในวันขึ้นสิบสองไปแล้ว

2.2.2.2 มุขเห่ ถวายขันตอน ทำวงสงกรานต์จนถึงเดือนหก เพื่อขอฝน โดยเอาข้าวเหนียวหนึ่งซีกแฉกมาขึ้นก่อนเท้าตัวนิ้วมือ แล้วหาเครื่องดีดการะบูรษา เช่น คอกไม้ ฐูปเตียน แฉกแกไปรอม ๆ ทุบยาน

2.2.2.3 มุขเห่คอกไม้ นิยมทำภายหลังกรวยสงกรานต์ จนถึงวันเพ็ญ เดือนหก โดยเอากิ่งไม้หรือไม้ดอกมาวางกลววย ระวังมีระตอกวางคอกไม้สีต่าง ๆ หมอบคอกเครื่องไทยทานเช่น ธูป กลีงผล ไม้ซีก ฯลฯ แฉกแกไปถวายใบขมวนแทน จะมีการร้องรำทำเพลงเป็นทำนองเห่คอกไม้

2.2.2.4 มุขแจกข้าว นิยมทำกันในเดือนสี่ ว่างวันหรือว่างแรมก็ได้ เป็นการทำบุญ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว เฉพาะญาติสนิท เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ลูก ป้า น้า อา ฯลฯ และเฉพาะญาติห่างๆ ไปไม่เกิน 3 ปี ถ้าไม่ทำบุญข้าวแจก วิญญาณญาติ พ่อแม่พี่น้อง จ्ञานเวียงนออยู่ไม่ไปยุคไปเกิด

2.2.2.5 มุขบรรพชาถาง จะทำกันหลังออกพรรษา แต่ไม่เกินเดือนสาม เป็นการทำบุญเหมือนกับทำ บุญออกพรรษา หมู่บ้านใดทำบุญบรรพชาถาง มักจะเรียก คนในหมู่บ้านนี้ว่ารวมงานถาง

2.2.2.6 การเจียงตาแหก นิยมทำระหว่างเดือนหกและเดือนเจ็ด ตามสภคหมายถึงอารักษ์หรือมีผู้ทำพิธีกรวดโรมา ทำเพื่อไล่ฝนตกก้องตามลูกกลาให้ วิวถวายปราศจากโรคภัยและให้ลูกกล้าไยนางออกงามดี

2.2.2.7 การขันทนางแมว เมื่อถึงฤดูฝนฝนไม่ตกมีโรค ก็จะมีพิธีขันทนางแมวเพื่อวธฝนโดยจับแมวไล่กระรอก, กระตอ, เซงกิ้งกิ้ง แฉกแกไปทั่วหมู่บ้าน ถึงบ้านใดก็เอาหัวขาดแมว ถ้าฝนไม่ตกก็หาติดกอดกันหลายวัน ถ้าฝนตกจึงหมด

2.2.2.8 การเจิมแบบข้างคง เจิมในช่วงเวลาใดในช่วงฤดูฝนหรือถึง ฤดูฝนฝนไม่ตกเพื่อขอฝน และเสี่ยงทายว่าฝนตกหรือไม่ เมื่อโดยละเสี่ยงทายอย่าง อื่น ๆ เช่นตองทายเป็นต้น

2.2.2.9 การเจิมแบบข้างกวัก เจิมในช่วงใด ๆ ฤดูฝนหรือฤดูฝนแล้ว ฝนไม่ตก เหตุจากการเจิมวิธีการถวายเจิมแบบข้างคง แต่เปลี่ยนอุปลกรธจากลงเป็น กวัก กวักก็อุปลกรธกวักฝ่าย

2.2.2.10 เทศน์เทศน์เทศน์ จัดทำในขณะฝนแล้ง เพื่อให้ญาติโยมปล่อย
ฝนลงมาเป็นการเทน้ำพระพรจากสวรรค์ รบชนะแล้ง จนฝนตกลงมาทั่ว
โลก

2.2.2.11 การส่งดอกไม้ธูปเทียน ทำในขณะฝนแล้งเพื่อขอฝน เป็นการ
อ้างถึงพระโพธิสัตว์ เสวยชาติเป็นเจ้าก้อ (ปลาช่อน) เชิญขอร้องให้ขอฝน และ
ไล่ฝนทิ้งปรารภ

2.2.2.12 การเล่นโยนทรายโยนสาธ เป็นการเล่นในขณะฝนแล้ง เพื่อ
ขอฝนและการเลี้ยงตายเกี่ยวกับเจ้าก้อ โดยเอาเชือกยาวผูกคอก ทรายหนึ่งชาม
ข้างหนึ่งให้ฝ่ายชายจับชายข้าง อีกหนึ่งจับชายข้างตรงกึ่งที่คอกและทายว่า
ฝนตกขอใหญ่หรือข้อย ฝนจะลงแล้วโดยชายแท้ ประเพณีทำในบางท้องถิ่นเท่านั้น

2.2.2.13 การเล่นนางข่อง เล่นเพื่อไล่ฝน โดยใส่คาของ
มาทำพิธีขอร้องขวยบวชารเสกการก้วย

2.2.2.14 ประเพณีข่องแซก ก็คือการช่วยเหลือเอาแรงเพื่อทำกิจการ
อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นสร้างโบสถ์ สร้างศาลา ถนน ขุดน้ำ การทำบุญ ทำไร่ ทำนา
ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาแต่ประเพณีชุมชน ไม่เป็น
ของภูมิภาคหนึ่ง เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่นพิธีขอฝนหรือการ
รวบรวมระหว่างชุมชน ประเพณีบางอย่างก็ได้เลิกกันไปโดยท้องถิ่นแล้ว นอกจากประ
เพณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแล้ว ยังมีประเพณีเกี่ยวกับเจ้าก้อหรือปลาช่อน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยว
ข้องกับบุคคลใด บุคคลหนึ่ง มีผู้คงจำได้ มีบุคคลที่คงเข้าพิธีเพื่อบุคคลนั้น ๆ
เช่นยังมีพิธี สุขวิญ โภจวิญ บวงสรวง บวงสรวง ชื่นชมใหม่ ฯลฯ ประเพณีเจ้าก้อหรือ
ปลาช่อนนี้เกี่ยวข้องกับการสุขวิญเสมอ ประเพณีข่องแซกจังหวัดเลย ส่วนมากจึงเป็นประเพณี
เพื่อ การยังชีพคือการประคองเกษตรกรรมให้ฝนฟ้า คุ้มครองบุตร นอกจากนั้นยังเป็น
การจิตใจการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ทำทาง ๆ ก้วย

2.3 บรรทัดฐานและก่านิยม

ในสังคมหนึ่ง ๆ ประชาชนจะอยู่อย่างมีความสุข และทัศนใจต่อการดำรงชีวิตได้ง่ายขึ้น เมื่อมีบรรทัดฐาน (norms) บรรทัดฐานของสังคมคือมาตรฐานของสังคมที่กำหนดให้คนในสังคมนั้น เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคมให้ทุกคนรู้ บรรทัดฐานของสังคมก็อธิบายกันที่ทุกคนรู้ว่า การปฏิบัติประพฤติตนต่อพ่อแม่ญาติพี่น้องเพื่อร่วมงานนั้น ฯลฯ ควรจะอยู่ในลักษณะอย่างไร (อมรา พงศาพิชญ์ 2521 : 90) สิ่งที่เป็นบรรทัดฐานในสังคมแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. วิถีประชา (Folk ways)
2. กฎศีลธรรม (Mores)
3. กฎหมาย (Laws)

บรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ วิถีประชาและกฎศีลธรรม ซึ่ง สุพัศตรา สุภาพ กล่าวไว้ว่า

- ๑) วิถีประชาเป็นบรรทัดฐานที่เรายอมรับปฏิบัติตามจนเป็นประเพณี เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ทุกคนปฏิบัติกันโดยทั่วไป จนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกว่าเป็นภาระหน้าที่ เพราะสิ่งที่มีมานานและใช้กันมาอย่างแพร่หลาย.....
- 2) กฎศีลธรรมหรือวินัยแห่งจรรยา
กฎศีลธรรมต่างจากวิถีประชา เพราะมีศีลธรรมเขารวมด้วย จึงเป็นกฎที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม สังคมมีการบังคับให้ปฏิบัติ และจะมีความรู้สึกภูมิใจว่ามีใครฝ่าฝืน บุคคลต้องปฏิบัติ

เพื่อประโยชน์ของสังคม เป็นเรื่องของความถูกต้อง
 ความนิยมที่ถูกต้องและกายทอคืบต่อ ๆ กันมาโดย
 การเขียนแบบและสิ่งสอน เช่น เรื่องการผสมแบบ
 ตัวเมียเถียว.....การแข่งกีวคนอื่น ๆ ฯลฯ
 (สุภัทรา สุภาพ : 2522, 44 - 45)

บรรทัดฐานย่อมมีในทุกสังคม แต่ละสังคมน้อมมีรายละเอียดของบรร
 ทัดฐานแตกต่างกัน วัฒนธรรมและสังคมจังหวัดเลยย่อมมีรายละเอียดของบรรทัดฐาน
 บางอย่างแตกต่างกันไปจากวัฒนธรรมภาคกลาง หรือภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย
 ซึ่งจะปรากฏในทศกษัตริย์ อันจะปรากฏในหลักไป

ส่วนค่านิยมหมายถึง "แนวคิดแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่คนในแต่ละ
 วัฒนธรรมนิยมชมชอบ เลือกลง หรือยึดเหนี่ยวเอาเป็นเครื่องกำนคพฤติกรรมต่าง ๆ
 ของตน" (สันติ สมักรการ : 2521 , 24) อันอาจแบ่งได้ 3 อย่างคือ

- 1) ค่านิยมเรื่องการใช้ชีวิตบุคคล
- 2) ค่านิยมเรื่องความศัญญ
- 3) ความเชื่อในเรื่องบุญกรรม

นี้เป็นประเภตใจอยู่ ๆ ค่านิยมยังมีข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ลงไปอีกหลาย
 ประการ ค่านิยมของแต่ละสังคมต่างกัน ในสังคมหนึ่งอาจจะมีค่านิยมหรือลำดับความ
 สำคัญของค่านิยมจะต่างกันเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ยิ่งกว่านั้นค่านิยม ของผู้อยู่ใน
 สังคมเกี่ยวกันแต่การศึกษาและเศรษฐกิจต่างกัน ค่านิยมทองต่างกันไปด้วย ค่านิยม
 ของชาวจังหวัดเลยยังมีผู้วิจัยวัดลำดับความสำคัญไว้ว่านี่จะ ำรับ่าง แตกจากข้อมูล
 ทางประเพณีวัฒนธรรมหลายประการบอกว่า ชาวจังหวัดเลยมีค่านิยมดังต่อไปนี้
 (ไม่จัดลำดับความสำคัญ)

- 1) ความรักสงบ
- 2) การอภัยในความผิดใหญ่ของคนอื่น
- 3) การพลกของขาราชการ... ผู้
- 4) ปรารภนาเป็นเวาคนนายคน
- 5) มีความซื่อสัตย์ สุภาพอ่อนโยน

คำนิยมต่าง ๆ มีปรากฏในพระสุกขวัณ ล้วนเป็นคำนิยมของชาวเลย
 กิ่งเดิม สืบต่อกมาจนถึงปัจจุบัน คำนิยมบางอย่างอาจจะฟังเสริบและพัฒนาบุคค
 ลิกภาพ ของคนไทยในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและการศึกษาได้มากขึ้น

2.4 การดำรงชีวิตประจำวันและอาหารการกิน

ประชาชนชาวจังหวัดเลย กิ่งเดิม ซึ่งยังมีปรากฏอยู่ในเขตทางไกล
 มีนิสัยรักความสงบ มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่ชอบ อพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานนอก
 จากใ้รับการรุกรานหรือถูกรบกวนโดยธรรมชาติ ชาวจังหวัดเลยเดิมมีความเคร่ง
 ครัดในเรื่องศาสนาอย่างมาก และเป็นพวกที่รักความสะอาดในอาหารการกิน ตลอดจน
 จรรยาวัคนั้นในชนบทต่าง ๆ อย่างมาก ในปัจจุบันชาวเลยที่มีอายุมากซึ่งจัด
 เป็นคนรุ่นเก่าจะไม่ยอมรับประเพณีที่เลียงไว้ใช้งาน เช่น ช้าง ม้า วัว
 กวายเป็นเพราะถือว่าสัตว์พวกนี้ให้กษประโยชน์ด้านแรงงานในการลากเกวียน ทำไร
 ไถนา สัตว์พวกนี้เมื่อหมดการใช้ใช้งานแล้ว ก็ยังจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีจาก
 ผู้เป็นเจ้าของ สัตว์เหล่านี้จะถูกเลี้ยงไว้จนเป็นพ่อแม่ แม่แก่ ประจำคอก ซึ่งมัน
 จะเห็นตัวนำฝูงพาออกไปหากินตอนกลางวัน และพาฝูงกลับในตอนเย็น โดยที่เจ้าของ
 ไม่เฝ้าติดตามไปเลี้ยงดู วัว กวาย ยกเว้นนี้จะตายไปเอง เมื่อมันแก่เต็มท้าวเพื่อจะ
 ตายบางตัว เขาของมันจะหลุดออกมาเอง เหลือแต่เขาชิ้นในไว้ เจ้าของกวายนิยมเก็บ
 เขากวายไว้เลี้ยงข้าว เพื่อระลึกถึงอดีต และจะนำเรื่องราวการทำงานของสัตว์
 เหล่านี้มาเล่าให้ลูกหลานฟังควยควายจากภูมิใจ

ในเรื่องการลักขโมยหรือโจรผู้ร้าย ผู้ประพฤติดังนี้ถือว่าเป็นคดีที่ประหลาด และถือกรรมอย่างรุนแรง คนขโมยจะถูกเจ้าคือไปหลายล้านคน มีลูกก็ถูกเรียกว่าลูกขโมยมีหลานก็ถูกเรียกว่าหลานขโมย และจะถูกก็คักกันในเรื่องถูกรองกาย

เรื่องอาหารของชาวเลยก่อนนั้นจะไม่นิยมกินเนื้อ เป็ด ไก่ หมู เพราะถือว่าเป็นสัตว์ชั้นต่ำที่สกปรกถึงลูกกลางไม่เลือก เพราะสมัยก่อนการอนามัยไม่เจริญ ชาวบ้านจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สัตว์ และมักจะเข้าป่ากัน (เข้าป่า = ไปถ้ำในป่าจะเบา) สัตว์เลี้ยงพวกหมู เป็ด ไก่ จะออกไปหากินทั่วไป สัตว์พวกนี้จึงเป็นที่น่ารังเกียจ การเลี้ยงเป็ดไก่ จึงเลี้ยงเพื่อกินใช้มากกว่ากินตัว ชาวบ้านมีความเชื่อว่าใช้เป็นอาหารบริสุทธิ์ ดังนั้นไก่ใหม่ ๆ กีบสุก จึงนำมาใช้ในพิธีบายศรีสู่ขวัญ บ่าว - สาว ลอย

การเลี้ยงไก่ ไว้ตามบ้านก่อนนั้นอาจจะขายได้บ้างโดยขายไปในกลุ่มข้าราชการ คนมีเงิน มีความรู้ การขายไก่ก็จะขายตัวที่มีปัญหาไปก่อน เช่น ขอบจิก ไก่เล็ก ขอบขึ้นน้ำหรือเลี้ยงลูกไม่ดี ส่วนไก่ตัวที่ดี ๆ ชาวบ้านจะเลี้ยงไว้เป็นไก่ก้างเจ้า การที่ชาวบ้านไม่นิยมบริโภคเนื้อ วัว ควาย เป็ด ไก่ นี้ได้หมายความว่า จะหาอาหารโปรตีน แต่มีราคาแพง หนอง ถอง บึง อย่างทุกชุมชน มีสัตว์ป่ามากมาย และบริเวณหลังเขา ภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ไปค่ายหมอนี่ ดังนั้นอาหารหลักหรืออาหารส่วนใหญ่ของชาวบ้านจึงบริโภค ปลา หน่อไม้ เป็นประจำ โดยมากมักนำไปแกง หรือ จิ้มแจ่ว (น้ำพริก สีดาบ) ซึ่งมักประกอบด้วย ปลาว่า พริก เก้าหรือ น้ำปลา มะเขือเทศ ส่วนทางอำเภอ ลานชาย และนาแห้ว มักใช้น้ำยักสะทอนแทนปลาว่า ทำเป็นแจ่ว ชนิดหนึ่งเรียกว่า "แจ่วค่าง" อาหารประกอบอื่น ๆ ก็มีส้มตำ ผักสด ผักต้ม โดยรับประทานน้ำข้าวเหนียวใส

ในปัจจุบันที่วิถีความเชื่อของชาวจังหวัดเลยในเขตเมือง หรือในเขตที่มีตลาดร้านค้า และไปส่งใช้คือเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำรงชีวิตไปอย่างยัก ไม่มากนัก อิทธิพล ของคนไทยทางอื่นที่เข้าไปอาศัยอยู่ตามตัวจังหวัด หรืออำเภอ ก็อาจมีส่วนทำให้การดำรงชีวิตของชาวเลยเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น ต้องระวังภัยจาก

โจร ชโนม อาหารการกินหาได้ยากขึ้นและปีราคาแพง แต่ชาวเลยที่อยู่นอกเขตเมือง ก็ยังมีความสุขดี และดำรงชีวิตไปต่างไปจากสมัยก่อนมากนัก

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะทำไร่ และทำมาบ้างเลี้ยงชีพชาวบริเวณ โขดไร่ เรือน ในนา เกว้งสูงๆ ภูกระดึง หรือท้องที่ใดที่มีรายมากก็อาจปลูกข้าวขาย เป็นพืชเศรษฐกิจด้วย เวลาเขา ชาวมาจะไปไร่ - ไปนา พร้อมลุยกระดกข้าว และแจว เวลาเที่ยงก็พักกิน ข้าวต้มไปนา พร้อมดื่มชาออกฉัก เมื่อไม่กินเป็นอาหาร กลางวันควย และหามาไว้กินเมื่อกลับมาบ้านควยถ้าไม่ไปไร่ - นา ก็เข้าไปหา ของป่ามาเป็นอาหาร เช่น หน่อไม้ เห็ดถ่าน ฯลฯ เนื้อสัตว์ป่า เป็นต้น ปัจจุบันการหา อาหารในป่ามาขายก็เป็นอาชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้านแต่ค่อนข้างอันตรายอาจลดลงเพราะ ป่าลดลง เพิ่มความแห้งแล้งมากขึ้น

ลักษณะการตั้งหมู่บ้านและตั้งถิ่นฐาน เป็นการตั้งถิ่นโดยรวมเป็นกลุ่ม ๆ เป็นหมู่บ้าน เป็นหย่อม ๆ ไร่นาของชาวบ้านจะอยู่ไกลออกไปเป็นโคกโคเมกร ๆ ชาว บ้านจึงต้องเดินทางไปและกลับ ไปไร่ของคนเป็นระยะทางไกล

สรุปโดยทั่วไปการดำรงชีวิตของชาวเลยแล้วเลย เป็นชีวิต ที่อยู่กัน อย่างเรียบง่าย สงบ และมีความสุข

2.5 พิธีกรรมการสู่ขวัญ

พิธีกรรม คือ วิถีการหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมาย กตมที่เราจะได มาซึ่งสิ่งที่เราต้องการ เราทำเป็นทางมีการกระทำและในแต่ละการกระทำก็จะมี วิธี" (กิ่งแก้ว อัครถาวร 2523,5) มนุษย์มักจะเผชิญกับวันตายต่าง ๆ ทั้งที่มองเห็นและมองไม่เห็นอาจ เป็นภัยที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ หรืออาจจะทราบสาเหตุ เป็นภัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรือคาดหวังว่าจะเกิดในอนาคต ความปลอดภัยในชีวิตจะ ทรัพย์สินของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ต้องคิดหาวิธีการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือกำจัดภัยนั้น ๆ ภัย ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุหรือภัยที่เกิดขึ้นแล้วหรืออนาคต มนุษย์จึงจัดพิธีกรรมขึ้น

เพื่อปักเป้าเทหภัยต่าง ๆ ออกไป เพื่อได้เกิดกำลังใจและความสบายใจแก่ผู้ประกอบ
ชีวิต

พิธีกรรมการชวัญก็เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง ที่ผู้กระทำประสงค์ให้บรรลุ
ผลในการสร้างกำลังใจนั้นคือการเรียกชวัญเรียกกำลังใจ เพื่อการเตรียมการต่อสู้กับ
อุปสรรคต่อไป

"ชวัญ สิ่งหนึ่งไม่มีตัวตน คือกันมาแต่โบราณว่าเป็นประจำอยู่ในตัวคนมา
แต่เกิดถ้าชวัญยังอยู่กับตัวใครก็ทำให้คนนั้นอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ไข้ ไม่ทุกข์ และไม่
ตาย.....ชวัญเป็นคำเดิมในภาษาไทย หมายความว่าอย่างที่เราเข้าใจกันในปัจจุบัน
ว่าวิญญาณหรือ Soul ในภาษาอังกฤษ"

(สารานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หน้า 1873 - 1874)

ชวัญเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน แต่มีรูปร่างลักษณะอย่างไร อธิบายไม่ได้ในทัศนะ
ของกำหนดาน คนไทย ซึ่งกล่าวถึงชวัญในบันทึกของชาวอิสานไว้ว่า

เข้าใจว่าชาวอิสาน คงแยกความไม่สมบูรณ์
ออกเป็นส่วนๆ คือส่วนร่างกายอันประกอบ
ด้วยเนื้อหนัง ขน กระดูก ไขมัน หัวใจ
ยี่หวัด ฯลฯ ทั้งที่มองเห็นและมองไม่
เห็น เพราะมีสิ่งอันมีที่ยังไว้ ส่วนนี้จะเรียกว่า
ว่าเนื้อ ตัว ส่วนที่มองคือ ชวัญ ส่วนที่มอง
ที่มองไม่เห็น เพราะไม่มีตัว ไม่มีเนื้อไม่มี
ตนและไมอาจสัมผัสได้ แต่ก็เชื่อว่าทุกคนมีชวัญ
ชวัญไม่ใช่วิญญาณ ชวัญไม่ใช่ชีวิต แต่ชวัญคือสาระ
สำคัญของชีวิตและวิญญาณ.....ถ้าชวัญอยู่กับ
เนื้อกับตัวก็แปลว่าชวัญนั้นชวัญที่มีสุข ก็ขอชวนชวน

หลับ กรนสั้น ๆ หอบถี่ ๆ ขึ้นมาก็กินน้ำอีก

(กำหนดาน คนโต 2521)

เป็นที่เข้าใจว่า ชีวิตมนุษย์แบ่งเป็นสองส่วน สองส่วนนี้เรียกต่าง ๆ กันออกไป เช่น ร่างกายและจิตใจ ร่างและวิญญาณ ร่างกายและชีวิต การเรียกต่าง ๆ กัน ตามที่กล่าวมานี้ไม่ได้อธิบายความที่มีความหมายเหมือนกันโดยทั่วไป ชาวไทยอีสานเข้าใจว่าชีวิตคือชีวิตไม่ใช่จิตใจ และไม่ใช่วิญญาณ เพราะถ้าชีวิตเป็นวิญญาณ

ชีวิตหนีออกจากร่างกายคือวิญญาณออกจากร่างกายสถาปนารของชีวิตก็กลายเป็น แต่ชีวิตที่ผิด ชีวิตไม่ใช่ตัวคนนั้นยังไม่ตาย ยังคงอยู่เหมือนคนทั่วไปเพียงขาดกำลังใจ สถาปนารจิตใจไม่เข้มแข็ง สถาปนารของชีวิตตามสารานุกรม กล่าวว่

ถ้าเด็กนอนนอนสะดุ้งและตกใจ ร้องไห้
ดิกลกดิ ก็คือว่าชีวิตไม่ใช่ รังทองคัมที่ออก
เด็กคนเขา ๆ และกลัวกลัวเด็กจนกว่า
จะหยุดร้องไห้ เรียกว่ารับชีวิต ถ้าเด็กโต
แล้วเมื่อมีเหตุทำให้ตกใจมากและมีอาการ
ตัวร้อนนอนหวา หรือเป็นไข้ ก็คือว่าชีวิต
หนีหรือชีวิตหาย กวางเอาขันและทัพไปปัก
ลม ๆ ตรงที่เด็กตกใจ เรียกว่าตัดชีวิต
สมมุติว่าตัดเอาชีวิตกลับมาแล้วไปวน ๆ ที่
หน้าเด็ก เพื่อไม่ให้ชีวิตกลับคืนไปอยู่กับเนื้อกับ
ตัวต่อไป แล้วเอาถ้วยน้ำเย็น น้ำเย็นมาครอบ
มือ เพื่อให้ชีวิตหนีไปอีก เรียกว่าผูกชีวิต
.....ถ้าเป็นไขหรือชักโตะและสิ้นใจแล้ว

แต่ยังไม่ไว้วางใจเกรงว่าจะกลับและทำให้ขวัญ
หนีไปอีกก็มีพิธีผูกขวัญเป็นประกันไว้อ่อน.....
สัตว์เลี้ยงเช่นหาง นก จิ้งจอก คางคก เต่า
โยนมา ไม่ดีก็เอามาจากป่าเพื่อใช้เป็นเสาปลูก
เหย้าเรือน จนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์
มีเรือและรถเป็นคันหลวงนั้นก็พิธีผูกขวัญ.....
(สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 1783 - 1784)

สภาพการของขวัญตามกล่าวมานี้เป็นสภาพการของขวัญในภาค
กลางหรือของคนไทยทั่ว ๆ ไป มีจุดของการทำพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญของภาคกลางได้
เลิกทำกันไปมากแล้ว คงเหลือแต่การทำขวัญนาคเป็นส่วนใหญ่ แต่ในภาคอื่น ๆ เช่น
ภาคเหนือและภาคอีสาน ยังคงได้เห็นการทำขวัญ กันอย่างคึกคัก ทางภาคเหนือ
เรียกว่า "คู่ขวัญ" หรือ "สองขวัญ" ทางอีสานเรียกว่า "คู่ขวัญ" หลังจากคู่ขวัญก็
"ผูกข้อคอแขน" คือการผูกแขน

การคู่ขวัญเป็นพิธีกรรมของ พระพุทธชน เรื่องชาติใหม่ได้รับมาปฏิบัติมาแล้ว
พิธีคู่ขวัญเป็นพิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับศาสนาพราหมณ์ หมอขวัญทางภาคอีสานเรียกว่า
"หมอปราหมณ์" หมอพราหมณ์บางคน บ่งชาว กลาย "พราหมณ์" พิธีทางศาสนาพราหมณ์
ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับศาสนา พุทธมาเป็นเวลานานแล้วชาว ไทยอีสานนับถือศาสนา
พุทธ แต่ก็ยังนับถือศาสนาพราหมณ์เรื่องการทำขวัญ พิธีกรรมควบคู่กันไป.

2.5.1 สาเหตุของการคู่ขวัญ

โดยปกติขวัญจะอยู่กับร่างกาย สภาพจิตใจของบุคคลก็จะสมบูรณ์ ถ้าขวัญ
ไม่อยู่กับเนื้อกับตัวก็ท้อถอย เรียกว่าขวัญกับกินมาสู่ร่างกายหรือจิตใจที่เกี่ยวข้อง เพื่อบำรุง
รักษา ร่างกายอวัยวะ และวัตถุต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นขวัญประจำตัว เช่นขวัญของคนหนึ่ง

ไปอยู่ที่รันทาหนีไปในป่า ในส่วนนี้เรียกกลับมา ขวัญเจ้า (ผู้ฉลาด) หรือขวัญ
เรือน ก็ให้มาอยู่กับเลาณาผู้ขี้ขลาดเรือน เพื่อปกป้องรักษา อาตมาหรือวัตถุเหล่านี้
นี้ให้เป็นสิริมงคล และถาวรตลอดไป พิณพิชัย สุทธิพงษ์ โลกกล่าวถึงสาเหตุการสูญ
ขวัญการฆาตและโกนจุกในจังหวัดชลบุรีว่า

"เมื่อครั้งทุกคนนี้ "ขวัญ" อยู่ประจำตัว ช่วยปกป้องรักษาผู้นั้น
ให้ความสุข ไม่เจ็บป่วยไปมา จะอยู่ในสถานใดที่ใดหรือสภาพใด
แต่ถ้าขวัญหนีหายไปจากตัวอาจจะป่วยทำให้มีความทุกข์ความเดือด
ร้อนหรือเจ็บป่วยได้ ด้วยเหตุนี้การทำขวัญ จึงไปตกลงว่าเชิญขวัญ
หรือเรียกขวัญที่ใด เพราะอันความทั้งนี้เพื่อเป็นการบอกกล่าวให้ขวัญ
ได้รับรู้ถึงการฆาตและการโกนจุกที่ควรต้องรู้ ทั้งจึงว่าอนึ่งให้ขวัญมา
ช่วยบำรุงรักษาผู้ที่ฆาตและโกนจุกโดยบรรจุถึงลูกประโยชน์ส่วน
ถึงที่มุ่งหมาย " (พิณพิชัย สุทธิพงษ์ 197 : 2524)

ส่วนการสูญขวัญทางศาสนาที่สาเหตุตามที่ได้กล่าวมา คนใด กล่าวไว้

คือ

"การเรียกขวัญให้มาอยู่กับเนื้อกับตัว การที่เรียกมาก็คือปลวขวัญ
ไปอยู่ กล่าวคือขวัญอาจจะไปเที่ยวหรือไปจรด หรือไปตามาหากิน
สาเหตุที่ขวัญไม่อยู่กับตัวมักจะเกิดจากการที่ได้มีความกระทบกระ
เทือนอย่างแรง เช่นตกต้นไม้ ถูกควายชน ถูกรถชน ตกน้ำ ถูกยิง
ถูกแทง ถูกตี ถูกไฟลวก ถูกสำเนา ถูกไฟป่าถูก ถูกขบขึ้น ถูกถ่ม
หลอก ฯลฯ เหล่านี้ความตกเป็นเรื่องราวแรงกระเทือนภายในกระเทือน
ใจ กระเทือนอารมณ์ แต่ไม่ถึงกับทำให้เข้าตัวสิ้นความหายใจอย่างนี้
ต้องเรียกขวัญหรือขวัญขวัญ หรือแบ่แก่การเรียกขวัญก็ช่วยตามปกติของ
สังขาร ก็ถือว่าเป็นการระงับสูญขวัญ (คำตามานนโคก 2521)

สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งานก็มีการสู้วัว, เช่นการสู้วัวควาย, จึงสู้พรรณ สรรพเสน ไก่จ้าว
ถึงการสู้ขั้วและสาเหตุนการสู้วัวควายวถ

เมืองไทยเราเป็นเมืองวัวมาแต่ดั้งเดิม ธรรมชาติของวัวควาย เป็นกระดูก
สันหลังของชาติ ซึ่งคำขวัญโดยอาชีพของวัวควาย หมายโดยตลอด
และตลอดระยะเวลาของการโลกนี้นั้น ธรรมชาติระหว่างคนกับ
ควายย่อมมีบางเป็นธรรมดา ทำให้ต้องมีคำว่าขุมที่กินกินวัน
รอยไป อนึ่งคนไทยนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่นมาแต่โบราณ เรื่อง
ความเชื่อเกี่ยวกับขุมกรรม จึงมีขุม ค้วยเทศน์จึงอาจเป็นที่มาของ
พิธี "สู้วัว" เพื่อขอขมาลาโทษที่ล่วงเกินวัวควาย วาจา ใจ
และพิธีการ "ปลุกแอก" ออกจากคอกควายโดยสิ้นเชิง การสู้วัว
ควายนั้น จะกระทำกันเมื่อใกล้ใกล้วัวควายนั้น (ไม่ว่าจะใช้มาเฉพาะ
วัวควาน หรือจะเป็นของตัวเองก็ตาม) โดย ธรรมดา แล้วเรียบร้อย
จนถึงกรรมประสูติตายแล้วจึงจะหาวิธีสู้วัวเพื่อเป็นการภายในของมคละ
ครอบครัว หลังพิธีแล้วควายตัวนั้น จะไปลักนำมาใช้งานอีกเลย"
(สุพรรณ สรรพเสน 2518 : 30 - 31)

นอกจากนี้การสู้วัวก็หมายถึงขุม เวทออกไปอีก เช่นการต้อนรับแขก
ที่ ลูกหลานจะไปเป็นทหาร ก็มีการสู้วัวเพื่อ ประโลมและให้กำลังใจ แก่ผู้จะไป
หรือขุมมา นอกเหนือจากการสู้วัวยังมีขุมทำกันในการมีโรคที่ต่าง ๆ เช่น ลูกวาง
วัล ฝากกินแบ่ง รางวัลใหญ่ ๆ ไก่จ้าวคอยมากมายก็จะมีการสู้วัวผู้โรคนี้ เพราะ
ถือว่าเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงชีวิต บางทนายถือว่า หลังจากโรคคืออาจมีโชคร้าย
ตามมา จึงมีการสู้วัวไว้ป้องกันแก่โรคที่ร้ายในเบื้องต้น ถ้าตาม คนใด ก็ไต่จ้าว
ถึงสาเหตุการสู้วัวนอกเหนือจากที่โลกาวมาแล้ว ว่า

ในกรณีที่ว่าร่างกายหรือจิตใจมีความสุข ก็คือ
 การกระทบกระเทือนเป็นเคี้ยวกัน (แต่กระ
 เทือนเปลี่ยนแปลงกันก็ - ชั่วร้าย) ทั้งผู้ชั่ว
 เช่นเดียวกัน เช่น การข่มขืน การโกโจนนั้น
 เล็ดลอดหรือโกโจนเกินขีดชั้น การข่มขืนใหม่
 การข่มขืน การโกโจน การถูกสลากรินเบงเหล่านี้
 เป็นสาเหตุแห่งการชั่วร้ายโกโจนนั้น
 (คำหมาน คนโก 2518)

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของชีวิต การที่จิตใจหรือชั่วร้ายได้รับความ
 กระทบกระเทือนเป็นเหตุแห่งการชั่วร้าย หรือ เรียกว่าชั่วร้าย เมื่อปรับสถานภาพของจิต
 ใจให้อยู่ในภาวะการใหม่

2.5.2 ขอบ เขตการชั่วร้าย

การชั่วร้าย ทำต่อสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งชีวิตทำในคนและสัตว์
 ซึ่งว่าแต่โดยสิ่งต่อไปนี้ คน กวาม ส่าง มา ซึ่งไม่มีชีวิตทำการชั่วร้ายกับสิ่งต่าง ๆ
 หลายอย่างเช่น ลากวามานเรือน เถา (ยุงขาว) กุงเงินดุงทอง

โอกาสการชั่วร้าย

สิ่งมีชีวิต

คน คนเป็นทรัพยากรสำคัญทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้ทั้งนี้
 จะต้องมีรับการถูกข่มขืนหลายครั้งในทางชีวิตหนึ่ง ๆ และผู้ชั่วร้ายก็เกี่ยวข้องกัน
 มีจะมีการฆ่า ๆ กัน เว้นแต่จะไปเป็นต่างกัน เจ้าของบ้านมักจะผูกแขนผู้ชั่วร้ายให้เสมอ
 การชั่วร้ายในคนหนึ่ง ๆ จะทำในวาระต่าง ๆ กันทั้งนี้ เกล็ดใหม่ ในขณะใดเมื่ออยู่ในสภ

7 วันหรือ 15 วัน โกงจุก ขวบนาค แดงงาน จากบ้านไปขุดแม่ไกล ไปเป็นทหาร
ใกล้รบ เพราะร้าย เพราะหัก ถึงนั้นตลอดวงชีวิตหนึ่ง ๆ จะมีโอกาสได้รับการสู้วัว
เสมอ ๆ หรือไม่ก็ต้องเข้าร่วมชีวิตสู้วัวอยู่เสมอ ๆ การสู้วัว ทำตามโอกาสต่าง ๆ
ที่กล่าวมาทั้งชายและหญิง แต่หรือจะมีโอกาสได้น้อยกว่าชายในบางกรณี

วันเวลาที่ทำไมคอยค่าตกคนเขี้ยวแต่โอกาสและถือว่าเป็นทุกคืน วันใด
คนเวลาสู้วัวส่วนใหญ่ มักเป็นเวลาเช้ากลางเชี้ยว ยกเว้นบางที่ที่กรรม เสนาะ
มากอาจสู้วัว กลางคืน หรือค่ำ ๆ ส่วนสถานที่มักใช้บริเวณเฝ้ายาม ชานบ้าน ถ้า
เป็นพิธีใหญ่ มักจะกางเต็น อุบ้ายาม ในถิ่นที่หลายได้มีโอกาสเข้าพิธีกันมาก ๆ แต่
ไม่ก่อนปรากฏอุบายนัก

สัตว์ใช้งานและสัตว์พาหนะในบริเวณนี้ ไม่ค่อยพบเห็นการสู้วัว บ่อย
นัก อาจเหลืออยู่บ้าง ก็เกี่ยวกับการสู้วัว ภูเขา การสู้วัว ภูเขา มักทำกันในโอ
กาสเลิกใช้งาน เกือบเกี่ยวกับวัวประจำที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว และไม่ใช้งานตัวนี้เด็ก
ในเวลานั้น เมื่อถึงฤดูฝนก็เริ่มงานที่ใหม่สถานที่มักทำกันในบริเวณบ้านของตนเอง

สิ่งไม่มีชีวิต

บ้านเรือน เป็นที่อยู่อาศัยสำคัญของมนุษย์ เป็นปัจจัยหนึ่งในสี่อย่าง
อันเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต การสู้วัวที่เฝ้ายามใหม่ จะทำในปีใดก็ได้โลกก็ได้ตามโอกาส
ที่เหมาะสม สถานที่เฝ้ายาม

เฒ่า (ยุงขาว) เป็นพาหนะของมนุษย์ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง
ความมนุษย์ การสู้วัวเฒ่าจะทำเมื่อคนเฒ่าได้เฒ่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นพิธีที่ไม่ใหญ่
โตทำกันเองภายในครอบครัว

ยานพาหนะ เช่น เควียน รถ เรือ ก็มักสู้วัว กันเมื่อใดยานพาหนะนั้น ๆ
มา และถ้ามีอุบัติเหตุ หรือใกล้รับโชคก็มักจะมีการสู้วัว กันด้วย สถานที่มักทำกันในเฝ้ายาม
เฝ้ายามเรือนเป็นพิธีเล็ก ๆ ทำกันเองภายในครอบครัว และทำกันในเวลาเช้า
ในวันที่มีฤกษ์ดี

การสูทวิญ จะทำกับตั้งแก่เกิดจนแก่เฒ่า ชีวิตของชาวอีสาน หรือชาวเลย
มักเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมสูทวิญ นี้หลายครั้ง

2.5.3 การสูทวิญ, หมอสูทวิญและขั้นตอนการสูทวิญ

พิธีกรรมการสูทวิญ จะต้องมีประกอบด้วย ภาชนะสูทวิญ หรือเรียกว่าลูกบาย
ศรี หมอสูทวิญ เป็นผู้ควบคุมหรือเรียกขวัญและผูกผูกสูทวิญหรือผูกผูกเรียกขวัญ พร้อมกับญาติ
มีกรรมเขารวมพิธีกรรม

ภาชนะสูทวิญ หรือพานสูทวิญ เป็นพานขนาดใหญ่ อาจเป็นชั้นเดี่ยวหรือซ้อน
กันหลาย ๆ ชั้น อาจเป็นพานไม้, หวาย, เงิน, ทอง หรือพานอลูมิเนียม แล้วตกแต่ง
ตกแต่งด้วย กล้วย ใบทองจันทน์ ดอกไม้ ฯลฯ ให้สวยงาม และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่
จำเป็น ได้แก่ ข้าวต้มมัด ไร่มก ข้าวสาร ข้าวสุก (ข้าวเหนียวโองแล้ว) ดอกไม้
รูปเทียน บนยอดพานมีบายศรีคือใบทองที่เย็บเป็นรูปกล้วยอันหันหลายชั้น ตามยอด
กล้วยแต่ละอัน จะมีฝ้ายผูกแขวนไว้ดูคล้ายกับเป็นเครื่องประดับเป็นเส้น ๆ

ฝ้ายผูกแขวน เป็นสายกับสีขาว ตัดเป็นท่อน ๆ ยาวประมาณหัวเข่า
30 ซม. ความยาวขนาดประมาณหัว เข็มรอบหัวมือและผูกใกล้ข้อเท้า โดยผูกเงื่อน
บนไว้ภาชนะสูทวิญ จะมีขนาดเล็กใหญ่ หรือคงมอย่างใดขึ้นอยู่กับเจ้าภาพ จะตั้งใจ
ปรารถนาให้เป็นอย่างไร แต่ไม่ว่าภาชนะสูทวิญที่ทำพิธีกรรมจะทำกันเอง ต่อมา
มักจะขอค้ำงานของใคร จะช่วยค้ำงานใคร จึงมักมีการวางงานขึ้นเป็นมือต่าง
ประดับผูกตกแต่งทำภาชนะสูทวิญได้เจ้าของงาน ถ้าท้องถิ่นใดไม่มีผู้รับจ้าง หรือฝีมือไม่
เด่นก็มักจะทำกันเองตามท้องถิ่นที่เห็นว่าสวยงาม

หมอชวี หรือหมอสูกชวีหรือพรหมรัก เรียกว่ามักจะเป็นผู้สูง อายุ และผ่านการบวชในพุทธศาสนาแล้วส่วนมากเป็นเพศชายทั้งสิ้น หมอชวีที่ยังหนุ่มก็มีแต่ไม่เป็นที่นิยมของชาวบ้าน อาจเป็นเพราะค่านิยมของการเคารพผู้อาวุโสก็เป็นได้ เมื่อจะเข้าพิธีชวีพรหมจะต้องแต่งกายเรียบร้อยตามสมัยนิยม ถ้าเป็นหมอพรหมดีในเขตเมืองมักจะแต่งชุดขาว หมอชวี บางคนถือศีลห้าเพื่อเพิ่มความเชื่อต่อศรัทธาแก่ประชาชน การสืบทอดทางหมอชวีมักสืบทอดกันทางตระกูล และสืบทอดทางการฝึกหัดกับครูหมอชวีอาวุโส การสืบทอดหมอชวีผู้ที่ถ่ายทอดวิธีการชวีจะต้องคัดเลือกบุคคลที่บุคคลลักษณะเหมาะสมก็ว่าเป็นคนฉลาด มีคุณธรรม มีอารมณ์มั่นคงในการทำพิธีชวี หมอชวีจะต้องตั้งใจให้แน่วแน่ให้ใจเข้าสมาธิ ต่อจากนั้นจึงตั้งใจแผ่เมตตาไปสู่สรรพสัตว์ทั่ว ๆ ไป พิธีกรรมจึงจะศักดิ์สิทธิ์

ขั้นตอนการชวี

การชวีจะต้องเริ่มจากเหตุคือมีเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงสภาพเช่น ไข้บ้านใหม่ บวชพระ ไปเป็นทหารเป็นกลบ เมื่อมีเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้นนั้นจะเป็นเหตุ ผลของการชวีได้ หัวหน้าครอบครัวหรือผู้ใหญ่ในบ้านก็จะไต่จกเตรียมเงินทองสำหรับใช้จ่ายและอุปกรณ์ชวี เช่น ถาดชวี ถาดคืบ (ผ้าข) รูปเทียน และหาฤกษ์เชิฐหมอชวีหรือพรหมดี ผู้กระทำพิธีชวีกำหนดวันเวลาที่ชวี

หมอชวีหรือพรหมดีคือบุคคลสำคัญในพิธีกรรม บุคคลที่สำคัญรองลงมาคือผู้รับการชวีอันเป็นบุคคลที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงในทางของชีวิตและมีผู้ทำหน้าที่ให้พิธีชวีขึ้น

นอกจากพรหมดี ผู้รับการชวี และเจ้าภาพแล้วยังมีบุคคลไต่จก เชิญมารวมพิธีคือ กะเทย นาค นีทร เพื่อนบ้านเรือนเคียง บารามวงษ์ชวีและผู้ออกมาสนทนา

เมื่อถึงวันพิธีโดยมากมักเป็นเวลาเช้า เจ้าภาพจะยกภาชนะขวัญที่ใด
 ตกแต่งอย่างสวยงามมาตั้งไว้ที่ห้องโถงของบ้านหรือศาลาบ้านโดยมีผ้าขาวหรือผ้าขาว
 มารองรับพานภาชนะขวัญด้วย เมื่อตั้งภาชนะขวัญแล้วก็เชิญ หมอขวัญ ผู้จะรับขวัญ
 เข้านั่งหันหน้าเข้าภาชนะขวัญให้แขกผู้มาร่วมงานล้อมวงภาชนะขวัญ ทุกคนพนมมือแล้ว
 หันหน้าไปสู่ภาชนะขวัญทุกคน หมอขวัญ จะจุดเทียนตั้งบนยอดของภาชนะขวัญ หมอขวัญ ก็
 จะเริ่มสวดโดยออกเสียงดัง ๆ การสวดอาจเริ่มด้วยภาษาบาลีก่อน เมื่อจบตอนของการ
 การสวดก็จะมี การเรียกขวัญหมอขวัญจะลงท้ายด้วยคำว่า "มาเคอ ขวัญเอ๋ย" หรือ
 "มาเยอ ขวัญเอ๋ย" ผู้นั่งล้อมวงภาชนะขวัญก็จะร้องรับว่า "มาเคอ ขวัญเอ๋ย" โดย
 ทุกคนเปล่งเสียงดังพร้อม ๆ กัน

เมื่อสวดบทสุดท้ายเสร็จเรียบร้อยแล้ว หมอขวัญจะเอาค้ายกขี้ (ฝ้าย)
 ผูกข้อมือ ผู้รับการขวัญเป็นคนแรก บรรดาพ่อ แม่ ลูกพี่น้องก็จะมาผูกให้เป็นคน
 ต่อ ๆ ไป การผูกข้อมือนี้เรียกว่าผูกข้อมือแทน และมีการผูกหลายคนจนข้อมือ
 ด้งเข้าไปค้ายกขี้ บรรดาญาติมิตรอาจจะผูกข้อมือกันเองด้วยก็ได้ ในขณะที่ผูกข้อมือญาติ
 มิตรอาจจะจับข้อมือผู้ได้รับการผูกข้อมือก็ได้ การผูกข้อมือนี้คเดิมมานิยมผูกข้อมือชาย
 ก่อนมาผูกข้อมือหญิงและชวรา และในปัจจุบันนี้การแต่งงาน ชดะผูกข้อมือก็มี
 การให้หมั้นตรึงผูกข้อมือด้วย เช่น ผู้ขวัญ บ่าว - สาว ในพิธีแต่งงาน
 หลังจากขวัญเสร็จก็เป็นอันเสร็จพิธี ค้ายผูกข้อมือก็จะผูกไว้ 2 - 3 วันหรือ 7 วัน
 ก็ถึงออกหรือตัดออกเก็บค้ายไว้เป็นสิ่งสิริมงคล

2.5.4 ผลของการสู่วัจญ์โดยทั่วไป

หมอชวัญจะสวดหรือกล่าวแต่คำพูดดี ๆ ซึ่งเริ่มต้นด้วยแต่เป็นคำที่มีสิริมงคลทั้งสิ้น ประกอบกับพิธีกรรมทำให้ท่าสวดของหมอชวัญยิ่งศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ถ้ายกคำสวดอันเป็นคำปอบชวัญนี้ ผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมทุกคนจะได้ยินคำสวดของหมอชวัญ และเมื่อเสร็จจากการสวดก็จะมีกรณขอกอแขน ผู้เข้าพิธีกรรมเหล่านี้จะได้ฟังได้เห็นและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่งดงามเป็นสิริมงคล สุขภาพจิตก็จะมีความเชื่อมั่นและความหวังอันเป็นสันติสุขในชีวิตตนเองการสู่วัจญ์จึงเป็นพิธีกรรมปอบประโลมใหญ่เข้าร่วมพิธีกรรมมีสุขภาพจิตดี พร้อมทั้งจะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตต่อไป

ปัจจุบันนี้ทางจังหวัดเลยยังมีหมอชวัญทุกหมู่บ้าน และบางหมู่บ้านมีหลายคน พิธีกรรมการสู่วัจญ์จะมีเป็นปกติในชีวิตประจำวันทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

ความเชื่อทางศาสนาและจริยธรรม

3.1 ความเชื่อทางศาสนาและความเชื่ออื่น

ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวว่า ศาสนาคืออะไร ? ศาสนาคือการประพฤติกระทำเพื่อให้คนรอดพ้นจากภัย หรืออันตรายหรือจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนาซึ่งรวมเรียกว่า ความทุกข์ ความเดือดร้อน ความทรมาน (พุทธทาสภิกขุ 2521 : ก) ความหมายโดยทั่ว ๆ ไปศาสนาถือคือความเชื่อถือและการปฏิบัติตามพิธีกรรมที่ควรจะเป็นและความต้องการของผู้เชื่อถือตามศาสนานั้น ๆ

ชาวจังหวัดเลยแต่โบราณก็มี ความเชื่อ เรื่องผี และคน แดนเป็นเจ้า อยู่บนสวรรค์ อาจจะเปรียบได้กับ พระอินทร์ในจักรวาลตามคติ ปัจจุบันก็ยังพิธีกรรมเนื่องกับคนอยู่คือพิธีกรรมเกี่ยวกับความขอฝนโดยเชื่อกันว่าคนจะเป็นผู้บันดาลความแห้งแล้งและฝนได้ ความศาสนาพุทธได้แผ่เข้ามาในอาณาจักรเวียงจันทน์เลยก็รับเอาศาสนาพุทธมา นับถือความดีไปกับการเชื่อถือโบราณ การรับเอาศาสนาพุทธมานับถือก็ได้รับมาเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว นอกจากศาสนาพุทธแล้ว จังหวัดเลยหรือในอีสานทั่วไปยังมีพิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาพราหมณ์ปะปนอยู่ด้วย จะเห็นจากการตั้งวัดและเรียกบ่อน้ำว่าบ่อน้ำพราหมณ์ การเข้ามาปะปนของศาสนาพราหมณ์ในทิวเขาเลยเข้ามาอย่างไรเมื่อไรก็ไม่เป็นที่ปรากฏชัด ทั้งนี้จึงขอจะกล่าวรวม ๆ กันไปว่าชาวจังหวัดเลยในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธเป็นหลักใหญ่และมีความเชื่อถือปะปนด้วยเรื่องผี แคน และพราหมณ์ผสมผสานไปกับศาสนาพุทธ

ในพิธีตั้งวัด จะปรากฏความเชื่อทางศาสนาไว้มาก อันเป็นความเชื่อสืบมาจากศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ และคนแดนต่าง ๆ

3.1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดพรหมณ์

"ศรี ตรี น้ำอวกษ์ ไหลได้ ก็ว่ากบฏวันนี้ ทำพรหมณ์ แม่โถงลงบาตาม
เชิงเชือก ถ้ากบฏวันนี้ "

(นายเกตุ ที่คำ อ.เขียงกาน : ผู้ชวัญทั่วไป)

พรหมณ์เป็นผู้กำหนดฤกษ์ยาม และเป็นผู้ประกอบพิธีชวัญ วันนี้เป็น
ผู้ชวัญถือว่าเป็นวันฤกษ์ดี โยมน้ำไปหาอัสมาพรโลกน้ำออกอโถง และน้ำสระน้ก
ในตุ่มแล้วน้ำสระบางแห่งบ้างจะแห้ง จึงมีกบฏโลกน้ำออกที่ขุดลงไปใต้ดินลึก ๆ น้ำอ
ที่ไหลซึมออกมาอาจจะแห้งและใส น้ำออกออกไหลได้ก็ให้น้ำที่สะอาดใช้ดื่ม เชื่อกัน
ว่าพรหมณ์ เป็นผู้มีความสำคัญที่สุดในการชวัญและพรหมณ์ก็จะ เป็นผู้กำหนดฤกษ์
ที่วางคิงาม

"วันนี้เป็นวันดี วันดีนักชวัญชวัญ ชื่อว่าบหมองกล"

(นายเกตุ ที่คำ อ.เขียงกาน : ผู้ชวัญเข้าใหม่)

"ผู้เจ้ากรรมแล้วจึงตกแดง แล้วจึงยกมาเบ็กราชบายศรีเป็นวันดี แม่บิว
รวมเหยา บิวพายสาว เกาอองไถ่นำน้ำตามคำสอนนักชวัญชวัญ ชวัญน้อย
ชื่อว่าจะลาวันนี้"

(นายสุข จันทร์มา อ.เขียงกาน : ผู้ชวัญ แต่งงาน)

เริ่มต้นพิธีชวัญพรหมณ์ จะต้องกล่าวถึงว่าเป็นวันที่สมควรที่จะประกอบ
การมงคลต่าง ๆ ตามคองงานดีเหมาะที่จะเป็นวันร่วมหุด และให้ชีวิตคุด

โยนชวัญชวัญชวัญ ก็จะขึ้นกันด้วย คำว่า "โอม" ซึ่งหมายถึงคำกล่าว
ถึง พระกฤษ พระอิศวร และพระนารายณ์ อันเป็นเทพเจ้าทั้งสามของพรหมณ์ถึงเช่น

โอบนางนันทกะสินธุ โอบนางกล่อมเอย ชั่วชั่วเข้าชื่อว่า ออก.....
 โอบ เจ้าลูกอีก แยกพ่อแม่อัถดาโน กาละวันนี้เป็เห็นนั้น วันก็"
 (นายจัน คำปัญญา อ.ทาส : ผู้ชวัญกล่อม)

ความเชื่อ ทางศาสนาพราหมณ์ ที่ปรากฏในคัมภีร์เวท มีเรื่องจุดเทียน และการเชิดเทพเจ้าของพราหมณ์ทั้งสามโดยมากมักปรากฏในคัมภีร์ตน ๆ ของบพศุค ชวัญบางบท บางบทก็จะเป็เทวศวคบทในศาสนาพุทธ ส่วนในพิธีกรรมนี้ฝ่ายเป็น สามสิขณ์ก็ถือว่าเป็นของพราหมณ์มาก่อน จากบพศุคชวัญดุงเป็กล่าวว่

"ให้ฝ่ายชวัญดุง ฝ่ายมาจากเมืองสวรรค์ พระอินทร์ ดอกไว้ให้แก่ โลก"
 (นายเป็ นนทโคตร อ.กานช่าย : ผู้ชวัญดุงเป็ = ดุงเงิน)

ฝ่ายคือคำยลขึ่งโย ภาวให้ฝ่ายจากตนฝ่ายมากทำให้เป็เส้น ๆ ภาย ดยใจจึงเรียกกันว่าฝ่ายและเรียกกันว่า พระอินทร์ประทาน

อย่างไรก็ตามการสันดาษณ์ของชวัญ ภายคนเชื่อกันว่ พิธีชวัญ มาจากพราหมณ์ และตัวชวัญก็ก้อพราหมณ์หรือตัวแทนของพราหมณ์ ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับพราหมณ์จึงเป็รากเหง้าของการชวัญ

3.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ

คนทั่วไปเชื่อกันว่พิธีกรรมการชวัญมาจากศาสนาพราหมณ์โดยเข้ามา จากทางเขมร แต่ศาสนาพุทธก็เข้ามาเผยแพร่ในประเทไทยนานแล้ว จึงเกิดการ ผสมกลมกลืนกันขึ้น ประดวกับของชวัญก็จะเป็นผู้ทิวาเชื่อบนศาสนาพุทธมา ก่อน เมื่อชวัญจึงผสมกลมกลืนเป็ลักษณะการชวัญแบบท้องถิ่นนี้ ความเชื่อเกี่ยว ขันกับศาสนาพุทธนี้ถึงนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับ อนิจจังคือ สิ่งซาร์หรือสิ่งต่าง ๆ ไม่เที่ยงแท้ทั้งสิ้น
เช่นในการสอนนาคว่า

“ต่อไปนี่เราจะไต่ปราศจากบ้าน จะไต่ลาชกแม่ไปบวช.....เจ้าก็
เห็นสิ่งซาร์ อันไม่เที่ยง ก็คิดไม่ซาคง
(นายปู่เกรื่อง ธรรมสูตร อ.ปากชม : สุตตวัจนาค)

การสอนนาคให้ทำใจสงบ โดยศึกษาความสัจจันต์จากบ้าน พยายามให้เห็น
ว่าสิ่งซาร์และสิ่งต่าง ๆ ย่อมมีการล้มละลายหายไปไม่มีอะไร เป็นสิ่งหนึ่งเป็นตลอด
ไปไม่ได้เลย ทั้งนี้เพื่อให้ทำใจสงบ และเข้าบวชในพุทธศาสนา

ในการศึกษาพระบวชไทย นิกจะบูชาพระพุทธรูปว่า พระธรรม พระสงฆ์
อันต่างหากจากการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมักอ้างเทวดาและพรานมัจฉ์ ดังตัวอย่างการบูชา
พระพุทธรูปและพระสงฆ์

“ปู่ข้าทั้งหลาย จึงพร้อมกันบูชาบวชไว้แก่สมเด็จพระสังฆราช มหาราช
สิ่งใด ราชเจ้าจะเป็นเจ้าเป็นงา บุคอารามตนตรงคือถือลา”
(นายสุข จันทร์มา อ.เที่ยงคาน : สุตตวัจนาค)

ความเชื่อเรื่องการบวช เมื่อถึงวัย สมควรบวชเป็นพระเป็นเถรใน
พุทธศาสนา เพื่อบวชเรียน ความเชื่อเหล่านี้ได้ปรากฏในบทสุตตวัจนาคเช่นเดียวกับใน
ถากกลาง เช่น

“เป็นฟาร่องนมก็ก่อไว้นอก หลังแล้วเอาใส่ตู้ ถ้าคืนเจ้าให้กินนม
ถ้าโยนเจ้าให้ไปบวชเป็นเถร ให้ไปเรียนเอาปิฎกเถระ สีลาสิกขา”
(นายทองคัน นางวงษา อ.เมือง : สุตตวัจนาค)

ชาวบ้านนิยมให้วาชเป็นเลขก่อนจึงจะบวชเป็นพระ เมื่อถึงคราวบวชเป็นพระคืออายุ 20 ปีขึ้นไป

ความเชื่อในเรื่องการบวชอยู่คู่คู่ จากอำนาจสิ่งของถาวรบวชก็โตกว่าไวว่า ผลการบวชและการศรัทธา ความสามารถบวชอยู่คู่คู่ จากการบวชถึงบุคคลต่าง ๆ และสัตว์โลก

"เจ้าภาคเอย บวชนั้นบวชยาก ตามประเพณีแห่งพระพุทธเจ้าท่านเจ้าไปไหว้พระเจ้า (พระพุทธเจ้า) และศรัทธาอันแรงกล้าสืบไปให้ถึงให้ตลอดถึงผู้เป็นคุณเจ้าจอมมุนี ขอแม่ ทั้งแม่เจ้าและลูกตา ให้ถึงความอุทิศสาธุให้ถึงให้ตลอดทั้งคู่ทั่วสัตว์"

(นายทองชั้น นามวงษา อ.เมือง : ผู้ศึกษา)

ความเชื่อทางศาสนาพุทธเป็นความเชื่อแบบไทย ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในพุทธภาคทุกส่วนของชนชาติไทย ความเชื่อเหล่านี้ก่อให้เกิดการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามในสังคม

3.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องลี้ลับแดน, ผี, เทพยคา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ

แต่โบราณมาชนชั้นมักจะเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถูกผู้มีกำลังและธรรมาภิบาลเช่นเชื่อว่าคนไม้ใหญ่รุกธเทวดา เป็นคน ระยะต่อมาจึงมีบรรดาศาสนาประกาศศาสนาอันเป็นจิตวิญญาณเชื่อในบุคคล เทพเจ้าและหลักธรรมคำสั่งสอน ได้แก่ศาสนาคริสต์ พราหมณ์, พุทธ, อิสลาม, และอื่น ๆ ถึงจะกำเนิดศาสนาแล้วก็ตามก็มีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผี, เทพยคา ประปรายอยู่กับศาสนาเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ในเขตผู้ศึกษาจังหวัดเลย ก็มีความเชื่อเรื่องผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล่น ยังปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งเชื่อบุคคลหรือวิญญาณหรือ บางครั้งต้องเริ่มกับทนายการเชื่อเทวดาก่อน เช่น

"ขอเชิญรูกษเทวดาทิ้งกายที่อยู่ภูผาป่าไม้ เสด็จสถาน วิชาศาสนา
บ้านเมือง เพ้าเรือนที่นี้ จงเสด็จลงมาเยี่ยมหรือผู้ง่าทั้งหลาย
(นายกมล มาศกุล : อ.ทาดิ : สุกขวิภูทิวไป)

เป็นความเชื่อว่ารูกษเทวดาหรือเทวดาโลกย์ทิวไป ยังกองอาภิมอยู่ตาม
ต้นไม้ ตามอาคารต่าง ๆ และจะให้อุณให้โทษแก่มนุษย์ได้ มมนุษย์จึงต้องพยายาม
เอาใจค้ำยการเชิญเทวดามาร่วมงานหรือมาเยี่ยมหม่มมนุษย์

ชาวอีสานเชื่อว่า แตนเป็นพระเจ้าองค์หนึ่งที่อยู่บนสวรรค์อันจะสามารถ
บันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้แก่มนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องความเป็นอยู่ อาชีพ ความแห้ง
วันเนื่องเกี่ยวกับการเกษตรกรรม ในบทสุกขวิภูทิวเชื่อว่าแดนเป็นผู้สร้างวัวควาย
มาให้มนุษย์ใช้งาน

"ผู้เฒ่าปี่วัวควายได้เป็นคู่ ลงมาอยู่เมืองคน"
(นางบุญชูยัง ก้าวังใส อ.ทาดิ : สุกขวิภูทิว)

ตามตำนานในเรื่องขุนเขมรและความเชื่อโดยทั่ว ๆ ไปก็มักกล่าวว่า
แดนเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งแก่มนุษย์และสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์มีในปัจจุบัน
จนแต่แดนสร้างและประทานมาให้แก่มนุษย์

ในความเชื่อเรื่องนี้ชาวบ้านกลัวผีซึ่งจะได้โทษแก่มนุษย์ต่าง ๆ กัน เช่น
เมื่อมีลูก เกรงว่าผีจะเอาลูกไป ถ้าไปเอาไปก็ให้ช่วยกันเลี้ยง

"แม่เจ้า (แม่ของเขอ) ให้นำเจ้าไปไว้ที่กระถังไค้ไปบอกกับผีทราย
และผีเป้า ผีนลเกล้าร้องกุกกฐ ถ้าเป็นลูกผู้ให้มารับไปวันนี้ หากไม่ใช่ ไป
ลูกผู้จงมาช่วยกูเลี้ยง"

(นายบุญเครื่อง รัตนสูตร อ.ปากชม : สุกขวิภูเด็กออกไป)

จะเห็นว่าผีหลายชนิดไล่ผีพราย ผีแม่ ผีเทวดา ผีชนิดต่าง ๆ ใน
ความเชื่อของชาวบ้านมีส่วนมากให้โทษแก่มนุษย์ มนุษย์จึงต้องเซ่นสังเวยแก่ผีอยู่
เนื่อง ๆ

ผีแดนเทพยดาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เป็นความเชื่อของชาวจังหวัดเลย
ที่ปรากฏอยู่ในบทสวดวิชัย และนับถือว่าสาเหตุการมีโรคภัยต่าง ๆ ความเจ็บไข้ได้
ป่วยเพราะผีแดนเป็นต้นเหตุและเชื่อว่าผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ยังคงมีอยู่

3.2 จริยธรรม

การรวมกลุ่มของมนุษย์นอกจากจะมีกฎ ระเบียบ บังคับแล้วยังจะต้องมี
จริยธรรมเพื่อเข้าไปสู่การปฏิบัติในสิ่งที่ถึงงานต่อตนเองและทวบุคคลอื่น ๆ ที่ร่วมสังคม
อันเดียวกัน ดร.พนัส หันนาคินทร์ ได้ให้คำนิยามของจริยธรรมไว้ว่า

“ จริยธรรมนี้หมายถึงความถึงคุณสมบัติทางความประพฤติ
ที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม... จริยธรรมเกี่ยว
ข้องโดยตรงกับความถูกต้องในความประพฤติซึ่งมีความหมายถึงการ
กระทำอย่างเสรีภายในขอบเขตของมโนธรรม อันได้แก่ความสำนึกใน
ความยังควรที่จะกระทำหรือ เป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำของสมาชิกแต่ละ
คนในสังคมนั้น ๆ “

(พนัส หันนาคินทร์ 19, 2523)

ส่วนของกรบการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้ให้คำนิยามของคำว่า
จริยธรรมไว้ดังนี้

พอจะสรุปได้ว่าจริยธรรมเป็นเรื่องความประพฤติอันเป็นที่ตั้งมาเพื่อ
ตนเองและการอยู่ร่วมกันของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม จริยธรรมที่ชาวจังหวัดเลยยึด
ถือปฏิบัติเป็นจริยธรรมอันดีงามก่อความสงบสุขมาสู่ประชาชน ดังปรากฏในหนังสือ
เป็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติมิตร เป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งของ
ไทยแต่โบราณมาถึงปรากฏในหนังสือว่าสาวว่า

"ไถ่กินเนื้อให้เจ้าส่งบ้านเอา

ไถ่กินปลาให้เจ้าส่งบ้านยา"

(นายเป โนนโคตร อ.คานทราย : สูทชวัญ บ่าว - สาว)

กล่าวถึงคู่บ่าวสาวเมื่อได้แต่งงานแล้วเป็นครัวเรือนให้ใจเดือนมีไปทาง
ญาติฝ่ายชายไถ่เอา (น้องสาวของเอา) และยา การไถ่เนื้อและปลามาเลี้ยง
ครอบครัวส่วนกันเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความรักกันในหมู่เครือ ญาติ ฝ่าย
หญิงสงเคราะห์ญาติฝ่ายชายก็จะทำให้รักใคร่ครอบครัวสามัคคีกลมเกลียวกัน
อย่างดียิ่ง

2) ความสามัคคีและการเสียสละ จะปรากฏอยู่ในหนังสือชวัญรายตอน
และชวัญเด็กออกไฟ ดังตัวอย่าง

"ขอแบ่งไปหาพี่น้อง บอกว่าของมาตัวร่วมกัน

บางมอง (พวก) ไถ่ถารเนื้อแพรมอน

บางมองไถ่ถอนและถารนีนาค บางกอไถ่จิวร

และสงกัยทั้งอง (รง) แลไทม ศาระพักถาก

และมีทั้งกีส่าและเมียง, อาหารง"

(นายทองกัน นายวงษา อ.เมือง : สูทชวัญภาค)

เมื่อถึงคราวที่บุตรชายจะบวชในพระพุทธศาสนาผู้เป็นพ่อแม่ก็จะบอกว่า
พี่น้องเพื่อนบ้านใกล้เคียงให้ทราบแบบบรรดาญาติพี่น้องก็จะช่วยกันจัดหา อัฐบริวาร
เครื่องใช้ ปีจยต่าง ๆ มารวมกันในงานบวชภาค อันเป็นการแสดงถึงความรักใคร่
สนิทสนมกลมเกลียวกันในหมู่บ้านก่อให้เกิดความสามัคคีและอยู่กันอย่างสงบสุข

3) ความกตัญญูเป็นคุณงามความดีของชาติไทยแต่โบราณ บทสุกขวัณของ
จังหวัดเลย โดยเฉพาะในบทสุกขวัณมากจะกล่าวถึงความกตัญญูการระลึกถึงคุณของ
บิดามารดาเพื่อจะได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้เป็นที่ประจักษ์แก่พระรัตน เป็นการทดแทนบุญคุณ
ของบิดามารดาคงตอหนึ่งกล่าวว่า

จะพรจากพ่อแม่เรา ก็เห็นคุณบิดามารดา
อันเลี้ยง (เรา) ยาก เคียงลำบาก ขบขาน กิจการ
หนักหน่วงท้องถิ่นของเข็ญ จะแสนอ่อนแอก็คอยจะอด
เจ้าก็รู้กำหนดมาแต่ได้ 9 เดือน 10 เดือน ประบาณ
จึงประสูติลูกแก้วมู่อุชวามแล้ว
(นายปู่เครื่อง จนะสุทร อ.ปากชม : สุกขวัณมาก)

เป็นการกล่าวสรรเสริญคุณของแม่ก่อนพ่อออก ต้องกลยระมัดระวัง
จะกินอาหารเถิดว่ากินไปใครของพ่อแม่ไว้ก็รับครบ กำหนดคลอดก็
เคียงคูอย่างลำบาก นึกถึงความสุขสบายเลย ดังนั้นการรู้จักคุณบิดา
มารดา กตัญญูทดแทนบุญคุณท่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นระเสวีรัฐในหัวใจของชาวไทย

การสรรเสริญคุณบิดามารดามีปรากฏในบทสุกขวัณหลายบทหนึ่งในบทสุกขวัณเล็ก
ออกไฟ เด็กคลอดออกมาใหม่ ๆ แม่จะอยู่ไฟ จนครบ 15 วันหรือก็ออกไฟเองถาวร
อยู่ไฟในระยะนี้ก็จะมีการสู่วิว หึงลูกและแม่ ในข้อความสุกขวัณก็จะ สรรเสริญความทุกข์
ของแม่ขณะที่มีครรภ์แก่ เช่น

"ศรี ศรี เจ้ามาเกิดในท้องแม่ เมื่อครบ 9 เดือน แม่เจ้าก็จุ่ม (บ่น) ว่าปวดท้อง มีพวกพี่น้องญาติทั้งหลายมาช่วยก็ แม่เจ้าปวดท้องมาก แม่เจ้านอนอยู่ แม่เจ้าไม่เป็นวันหลับอันนอน กล้ายกยใจจะซำคแล้วจึงไปประสูติลูกแล้วออกมา"

(นายบุญเครื่อง ณะสูตร อ.ปากชม : ผู้วิจัยเก็บข้อมูล)

4) ความเมตตาภรรยา ทอศัพท์ โดยเฉพาะศัพท์เลี้ยงไว้โรงงานเป็นสิ่งที่ชาวจังหวัดเลยมีไว้เบตกา และจะต้องมีการสู้ขวัญ ปอดบขวัญกันเสมอ เมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว ถึงปรากฏใบตุงขวัญควายว่า

"ศรี ศรี มีไว้เป็นบ่อค้ำบนต้นบัวควายให้ เป็นค้ำลงมาอยู่เมืองคน เป็นควายเล็กข่อยจึงแพงค้ำเป็นควายดำ ข่อยจึงแพงค้ำแล้วออกมาแล้วกินหญ้าไปก็.....ได้โดยชาวและนาเลี้ยงควายไปเหยียบแวง ไทหักซำคแล้วจึงไปขอเชือกผูก บ่อยค้ำทั้งสี่ ขวัญเจ้า (ควาย) หย่านหลงไหลไปวัน ขวัญเจ้าไปอยู่ป่ากลางทรายก็ได้มาเมื่อวันนั้น (คุณบุญ ยิง คำเมืองใส อ.ท่าลี่ : บันทึกขวัญควาย)

ในเนื้อความกล่าวถึงความรักของคนมีต่อควาย ในยามไอนาถึงแก่ฤดูที่ จนขวัญที่มีอยู่จริงใจได้เริ่มขวัญกลับคืน ขอความดังกล่าวเป็นการแสดงความรัก ของคนที่ทอศัพท์ อย่างเบตกา ปรากฏ และยังรู้จักสำนึกในความนิยามมีภรรยาทำต่อควายในขณะทำโรงงานนั้นด้วย

5) การตั้งสวนกุ๊วสาวให้ปฏิบัติตนทอกรวยกรัว ฝ่ายสามีก็ให้ปฏิบัติตนทอกรวย ฝ่ายภรรยาก็ให้ปฏิบัติตนทอสามี เป็นการตั้งสอนให้ทั้งสองสามี - ภรรยา ปฏิบัติต่อกันในทางที่จะก่อให้เกิดความสงบสุข ชีวิตครอบครัวยังยืนนาน

คำสอนนี้ปรากฏในบทสุกขวิภูมาว - สาว ทุกบถ (การแต่งงานปัจจุบันนี้แต่คำอวยพรบทแนะนำสิ่งสองจะลจออกไป) ถึงมีข้อแนะนำสิ่งสอน คู่สามี - ภรรยา ที่จะแต่งงานใหม่ เป็นตัวอย่างคือ

"พอวันเจ็ด แยกคำให้เรารู้ว่าคือ วันสิบสี่
สิบห้าคำยี่นสี่ก็บถกร อย่าให้ขาดทานถือ"

(นายเป่ นนทะโลกทร อ.คานธาย : สุกขวิภูมาว - สาว)

เป็นการแนะนำการไหว้พระจักกัทาน คำบุญจุกวันถือ วันพระ นอก
จากยังมีคำสอนอื่น ๆ พอจะประมวลโลกดังนี้

"ขอให้ความสุขทั้งรอบ ใจอ่อนนุ่มเห็นบุญชมเชย เจ้าเป็นลูกเขย
ให้เจ้าทำใจกว้าง งามภาวอาจสรรพสิ่ง อันถือให้เลื่อมใสปานาง
แก่นไต เจ้าเป็นลูกสะใภ้ให้เจ้ารักแม่เจ้า อย่าโลดจุกตัว ๆ ขวิภูมาว
ชู เจ้าผูกปกราชูปงธรรม ถึงเดือนคำอวยมาไกลเที่ยวยามคำ.....
เจ้าโคแฉกวาง งามวงษา ตาเบื่องขวาอวยมาไกลเที่ยวยามคำ.....
ชาวหมอแกง ถึงยามแกงให้เจ้าแฉกภาชนราวแกง ถึงยามเช้าใส่เตง
ภาชนงาย (เขา) เจ้ายังถือให้เจ้าตั้งใจเถา เผลาไหนอยให้เจ้าบง
ไต เผลาไหนใหญ่ให้เจ้าบงชุน บุกเจ้าทั้งสองเป็นก ไ้เจ้าอวยรวม
เพรียงถึงยามคำ ให้เจ้าที่นอน หัวเวียงหมอนให้ใจรักใคร่ที่หมอ
ทอชมเชย....."

(นายเป่ นนทะโลกทร อ.คานธาย : สุกขวิภูมาว - สาว)

จะเห็นว่าในบทสุทธชาด บ่าว - สาว ปีก่าสิ่งสอนบ่าว - สาวอยู่หลาย
 ประการด้วยกัน เช่นให้มีความอดทนอดทนอดทน การอดทนอดทนอดทนเป็น
 การปฏิบัติไร้อัตน การเป็นเหยื่อให้ทำให้ใจกว้างไม่กลัวอ่างสิ่งใด การทำให้ใจกว้าง
 คือการยอมรับฟังความคิดเห็นยอมรับการกระทำของผู้อื่น และอดทนการกระทำของ
 ผู้อื่นถ้าตนเห็นว่าไม่ถูกต้องและไม่ชอบใจ เป็นเหยื่อไม่โกรธจะเป็นผู้ที่ผู้มาก การมี
 ขันติและทมะ อดใจ นั่นคือ ไม่กลัวอ่างสรรพสิ่งอันใด

การสอนฝ่ายภรรยาที่สอนไว้ถึงเดือนคำที่อ่างแรม ไม่ควรไปเที่ยวที่
 ไทพยามคำกิน อันอาจมีภัยจากสัตว์ร้ายและโจรภัย ให้แก่กว้างพี่น้องวงษาถือให้
 อนุเคราะห์ทางสามี และไม่ควรรบชู้ชู้ชาย ในด้านหน้าที่ภรรยาที่ให้เข้าครัวจัก
 อาหารเข้าอาหารเย็น เมื่อมีแล้วให้ลิ้มแผ่นเก่าที่เคยมี นี้สุราก็แบ่งปันกันกินเมื่อ
 ยามค่ำก็ให้จักที่นอนให้เรียบร้อย ยามนอนให้บีใจ รักใคร่เย็นเย็นต่อกันพหุสิ่งสอน
 บ่าวสาวนี้เป็นภรรยาที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขยั่งยืนไม่มีปัญหาการหย่าร้าง
 ไปว่าเป็นจริง ๆ

จริยธรรมหลายประการที่ปรากฏในบทสุทธชาด จังหัดเลยล้นแต่เป็น
 เครื่องช่วยใ้ผู้ค้ำยันค้ำยันค้ำยัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ กวให้เกิดความสุข
 ในสังคมไม่มีการเบียดเบียนกับความเป็นจริงแก่อกเนา ชาวจังหัดเลยเป็นคนรัก
 สงบ รู้จักหน้าที่จะการใ้ล้กับ บทสุทธชาด ค้ำยัน สละทวนใ้ให้ได้อย่างแท้จริง

บทที่ 4

กานิยม และข้อห้าม

กานิยมและข้อห้ามมีปรากฏในสังคมมนุษย์ทุกแห่งอันเป็นแนวทางในการ
 ดำเนินชีวิตในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความแตกต่างของกลุ่มชนเพราะ
 ความแตกต่างในวิถีประเพณีและจารีต กานิยมอาจจะอนุโลมเข้าเป็นวิถีประชาซึ่ง
 ประสาท หลักก็คือ ใคกล่าวถึงวิถีประชาหมายความว่า "การดำเนินชีวิตหรือความ
 เป็นอยู่ของผู้คนในสมัยหนึ่ง ๆ ซึ่งปฏิบัติกันมาเป็นธรรมเนียมประเพณีอย่างนั้นเป็น
 สิ่งที่ถูกปฏิบัติในสังคมซึ่งปฏิบัติกันมาแต่อดีตกาลโดยไม่มีอาการงัดแงะอย่างรุนแรงแก่
 อยางใด" (ประสาท หลักจิตวิทยา 2511)

ส่วนข้อห้ามตรงกับภาษาอังกฤษว่า (Taboo) จัดอยู่ในจารีต

อันเป็นระเบียบประเพณีสำหรับปฏิบัติในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งว่าด้วยสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติและ
 ไม่ควรประพฤติทำใครฝ่าฝืนจารีตโทษให้ถูกลงโทษหรือถูกริบยศบรรดาศักดิ์หรือ
 คุกคามต่อไปนี้เป็นข้อห้ามในบางสังคมจารีตฝ่าฝืน ข้อห้ามจารีตโทษหนักเบาต่างกันไป
 ไรโดยมากข้อห้ามมักจะมีคำว่า "อย่า" นำหน้า ข้อห้ามในสังคมหนึ่ง ๆ มักจะมีเหตุ
 ผลในตัวของมันในแต่ละข้อ แต่ก็เป็นที่อธิบายว่ามีเหตุผลใดหลายแง่มุม

คำว่า กานิยม (নীติ) หินนากินทร์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า

"กานิยมหมายถึงการยอมรับนับถือ และพร้อมจะปฏิบัติ

ตามคุณงามความดีของกลุ่มคนมีอยู่สิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจ

เป็นวัตถุ ความดี คุณงามความดี รวมทั้งการกระทำใน

ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ

ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนะต่าง ๆ

โดยถ้อยคำและรอบคอบแล้ว"

(พินีส หินนากินทร์ 18, 2523)

กานิยมของสังคมหนึ่งจะมีหลายแบบ และปีในลักษณะต่างวัยกัน กานิยมเก่าและกานิยมใหม่ จึงเกิดขึ้นในสังคมเสมอ กานิยมใหม่ในสังคมไทยโดยมากเป็นกานิยมเก่า แต่ก็ยังมีปฏิบัติยึดถืออยู่ทุกวันนี้

ข้อห้าม (Taboo) หมายถึง "การกระทำหรือสิ่งที่ห้ามอันเกี่ยวเนื่องในคตินิยมความเชื่อหรือประเพณี" (พจนานุกรม อังกฤษไทย A.S.horwly และคณะหน้า 1025, 1968)

ทั้งกานิยมและข้อห้ามเป็นสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์กันไปมาในสมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลเป็นที่ประจักษ์ก็ตาม ในเขตสังคมวัฒนธรรมใด ๆ ก็ปรากฏกานิยมและข้อห้ามต่าง ๆ หลายประการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 กานิยม

ในเขตสังคมวัฒนธรรมใด ๆ ก็ปรากฏกานิยมหลายประการด้วยกัน อันอาจเป็นกานิยมแบบไทยเดิม หรืออาจบ้างก็ยังเป็นที่ยึดถืออยู่อย่างกว้างขวาง บางอย่างก็เปลี่ยนแปลงไปในตามยุคสมัยและการศึกษาละสิ่งแวดลอมใหม่

1) กานิยมความร่ำรวย จากตัวอย่าง

"ขอให้มั่งคั่งร่ำรวย ใจกว้างใจดีมีนามาย
เก็บคอก ข้างบ้านออกเืองเอง เงินทองทอง
แสนโกฏ"

(นายปู่เฑีรื่อง ธนะสุวรรณ์.ปากหม : สุคนธ์ วิถีเข้ามาใหม่)

ความร่ำรวยและการมีข้าทาสบริวารมาก ๆ เป็นสิ่งพึงประสงค์สำหรับ
คนโดยทั่วไป ในการขึ้นมาใหม่ก็พออยากให้ร่ำรวย สมบัติที่ประสงค์เป็นอันดับแรก
ก็คนรับใช้รอง ๆ ลงมาก็ จิว กวายเป็น สำหรับประกอบการเกษตรกรรม ฐานะ
ใช้เป็นที่หาประโยชน์อันดีสุดท้าย

ขอให้ได้เงินทองมากมาย ความว่าเป็นในสวรรค์
และคำนิยามก็ลดหลั่นกันลงไป อีกก็อย่างหนึ่งไหม
สุดท้ายของอำเภอเมือง ก็กล่าวถึงชีวิตที่ร่ำรวยว่า
"มีเงินค่าให้เราโลกนี้ดีนร้อย
มีข้าทาสให้เจ้ามือหนึ่งแสนคน"

(นายทองพัน นามวงษา, อ.เมือง : บกขบถวิบูลย์)

หมายความว่าเงินทองก็ให้มีเป็นหมื่นเป็นร้อย
มีข้าทาสก็ให้มีเป็นหมื่นเป็นแสน

2) คำนิยามความเป็นเจ้าเป็นนาย

คำนิยามความมีฐานะความเป็นเจ้านายเป็นพระยาหรือเป็นข้าราชการ
โลดผิง รากสีกันมานานแล้วในเวลานี้ปัจจุบันนี้ทางจังหวัดที่อยู่ห่างไกลก็ยังนิยามความ
เป็นเจ้านายอยู่ ถึงปรากฏโฉมตูลูกชฎีว่า

"ให้เรากลไคเป็นพระยาประเทศราชพ. ๑.....

ให้เจ้าไคเป็นเจ้าเมืองเอกเมืองไกล"

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, ขบขบวิบูลย์)

อีกบทหนึ่งก็กล่าวไว้ว่า

“ให้อยู่สุขสำราญ จนเข่าหิ้งเข่ากรรยา หิ้งบุศกา
และลูกศร ขอให้ไถ่เป็นใหญ่เป็นโต กว่าคนทั้ง
หลาย ให้สบายใจเถิด”

(นายจ้าวคุณพระราชา อ.อุทธรกิจ, บทสุกขวิทูตาร)

ความนิยมเป็นเจ้าของหรือข้าราชการมีปรากฏอยู่หลายบทหลายตอน
สาระสำคัญให้ไถ่เป็นใหญ่เป็นโตใหญ่กว่าคนอื่น ๆ ส่วนคุณสมบัติของผู้เป็นใหญ่
ควรเป็นอย่างไรไม่ถอยโลกว่าถึง เหตุที่กานินยความเป็นใหญ่เป็นโตปรากฏอยู่
มากในสังคมไทยเพราะเรามีค่านิยมการนับถือตัวบุคคล ในเรื่องลัทธิปัจเจกชน
ซึ่งศึกษา สุวรรณะชฎ และคณะกล่าวไว้ว่า

“ลัทธิปัจเจกชนถือความดีของตนเองเป็นใหญ่ แสวง
ออกมาเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสนองความต้องการต่าง ๆ ของ
ตนเองเป็นสำคัญ โดยไม่มีการเคารพ ระบียบกฎเกณฑ์
และกฎหมายของบ้านเมืองเท่าที่ควร ผู้ใดที่สามารถหลีกเลี่ยง
กฎหมายได้โดยไม่ถูกลงโทษถือว่าเป็นคนเก่ง คนมีฝีมือ”

(คณะ สุวรรณะชฎ และคณะ หน้า 39, 2523)

เพราะกานินยตามลักษณะที่กล่าวมานี้ จึงทำกานินยความดี
ซึ่งจะไถ่เมื่อเป็นเจ้านายใหญ่โต

3) ค่านิยมความสุขสบายไม่ทองทำงานและชอบสนุกความสุขสบายและ
ชอบสนุก เป็นค่านิยมที่ปรากฏในบทสุกขวิทูตาร ซึ่งเป็นค่านิยมของไทยอย่างหนึ่ง ยัง

ปรากฏอยู่มากในแถบชนบท ทิศยา สุวรรณรัฐ ไกลกว่าถึงกำนิมรักความสนุกของคน
ไทยไว้ว่า

"คำนิมในเรื่องความรักสนุก คนไทยโดยทั่วไปมักจะถือว่าความสนุก
สนามรื่นเริง มันเทิงต่าง ๆ เป็น "กำไร" ของชีวิต ถ้าหากสิ่งเหล่านี้
ชีวิตก็มีเหลือแลกกันดูหรือขาดทุน.....การรักสนุกสนามอย่างเต็มที่
จึงถือว่าเป็นความสุข ไปด้วยอย่างหนึ่งของคนไทย.....ฉะนั้นคนไทย
จึงมุ่งแสวงหาความสุข สนุก สบาย และหลีกเลี่ยงสิ่งต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็น
ความทุกข์ ความยากลำบาก และความไม่สบายต่าง ๆ"
(ทิศยา สุวรรณรัฐ และคณะ หน้า 41, 2523)

อีกจะกำนิมที่ช่วยสะดวกสบายและรักสนุกตามที่กล่าวมานี้ได้ปรากฏ
ในเพลงสุกขวิ ดังต่อไปนี้

"ของดี ๆ ทุกอย่างเครื่องให้อาหารทอง ถอดไม้หอม ข้ำจักเชียววิญ
เจ้าให้มาลิ้มให้สบาย พรั่งพร้อมทุกสิ่งสารพัด"
(นายอนันต์ ฝนสกุล อ.ปากชม, มทสุกขวิทั่วไป)

"ข้อความนี้เป็นการเปรียบเทียบที่นำมาใช้กันอย่างสบายและเครื่องอำนวยความสะดวก
ความสุขสบายต่าง ๆ มากมาย จากมทสุกขวิที่นำมาใหม่ก็ปรากฏว่า

"หมู่บ้านหรืออำเภอคำมาผูกไว้ พระเจ้าอยู่เป็นใหญ่
ว่าอยู่สุขสบายก็รักในแก้วดีไม่มีโรคภัย บัณฑิตาน
นั่งอยู่ห้องที่มีก่องเงินกลางห้อง เขาจะนำเอาแก้ว
แหวนมาให้ทานแล้วพร้อมทั้งสร้อย จะหิ้งไถลมา"
(นายฉันทอง โภษะจันทร์ อ.ภูเรือ, สุกขวิที่นำมาใหม่)

การจะปลูกบ้านใหม่ก็คง เล็งเห็นค่างะสมมุติว่ามีทรัพย์สินเงินทองและ
ถากหวังถึงความสะดวกสบายในอนาคต

4) คำนิยมการย้ายในภววิโลกในปัจจุบัณ หมายถึงการไถ่กินของอร่อย
กินนาน ๆ มากมายเหลือเฟือ และเห็นว่าภววิโลกเป็นของสำคัญ อาจกินได้ตั้งแต่
เช้าตลอดเย็น หรือตลอดกลางวัน การย้ายในสิ่งของภววิโลก มีปรากฏในมหาลัญจวิ
แหบทุกยศ เพราะปรากฏว่าภววิโลกปรากฏในสิ่งทีภววิโลกอยู่ด้วย ดังตัวอย่าง

“ให้มากินปลาเนื้ออ่อน ให้มากินข้าวโกลในถาดนัชวิ
ซึ่งมีทั้งน้ำพริกปลา ปิ้งปลาและปิ้งรำของ”

(นายรต สุขงสา อ.ภูเรือ , สุนัขวิเทศนธรรมลา)

การเชิญขวัญมาอยู่กับตัวหรืออยู่ที่เดิมมักจะ คงมีสิ่งล่อใจไว้แก่
อาหารเคี้ยวเคี้ยวหรือตั้งค่างให้สวยงาม

5) คำนิยมความเป็นผู้มีปัญญา และประสงค์อายุยืน เช่น

“ข้าทั้งหลวยกินทาน ขอให้มัยอายุมียืน ร้อยเอ็ด

พันชลา ขอให้มัยอายุ ปัญญามาก ๆ ”

(นายถัน คำปัญญา อ.ทาลี่ , สุนัขวิเทศนธรรมลา)

กล่าวถึงข้าวให้กินแล้วอายุยืนมีปัญญามาก ๆ มีอายุมาก ๆ การที่
สามารถว่าอายุได้มากคือคนมีไหวพริบและสติปัญญาคือ แก่โบราณนิยมโคกอบส่วน
โจทการด้วยอายุ ในเรื่องของการความรัก การขูดแคงงานและกิจการอื่น ๆ คน
อายุได้ก็ยอมมีปัญญาไหวพริบ

6) ค่านิยมในความเชื่อคำสอนของผู้ใหญ่ เป็นค่านิยมที่ก่อให้เกิดความ
เรียบร้อยทั้งงามและประพฤติกฎปฏิบัติ รักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ได้ ดังตัวอย่างการสอน
คุณาว - สาววา

"ให้ฟังคำสอนตายาย พ่อ แม่ ให้เจ้าได้แผ้วถางพื้นองวงษา"
(นายเป นนทโคตร อ.คานชาย : สู้ขวัญาว - สาว)

นอกจากค่านิยมที่กล่าวมานี้ยังมีค่านิยมอีกหลายประการที่แฝงอยู่ในบท
สวดขวัญ ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวทางจริยธรรมและความเชื่ออยู่ด้วย

4.2 ขอห้าม

ขอห้ามนี้ตรงกับชะล่าในภาคอีสาน ดังที่ เพ็ญนิภา บุตรศรีสุวรรณ
กล่าววา

"ชะล่าเป็นภาษาอีสานมีความหมายว่าขอห้าม
ที่ฟังละเว้น หากผู้ใดทำอย่างนั้นแล้วจะถือ
ว่าทำในสิ่งที่ไม่เป็นสิริมงคลแก่คนนั้นๆ....
มาตรการอันหนึ่งที่สืบมาบังคับควบคุมความประ
พฤติ ของประชาชนให้ปฏิบัติเป็นกิจวัตร ประ
จำวันตั้งแต่เกิดจนตายตลอดเข้าถึงคำก็คือ
ชะล่า"

(เพ็ญนิภา บุตรศรีสุวรรณ, 60 - 61, 2524)

ข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นที่ยอมรับปฏิบัติกันมาในสมัยก่อนของอีสาน หากใครไปปฏิบัติก็ถูกสังคมตำหนิ ชาวบ้านไปคบค้าสมาคมด้วย ไม่มีใครให้ความช่วยเหลือ

ข้อห้ามในบทสุกขวัญต่อไปนี้ เป็นข้อห้ามตรง ๆ โดยจะใช้คำว่า อย่า หรือไม่ให้ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยสาระอาจตรงกับ ชะล่า แต่รูปแบบอาจไม่ตรงกับชะล่านั้นจะเป็นการบรรยายพฤติกรรมว่าพฤติกรรมแบบไม่พึงประสงค์ต่อไปนี้ เป็นชะล่า เช่น

"กินข้าวก่อนฉัว นอนก่อนฉัว ชะล่า
ฉัวไปค้าทางไกล เมื่อยอยู่วานัดคณตักคอกไม้ ชะล่า"
(เพ็ญนิภา บุตรศรีสุวรรณ, 62, 2524)

ข้อห้ามจากบทสุกขวัญข้อห้ามต่าง ๆ ดังนี้

1) ข้อห้ามในพระบวชใหม่

การที่พระได้บวชใหม่ จำเป็นต้องมีข้อห้ามมิให้ประพฤติเช่นเดียวกับ ขณะที่เป็นหนุ่ม หลายอย่างหลายประการด้วยกันกล่าวคือ

อย่าได้มีเวรซึ่งกันและกัน

อย่าได้กังวลในสิ่งที่ไม่เป็นเหตุ....

อย่าเรวร่วมกับสาว ๆ พุจฉาไปมอยากหนี.....

ถ้าเป็นสาวงามอย่าไปผูกคูกวญ

อย่าคิดสิ่งไม่ดี พระท่านควรว่าเป็นโทษ

อย่าไปขลุ่ยสิ่ง แหวอื่น.....

อย่าไปหลีกหลั่น (คือรับ) ใ้หมั้นพึงธรรม.....

ถ้าเป็นนายท่านก็อย่าไปไกล

อย่าไปมองสาวที่มาได้ยาทรสวย ๆ ที่ไ้ยาสวย ๆ.....

แกมของท่านก็อย่าไปยืนยืนให้กับฐาติโยม.....

ว ล ฯ

(นายชั้นทอง โภชาจันทร์ : อ.ภูเรือ, ผู้ขวัญนาค)

ขอทานพระบวชใหม่มาจากศีลของพระ 227 ข้อ โขมมาก ขอทาน
ต่าง ๆ นี้เป็นขอทานที่จะนำไปสู่ความเป็นภิกษุที่พร้อมด้วยคุณธรรมเป็นที่น่าเลื่อม
ใสแก่พุทธศาสนิกชน

2) ขอทานเด็กหรือทานขวัญเด็ก

ในการสู่ขวัญเด็กเกิดใหม่ ซึ่งยังไม่มีการบวชมากนักมักจะต้งมี
ขอทานขอแนะนำต่าง ๆ เด็กควย

"ท้าวอ่อนแพงสี พันป้อไปไ้ไปไหน

หมื่นพันป้อไปไ้ไปทางใด เจ้าไปทางไกล

อย่าไปถูกเขารักขังโทษ.....ฝนตก

เจ้าอย่าไปกินน้ำรอยดอก แดกออกเจ้าอย่ากิน

น้ำรอยควาย"

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง , ผู้ขวัญเด็กเกิดใหม่)

เด็ก ๆ ยังไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นโทษ อะไรเป็นคุณ จึงห้ามไปทางไกล
ซึ่งอาจเปรียบเทียบกับอันตรายอื่น ๆ ได้ และอย่าได้กินน้ำรอยหกเมื่อฝนตก และไม
กินน้ำรอยควายเมื่อแตกออก เพราะฝนตกโอกาสที่ฟ้าจะผ่ามีมาก น้ำรอยควายยาม
แตกออกอาจมีเชื้อโรคต่าง ๆ ทั้งอยู่บนผิวคินหรืออีกนัยหนึ่งเป็นคำสั่งสอนว่าอย่าทำ
ในสิ่งที่เป็นไปได้ เนื่องจาก น้ำรอยหกจะหายากเพราะฝนตก รอยหกบนผิวคิน
จะลบเงื่อนไป น้ำรอยควายมักจะแห้งเมื่อแตกออก

จึงอาจเป็นคำสั่งสอนได้ว่าควรทำอะไรตามจารีต สิ่งใดไม่เคยทำหรือ
เป็นไปได้ก็ไม่ควรทำ

3) ขอร่ามข้าวเมี้ย เมื่อหายหิวเข้าพิธีแต่งงานกันในพิธีสู่ขวัญและบท
สู่ขวัญจะมีข้อสั่งสอนให้ปฏิบัติและขอห้ามกเว้นการประพฤติปฏิบัติบางประการอันจะ
นำอุปสรรคมาในชีวิตครองเรือนได้ เช่นตัวอย่าง

“เจ้าอย่าได้โศกเศร้าถึงสิ่งอันใด.....

อย่าให้ซาคีลและทาน.....

เจ้า(เขย) อย่าได้วออ้างสรรพสิ่งอันใด.....

เจ้าอย่าได้คุยโอ้อวดต่อหน้าเจ้าโคตร.....

อย่าโกรธสรรพสิ่งอันใด

เจ้า(สะใภ้) อย่างอนงัวชวนัวชวนชู.....

ถึงเดือนนี้ค่อยาเที่ยวยามค่ำ

ตาข้างซ้ายอย่ามองนาชาย

ตาข้างขวาอย่าเหลียวหาชู

ยามเจนอนเจ้าอย่าถนหลับไหลตื่นสายนิคร์ค”

(นายสุข จันทร์มา อ.เชียงคาน, สู่ขวัญบ่าว - สาว)

ข้อห้ามเหล่านี้เป็นข้อห้ามทั้งหญิงและชาย เมื่อเข้าพิธีแต่งงาน บาง
ข้อเป็นการสอนทั้งหญิงชายได้แก่ไม่ว่าโรค ทั้งกรรม ไม่ให้พยายามเคื่อนมึค บาง
ข้อสอนเฉพาะชาย เช่น อย่าวางอ่างสรรพสิ่งอันใด บางข้อเป็นการสอนหญิง เช่น
อย่างอนัวจวนฉัวชวญู คาซางชายอยาของหาชาย คาซางชวอายาเหี่ยวหาชู้
อยานอนหลับ หลีกต้นสายฉีกีต

ข้อห้ามต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปการะคุณ ต่อชีวิตครอบครัวให้สภาพ
ครอบครัว มีคงยืนนานตลอดไป

4) ข้อห้ามขวัญไปติดอันตราย ขวัญเป็นส่วนหนึ่งของคนการห้ามขวัญ
ไม่ให้ไปไหนเปรียบประคุดหนึ่งห้ามบุคคลไปในที่ต่าง ๆ ด้วยเนื่องจากอาจจะประสับ
กับอันตราย เพราะสภาพแวดล้อมที่เป็นป่าคงพงพิม่ามีอันตรายหลายอย่างจากสัตว์ร้าย
และเสี้ยนหนามดังในข้อห้ามในบทสุคขวัญมากกว่า

“ บัดนี้จักเชิญเอาขวัญ เจ้านาคีให้มาอยู่ขวัญ
เจ้าอย่าให้หลงไหลในป่า ในถ้ำ
ขวัญเจ้าอย่าไปเพื่อนฝูงหมู่มีสง
ขวัญเจ้าอย่าได้ไปชมเสียงระนีและโกชัน
เสียงแจ้ว ๆ หลงอยู่ป่า
ขวัญเจ้าอย่าได้ไปทั่วฝูง หมู่มีโพง
และรังโงของอยู่ในถ้ำและภูเขา
ขวัญเจ้าอย่าได้ไปชมวังปราและหนองใหญ่ ”

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, บทสุคขวัญนาค)

การห้ามขลุ่ยปออยู่ป่า จำ รบเสียงก็ ะนะนี้ หรืออยู่กับผีพงหรือโหล่ง
ข้าง เพื่อให้หน้าใจตัดความงาม ความสนุกออกจากตัวเอง เมื่ออยู่ในเพศบรรพชิต
จะใจสงบ ครอบธรรมโดยแรงศรัทธาอันหนึ่ง ผู้ฟังทั่วไปในพิธีกรรม

แต่โบราณมาข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งสอนกันมาโดยมีผลออกเจ้ถึงสาเหตุ
ของการห้ามกระทำต่าง ๆ และชาวบ้านก็เชื่อถือ เช่นนั้นมาเรื่อย ๆ ปัจจุบันได้มี
การตีความหมายพิเศษเพราะเหตุสาเหตุของการห้าม สาเหตุข้อห้ามล้วนแต่มีเหตุผลน่า
เชื่อถือเพื่อป้องกันภัยอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินหรือสังคน อันเป็นการนำความ
สงบสุขมาสู่สังคมไทยในอนาคตเป็นอย่างดี

บทที่ 5

ภาษาและชนบทชนเมือง

ความงามของภาษาและชนบทชนเมือง เป็นแขนงหนึ่งทางวัฒนธรรม มีปรากฏในบทสุกขวิทย์หลายประการ เป็นการขบถถึงเป็นมนุษย์ที่วัฒนธรรมอันดีมาแต่โบราณดั่งจะกล่าวต่อไปนี้

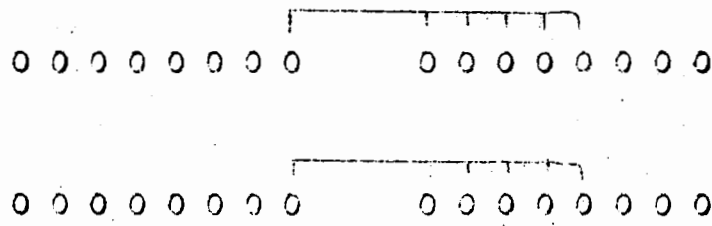
5.1 ภาษาและความงามทางภาษา (ไทย)

ลักษณะธรรมชาติของภาษาไทย หรือภาษาในตระกูลไท เป็นลักษณะธรรมชาติของภาษาที่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์คือเสียงสูงต่ำหรือเรียกว่าเสียงคนตรี ความงามของภาษาจึงปรากฏหลายอย่างทั้งในคำรูปคำและความงามของความสัมพันธ์ของคำ กล่าวถึงการสัมผัสคล้องจองกันของคำในการเรียบเรียงประโยคหรือวลี

ภาษาของจังหวัดเลย เป็นลักษณะของภาษาถิ่นไทยชนเมือง เป็นลักษณะภาษาที่เก๋กว่าภาษาไทยที่ใ้ถิ่นอื่นเบื้องหลวงโดยเฉพาะรูปคำและความหมายเช่น คำว่า แพ้ ในบทสุกขวิทย์ต้องแปลว่าชนะ เป็นต้น ภาษาในบทสุกขวิทย์มีความไพเราะชัดเจนและบรรยายโวหารเปรียบเทียบกับไพเราะอย่างยิ่ง

5.1.1 การสัมผัส

บทสุกขวิทย์เกิดสัมผัสลักษณะร้ายโบราณปะปนอยู่ในบางวรรค กล่าวคือมีการสัมผัสสระ ระหว่างวรรคและสัมผัสภายในวรรคก็มี ลักษณะการสัมผัสสระเป็นตามดังดังนี้

ภาพ ๑

กล่าวคือค่าสุดท้ายของวรรคแรกจะส่งสัมพัทธ์ไปในค่าที่ 1 - 5 ของวรรคถัดไป โดยบางครั้งส่งสัมพัทธ์ในค่าที่ 2 และ 3 บางครั้ง บางทีค่าสุดท้ายของบรรทัดที่สอง จะส่งสัมพัทธ์กับค่าสุดท้ายของบรรทัดที่ 3 ดังตัวอย่าง

"ท้าวอ่อนนพงศ์
 หันป้อมยาโก๋ไปไหน
 หมั้นหันป้อมยาโก๋ไปทางใด
 เจ้าไปทางใดล่อยาโก๋ถูกเทพารักษ์คงโทษ "

หรือ

"ฝนตกเจ้าอย่าไป ก็น้ำรอยหยด
 แคลออกเจ้าอย่าไปกินน้ำรอบควาย"
 (นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, ผู้ตรวจผู้เกิดเกิดใหม่)

ลักษณะการสัมผัสเช่นที่กล่าวมานี้ปรากฏอยู่ในทุกบทสุคตวิญ ทำให้บทสุคตวิญไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้นอันเป็นเอกลักษณ์ของการใช้ภาษาไทยรูปแบบหนึ่งมาแต่โบราณของไทย ดังตัวอย่างอื่น ๆ ต่อไป

" ถึงเดือนมีค้อย่าเที่ยวยามค่ำ
 เรือนหลังต่ำ นั้นเรือดนา
 สายคาสูงหลังใหญ่
 กอนสอศิษย์ป็นลม
 ห้างกลมนี้เนม่นเรือนขอ
 เกยชั้นทอหลังสูง
 เรือนสูงและเรือนป่า
 หลังหนากว้างใต้เพดาน "

(นายสุข จันทร์มา : อ. เชียงคาน, มหุตศึกษา (แต่งงาน))

5.1.2 การเล่นคำ

การเล่นคำหมายความว่า การใช้คำซ้ำ ๆ ในหลาย ๆ พรรคคิด
 ทอกลั่นหรือเป็นคำที่อาจมีความหมายหรือไม่มีมีความหมายเป็นคำตายหรือวรรค คล้าย
 กับบทเพลงใด ๆ ของคุณสุวรรณ (คุณสุวรรณ อาจได้แนวคิดมาจากมหุตศึกษา โยธา
 ของไทย, ผู้วิจัย)

การเล่นคำทำให้ภาษาไพเราะ และเป็นความแม่นยำและศักดิ์แห่งพิธี
 กรรม เช่น

"ขวัญ และขวัญเจ้า และ ขันนี้"

"ขวัญ ลูกน้อยนิวแดงก็ให้วันนี้"

"ขวัญ นาคแดงนิวซาก็ให้วันนี้"

"ขวัญ เจ้าไปผูกพารายในเบื้องใดก็ให้วันนี้"

"ขวัญ เจ้าไปถือกระจกเงินกระจกทองก็ให้วันนี้"

ขวัญเจ้าไปเยี่ยมป่าในเมืองบงกัให้มาวันนี้

ขวัญเจ้าไปเก็บใบเมืองคางก็ให้มาวันนี้

ขวัญเจ้าไปตีกลองเมืองนาคก็ให้มาวันนี้

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, บทสุกขวัญเกิดเกิดใหม่)

การเจ็นคำว่า ขวัญ และวันนี้ เป็นการนำความสำคัญ และเรียกหาขวัญ ให้กลับคืนมาในคืนวันนี้ อันเป็นกาลปัจจุบัน ทำให้ผู้ถูกดูขวัญ เกิดความมั่นใจและกำลังใจมากขึ้น

การเจ็นคำที่ปรากฏอยู่ท้ายวรรค โดยใช้พยัญชนะ ล, ล อาจมีความหมายหรือว่ามีความหมายก็ตาม แต่ก็ให้ความไม่เพราะกันเสียงเมื่อจบวรรคหนึ่ง ๆ เช่น

ขวัญแข็งให้เจมาอยู่แข็ง ลีลา

ขวัญฮาให้เจมาอยู่ฮา ลีลาศ

ขวัญเมาให้เจมาอยู่เมา ลุ่ม

ขวัญทมิให้เจมาอยู่ทมิ ลีใจ

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, สุกขวัญเกิดเกิดใหม่)

การเจ็นคำในบทสุกขวัญโดยมากเป็นการเน้นคำ และใช้คำซ้ำและมีคำขยายกันเสียงของภาษาแต่ความหมาย อาจจะไม่มีอันจะทำให้ที่รัก รบรัก ลีลิต์และไฟเพราะน่าฟังยิ่งขึ้น

5.1.3 ความเปรียบเทียบ

ความเปรียบเทียบในบทสุกขวัญมักจะเป็นความเปรียบเทียบเชิงอุปมา อุปมัยให้เห็นภาพพจน์ตามด้วยทศวรรค เช่นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความมั่นคงแห่งจิตใจ

- ไขมันเหมือนงวมเซากวาง
- ไขมันเหมือนทางทมิเตอร์
- ไขมันเหมือนโรงสร้างล่อ (ล่อ = ล้อลาก)
- ไขมันเหมือนก้อนดินแดง
- ไขมันเหมือนก้อนหินลาด
- ไขมันเหมือนเสาโรงพยาบาล
- ไขมันเหมือนธาตุคินแกน
- ไขมันเหมือนพญานกนาค
- ไขมันเหมือนคอบุสสารนางราชกุมารี
- ไขมันเหมือนคอบุสจักรวาลวิเศษ
- ไขมันเหมือนคอบุสคิตตาเมตต์วะระณ
- ไขมันเหมือนคอบุสกันธกรังอยู่
- ไขมันเหมือนภูเขาศิมัง
- ไขมันเหมือนศโกลตาอุกแก้ว

(นายเป่ นนทโคตร, อ.คานขาย, สุกขวิฑูว์ไป)

เป็นคำอวยพระให้ผู้รับการสุกขวิฑูว์ มีชีวิตยืนยาวมั่นคงทั้งร่างกายและจิตใจ คำเปรียบเทียบเทียบใช้คำว่า ปาน ซึ่งแปลว่าเหมือน สิ่งที่น่ามาเปรียบจวนแต่เป็นของแข็งแรงและมั่นคง เช่น ดินแดง หินลาด หรือเขาภูคนธร

5.1.4 การบรรยายและบรรณาโวหาร

การบรรยายโวหารมักเป็นการบรรยายเรื่องขามธรรวันเป็นเชิงไม่มีตัวตน เช่นความดี ทักษะ ขาวู สิ่งร้ายเป็นการบรรยายที่ให้ความชัดเจนและกินใจตามความพร้อมทั้งให้ความไพเราะอยู่ในตัว เช่น

มีทั้งรากไถยาวกลมทอง สากไถหยอง เนืย
 ควบแรง ดินซึ่งเนืยสากไถไถรวคไค้
 หลายวันรากเป็นคันทำให้หว่านข้าวไค้
 ตามโบราณเพ็ญศกแกง (ตามประเพณี)
 (นายรณ สุรนา อ.ภูเรือ, บพศุคชวัญขาว)

เป็นการพรรณาถึงเริ่มฤดูฝนหว่านไปถัดในหน้าดินไค้มาไค้ และหว่าน
 เขากล้า ไค้ขามาเป็นตัวอย่างภาษาถิ่นทั้งวลีเลย เพื่อให้เห็นความไค้เพราะและ
 ลักษณะการไค้คำภาษาถิ่นในการพรรณาถึง บรรพชาติและฤดูการหว่าน

ภาษาในบพศุคชวัญเป็นภาษาที่ตรงจำกั้มาโดยไค้รับการเรียบเรียง
 เป็นอย่างไค้ จึงมีความชัดเจนไค้เพราะ และเมื่อสวดในพิธีกรรม ผสมผสานกับน้ำเสียง
 ของหมอลำก็ยิ่งเพิ่มความไค้เพราะ ความสง่า อันเป็นผลให้เกิดความศักดิ์ในพิธีกรรม
 ยิ่งขึ้น

5.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นสิ่งที่ชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ปฏิบัติสืบต่อ ๆ
 กันมาโดยถือกว่าเป็นศีลธรรมและเกิดผลดีแก่ชีวิตชนบธรรมเนียมประเพณีในที่นี้จะ
 กล่าวเฉพาะที่แพร่อยู่ในบพศุคชวัญซึ่งได้กล่าวไว้หรือกล่าวหากั้งไปถึงอันเป็นประ-
 เเพณีนอกเหนือจากการศุคชวัญ อาจจะนับว่าหาทรัพย์สินได้สัก 3 - 4 ประการ คือ

5.2.1 การแต่งงานชวัญ

โดยทั่วไปก่อนการศุคชวัญหนึ่งวันจะมีการตกแต่งศาลชวัญซึ่งถือ
 เป็นงานศิลปะและฝีมือประกอบกันระหว่างของเงินและเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้สวยงาม
 บนชั้นหรือพาน, หรือโถก กังตัวอย่างเช่น

โศกโศกนี้เป็นโศกไม่จันทน์ ชันโศกนี้เป็น
 ชันไม้แก้ว ชุนนางแต่งแล้วจึงเอามา
 แต่งกาสน์ชวีผู้จักเกรืองมาขึงพร้อม
 เสาแกมมานิ่งลอมพาชวีอยู่เรียงราย
 ลอมควยฝ้ายผูกแขน นีหังแหวน
 ไส้ถ้อย ปักปิ่นมวยศรีรอยสังวาลย์
 อาหารหลวงหลายเหลือมาก นีหัง
 หมายจับและพลผู้จักได้ชันมวด
 มาเท่า ชาวทมกลวยบายศรีไชสอง
 คีเอยังตลอด นึกขอกศรีรอยทศพล
 ทยานคนลงบายศรีวักแวง...
 ชันคอกโศกขึ้นเที่ยงตา ขอชบาคุณตา
 เจ้าโคตร

(นายเป นนทโคตร อ.กานราย, ผู้รับมา - ยาว)

บทกาสน์ชวีมีอาหารไคแก่ ไช ชาวทม กลวย นึก ฯลฯ และมีเกรือง
 บรรคัยตกแต่งไว้พร้อมเช่น แหวน ปิ่นปักผม ศรีรอยสังวาลย์ และนอกจากนี้ยังมีคอก
 โศกูปเทียน สุรา ค่ายคิบ ฯลฯ ประกอบกันเป็นกาสน์ชวี

5.2.2 การรองแขกหรือความร่วมมือ

การรองแขกเป็นประเพณีไทยโบราณเป็นความร่วมมือในการทำงานอย่าง
 ใดอย่างหนึ่ง เป็นงานของผู้ใหญ่หนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปโดยเร็ว ตัวอย่างการรองแขก
 ที่รวมกันทำศบ่าเสมอคือกิจกรรมเกี่ยวกับชาว นาคชาว เช่น

"ไม่นานข้าก็แก่ชราแก่แล้วก็พากันเกี้ยวเป็นมัด
และเป็นกำ ตากแดดเอาไว้เยอะแยะพอถึงวันก็
ก็พากันเตรียมคราดมา จัดการเอาเอาเจ้าพากัน
ไปมัดหญ้าที่มากองกันไว้ เหมือนดังชาวละมุน
ราชมากองกันไว้ เหมือนดังพระธาตุพระเจดีย์
ถึงว่าเก๋ก็จริงวางรูระถาง ๆ แลมาพร้อมกัน
นวดข้าว ที่เสียงดังปอก ๆ แป้ง เมื่อเบ็ดหล่น
หมดแล้วก็เขี่ยฟาง เสรีแล้วก็หาขรามาใส่
ขวัญไปหาญาติพี่น้องให้มาช่วย"

(นายรถ สุรงษา อ.ภูเรือ, ผู้ขวัญข้าว)

ในบทขวัญนี้กล่าวถึงการทำบายถึงการร่วมมือกันทำงาน ตอนท้าย
ก็ผู้ขวัญญาติพี่น้องก็มาช่วยกันผู้ขวัญเป็นความสามัคคีระคับหมู่บ้าน ซึ่งได้มาช่วยกัน
ทำกิจกรรม ในที่นี้ว่าชนากก็มีการร่วมมือกันบริจาควางของร่วมมือกันทำที่นี้ว่าชนาก
จนสำเร็จงานเช่น

"ขอแม้งไปหาญาติพี่น้อง บอกพวกพรอง
มาพร้อมกัน บางคนไถยาและแพรหมอน
บางคนไถอวนและพานาก บ้างก็ไถจั่ว
และคอง รวมทั้งโรงและไถบ คาละปัก
ถาดและตู้ มีทั้งกัฬา และเมียงและอาหาร
บุญกัปะบุญเจียน ขนขี้ไต้เต้าและขนม
หึ่งแกงเป็นคอง ยกลีให้เป็นที่แทนแก่สมเค็จ
สังขราษกรู"

(นายทองพัน นายวงษา อ.เมือง , บทผู้ขวัญภาค)

จะเห็นว่าความสำคัญคือการร่วมมือกันนั้นในเรื่องของการบวช มีจุด
รวมกันที่ศาสนาพุทธ คือพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์

5.2.3 การยกลูกให้

ประเพณีที่แปลกของไท้อีกอย่างหนึ่งคือ การยกลูกให้ ถ้าผู้ไป
เอาตัวเองก็จะเลี้ยงไว้ ทั้งนี้เพราะเชื่อกันว่าเด็กเกิดใหม่หันมาคานำรักษาเอ็นดู
ผู้มักอยากได้เอาไปเลี้ยง

การที่จะเอาไปเลี้ยงได้ก็ต้องมีการแปรสภาพจากสิ่งที่ชีวิตเป็นสิ่งไม่มี
ชีวิตควยกันหรือเป็นผีควยกัน อันเป็นผลให้เด็กตาย ดังนั้นเด็กเกิดใหม่จึงมีการสู่ขวัญ
และบอกให้ผีมาเอาไป ถ้าไปเอาไปนั้นเป็นลูกคน ดังตัวอย่าง

“มือเบื้องขวายจับสายแฮ มือเบื้องซ้ายจับสายบ่อ
แม่เจ้าจึงนำเอาไปวางไว้ใต้กระถัง ใต้ขลุ่ย
ผีทรายและผีเป่า ผีนกเคาะสอง กุก กูฏ ๆ
ถ้าให้ลูกสู่ขวัญเอาไปวันนี้ ตั้งแต่คนตกเป็นลูก
กู สู่ขวัญเจียง สู่ขวัญมาช่วยกู ขอซาเตอกู
แล้วแม่เจ้าจึงจับเอาเอาใส่กู...”

(นายปู่เถรื่อง ธนะสุทร อ.ปากหม บตฺยอุทวิญเฑ็กออกไฟ)

โดยธรรมชาติคนมักกลัวภัยอันมองไม่เห็นอยู่ข้างหน้าและคิดว่าสาเหตุ
การตายของเด็กมาจากผีร้าย จึงจากกลัวบุคคลให้ผีถ้าไม่เอาก็เป็นอันพ้นภัยต่าง ๆ
ได้ โดยให้คนเป็นผู้เลี้ยงไว้

ภาษาและขนบธรรมเนียมที่ปรากฏในบทสุกขวิสูตร ออกลักษณะเฉพาะ
ภาษาไทย อีสานไทยและจังหวัดเลย เป็นวัฒนธรรมที่ปฏิบัติกันในหลายท้อง
ถิ่นในเขตชนบท

บทที่ 6

เบ็ดเตล็ด

บทนี้จะกล่าวถึงเรื่องเบ็ดเตล็ดอันเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อยเรื่องปลีกย่อย
ที่ไม่ได้จัดอยู่ในบทที่ 3 - 4 และ 5 จะได้รวบรวมไว้ที่นี่ อันเป็นเรื่องน่าสนใจ
เฉพาะเรื่องแต่ละเรื่องไม่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันกับบทอื่น ๆ

6.1 แนวคิดจากการปลูกเรือน

ในพุทธศตวรรษที่ ๒๓ นี้ใหม่จะกล่าวถึงการปลูกเรือนโดยเริ่มตั้งแต่การ
ออกไปหาต้นไม้ใบหญ้าเข้า กระดาก การลงเสาจนเป็นเรือนเสร็จเรียบร้อย
แล้วให้ผู้อยู่อาศัย มีมีความสุขประการต่าง ๆ เช่น

"ขอให้เจ้ารองบ้านหลังนี้" เป็นเศรษฐีหึงดำ บัดนี้
จักถวายแก่คุณ กิ่งบ้านมากมาย เงินทองไหลหลั่ง
เข้ามาเหมือนน้ำทิพย์ที่ไร้น้ำจืดหมด.....มีนา
บ่อเงินหมื่นนี้ใหม่เบิกจวนบนเจ้านะ บ่อเงินแสน
ให้มาส่วนน้อยเจ้านะขานนลนลนสนน
สุขเบิกบานสบาย ขอให้เจ้านายที่ตัวกรรมาอยู่ด้วย"

(นายทองจัน นามวงษา อ.เมือง, ศตวรรษที่ ๒๓ ใหม่)

การปลูกเรือนนี้หวังจะให้สิริมงคลมีความสุขความมี ความเป็น
เจ้ารองเรือนนี้ก็เป็นเศรษฐีโดยใหม่กรรมาอยู่ด้วย

การร้องเสاءปลุกบ้านมักจะมี 8 เส่า ตามบัญญัติของขวัยการร้องเส่าแต่ละเส่าก็ขอให้ความเป็นสิริมงคลต่าง ๆ กัน เช่น

“ขอเส่าแรกขึ้นให้ไว้แก้ว แมลาย
ขอเส่าขวัญขึ้นให้ไว้ถวายแมงาม
ขอเส่าสามขึ้นให้ไว้ทองเกากำ
ขอเส่าสี่ขึ้นให้ไว้ทองเกาหมื่น
ขอเส่าห้าขึ้นให้ไว้ทองหมื่นเจ้า
ขอเส่าหกขึ้นให้ไว้เงินมาเคียงข้าง
ขอเส่าเจ็ดขึ้นให้ไว้ทองมาโสม
ขอเส่าแปดขึ้นให้ไว้เงินมาเคียงนายเจ้า
ขอเส่าขึ้นพร้อมกันขอให้มั่งมั่งลี้”

(นายทองพัน นามวงษา อ.เมือง, บพศุภขวัญขึ้นบ้านใหม่)

การยกเส่าขึ้นแต่ละเส่าก็ขอได้ทรัพย์สินต่าง ๆ ก็เป็นว่าขอที่ต่างก็ขึ้นก็มีความต้องการแตกต่างกัน แต่โดยส่วนรวมแล้วมักจะเหมือน ๆ กัน เช่นตัวอย่างว่าขอเวียงคาน ...

“ยกเส่าหนึ่งขึ้นให้ไว้แก้วแมลาย
ยกเส่าขวัญขึ้นให้ถวายเราสรวง
ยกเส่าสามขึ้นให้ไว้ทองเกากำ
ยกเส่าสี่ขึ้นให้ไว้ทองคำเกาหมื่น
ยกเส่าห้าขึ้นให้ไว้ทองหมื่นมาเขอ
ยกเส่าหกขึ้นให้ไว้เงินมาเคียงข้าง
ยกเส่าเจ็ดขึ้นให้ไว้ทองมาเคียงนาย

ยกเสาแปดชั้นให้กลายเป็นตู้สูงสาม
 มาแจกใส่เล้าและทองขวัญ
 (นายเกตุ ที่หล้า อ.เสียงคาน, บพศุคขวัญที่บ้านใหม่)

ความแตกต่างกันอยู่ตอนท้าย ๆ ของการยกเสา คือเสาเจ็ดและเสาแปดชั้นเป็นความทองการของแคะทองถิ่นที่แตกต่างกันไป บทความทองการอันดับแรก ๆ คือ วัว ควาย ซึ่งเป็นสัตว์ใช้งานจำเป็นยิ่งต่อการทำนา การไถข้าวมากินแต่ละปีก็ทองไขควายไถนา ออกจากความทองการวัวควายแล้ว ก็เงินทองอันเป็นสิ่งสำคัญที่จะแลกเปลี่ยนอื่น ๆ ใค้อีกเกือบทุกชนิดและยังเป็นเครื่องประดับที่สวยงามอีกก็ได้ ออกจากเงินทองก็ขอให้กล่าวมากมาย พวกกินตอคมีหรือกว่าป่ แจ้วจึงคิดถึงการสืบพันธุ์ คือการไถคูกเมียหรือมีางาม ๆ จะเห็นว่าดังคยพบที่ไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมความจำเป็นจากแรงงานสัตว์จึงเป็นจำเป็นก่อนอื่น เมื่อ มี พวกจึงลำดับมาถึงการสืบพันธุ์ สิ่งเหล่านี้ได้รวบรวมจากการยกเสา ปลูกเรือน

6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนชาติ

สิ่งหนึ่งที่ปรากฏในบทศุคขวัญจังหวัดเลย คือสภาพของขวัญระกระเจ็ดกระเจิง ไปตามสถานที่ต่าง ๆ ของเมืองหรือประเทศต่าง ๆ และเรียกขวัญกลับมาจากที่ต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น บทศุคขวัญจากฉะเชิงเทราเรื่อง

ขวัญเจ้าไปตกเมืองทวนและเมืองตาก
 ก็ให้มาเสียในวันนี้
 ขวัญเจ้าไปตกประเทศฝรั่งเศสแล้ว
 ก็ให้มาเสียในวันนี้
 ขวัญเจ้าไปตกเมืองทวนหรือเมืองฝรั่ง

ก็ให้มาเสียในวันนี้

(นายชั้นทอง โภคาจันทร์ อ.ภูเรือ, มหานครวิทยาลัย)

ของอำเภอท่าลี่ ก็กล่าวถึงชาวภูไทไปตามเมืองต่าง ๆ เช่น

“ชาวภูไทอยู่เมืองคานร้างก็ให้มาเยอ
ชาวข่าข่างอยู่เมืองหงสาก็ให้มาเยอ
ชาวเจ้าอยู่เมืองฮอและเคนแกว
ก็ให้มาเยอ

ชาวข่าเหินอยู่เมืองคังกาสิทธิราช
ขอให้มาเยอ”

(หลวงพ่อดั้น คำปัฐา อ.ท่าลี่, มหานครวิทยาลัย)

จากเมืองต่าง ๆ ที่ปรากฏในมหานครวิทยาลัย มีทั้งเมืองดีไกล เช่นเมืองหงสา
เมืองแกว เมืองฝรัง เมืองแกวคือประเทศเวียตนาม เมืองฝรังคือเมืองทางยุโรป
ส่วนเมืองที่ใกล้ ๆ กับจังหวัดเลย ก็แก่จามร้าง เมืองฮอ

เมืองต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในมหานครวิทยาลัย เป็นเมืองที่มีการติดต่อไป - มา
แลกเปลี่ยนสินค้าและวัฒนธรรมกันเสมอ ๆ

6.3 ศาสนาภูมิภาค

จากมหานครวิทยาลัยมีกล่าวถึงชาวภูไทที่ไปอยู่ตามเมืองต่าง ๆ สถานที่ต่าง ๆ
แต่นั่นแสดงถึงศาสนาภูมิภาคหรือศาสนาพื้นเมืองของภูไทที่นับถือ เช่นนับถือผี หรือป่าเขา
การประกอบพิธีของประชาชนตามศาสนาภูมิภาค เช่นแถบอำเภอคานร้างและ
อำเภอท่าลี่มีภูมิประเทศเป็นป่าเขาสูงชันที่รายรอบ มีลำธารที่ไหลเยียวและท้อง

น้ำก่อนข้างลึก การกล่าวถึงชีวิตที่จบสิ้นไปตามสถานที่และดินต่าง ๆ ก็จะกล่าวไป
ตามสถานการณ์ที่ต่าง ๆ อยู่เช่น การเรียกชื่อของอำเภอต่าง ๆ

“ชีวิตเจ้าไปอยู่ปากอนก็ให้วันนี้.....

ชีวิตคนกลางหนองก็ให้วันนี้.....

ชีวิตไปกองรังนกก็ให้วันนี้.....

ชีวิตไปทุกฮังรอก (รัง รอก) ก็ให้วันนี้.....

ชีวิตไปหนองกลางกอง ก็ให้วันนี้.....

ชีวิตไปหลงอยู่ที่ไม้ใหญ่ ทางทรงคองหลวง
ข้างแก่งก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าไปอยู่กับสวนแม่คก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าไปอยู่กับสวนนางไอก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าไปอยู่กับไม้ไผ่ไม้ไผ่ก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าไปอยู่ในจวนไม้จันทร์แคนยายให้วันนี้.....

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่กับนายคองคองเนื้อก็ให้วันนี้.....

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่กองปากากก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่บ้านนาแรมขาวก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่เขาบางหลวงก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่กองอูกองอูกองข้างก็ให้วันนี้.....

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่ปากวางแถมกว้างก็ให้วันนี้

ชีวิตเจ้าที่ไปอยู่ปากวางแถมอูทากก็ให้วันนี้”

(นายเป บันโทกตร, อ.บ้านทราย : สูดชีวิตทั่วไป)

สภาพภูมิศาสตร์แถบอำเภอเกาะกันชัยเต็มไปด้วยป่าเขาลำเนาไพร มีพันธุ์ไม้หายากชนิดเช่นไม้จวง ไม้จันทร์ และไม้สัตวป่าหลายอย่างเช่น ช้าง หมูป่า กวาง เนื้อ (ทราย) สภาพภูมิประเทศของจังหวัดเลย เป็นป่าเขาเกือบทุกอำเภอ จึงมีสภาพป่าเขาให้ปรากฏในเขตอุทยานแห่งชาติทุกอำเภอ อีกตัวอย่างหนึ่ง บพศุภชวี ในอำเภอปากชม ก็จะกล่าวถึงป่าเขา และสัตว์ป่าหายากชนิด เช่น

"ขวัญเจ้านาคหากไปเจอกับควายดำและเนื้อเดือน
ก็ให้มาในคืนนี้"

ขวัญเจ้านาคได้ไปชมพระนิและไกแก้วก็ให้มาวันนี้
ขวัญเจ้านาคหากไปเจออยู่กับลิงลม ไปรักและดู
ซอกจิงคา ผูกนกลีมาและเสื้อสิ่งที่ควายกระตัง
และร่าง

ขวัญเจ้านาคหากไล่ปลาก้าวอ้าง หมูขูดมา หิ้งวังปลา
และสัตว์ใหญ่ ทำให้มายาก คงตั้งถักกัน นึกมุ้งและ
บัวทอง เกษรหลอมตลอดเขา "

(นายปู่เต๋ออง ฤษณะสูตร : ปากชม , บพศุภชวีภูนาถ)

ในอำเภอปากชมจะอุดมไปด้วยสัตว์ป่าหายากชนิด แต่ในปัจจุบันสภาพป่าใกล้กล่นน้อยลงไป สัตว์ป่าบางประเภทอาจไม่ปรากฏให้เห็นเลย เห็นอีกอาจจะสูญพันธุ์หรือหนีเข้าไปป่าลึก

บพศุภชวี ในท้องถิ่นมีสภาพภูมิประเทศต่างกัน เนื้อหาของบพศุภชวี ในตอนที่กล่าวถึงสภาพของสัตว์ ก็จะกล่าวถึงไปด้วย สิ่งแวดล้อมทางสภาพภูมิประเทศจึงมีอิทธิพลต่อการบรรเทาสภาพภูมิประเทศที่บพศุภชวี

6.4 การออกแขกอาการ : การแบ่งห้องในเรือน

จากบทสุกขวัฏีขึ้นมาใหม่ ได้พรรณาดังลักษณะการสร้างบ้านเรือนโดย
เริ่มตนด้วยการขึ้นบันไดกระดาน และยกเสาตลอดถึงการแบ่งห้องต่าง ๆ ภายในเรือน
เพื่อไว้ประโยชน์ต่าง ๆ กัน อันเป็นการแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคม
ของเจ้าหลวงเรือน

ห้องหนึ่งไว้ให้ลูกเขยลูกสาวเข้ามาอยู่
ห้องหนึ่งให้ลูกชายลูกสะใภ้เข้ามาแบ่ง (ปรานีนิบัติ)

ลูกสาวลูกเขยแพ่งปานกำไลลูกเขย

ลูกสะใภ้มาผู้สนใจ

ห้องหนึ่งไว้กอย ถึงพระมาเทศนาสั่งสอน

ห้องหนึ่งไว้กบฏไถลนาสู

ห้องหนึ่งไว้ลูกเตาหลานเหล็ก

ห้องหนึ่งไว้เก็บเงินเก็บคำขอรอย

ห้องหนึ่ง แอมสวม (กับห้องนอน) ไว้ให้

ลูกสาวจายูเอิน

(นายเกศ ที่หล้า อ.เมืองปาน, บทสุกขวัฏีขึ้นมาใหม่)

ในเรือนทั้งนี้แบ่งห้องเอาไว้ 7 ห้อง ไว้ไว้ประโยชน์ต่าง ๆ
ก็เพื่อไว้ลูกชายและสะใภ้ห้องหนึ่ง ลูกสาวลูกเขยห้องหนึ่ง ไว้พระมาเทศนาสั่งสอน
ห้องหนึ่ง ไว้รับแขกห้องหนึ่ง ไว้ลูกเตาหลานเหล็กห้องหนึ่ง ไว้เก็บสมบัติห้องหนึ่ง
และกันไว้อีกห้องหนึ่งสำหรับลูกสาวกนศุกทอง

การแบ่งห้องเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ กันโดยอาศัยความสำคัญของบุคคล
ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับครัวเรือน การนี้ห้องสำหรับพระเศษนี้ในปัจจุบันอาจเป็นห้อง
พระและห้องรับแขกคนมาจากทางไกลได้ทั้งที่อาศัยอยู่ เป็นธรรมเนียมของไทยแต่
โบราณมีเครื่องเรือนหรือเครื่องครัวคนแขกแปลกหน้าคอยังไร และให้ที่พักพิง
รวมทั้งอาหารด้วย

ลักษณะเรือนคามินบพตฤกษ์ เป็นลักษณะเรือนที่ใหญ่และโตเพื่อประ
โยชน์ต่าง ๆ ได้มากมาย การแบ่งห้องถึง 7 ห้อง แสดงถึงความกว้างขวางของ
อาคาร และความดีมีพันธ์ของเจ้าของเรือนที่มคอบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และเสนอแนะ

สรุปผล

1. บทสรุปวิจัยในจังหวัดเลย ที่นำมาวิเคราะห์เป็นเขตสุขภาพใน 8
อำเภอ คือ

1) อำเภอเมือง	2) อำเภอเชียงคาน
3) อำเภอปากชม	4) อำเภอท่าลี่
5) อำเภอกันทรวิชัย	6) อำเภอวังสะพุง
7) อำเภอภูกระดึง	8) อำเภอภูเรือ

มีวิทยากรผู้ให้ข้อมูล 13 คน ผู้กรอข้อมูล 13 ชนิด

รวม 33 บท เป็นข้อมูลบูรณาการ ที่รวบรวมในระหว่างเดือนธันวาคม
2523 ถึงมีนาคม 2524

2. ความเชื่อทางศาสนาและจริยธรรมที่ปรากฏในบทสรุปวิจัย พบว่า
ความเชื่อทางศาสนา ชาวจังหวัดเลยเชื่อในผี แถน สิ่งศักดิ์สิทธิ์
พระพรหม พระอินทร์ ผสมผสานกับศาสนาพุทธ และยังเชื่อว่าสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ นั้นให้ทุกข์และให้โทษแก่มนุษย์ได้

ทางด้านจริยธรรมชาวจังหวัดเลย มีความเชื่อเพื่อเมื่อ
แก่คนอายุมากขึ้น มีความขี้เกียจและความเจ็บช้ำมีความกตัญญูและ
เบียดเบียนญาติพี่น้อง มีศีลธรรมอันดีต่อการดำรงชีวิตปัจจุบัน

3. ทางค่านิยมมาจากทศกัณฐ์ว่า นิยมความร่ำรวย ความเป็นเจ้า
เป็นนาย นิยมความสุสขสบายชอบสนุก นิยมผู้มีสติปัญญาและมีความ
ประสงค์จะอายุยืน

ทางค่านิยมทางด้านภาษาที่สับสนหรือกล่าวถึงเป็นข้อห้ามทาง
อุดมคติที่ความหมายอีกอันหนึ่งเพื่อหาเหตุผล แลข้อห้ามในทศกัณฐ์
เป็นข้อห้ามตรง ๆ โดยยกคำว่า "อย่า" และอาจตีความหมายได้ทันที

4. ทางค่านิยมภาษาที่ว่าคำในทศกัณฐ์ ไร้คำที่มีสัมผัสฉกฉวย ร่ายโย-
ราณ ไร้คำซ้ำ ๆ และคำซ้อนที่พยางค์หลังเปลี่ยนเสียงสระและ
ตัวสะกด มีความเปรียบเทียบบรรยายและพรรณนาให้เห็นภาพพจน์
หลายประการ

ทางค่านิยมธรรมเนียมประเพณี มีการแต่งกาพย์ กลอน
ไปเพื่อความงดงาม การลงแขก การยกลูกให้ดี

5. ความรู้ความถนัดอื่น ๆ ที่พบได้แก่ แนวคิดในการปลูกเรือน ความ
สัมพันธ์ระหว่างรัฐและชนชาติทั้งชาวจังหวัดเลยรู้จัก สถาปนามิ
ประเทศ และการแบ่งห้องไมเรือนเพื่อประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ
กัน

อภิปรายผล

จากบททศกัณฐ์จังหวัดเลย เราได้ทราบว่า การดำรงชีวิตของชาว
จังหวัดเลย มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ตามแบบฉบับชนชาติไทย และมีสิ่งที่ควรให้
ความสนใจส่งเสริมเพื่อให้คงอยู่ต่อไป เช่น ความสามัคคี ความรัก ญาติพี่น้อง ความ
เมตตาการุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อมวลมนุษยชาติและสัตว์

ในแง่ของการทำพิธีสู่ขวัญ ผู้เข้าพิธีสู่ขวัญจะมีขวัญดีขึ้น เป็นการรวมพลังทางจิตใจให้เข้มแข็งเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคแห่งชีวิต เป็นความจริงว่าผู้มีจิตใจที่เข้มแข็งจะเป็นผู้มีความสำเร็จในชีวิตการงานมากกว่า

เนื่องจากบทสวดขวัญและพิธีสู่ขวัญมีความสำคัญทางด้านสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา องค์การทางการศึกษาและวัฒนธรรมจึงควรส่งเสริมเผยแพร่ให้สืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยบทสวดขวัญของจังหวัดเลยครั้งนี้ยังอยู่ในวงแคบและควรทำสัมบูรณสถานเอกสารมีไม่มากนัก จึงควรจะได้มีการวิจัยแนวมานุษยวิทยา จิตวิทยา
2. การสู่ขวัญเป็นการรวมพลังทางจิตของบุคคลผู้เข้าร่วมพิธีสู่ขวัญ และในเรื่องราวจากบทสวดขวัญมีเรื่องราวทางจิตวิทยาหลายประการ จึงควรวิจัยบทสวดขวัญ เมืองจิตวิทยา
3. ผลการวิจัยบทสวดขวัญควรนำมารวบรวม เผยแพร่ความรู้ไปสู่ประชาชนชาวไทยให้เข้าใจและเข้าใจวัฒนธรรมไทยเพื่อจะได้เห็นคุณค่าแนวความคิดและศรัทธาของบรรพบุรุษไทย
4. คนไทยไม่ควรละเลยสิ่งเล็กน้อย ๆ จากพิธีกรรมแนวทางการดำรงชีวิตของบรรพบุรุษผู้ให้มา เพราะสิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรมของมนุษยชนเอง

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือสอนจริยศึกษา (ฉบับทดลอง)
โรงพิมพ์การศาสนา 2522, 155 หน้า
- กิ่งแก้ว วัชดากร คตินิยมไทย โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว 2519, 366 หน้า
- กิ่งแก้ว วัชดากร "ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย" ไทยศึกษา อัมรินทร์สำหรับ
การพิมพ์ 2523, 1 - 17 หน้า
- กีรติ บุญเจือ จริยศาสตร์สำหรับยูริเริ่มเรียน ไทยวัฒนาพานิช 2523, 125 หน้า
- "ขวัญ" สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 1873 - 1875 เล่ม 1 2509
- "คู่มือประเพณีทำขวัญและมหัศจรรย์ต่าง ๆ" โรงพิมพ์เลี้ยงเชียงใหม่ 2523, 144 หน้า
- คำหวาน คนไค (นามแฝง) ปากอีสาน สำนักพิมพ์ประเสริฐ วาทีน พ.ศ.
2521, 240 หน้า
- พิทยา สุวรรณจง และคณะ สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง
2523, 36 หน้า (อัครสาเนา)
- ประสาธต์ หลีกศิลา สังคมวิทยา ฉบับปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม สำนักพิมพ์
ดาวหน้า 2521
- พิณพัฒนีย์ พุกทิตพงษ์ วรรณกรรมแห่งจากอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ปรึกษา
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มศ.ว. ประสานมิตร 2524, 407 หน้า
(อัครสาเนา)
- พนัส หันนาคินทร์ การสอนคำนิยมและจริยธรรม โรงพิมพ์พิเศษ 2523,
180 หน้า
- พุทธทาส ภิกขุ ศาสนาคืออะไร สำนักหนังสือธรรมบุชา ม.ป.ป. พิมพ์ 176 หน้า
- พูนพิภมัย กิจกุล, บจ. ประเพณีพิธีไทย สำนักพิมพ์ดาวหน้า, 2521
- เพ็ญนิภา บุตรศรีสุวรรณ "ชะล่าชอานของชาวอีสาน" สวนไผ่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
ตุลาคม 2524

- กัญญา จิตต์อรรม ทนายธรรมเขียนประเพณีคิชาขวานอันดับที่ 12 มงคลการพิมพ์
สงขลา 2521, 97 หน้า
- สินท สัมภกรการ วิธีการศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาสังคมไทย ไทยวัฒนา
พาณิชย์ 2513, 94 หน้า
- สมศักดิ์ จันทร์โพธิ์ศรี, ประมวลประเพณีมงคลไทยอีสาน อรรถบรรณาการ
2515, 379 หน้า
- สมบัติ อมรจันทร์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมพระ, "ประเพณีวชนาก" ประเพณี
เนื่องในกาเนิด 182 หน้า
- สาร สารตำนานันท์ "ประวัติจังหวัดเลย" วารสารวิชาการ คณะวิชามนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเลย ธันวาคม 2522, 4 - 6
- สี่ศิลป์สองคลองสี่เล่ม 1 2520 98 หน้า (อค์สำเนา)
- สายสุรีย์ สุขุมคร "ถิ่นคนแห่งศรีสองรัก" อนุสาร อ.ส.ท. ฉบับที่ 7 กุมภาพันธ์
2524 หน้า 28 - 33
- สุภัตรา สุภาฯ สังคมวิทยา ไทยวัฒนาพาณิชย์ 2522, 206 หน้า
- สุนทรอ ทรบเคน "ชุมชนวิญญาย" ข่าวรุ่ง มิถุนายน 2513, หน้า 30 - 33
- สุมิตร ปิลาพันธ์ "ศาสนาและความเชื่อของไทยเก่า" จุลสารโครงการตำราสังคม
ศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ฉบับที่ 4 กรกฎาคม 2518, หน้า 27 - 40
- อมรา พงศ์พิรุฑ์ "สังคมและวัฒนธรรม" มนุษย์กับสังคม โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2521, หน้า 73 - 109

การพิมพ์

ภาคผนวก

บทสุขบัญญัติจังหวัดเลย

รวม 8 อำเภอ 34 บท

1. อำเภอเมือง
2. อำเภอรังษีเสด็จ
3. อำเภอภูกระดึง
4. อำเภอภูเรือ
5. อำเภอกาญจายน
6. อำเภอทาสี
7. อำเภอเชียงกาม
8. อำเภอปากชม

บทสุทศวัญ

อำเภอเมือง (บ้านบางปลา) จังหวัดเลย
บันทึกได้ 4 บทคือ

1. บทสุทศบายศรีสู่ขวัญ (สู่ขวัญ บายศรี)
2. บทสุทศขวัญเด็กเกิดใหม่
3. บทสุทศขวัญขึ้นบ้านใหม่
4. บทสุทศขวัญนาค

ผู้ให้ขอมูลคือ คุณพ่อทองหัน นามวงษา อายุ 76 ปี บ้านที่กบ้านเลขที่ 60/11 บ้านก้างปลา อ.เมือง
บ้านที่กเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ผู้ที่เก็บคือ น.ส.สงวน สุกสะดา

นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุท กัสสะ
นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุทกัสสะ
นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุทกัสสะ
สาธุ สาธุ อุกาสะ อุกาสะ
สักกนถ กาเมจาโร เป ศิริสิขา จัน
วัณณะคะ ทาเนเกหา วัคคุมิเคเต
พรหมภาณินทุ เทวาสารักคะ สะเม
ยักขา มะตันตา จิตถันตา
สันถิยังภูวิวาระวะจะนัง สาหะโวเม
สุณันโก ธรรมมะสะมะนังกาโร
อายะ มะตันตา ธรรมมะ สามะนัง
กาโร อายะมะตันตา ธรรมมะสะมะ
นังกาโร อายะมะตันตา

ศรีศรีสิทธิวิวรบาท พุทธา
สังคาไล์ สองพันห้าร้อยปีมี
สาม ปีวอก พุทธศกกลกอยู่ในเห
สันกาละกูเกือณฐี เจียงวันเจ็ด
กั พ้าวาไถวันอาทิตย์ พระจันทร์จวดพระมณีวีธร
อุภาาระฐี

นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุท กัสสะ
นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุทกัสสะ
นะโมคัสสะ ภิกกะวาโต
อาระหะโต สัมมา สัมพุทกัสสะ
สาธุ สาธุ อุกาสะ อุกาสะ
สักเค กาเมจาโร เป ศิริสิขา จารุ
วัณณะคะ ทาเนเกหา วัคคุมิเคเต
พรหมภาณินทุ เทวาสารักคะ สะเม
ยักขา อะชะนันทากา จิตถันตา
สันถิยังภูวิวาระวะจะนัง สาหะโวเม
สุณันโก ธรรมมะสะมะนังกาโร
อายะ มะตันตา ธรรมมะ สามะนัง
กาโร อายะมะตันตา ธรรมมะสะมะ
นังกาโร อายะมะตันตา

ศรีศรีสิทธิวิวรบาท พุทธา
สังคาไล์ 2523
ปีวอก พุทธศกกลกอยู่ในเห
มันคฤกูเกือณฐี ปี แรม 7 กั
พ้าว่าไถวันอาทิตย์ พระจันทร์จวด วรรณวีจรอุคการะ

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

ฝูงข้าทั้งหลาย หมายถึงเขาแก่
 แก่ จึงได้พร้อมกันมา เขาพวกเงือง
 ละบายศรีได้เจ้ากูทั้งหลายนี้ ตกได้ถูกแก้ว
 หลาย มีโทษภัยชณะปานนี้ ข้าเด็กก็รู
 โอนถึงพระโหมคกลัดดาและพระزاریบูร
 ษุทธิด้วยปัญญา มีโหรเสือก อะทิก อะทาอะกุลา
 มาหลดาเตโส อาเนกาดีสวัสสะที
 ตรีก็จงมีแก่ นาคา กรุส มนุษย์ ข้ากุมภัตต์
 ทะ มะยัก อารักขา เทพธา อาตุลา
 กุลิน อินทร์

กษะโศก อุกกะมะโทยก อุกกะมะ
 ดี อุกกะมะนามี อุกกะมะหาที่
 ราชดิเบตะพิค พ้อมมี ยังตั้งนาวังกัก
 กิ่งกนอยู่ชอนลอนและกีจร
 ณะลิก อังกันทิกมหาชัย สุกมะ
 ไปได้เป็นขกสุกร เสาโรโศทกรร่วม
 ษดา บัดนี้ข้อยจักเชิญเอาขวัญ
 ใต้แล่นมา แก่ ข้อยจักเชิญเอา
 ภูเก่าให้ไต่เข้ามาโฮม โตะอันนี้
 ใตโตะไม้จันทน์ ชันอันนี้เม้น
 ไม้แก้ว ชุนนางถกแวงแล้ว
 มีโศกอยมากุณขวัญ วาไซโยไซยัง
 ษะกุระวัง โขยามังคาลัง ให้เจ้าเป็นพระยา
 ทก ได้เจ้าได้เป็นพระยา จนประเศชบาป
 มีเงินทำให้เจ้าไต่หมื่นแสน มีกัลยา
 ให้เจ้าไต่หมื่นแสนคน บัดนี้ข้าขอเชิญ

บัดนี้พวกข้าทั้งหลาย อยากให้มีเขาแก่
 เป็นหลัก จึงได้พร้อมกันมากบเท่ง เสร็จองบายศรี
 ได้เจ้ากรูทั้ง 5 คนนี้ขอให้ลูกๆ ทั้งหลายมีโทษภัย
 ชณะข้าลิกศักรู เหมือนคั่งพระโหมคกลัดดาและ
 พระزاریบูร ษุทธิด้วยปัญญา มีโหรเสือก อะทิก
 อะทาอะกุลา กุลดา เกโน อาเนกาดีสวัสสะที
 ไนเร็กก็จงมีแก่ นาคา กรุส มนุษย์ ข้ากุมภัตต์ กัณฑะ
 มนิก อารักขา เทพธา อาตุลา อาตุลิน อินทร์
 พรหม มนราช สุนักกะกา สุนิงกาลา

อุกกะมะโศก อุกกะมะโทยก อุกกะมะ
 พิดดี อุกกะมะนามี อุกกะมะหาที่
 ปีระอินตะบัก พ้อมมี ยังตั้งนา
 วังกักกุก กิ่งกนอยู่ชอนลอนและกีจร
 จัตะลิก อังกันทิกมหาชัย สุกมะ
 ไปได้เป็นขกสุกร เสาโรโศทกรร่วม
 ลักชดา บัดนี้ข้อยจักเชิญเอาขวัญ
 หัวใจเวียงมา ข้อย ข้าขอเชิญเอา
 ขวัญเก่าให้เวียงเข้ามาหา โตะอันนี้
 ใตโตะไม้จันทน์ ชันอันนี้เม้น
 ไม้แก้ว ชุนนางถกแวงแล้ว
 จึงให้ข้ามากุณขวัญให้วาไซโยไซยัง
 โขยะกุระวัง โขยามังคาลัง ให้เจ้าได้เป็นพระยา
 จนประเศชบาป
 บัดนี้ มีเงินมีทองทำให้เจ้า เป็นหมื่นร้อย มีกนไต่
 ให้เจ้าไต่เป็นหมื่นแสนคน บัดนี้ข้าขอเชิญ

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

เอาข้างบนลงมากุดูหน้า ขอยจ๊กเขิน
 เอาเจ้ามัทปา ดูเห็นนอยทองคำ ขอยจ๊กเขิน
 เอาพระกั๊ก และพระทาน ให้มาส่งย กุ่มฝอย
 กุ่มฝอยบอขวัญหลานหลอนนอยอย่าไป ขอให้เจียม
 ทางใจ กั๊กนิงพระกั๊กเออย อย่าให้รวมใจแซน
 กั๊กนินนเสสาบเออย อย่าไต่ย้าย กะมาใส่สรรพสิ่ง
 เงินกำ มีช่างให้เจ้าไต่ซี่ช่าง พวงเงินพวงกำ
 กั๊กนิงแก้วกันเข้าขึ้นซี่แล้ว ให้มีผู้แทนแทน
 เมื่อเป็นกั๊กทองให้พี่น้อง อยู่กิน
 จนสิ้น มีกำยั้ง ให้เจ้าไต่แหวน
 หลาย มีข้าชายได้เจ้าไต่สอดออย ข้าบอยข้า
 น้อยข้าใหญ่พอพัน กั๊กนิงเข้าไปทางใจ ให้มีผู้ถือ
 ทาย กั๊กนิงเข้าไปอายนามให้มีผู้สร้าง เฝือกและสีไต่
 กั๊กนิงเจ้าเมื่อเอื้อนให้มีผู้ปลูก ปลูกไร่ไว้เป็นอันสัมบาย
 ให้เจ้าไต่ก็มเหมือนสายกับสาครออย ให้เจ้า
 ให้เข้าให้เป็นถนนทั่วเมืองเอกทางใจ
 กั๊กนิงให้ให้เขามาส่งยเพื่อเจ้าเขล
 กำเหนื่อให้เขามาส่งยช่างเจ้า เขล
 สองฝ่ายข้างใจให้เขามาส่งยคอกไม้
 และเงินกำเมืองแก้ว ให้เขานำ
 เครื่องเหล็กแอกผู้นเท่าชอกเมือง
 เขา สามสิบแอกอ่างน้ำให้เขาแอกลั๊กเตา
 เทนลั๊กนิงห้าสิบแอกประการ
 ให้เขาแอกห้าลั๊ก บั๊กนิง
 ขอยจ๊กเขิน เอาพระยาจันทร์
 แยกทองคำยาด ขอยจ๊กเขินเอาพระยาท

เอาข้างบนลงมากุดูหน้า ข้าขอเชิญ
 เอาท่านมา ดูอยู่ทองคำ ข้าขอเชิญ พระกั๊ก
 และพระทานให้มาช่วย บอขวัญ หลานขุนนอย
 อย่าไปเอาหายเจียมทางใจ และอีกพระกั๊ก
 ไต่ซี่ไปไต่หย่าให้สิ่งของเงินทองอยู่หลาย
 มีช่างให้ท่านไต่ซี่ช่าง พวงเงินพวงกำและแวง
 แก้ว ถ้าไต่ซี่แล้ว ให้มีกั๊กแทนแทน
 เมื่อเป็นกั๊กทองให้พี่น้อง อยู่กิน
 จนสิ้น ให้เจ้ามีแหวนหลายๆ
 มีผู้ขายรับใจเป็นร้อย กั๊กนิงออยใหญ่ไปถึงพันก
 ทางใจ ให้มีผู้ถือทาย ถ้าเจ้าไม่ความน้ำให้มีก
 ล้างเหงื่ออูซี่ไต่ล ถ้าเจ้ากลับมากั๊กให้ไปคนปลูก
 ไร่ไว้ ไร่บายไป ไต่เจ้าเมืองเอก เมืองไกล
 ถ้าไปให้เขามาช่วยเหลือเจ้านะ
 ให้เจ้าไต่เขมเมืองเอกเมืองไกล
 กั๊กนิงให้ให้เขามาช่วยเหลือเจ้านะ
 ทางฝ่ายเหลือก็ให้เขามาช่วย เจ้านะ
 สองฝ่ายข้างใจให้เขามาช่วย เกลาคอกไม้
 และเงินกำเมืองแก้ว ให้เขานำ
 เครื่องเหล็กแอกผู้นเท่าชอกเมือง
 เรา สามสิบแอกอ่างน้ำให้เขา
 แตะแก้ว 50 ประการมา
 ให้เขาแอกห้าลั๊กนิงบั๊กนิง
 ข้าขอเชิญเอา พระยาจันทร์
 และนางกำพวด ข้าขอเชิญเอาพระองค์เจ้า

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

กำม่อมวอนกัถะน้าม ขอย จักเข็เหล็งมา
 านแลง เกศเก็ทมอชอย ขอยจักเข็เหล็งมาบาว
 วยแห่งเกไผ้ออมกอ ขอยจักเข็เหล็งมาบาว
 ะเล็มมางนาค เม็มมิ่งมเหสี กัซเหล็งก
 ะลั้งคังกัท ในริบเดินเอาญู ขวัญมาให้ริบ
 ะฐเข้ามมา ให้ริบเหว่าขวัญเข้ามาโสม
 ะสิมิกเคือไว้กัซเข็เหล็งมิกมิกไว้กัซเข็
 ะลั้งมอชอยข้างน้ำอติบองทางเห็ว กัซริบริน
 ะนาคลอม เสนาออมมัสะการในเจ้าไถ้จงสมการ
 ากา

ที่ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะรองแทนกิน เบ็องบ้าย
 ะวางคำงลา กัซของขื่อวางขง
 ะไถ้กัซขื่อวางขงที่ กัซเก็ทมอชอย
 ะออตแล้ว ให้เจ้าเข็เหล็งมาแกว กวามขงปาก
 ะขวัญมาอุเหล็ง สู่เข็เหล็งมา
 ะขวัญตัวคกทางไฮ ให้ชาว
 ะเดนม่าน้ำอติบองแกว เดนมอชอยขวัญมา
 ะมาทรวงฝ้อม ขอยจักเข็เหล็งมาบาว
 ะวางน้ำอติบองอจ เบ็องเบงมา
 ะเว่น้ำไถ้คกเข็เหล็งมา ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะขงและถัวคก ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะกัซคังคัง ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะมาพร้อม ให้ข้อมกัซเข็เหล็งมา
 ะเอาขวัญเข้ามาโสม ขวัญตัวคก

ขอยจักเข็เหล็งมา ขวัญเข้ามาโสม
 ะขวัญเข้ามมา ให้ริบเหว่าขวัญเข้ามาโสม
 ะสิมิกเคือไว้กัซเข็เหล็งมิกมิกไว้กัซเข็
 ะลั้งมอชอยข้างน้ำอติบองทางเห็ว กัซริบริน
 ะนาคลอม เสนาออมมัสะการในเจ้าไถ้จงสมการ
 ากา
 ะขวัญมาอุเหล็ง สู่เข็เหล็งมา
 ะขวัญตัวคกทางไฮ ให้ชาว
 ะเดนม่าน้ำอติบองแกว เดนมอชอยขวัญมา
 ะมาทรวงฝ้อม ขอยจักเข็เหล็งมาบาว
 ะวางน้ำอติบองอจ เบ็องเบงมา
 ะเว่น้ำไถ้คกเข็เหล็งมา ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะขงและถัวคก ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะกัซคังคัง ขอยจักเข็เหล็งมา
 ะมาพร้อม ให้ข้อมกัซเข็เหล็งมา
 ะเอาขวัญเข้ามาโสม ขวัญตัวคก

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

ทรงลงลม ขวัญหัวกกตามให้อายกับนายองค์
 แผลงเล็กให้เจ้าหวานไทรทอง แผลงกลิ้งให้เจ้า
 หวานนิ่ม ให้เจ้าคุมเอาหมูขวัญมา ขวัญแข่ง
 ให้เจ้ามาอยู่แข่ง เกอหลา ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 ขวัญทำให้เจ้ามาอยู่ป่าสีลม ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 แข่งเอาหมูขวัญมา ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่ป่าสีลม
 ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่ผสมสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 เนื้อเกอเกอมาเออ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 ขวัญปากกล้วยไข่ กล้วยกับสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 วางและสายส้อม ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 เนื้อสี ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 แฉวขลุ่ยกำวัดสะสี ส้อมกับสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 ปานนี้ส้าวกับหมูและสีไข่ ปานนี้
 ส้าวอยากโตมาเป็นหมูกับหมูและสีไข่ ปานนี้
 นาค กิวชาคคอมเคือบสาม ปู้ง้าวจากหลายแหล่ง
 เสาบกับพร้อมเคือบสาม เคือบสาม ว่าไซโยไซยัง
 ทะลุ ทะวัง ไชยะมังกาลัง ละกะวะโค
 ภาละทะโค ส้มมาส้มพุทธังสะ ปังกับสะ
 มะไมกัสะสะ ละกะวะโค ภาละทะโค
 ส้มมา ส้มพุทธังสะ พุทธัง อายุวัคคะมัง
 เกสิบวิคังยา วิรภามัง สำนังคะ ซามิ ชัมมัง
 อายุวัคคะมัง เกสิบวิคังยา วิรภามัง สำนังคะ ซามิ
 พุทธิสัมมิพุทธังอายุ วัคคะมัง เกสิบวิคังยา
 วิรภามัง สำนังคะ ซามิ พุทธิสัมมิ ชัมมัง

ขวัญที่ตกน้ำไม่ให้ลมพาหนีไม่ ขวัญที่ริษะกที่ไท
 ให้ให้ลมพายุลงท่า แผลงเล็กให้เจ้าหวานไทรทอง
 แผลงทองให้เจ้าหวานนิ่มให้ถึง แผลงกลิ้งให้เจ้า
 หวานให้เจ้าจับเอาขวัญมา ขวัญแข่งให้เจ้ามาอยู่แข่ง
 ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่ป่าสีลม ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 แข่งเอาหมูขวัญมา ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่ป่าสีลม
 ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่ผสมสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 เนื้อเกอเกอมาเออ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 ขวัญปากกล้วยไข่ กล้วยกับสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 วางและสายส้อม ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 เนื้อสี ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 แฉวขลุ่ยกำวัดสะสี ส้อมกับสีไข่ ขวัญพาให้เจ้ามาอยู่
 ปานนี้ส้าวกับหมูและสีไข่ ปานนี้
 ส้าวอยากโตมาเป็นหมูกับหมูและสีไข่ ปานนี้
 นาค กิวชาคคอมเคือบสาม ปู้ง้าวจากหลายแหล่ง
 เสาบกับพร้อมเคือบสาม เคือบสาม ว่าไซโยไซยัง
 ทะลุ ทะวัง ไชยะมังกาลัง ละกะวะโค
 ภาละทะโค ส้มมาส้มพุทธังสะ ปังกับสะ
 มะไมกัสะสะ ละกะวะโค ภาละทะโค
 ส้มมา ส้มพุทธังสะ พุทธัง อายุวัคคะมัง
 เกสิบวิคังยา วิรภามัง สำนังคะ ซามิ ชัมมัง
 อายุวัคคะมัง เกสิบวิคังยา วิรภามัง สำนังคะ ซามิ
 พุทธิสัมมิพุทธังอายุ วัคคะมัง เกสิบวิคังยา
 วิรภามัง สำนังคะ ซามิ พุทธิสัมมิ ชัมมัง

อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขาวรภามัง
 ธานังคะขามิ ทากิยัมปิ สุทัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขา วรภามัง
 ธานังคะขามิ ทากิยัมปิ ธรรมมัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขาวรภามัง
 ธานัง คะขามิ ทากิยัมปิ ธรรมมัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขา วรภา
 นัง ธานังคะขามิ

สาธุ สาธุ อุกาสะ อุกาสะ
 ถักทีละตั้งขานราชา ทรุท นาค
 ขาพิทมองทุกแห่ง อินทแก้วแห่งกา
 กลอน เป็นคำสวดแห่งสรรพสิ่ง
 เจ้า มาตั้งไว้แก่ปางก่อน โดยโลกโลก็ย
 ยังขอมบวกันเมื่อก่อน ยังขอมบวกันเมื่อก่อน
 ในกองบุญทุกแห่งไว้แก่ก่อน และตั้งไว้แก่ก่อน
 กับทั้งเทพบุตร กับทั้งเทพธิดา พระยาอินทร์
 กับทั้งพระยาพรหม กับทั้งพระยาคนธรรมา
 กับทั้งพระยาจักรโกกราชย์ เป็นเทพธิดา
 แยกเข้าเล็กก็บุญ บุญดีเป็น โยเม วัฒนา
 สุชีใหญ่ กุศลนะ อายู ายะ วิังคัง กัง
 มี จุระตะสมุละ มุถึงอุกคะกังนัง บังมีชื่อว่า
 เอกา กิจการ เชิด ข่าในบุญอันนี้
 บริสุทธีทุกอย่าง นี้ก็บุญต่างหว่างกัน น้ำนี้
 ชื่อว่าน้ำพระยาคนธรรมา นี้ก็ชื่อว่าน้ำกามพิวไซ
 ภายในสุทธระธรรม พระสงฆ์เจ้า
 ทานนอกมีเทพบุตร เทพธิดา พระยาอินทร์

อายู วัถกะนัง เถสิวิถังขาวรภามัง
 ธานังคะขามิ ทากิยัมปิ สุทัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขา วรภามัง
 ธานังคะขามิ ทากิยัมปิ ธรรมมัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขา วรภามัง
 ธานังคะขามิ ทากิยัมปิ ธรรมมัง
 อายูวัถกะนัง เถสิวิถังขา วรภา
 นัง ธานังคะขามิ

สาธุ สาธุ อุกาสะ อุกาสะ
 ถักทีละตั้งขานราชา ทรุท นาค
 ขาพิทมองทุกแห่ง อินทแก้วแห่งกา
 กลอน เป็นคำสวดแห่งสรรพสิ่ง
 เจ้า มาตั้งไว้แก่ปางก่อน โดยโลกโลก็ย
 ยังขอมบวกันเมื่อก่อน กังแก่โยเมไม่แก่
 ในกองบุญทุกแห่งไว้แก่ก่อน และตั้งไว้แก่ก่อน
 และทั้งเทพธิดาและเทพบุตรและเวลา
 พระยาอินทร์ และพระยาพรหม พระยาคนธรรมา
 และพระยาจักรโกกราชย์ ผู้เทพธิดา
 ข่าเล็กก็บุญ บุญดีเป็น โยเม วัฒนา
 กุศลนะ อายู อายะ วิังคัง กัง มี จุระตะสมุละ
 อุกคะกังนัง บังมีชื่อว่า เอกา กิจการ เชิด
 ข่าในบุญอันนี้ บริสุทธีทุกอย่าง นี้ก็บุญระหว่าง
 กัน น้ำนี้ชื่อว่าเป็นพระยาอินทร์ นี้ก็ชื่อว่าน้ำพระ
 ยาคนธรรมา นี้ก็ชื่อว่าน้ำกามพิวไซ
 ภายในสุทธระธรรมพระสงฆ์เจ้า
 ทานนอกมีเทพบุตร เทพธิดา พระยาอินทร์

พระยาพรหม พระยาอมราช ก็ตั้งพระยา
จักรโกกิราชย์ องค์เกษมระฆาณ ชำเล็ก
ในที่ปั้งสี่มพู พระยาสี่เขต ก็เม่นน้ำนี้
แหลว หกสมเด็จระสังฆระราภา ก็เม่นน้ำ
นี้แหลว หกราชกฏในแห่งของก็เม่นน้ำนี้แหลว
หกในแห่งของศาลาก็เม่นน้ำนี้แหลว หกท้าว
พระยาขึ้นเสวยราชย์บ้านเมืองก็เม่นน้ำนี้
หกถนนแอมเหลืองไขปวย ก็เม่นน้ำนี้แหลว
หกโหนดมอณเสริมสร้างเจ้าไม่ยอม
เหลืองงานนับเม็ด หกเสาเรือ เสาเขื่อน
เสาเล่า ก็เม่นน้ำนี้แหลว หกถนนน้ำแฉ
หกถนนเข้าและซีโกลก็เม่นน้ำนี้แหลว
หกถนนเข้าและซีโกลก็เม่นน้ำนี้แหลว หกของจู้ไร
หกรามกลาภของมณุษย์ เป็นกรุทแก้ว ยกตัว
เขาลือเงางาก็เม่นน้ำนี้แหลว หกเงินทูน
ดาบของมณุษย์มาบอกคุณ หกแฉวรดเรา
คุณมาถึงเกล้า เป็นเท้าเท้าสองที เหมือน
ตั้งพระจันทร์เห็นูไซ มงคุดซี ช่องศาลา
พระเจ้า จึงกาลวาสิฐฐี อุทธะถึงน้ำ
ผักขัว ใสกินก็รวกแล้ว น้ำล้างแก้ว
เมืองมณ กนทั้งหลาย ชื่อเมือง เล็บก
ใจเข้ามาหา ยะกัง กะวัง กัณหาทีเฑาะ
เทมิเฑาะ เททินามา เถ มีเสตุกเก
อากาศะมาละ เนนะ มะสะพะ ถ้าหมา
มะนามนุโคธา เถกะวานิ กะกัง กัณกังกัง
อมน้ำสมปอยกมุฉวา น้ำสมปอย กุวาน้ำสมสะ

พระยาอมราช และพระยาจักรโกกิราชย์ องค์
เกษมระฆาสิคักฏ ในชมพูทวีปทั้ง 4
พระยาสี่เขต ก็คือน้ำนี้แหลว รกสมเด็จพระ
สังฆระราชก็คือ น้ำนี้แหลว รกราชกฏใน
แห่งของก็เป็นน้ำนี้แหลว รกในศาลา
ก็เป็นน้ำนี้แหลว รกท้าวพระยาขึ้นเสวย
ราชย์บ้านเมืองก็เป็นน้ำนี้แหลว รกถนน
เหลืองไขปวยก็แก้วนี้ รกไรเทาชวย
เสริมสร้างช่างาม เหลืองงานนับเม็ด
รกเสาเรือ เสาเล่า ก็เป็นน้ำนี้แหลว
รกถนนเข้า และซีโกลก็เป็นน้ำนี้แหลว
รกของจู้ไรแลมาอย่างของมณุษย์เป็นกรุท
แก้วให้เขาดื่อกก็เป็นน้ำนี้แหลว หกเงินทูน
ดาบไม่แฉวระที่จะไม่เป็นคุณ รกแก้ว
ก็จะไปคุณเหมือนเดิมเป็นสองเท้าเหมือน
ตั้งพระจันทร์วันเห็นูไซ มงคุดซี ช่องศาลา
พระเจ้า จึงกาลวาสิฐฐี อุทธะถึงน้ำ
ผักขัว ใสกินก็เริ่มแก้ว น้ำล้างแฉล
เมืองมณ กนทั้งหลายก็ชื่อชื่อ ได้ก
เข้ามาหา ยะกัง กะวัง กัณหาทีเฑาะ
เทมิเฑาะ เททินามา เถมีเสตุกเก
อากาศะมาละ เนนะมะสะพะ ถ้าหมา
มะนามนุโคธา เถกะวานิ กะกัง กัณกังกัง
อมน้ำสมปอยชาไมวา น้ำสมปอยชาวาถ้าสมสะ

กุจะมนต์ไปสะหัวควาย กุเป็นควายเขาแก่น
 กุจะมนต์ไปสะหัวช้าง ช้างกุเกินควน
 กุจะวงไปสะหัวม้า ม้ากุเป็นม้ามณีกาพย์
 อาราไนย กุจะมนต์ไปตอกกไม้ กกไม้ก็เป็น
 กกไม้ ลำกั่วกตนา กุจะมนต์ไปสะหัวท้าว
 พระยา กิ่งนางแขนแก้ว องค์กัณเฑรา
 องค์กัณเฑราพรหม องค์พรหม พระพรหมา
 พระพรหมาสุทธาภิเบกกนเป็นนภนเหลืออง
 มัดเป็นพวงขี้ขี้แกม้างสะสะ แรราละระกะถึง
 กิ่งกุแก กุอาสาเข้าหูนั่งไฟ
 กุแกกุอาสา สอดแทรกเดาวัลย์
 อยาหมัน กุแก กุอาสา อากษ
 หลายเจ็บร่างร้ายเดิม เพียงขลอะ
 นารี กิ่งมือและเสาแก้วเป่าก็โล
 เดิม เจ็บเขื่องเขื่องลือบน
 เนื้ออุบาทว์เนื้อและเอ็นแข็ง เจ็บ
 อากษและอุบาทว์นารี ฮ่าขมปากประการ
 กุเจ้าเกินว่าเป็ดดี สุกโช สุกพระสะ
 รัมไม รัมมะสะ สังกโชสังกะสะ
 เอดิ เอดิ มิติมหา มิติ มุณี ทวามุณี
 มวามุณี ทาริกา มะการิกา จิกี้ดูโช
 ละพัลละโย ไทกิ ปริกึ่งคำ พระนางะทายะ

ข้าจะมนต์ไปสะหัวควาย ข้าเป็นควายเขาแก่น
 ข้าจะมนต์ไปสะหัวช้าง ช้างข้าเกินควน
 ข้าจะวงไปสะหัวม้า ม้าข้าเป็นม้ามณีกาพย์
 อาราไนย ข้าจะมนต์ไปตอกกไม้ กกไม้ก็เป็น
 กกไม้ ลำกั่วกตนา ข้าจะมนต์ไปสะหัว
 ท้าวพระยา กิ่งกัณเฑรา หนององค์กัณเฑราพรหม
 พระพรหมาสุทธาภิเบกกนเป็นนภนเหลือองชอบ
 เป็นยารี่ ผู้รักษาให้หายเกราะเหล็กกะถึง
 ร่างกายรักษา ข้าอาสาเขา เขาหูนั่งไฟ
 เขาเข้ามันเจ็บทวด ข้ารักษาสอดแทรก
 เดาวัลย์ อยาเขยเฮ้น ข้ารักษา ข้าอาสา
 อากษหลายอย่างเข้าร่างร้าย เพียงขลอะ
 นารีก็มือและเสาแก้ว เป่าก็โล
 เดิม เจ็บเขื่องเขื่อง ลือบน
 เนื้ออุบาทว์เนื้อและเอ็นแข็ง เจ็บ
 อากษและอุบาทว์นารีร้ายกิด
 ข้าก็ว่าดี สุกโช สุกพระสะ
 รัมไม รัมมะสะ สังกโชสังกะสะ
 เอดิ เอดิ มิติมหา มิติมุณี
 ทาริกา มะการิกา จิกี้ดูโช
 ละพัลละโย ไทกิ ปริกึ่งคำ พระนางะทายะ

บทสุทศวิทย์เด็กเกิดใหม่

ผู้ให้ขอมูล คุณแม่ ทองกัน นามวงษา อายุ 76 ปี
บ้านที่กที่บานเลขที่ 60/11 บ้านท่าปลา ก. เมือง ฉ. เมือง จ. เลย
บันทึกเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2523
ผู้บันทึก น.ส. สุทธิชัย ทิศานนท์

ศรีศรีสัตตะนา กุจจิกเลาละระกิมมาลา
ยามเมื่อเจ้าลงมา ถ้อยบ้านน้ำแหมนทวน
แกไค้กิมเคื่อน แม่เจ้าจึงส่งเื่อมเลปากทอง
ฝูงรีนเองปุกกิมมาลา ฝูงถายามปุกกิมมากล้า
แม่เจ้าชำเจ็บ เจ็บอยู่อนเนอมน นอนแลลुक
แลอีเื่อม กิงเคื่อนไปมีงเภาดแลลว ตกควม
แมนพอชาย ตกหงายแมนมิง แลวจึงโอบไป
ลาง แลวจึงเอาไปใส่ตังกร่างไปโลกมิง
ร้ายไปหมายตีเภาเภา ในโลกเภามาสองวา
กุกู มีลูกอยู่โงมาเอาเภาเภาตี ตั้งอยู่มีเื่อมมา
แมนลुकกุกู แม่เจ้าจึงอิกโอบเอาไปอยู่สองมือ
โกวอยู่ตีควนเคื่อม แม่ลือกกิมมาเลปาก
เปื่อยชุกคอกชุก ไฟแรงลुकแม่ก็เภาดลวย ออละ
แม่จึงไค้กามเื่อม ขวนคลาถา แม่เจ้าอวยาวอน
ไค้เจาขอแอบอยู่ใฝ่เภาเจ้า
เมื่อยแลวไค้เจ้าขามไปอยู่ชุกเภาเื่อมแม่
เจ้าบังจงใจอิกทอชอ ทำมระชาดแม่เื่อมมิด
กา ทำมระกาแม่เื่อมแม่เภา ไค้เื่อมเื่อม
ก้อพินดเื่อมไค้ เื่อมระกาไค้ไค้เจ้ากิมมาลิกเื่อม

ศรีศรีสัตตะนา ฉิมจะเลาละระกิมมาลา
ยามเมื่อลงมา อยู่ในท้องแม่กรบซิมเคื่อน
แม่เจ้ากระพือนและปากทอง ฐากิไค้เื่อมปลุก
ขึ้นมากล้าทองแม่เจ้า เจ็บจนอนเื่อม
นอนและลुकและงเคื่อนตัวกลอง เื่อมเคื่อมไปมา
ปากทะเลาลง กลอกกว่าหน้าเป็นเื่อมชาย
กลอกหงายทองเป็นเทิง เื่อมเื่อมเื่อมไปลาง
แลวจึงนำไปใส่กระตังกว้างไปโลกมิง
ตั้งร้ายออยาหมายมาทำ มีลือก เภาดเื่อมว่า
กุกู มีลูกเออโงมาเอาเภาเภาตี ตั้งอยู่มีเื่อมไป
เป็นลुकกุกู แม่เจ้าจึงเื่อมเื่อมเื่อมไปอยู่ สองมือ
โกวไปมา แม่ก็กิมน้ำรอนปากกุกูเอเลง
ไฟแรงลुकแม่ก็กระตังกระตัง ออระลือก
แม่จึงไค้ก่าว่า ชวัญลुकนอย
ชองเมออยากวน ไค้เจาขอแอบอยู่ชุกเื่อมเื่อมเื่อม
ถ้าเื่อมเื่อมเื่อมไปนอนชุกเื่อมเื่อมเื่อม
ยังจะใจรักมาก ธรรมชาคิเป็นเื่อมเื่อม
ธรรมกาแม่กมเภาแก่ น้ำหนึ่งเื่อมเื่อม
ก็ตางเื่อมเื่อม เื่อมเื่อมเื่อมเื่อมเื่อมเื่อม

แม่กงสมเจ้ายังขยับเปิด แม่กำเปิดจาก
 ฟ้าเขาจากไหนและเมืองตั้งตั้งกันมา หลาย
 เจ้าลงมาโฮเจ้ามา เกิดเป็นลูกเจ้าพ่อบุญเรือง
 กำเลื่องไม้ไผ่รั้ง มาถูกคุมมาหนีไวจาก
 แจมมา มาถูกคุมมาขอเจ้าคะนิกา รุณะ
 มาบ มาถูกคุมมาขอเจ้าสังฆารและสังกิม พูหนึ่ง
 ไปเอาขวนมาวันแวนเดี่ยว มีไฟส่องเพลิง
 เล่มวนกลอน แม่จึงบอกโฮ่นลัน แม่จึงสอนโฮอยู่
 แม่จึงสอนชกชี่กุสากแดง โฮอยู่มาแม่ยัง
 คุมเจ้ายังแม่ทุกกำเขา แม่จึงให้ถือเจ้า
 ใส่มือเจ้า ชื่อทวาเจ้า ทวาธยาคุม ทวาอ่อน
 แหงสี ควบคุมปีเจ้าอย่าไปให้คนอื่นเห็น
 ปีเจ้าอย่าไปทางใด เจ้าไปไกลเจ้าอย่า
 ไปได้ไกลเพทาร์ก ที่สักดวงดวงมึงสอง
 ขมาเอาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 มื่อมาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 สีความแอนชุก ออกเขาแล้ว เขามมาเอา
 กอกกลับคืน เจ้านั่งอยู่ที่มีงแสงอยู่เพียงมอ
 เกอร์โซก) เจ้าบ่อนางมีเสียงระรั้วมีเจ้าสำกิม
 ใส่มือลอมม มีว่าเธอมาออาณไปไหนเวลาจะมาก
 ฝนตกเจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออก
 เจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออกเพียง
 ลอมเม บัดนี้ข้อมจักเอื้อเอาจิว ลอมมี
 ไปตกเมืองมอยโลกโตมาจิวนี้ ลอมหลา
 น้อย จึงแดงก็โฮมาจิวนี้สวนนายทรงกิง
 กากโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปถือกำโฮเมืองแคน

แม่ก็อุ้มเจ้าไม่เบื่อ แม่กำเปิดจาก
 ฟ้าเขาจากไหนและเมืองตั้งตั้งกันมา หลาย
 กนเจ้าลงมาโฮเจ้ามา เกิดเป็นลูกเจ้าพ่อบุญเรือง
 กำเลื่องไม้ไผ่รั้ง มาเป็นสิรับมอไร้วไว
 มาเป็นมอกละนักกาหุนระฆาน มาเป็นมอกล
 สังฆารและสังกิม คุมหนึ่งไปเอาขวนมา
 กระจกเพิ่ม มีเทียนส่องเพลิงเป็นมอกล
 กน แม่จึงบอกให้นอน แม่สอนให้รู้เรื่องสา
 แม่จึงสอนชกชี่กุสากแดงให้ถูกคุม แม่จึง
 คุมเจ้ากิมมทุกกำเขา แม่ทั้งถือเจ้า
 กังมือเจ้า ชื่อว่าเจ้าทวาธยาคุม ทวาอ่อน
 แหงสี ควบคุมปีเจ้าอย่าไปให้คนอื่นเห็น
 ปีเจ้าอย่าไปทางใด เจ้าไปทางไกลเจ้าอย่า
 ไปได้ไกลเพทาร์ก ที่สักดวงดวงมึงสอง
 ขมาเอาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 มื่อมาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 สีความแอนชุก ออกเขาแล้ว เขามมาเอา
 กอกกลับคืน เจ้านั่งอยู่ที่มีงแสงอยู่เพียงมอ
 เกอร์โซก) เจ้าบ่อนางมีเสียงระรั้วมีเจ้าสำกิม
 ใส่มือลอมม มีว่าเธอมาออาณไปไหนเวลาจะมาก
 ฝนตกเจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออก
 เจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออกเพียง
 ลอมเม บัดนี้ข้อมจักเอื้อเอาจิว ลอมมี
 ไปตกเมืองมอยโลกโตมาจิวนี้ ลอมหลา
 น้อย จึงแดงก็โฮมาจิวนี้สวนนายทรงกิง
 กากโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปถือกำโฮเมืองแคน

แม่ก็อุ้มเจ้าไม่เบื่อ แม่กำเปิดจาก
 ฟ้าเขาจากไหนและเมืองตั้งตั้งกันมา หลาย
 กนเจ้าลงมาโฮเจ้ามา เกิดเป็นลูกเจ้าพ่อบุญเรือง
 กำเลื่องไม้ไผ่รั้ง มาเป็นสิรับมอไร้วไว
 มาเป็นมอกละนักกาหุนระฆาน มาเป็นมอกล
 สังฆารและสังกิม คุมหนึ่งไปเอาขวนมา
 กระจกเพิ่ม มีเทียนส่องเพลิงเป็นมอกล
 กน แม่จึงบอกให้นอน แม่สอนให้รู้เรื่องสา
 แม่จึงสอนชกชี่กุสากแดงให้ถูกคุม แม่จึง
 คุมเจ้ากิมมทุกกำเขา แม่ทั้งถือเจ้า
 กังมือเจ้า ชื่อว่าเจ้าทวาธยาคุม ทวาอ่อน
 แหงสี ควบคุมปีเจ้าอย่าไปให้คนอื่นเห็น
 ปีเจ้าอย่าไปทางใด เจ้าไปทางไกลเจ้าอย่า
 ไปได้ไกลเพทาร์ก ที่สักดวงดวงมึงสอง
 ขมาเอาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 มื่อมาสิทองผู้กตาเจ้าแล้ว เขามมาเอา
 สีความแอนชุก ออกเขาแล้ว เขามมาเอา
 กอกกลับคืน เจ้านั่งอยู่ที่มีงแสงอยู่เพียงมอ
 เกอร์โซก) เจ้าบ่อนางมีเสียงระรั้วมีเจ้าสำกิม
 ใส่มือลอมม มีว่าเธอมาออาณไปไหนเวลาจะมาก
 ฝนตกเจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออก
 เจ้าอย่าได้กินน้ำจืดเลย มื่อออกเพียง
 ลอมเม บัดนี้ข้อมจักเอื้อเอาจิว ลอมมี
 ไปตกเมืองมอยโลกโตมาจิวนี้ ลอมหลา
 น้อย จึงแดงก็โฮมาจิวนี้สวนนายทรงกิง
 กากโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปถือกำโฮเมืองแคน

ก่อโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปถือถวญเงินแวนค่า
 อยู่ในเมืองฟ้า ก็โฮมาเมื่อวันนี้ ขวนเจ้าไปเกิด
 นากนในเมืองลุ่มก่อโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปสัก
 ลุ่มทางหนองก่อโฮมาวันนี้ ขวนเจ้าไปทุกซายาก
 กัวชวาจินก็โหมมา มาเคอชวมนางเอัย
 ขวนแคงโฮเจ้ามาแคงลีลา ขวนธาโฮเจ้า
 มาอยู่ชลาเดลาด ขวนปาโหมมาอยู่ปาลีสมขวน
 คมให้เจ้ามาอยู่คมลีโล ขวนโหลโฮเจ้ามุ่ง
 เสือเทศเกขามาเคอ ขวัญธาถือถวญเพพมา
 เคอ ขวนเทศเกล้าถือหมอกจอนกำลังามมา
 หลาก ขวนปากเทพไทค้อยกิ่งลือลว ขวนคอ
 ถือตั้งหวานและสายสวอย ขวนคูนอย
 ถือดวงมาลา กวงบุปมาโฮเจ้า ขวนกัวโก่งกง
 กก ขวนอกถือกิ่งแก้ว มาเคอชวมนางขวัญสิ
 ษอยพันปีอย่าได้เอา เก้าพันปีอย่าได้เอา โฮเจ้า
 มันเสมอถึง เกากวงนั้นเคอ โฮเจ้ามันเสมอถึง
 คุมเดือนนั้นเคอ โฮเจ้าเดือนข้างโคงนั้นเคอโฮ
 เจ้ามันเสมอถึงวงข้างลอนั้นเคอ โทงเฝียงทอ
 อยาไค้หัก อยาไค้หม่นเสี่ยงของวมาไค้หมอง
 เสี่ยเทา ซัยยะคุพะวัง ซัยยะหังการัง
 จัวรรคนี้

ศรีศรีสิทธิพระระงะพร ขอนลอบชอนหลอน
 อันประเสริฐไปเพียวเกิดเวียงสุวรรณไปจวง
 จันทรเกิดเมืองฟ้า ไปเกิดทางอากาศหล่นลงมา
 จักบุศิกาเดิมแจ้ว มือเก็บบังแกงแวนเกล้าถึง
 ออกมาเป็นปอย ลอยออกเมือว่านแค้นนั้น

ก็โฮมาวันนี้ ขวัญเจ้าไปถือกระจกเงินกระจกท
 ป่าในเมืองบนก็โฮมาเมื่อวันนี้ ขวัญเจ้าเกิดใน
 เมืองล่างก็โฮมาวันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่ปลากลาง
 นากก็โฮมาวันนี้ ขวัญเจ้าไปทุกภาคภาคิน
 ไปทุกแห่งก็โหมมา มาเคอชวญนางเอัย
 ขวัญแข็งให้เจ้ามาอยู่แข็งลีลา ขวัญอาให้เจ้าม
 อยู่ชลาดีลาท ขวัญปาโหมมาอยู่ปาลีสม ขวัญคม
 โหมมาอยู่คมลีโล ขวัญโหลให้เจ้ามุ่ง
 เสือ ขวัญธาถือกระจกเพพมา
 นะ ขวัญหัวถือหมวกยอกทองกำงามมา
 มาก ขวัญปากเทพค้อยกิ่งดีชอ ขวัญคอ
 ถือตั้งว่าลยและสายสร้อย ขวนคูนอยคือ
 กวงมาลา กวงบุปมาโฮเจ้า ขวัญกัวโก่ง
 กิ่งแก้วแก้ว ขวัญอกถือกิ่งแก้ว มาถึง
 แล้วอยู่สิษิต ร้อยพันปีอย่าได้เอา เก้าพันปี
 ใด่กายอยู่ยืนยาวถึง เขากวงนั้นนยะได้เจ้ามัน
 คุมเดือนนั้นมาให้เดือนข้างโคงนั้นนยะ
 เจ้ามันเสมอถึงวงข้างลอนั้นนยะ โทงเฝียงทอ
 อยาไค้หัก อยาไค้หม่นเสี่ยงของ อยาไค้หมอง
 เสี่ยเทา ซัยยะคุพะวัง ซัยยะหังการัง
 จัวรรคนี้

ศรีศรีสิทธิพระระงะพร กนสวบางาม
 อันประเสริฐไปเกิดอยู่เมืองสุวรรณ ไปจวง
 จันทรเกิดเมืองฟ้า ไปเกิดทางอากาศหล่นลง
 มาจากคล้ายกาตีคาเริ่มแล้ว มือเอวแข็งแชน
 นื่องถึงออกมาเป็นปอย ลอยออกมาเมือเส้น

บึงกอกอนแสนคำ เส้นหนึ่งมีขงซากำนิว่อง
 เส้นหนึ่งมุกงสองชัยยะแสง เข็มทองแหงอัน
 ประเสริฐไปเกิดเมืองสวรรคต จับกันลงมาพำ
 พอม เอา เข่าแกมำนังลอมใจเขนไกชือกูชวน
 มาเคอ ชวนแกลงโฮเจ้ามาอยู่แกงลีลาชวนชา
 โฮเจ้ามาอยู่ชาลีลาศ ชวนมาโฮเจ้ามาอยู่
 บาลีสมชวนคมโฮเจ้ามาอยู่กมลีโล่ ชวนไหล
 โฮเจ้ามาอยู่เลื่อเทศเกชามาเคอ ชวนตา
 ถือแวนตามาเคอ ชวนเทศเกศาถือกวมก
 จอมกำมาหลอก ชวนปากเทศเกศาถือกวมก
 ชวนคอถือสังวาลย์และสายส่วย ชวิญญ้อยถือ
 กวงมาลา กวงบุปผาใส่สี้ว ชวิญญ้อยถือ
 ชวนอกถือกิงแก้ว มาชอกแล้วอยู่กำระวะสะกี
 ถ้อยพันปีอย่าไคเทา เก้าพันปีอย่าไคทาย
 ปานนี้สาวพันบุแฉะจับหมาก ปานนี้สาวอย่าไคมา
 เป็นชู้ แกวแกมแปนแหวนงามเก็กมาก
 กิวชากลอมเกือ่นสาม ผุงท้าวชายมายแหล
 เฒ่าแกพอมเกือ่นระภาคเค็มเกือ่น ว่าไซโย
 ชัยยัง ชัยยะตุพะวัง ชัยยะมึงกะลั้ง
 อมกระแจเล็ก อมกระแจทอง รอมกระแจ
 แก้ว พูชาเสกแล้ว พูชาจะไคกระแจ
 ชวน อมสะกีมา กะสินีพานัง กังกั้ง สะหม

เส้นหนึ่งนั้นยิ่งกว่ากอนแสนคำ เส้นหนึ่งนั้น
 แข่งซากำนิว่อง เส้นหนึ่งงามแ่งสองชัยยะแสง
 เป็นทองแหงอันประเสริฐไปเกิดขมเมืองสวรรคต
 จับกันลงมาพร้อมกันเอา เข่าแกมำนังลอมใจเขนจับ
 ไซญูกชวิญ ชวิญแข็งให้เจ้ามาอยู่แกงลีลาชวิญชา
 โหเจ้ามาอยู่ชาลีลาศ ชวิญมาโฮเจ้ามาอยู่บาลีสม
 ชวิญกมิให้เจ้ามาอยู่กมลีโล่ ชวนไหลให้เจ้ามา
 อยู่นั่งเลื่อเทศเกชามาเคอ ชวนตาถือกระจกเทพมานะ
 ชวิญตรีชะถือกวมกยอกทองกำมามากมาย
 ชวิญปากเทศเกศาถือกวมก ชวิญคอถือสังวาลย์
 ชวิญญ้อยถือกวงมาลา กวงบุปผาใส่สี้ว
 ชวิญกิวโก่งกำลั้งปก
 ชวิญอกถือกิงแก้ว มาถึงแล้วอยู่ชวิญกี
 ร้อยพันปีอย่าไคเทา เก้าพันปีอย่าไคทาย
 สาวพันบุแฉะจับหมาก เคียวนี้สาวอยากไคมา
 เป็นชู้ กนรูปงามเนือ่นวล
 กิวเหมือนกอมเกือ่นสาม ผุงสาวงามทั้ง
 หลายเข่าแกพอมมากมายเค็มเร็กน
 ว่าไซโย ชัยยัง ชัยยะตุพะวัง ชัยยะมึงกะลั้ง
 โอมกระแจเล็ก โอมกระแจทอง รอมกระแจ
 แก้ว มาพเจ้าเสกแล้ว กิวชาจะไคกระแจ
 ชวิญ โอมสะกีมา กะสินีพานัง กังกั้ง สะหม

บทสุขบัญญัติขึ้นบ้านใหม่

ผู้ให้ข้อมูล คุณพ่อทองพัน นามวงษา อายุ 76 ปี

บ้านที่กที่บานเลขที่ 60/11 บ้านแก่งปลา ต.เมือง อ.เมือง จ.เลย

บันทึกวันที่ 14 ธันวาคม ส.ศ. 2523

ผู้คัดลอก นางสาว สุทิพย์ นิธิภักดิ์

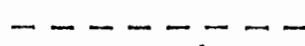
ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

นโมคัสสะ ภักกะวะโต อาละอะโต
 สัมมาสัมพุทธัสสะ นโมคัสสะ ภักกะวะโต
 อาละอะโตสัมมา สัมพุทธัสสะ ศรีศรีสิทธิพิพร
 เกศเกสรหอมทองเท่า มือเป็นเม่มือสันวันดี
 แหม่วันดี วันสิทธิทีเบิกสะ เกาไปกำมือนี้แมน
 มือกำบงลาสวัสดิสะกี ยังมีพระยา.มเิงอยู่เมือง
 บ้านท่าทอง พระยาคนสองอยู่เมืองที่หนุราชแล้ว
 จึงพ้อมกับมากำกฐณฐนแบก ยอดเขาเทกกัน
 ใต้จกั้วแมล่าย ยอดเขาขวนกั้วโงโลกววย
 แมงาม ยอดเขาสามกั้วโงโลกองเกกกำยอเส
 สักันโงโลกำเกกหมื่น ยอดเขากั้วโงโลก
 มาเปี้ย ยอดเขาเทกกันโงโลกเิงงามมา เกียงข้าง
 ยอดเขา เจ็คกั้วโงโลกข้างโต โงโลกองยอดเขาแปด
 โงโลกได้ส่งเืนยายเส ยอดเขากั้วพ้อม
 กันแล้วขอให้ยังมีบุญดี ขอโงโลกเือนหลังนี้ไค้
 เป็นเสรมฐึทั้งห้า มีชัยข้างจัวววยแมกั้วมกอก
 ข้างหม่าออกเืองนอง เงินทองคัมทั้งหลายคั้ง
 เกามาหา เหมือนคั้งนามถงความภาสมุทรมธุสุก

นโมคัสสะ ภควโต อาระหะโต
 สัมมาสัมพุทธ สสะ นโมคัสสะ ภควโต
 อาระโทคัสสัมมา สัมพุทธัสสะ ศรีศรีสิทธิพิพร
 ศรีระหอมก้วยเกสร วันนี้เป็นวันดี
 เป็นวันดี วันเสรมฐึนำสำเกาไปกำขาย วันนี้เป็น
 วันกำสว่างสวัสดิสะกี ยังมีพระยาองค์หนึ่งกรองเมื่อ
 กำทอง พระยาองค์ที่สองกรองเืองที่หนุราช
 ทั้งสองพ้อมกันมาเป็นสิริมงคล ยอดเขาแรกขึ้น
 ใต้โงโลกั้วล่าย ยอดเขาขวนกั้วโงโลกววย
 ลัวงาม ยอดเขาสามขึ้นใต้โงโลกองเกกกำม
 ยอดเขาที่สี่ขึ้นใต้โงโลกองเกกหมื่น ยอดเขาห้าขึ้นใต้
 ข้าวหมื่นแล้ว ยอดเขาหกขึ้นใต้โงโลกเิงมา เกียงข้าง
 ยอดเขา เจ็คกั้วโงโลกข้างโต โงโลกองยอดเขาแปด
 โงโลกั้วความสูงส่งมาไว้วาว ยอดเขาที่แปดขึ้น
 จึงขอให้เป็นกนมังมี ขอให้เข้าของบ้านหลังนี้ไค้
 เป็นเสรมฐึทั้งห้า มีกนใช้ จัวววยแมกั้วมกอก
 ข้างหม่ามากมา เงินทองไหลหลังเข้ามา
 เหมือนคั้งแมกั้วที่ไม่รูจักหมก

ดูเสียง ไหลลงมายังยี่บังไฮเจ้าถึงตัว เสรบฐู ไหลลงมาเรื่อยๆ ให้รำรวยกว่า เสรบฐู
ไฮเจ้ามีก๋อทวยก (เสียงกน) เมื่อกนาบอเงิน ให้รำรวยกว่าพวกซ้า (เสียงกน) มีบอเงินหนึ่ง
ไฮมา เกิดอยู่ส่วนแน่นเข้าเขล บอเงินแสนไฮมา ให้มาเกิดอยู่ส่วนแน่นเจ้านะ พลเงินแสนให้มา
เกิดสวนออยเจ้าเขล บอเงินร้อยไฮมา เกิดซัวกันสรบนอຍเจ้านะ บอเงินร้อยให้เกิดความรำรวย
โตเจ้าเขล กันเล่าเหียงทางไฮไฮโตมีน้ำแปด โตเจ้านะ ถ้าไปเหียงทางไกลโตโตมีน้ำแปด
กับเจ้าเหียงทางแคไฮโตมีน้ำแปดยามเมื่อ ถ้าเหียงทางกลางแคโตโตมีน้ำแปดเร็วยามนอน
ซัยนอนนิกทะเลแห่ง สุขกะเหียงเม็งชามขาย หลับสนิท สุขปานสบาย ขอให้เจ้าพ่อบ้านมีแก้ว
กอไฮลาเฮ็นมีบัวนางยังอยู่ เป็นบุญอมซอน เจ้าพ่อบ้านมีแก้วภรรยาอยู่ด้วยเป็นคู่สมกันมาก
มือตอนขอเลขูบแกม เข้มๆแล้วหัวกวานกำ มีคูลูบไล้และจูบแกมเข้มๆแล้วหัวเราะซุกก่า
จำนำพะเป็นเจ้า ทุกก่าเขาอมาโกโลลาซัย ความตอกันซึ่งจำมาจากพระเจ้าทุกก่าเข้าไม่จากกัน
ยะตุพะวัง ซัยยะมังกาดัง จักรไรท่ามาวาทำ ว่ากับยะตุพะวัง ซัยยะมังกาดัง จักรไรธรรมาว่า
มีกวง คือ อายุ วรรณะ สุขะ และ กะกะ ธรรมสี่กวงไม้แก่ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ภค
ทวนท่าอาโรกยา พระวะทั้งห้า อาถิ ปะดี กรบห้า อโรกยา พระวะทั้งห้า อาถิ ปะดี ซักคิยะ
สักทะยะ กวนเจจ จงเสถ์จลงมา รักษาถึง กวนเจ็ก จงเสถ์จลงมา รักษาให้
ตั้งทะตั้งท้าน แดงพุ่งหึ่งหลายซุกย์ทุกเดือน นีวาสถาน บ่งนวกซ้าเจ้าตั้งหลายทุกปี ทุกเดือน
ทุกเมื่อ ทุกวัน ทุกยาม ตามตั้งเทอโคธามัย ทุกเวลา ทุกวัน ทุกโมงยาม จนกว่าถึงห้าพัน
พระชากอกา เทอ จบปี ปีก่อซ้า เทอ จบปี

บทสุกษวิธาน

ผู้ให้ข้อมูล กุณขอทองพัน นามวงษา อายุ 76 ปี

บ้านเลขที่ 60/11 บ้านทางเก่า ต.เมือง อ.เมือง จ.เลย

บันทึกเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2523

ผู้ให้ข้อมูล นางสาวบังอร คอนสาราชู

ภาษาถิ่น

น้โม่คัสสะ ณะกะวะโต อะระหะโต
ส้มมา ส้มพุทคัสสะ น้โม่คัสสะ
ณะกะวะโต อะระหะโต ส้มมาส้มพุท
คัสสะ น้โม่คัสสะ ณะกะวะโต
อะระหะโต ส้มมาส้มพุทคัสสะ

พุทวังอายุวัคคะนัง เคสิหวิคังยา
วนิภานัง สำนิงคะชามิ วัมมังอายุ
วัคคะนัง เคสิหวิคังยา วนิภานัง
สำนิงคะชามิ สั้งคัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี พุทวัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานัง สำนิงคะชามิ
หุคัยมปี วัชรนมัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี สั้งคัง อายุวัคคะนังเคสิ
หวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี พุทวัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี วัชรนมัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานัง สำนิงคะชามิ

ภาษากลาง

น้โม่คัสสะ ณะกะวะโต อะระหะโต
ส้มมา ส้มพุทคัสสะ น้โม่คัสสะ
ณะกะวะโต อะระหะโต ส้มมาส้มพุท
คัสสะ น้โม่คัสสะ ณะกะวะโต
อะระหะโต ส้มมา ส้มพุทคัสสะ
พุทวังอายุวัคคะนัง เคสิหวิคังยา
วนิภานัง สำนิงคะชามิ วัมมังอายุ
วัคคะนัง เคสิหวิคังยา วนิภานัง
สำนิงคะชามิ สั้งคัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานัง สำนิงคะชามิ
หุคัยมปี พุทวัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานัง สำนิงคะชามิ
หุคัยมปี วัชรนมัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี สั้งคัง อายุวัคคะนัง เคสิ
หวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี พุทวัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานังสำนิงคะชามิ
หุคัยมปี วัชรนมัง อายุวัคคะนัง
เคสิหวิคังยา วนิภานัง สำนิงคะชามิ

ตรี ศรีสัตหิ วอเนรบาท พุทธา
 สิงกาโล 2523 ปีวอก พุทธศก
 กออยู่ในเหม็นตาจะกู เกือนเจียง
 ขึ้น 7 คำ พร่าว่าโล้วเนาหัตถ์
 พระจันทรจรรณดีวาร อุตคาละ
 ซี บัชนี ฝูงข้าหังหลายหมายมีทายก
 อูยาสก อูยาสิกา ทาวเปียนแสนคน
 คนหมื่น พร้อมเสื่อมิโส ในพระ
 พุทธศาสนา เป็เหมายังจึงพอ
 กัณหา แดงเกรือง องระบายดี
 ให้แก่เจ้านาคูนี่ ขอให้เจ้านาคนี่
 ปี่โรตชัยพระ พายเพธาเท็กศัตถ
 เหมือนพระโปกกัจจา และพระ
 สารีมุตร บริสุทธีด้วยปัญญาโมหริค
 อะทิกกะภา อะกุกลา กุยาหุลา
 เทโซ อาเนกาสิสะวัสสะถี่ ไมครี
 กอจมีคนนาค กรุท มนุษา กุมภัดเท
 กัณตะพะยัค อุกตะมะโศทรก
 อุกตะโฆโทยก อุกตะมังกิลถี่
 อุกตะมะนาถี่ อุกตะมะตาถี่ปีวาก
 อิบะพะทอหมี่ยังหังนาวังกักกุด
 กังกนอญอเนอนละทิจ รันพะลิก
 อังการ นิลมหาชัย พุช พุทสี่ไป
 เป็นยุค สุกร์ เสาร์โค ตกพอมลักชลา
 บัชนี บัชนีเจ้านาคเอย เจ้านาค

ตรีศรีสัตหิ วอเนรบาท พุทธา
 สิงกาโล 2523 ปีวอก พุทธศก
 กออยู่ในเหม็นตาจะกู เกือนเจียง
 ขึ้น 7 คำ พร่าว่าโล้วเนาหัตถ์
 พระจันทรจรรณดีวาร อุตคาละ
 ซี บัชนี ฝูงข้าหังหลายหมายมีทายก
 อูยาสก อูยาสิกา ทาวเปียนแสนคน
 คนหมื่น พร้อมเสื่อมิโส ในพระ
 พุทธศาสนา เป็เหมายัง จึงพร้อม
 กัณหา แดงเกรืองระบายดี
 ให้แก่เจ้านาค มีโรตชัย
 จนะศัตถ
 เหมือนพระโปกกัจจา และพระ
 สารีมุตร บริสุทธีด้วยปัญญา
 มาหุลา
 เทโซ อาเนกา สิวสถี่ ไมครี
 จงมีคนนาค กรุท มนุษย์ กุมภัดเท
 กัณตะ พยัคช
 อุกตะพะทยก อุกตะมัง
 อุกตะมังนาถี่
 อิบะพะยัค
 กังคนอญอเนอนละทิจ
 อังการกุนมหาชัย พุช พุทสี่ไป
 เป็นยุค สุกร์ เสาร์โค
 บัชนีเจ้านาค

เจ้าโลจระจาก ทองบิดา มารดาให้ไป
 เรียนเอาอักษรทาคาไรโค่สามยก
 ขงลกตาชมาไรโค่ เห็นทุกขัง
 อโใจจัง อมิตตา พยาธิโรคา
 บัศยาเป็นดีมรดา จำคาแล้ว
 บัศเมว อันนี้เจ้าศรัทธาจึงมี
 เจตนากระทำให้แทนคุณบิดา
 มาเกว อันไปไล่เลี้ยงดู คุทอนแมน
 ว่ากินทองธอน แยกอคอย
 เพียรรอกอยู่ได้ ก็ดีสามารถ
 จึงออกมาลออกจากทองแม่อุทร
 แยกอเลี้ยง เคาปอน แลวันแผล
 ตามมะรดา แยกออาบนำให้
 แลวันเขาสามมะดี แยกเขาสาสามอง
 แยกอออกไล่ไว้ในอก หัว
 แลวันไล่ดู แลวันคืนเห็นหัว ไร
 ก็ยอมถูกแล้ว ถิ่นใหญ่แล้ว
 ให้ไปบวชเป็นเณร ไรไปเรียนเอา
 บิดะกา ธรรมาคฤม มีหมาก
 ถิ่นหาถึง ธรรมะ สามารถแล้ว
 หอมจริงไม่ทำของบอก
 หัวของมาพร้อมกัน บางทอง
 ไควอน แลฆานาถ บางกอไล
 จีวร และตะขง ถิ่นทั้งสงแถ
 ไบเภาถะระบักถาดและยูมีทั้งกัศ
 แลเป็นงคายมากของและอาหาร

เจ้าโลจระจาก บิดา มารดา
 ไปศึกษา
 ศาสนา เห็นพุทธ
 อโใจจัง อมิตตา พยาธิโรคา
 บัศยา เป็นดีมรดา จำคาแล้ว
 ขอถิ่นอันหนึ่งเจ้าศรัทธา จึงมี
 เจตนา ทำบุญให้แทนคุณบิดา
 มารดา อันไปไล่เลี้ยงดู
 ว่ากินธอง เพียรรอกอยู่ได้
 ก็ดีจะสามารถ
 จึงออกมาลจาก หลุดจากทองแม่
 แม่ก็รำไร
 ตามมาอาบให้ให้
 แลวันเขาสามมะดี แยกเขาสามอง
 แยกอออกไล่ไว้ในอก หัว
 แลวันไล่ดู ภาคหัวแล้ว
 ใถ่ถิ่นม ถิ่นโตแล้ว
 ให้ไปบวชเป็นเณร ไรไปเอาเรียนเอา
 บิดะกา ธรรมาคฤม มีหมาก
 ถิ่นถึงสะถะถิ่น
 หอมจริงไม่ทำฐาคีที่ฆอง บอก
 หัวพรอง มาพร้อมกัน บางคน
 ไควอนและฆานาถ บางกอไล
 จีวรและตะขง ภาคทั้งใหม่
 ธรรมะ ถาดและยูมีทั้งกัศ
 แลเป็นง และอาหาร

ปุณฺณิการุญฺเฒ่ามีทั้งเกล้าก้ม
 และขาม ทั้งแกงเบือและก่อง
 กวย ขอบกให้เป็นทาน แก่สมเด็จ
 สังฆราชครูศรีศรีสัตถิอุคม
 ศรีศรีสะโศรก บัดนี้ข่อยจักเชิญ
 เอาขวัญเจ้านาค ไหว้เจ้านาเขอขวัญ
 เจ้าอย่าไปหลงไหลลบนงไพร
 อยู่ในถือน้ำ ขวัญเจ้าอย่าใดไป
 เพื่อนฝูงหมู่ยี่สิบ ขวัญเจ้าอย่า
 ไถไปรบ เสี่ยงระเนนโลกแล้วกัน
 แจวๆ หลงอยู่พงไพร นั้นเคอ ขวัญ
 เจ้าอย่าใดไปรบทั่ว เพื่อนฝูงหมู่
 ยี่สิบ และทางโงงอยู่ในถือน้ำ
 และคุดา ขวัญเจ้าอย่าใดไปชมวังปลา
 และหนองใหญ่ ก็ช่วยสะพาน
 กุศลการชดชูก พระฝูงมูบัวทอง
 ทะลวงไกรสรหมอบ นางเตา ขวัญเจ้า
 จงมาสั่งสู้อยู่กับครอบครัว ธานีทุกวันเทอม
 มะคะฉวา กันเข้าไต่ เป็นศรีท้าย
 เจ้าใดเป็นจึงทวาก เป็นตะหักท้าย
 เจ้าใดเป็นชุนนาง ก็หาอายุเจ้าขึ้น
 ไปกายหน้า ให้มีผู้เลี้ยงแล้วละ
 สายเวลา กันเจ้านรอกตายไปไฮ้
 มีผู้เลี้ยงเลี้ยงไปอย่าใดขาด กวข
 บากสาธุวาอุคม พรหมบะวิถาร
 สะตาทองดวงวิเศษ เจ้านาเอก

ปุณฺณิการุญฺเฒ่ามีทั้งเกล้า
 และขม ทั้งแกงเบือและก่อง
 ยกให้ไปเป็นทาน แก่สมเด็จ
 สังฆราชครูศรีศรีสัตถิอุคม
 ศรีศรีสะโศรก บัดนี้จักเชิญ
 เอาขวัญเจ้านาค ไหว้มาอยู่ขวัญ
 เจ้าอย่าใดหลงไหลลนงไพร
 ใจดำ ขวัญเจ้าอย่าใดไป
 เพื่อนฝูงหมู่ยี่สิบ ขวัญเจ้าอย่า
 ไถไปรบเสี่ยงระเนน และโลกัน
 แจวๆ หลงอยู่ ขวัญ
 เจ้าอย่าใดไปทั่วฝูง
 หมู่ยี่สิบ และทางโงงอยู่ในถือน้ำ
 และคุดา ขวัญเจ้าอย่าใดไปชมวังปลา
 และหนองใหญ่ ก็ช่วยสะพาน
 กุศลการชดชูก พระฝูงมูบัวทอง
 ทะลวงไกรสรหมอบ นางเตา ขวัญเจ้า
 จงมาสั่งสู้อยู่กับเจ้าทุกวัน
 มะคะฉวา ถ้าเข้าไต่เป็นศรีท้าย
 เจ้าใดเป็นจึงทวาก เป็นหักท้าย
 เจ้าใดเป็นชุนนางให้อายุขึ้น
 ไปกายหน้า ให้มีผู้เลี้ยง
 ถ้าตาย
 มีผู้เลี้ยงเลี้ยงอย่าใดขาด
 บากสาธุวาอุคม พรหมบะวิถาร
 สะตาทองดวงวิเศษ เจ้านาเอก

นาทิ เทียงกนีสถังยวณ เจาขาว
 แลวเป็นกนุสงฆ์ อัมพะองสีล
 227 แลว โฮเจ้าโลนอง
 แลวในกนุสงฆ์ทั้งสามประการ ไร่เจ้า
 เอนาเษทาน โฮโลเคอเจานากเอย
 เจานากไร่เจาทมน้ำอาบ เชน
 แชนธา คุฎษาอาจารย์ ทุกคำเร
 ึ่งนำ เวาสนทนาของสีลา ออย่าโล
 ประมาท ออย่าโลชาค มิฉขาด
 กวากถายและปักยุง โฮเจ้าเอาใจดู
 ใต้นนทวยใหญ่ทั้งหลาย โฮเจ้า
 คอยกชวทวายหาอันเป็นประโยชน์
 โอบุ์ต่างโอบุ์ โภธิสมการ โฮ
 เจ้าปรารถนา เอาทรัพย์ชยุระชยาน
 อันมีชวา อัยภา แลวก็
 วาวิระ ชานขิมเคอ เจานากเอย
 เจานากถองยากช้าย ไร่เจ้าคอย
 เพียรอด ในสีลาบท ออกเอา
 ทุกสิ่ง ออกข้างละหลาย นอน
 คิมชวท ไทเกลโทษ เกาบังโยก
 เชาบฉิมนัต เจาอย่าโลสนะวณ
 อ้อยมณนเหตุ เจาอย่าโลโยกเคอ
 คชยงกน เกาของนำ เอาพานู
 สิวตาม เห็นโณมงามใจเจาอย่าโล
 เจาเป็นมัน ทวาอยากเมือชาน ผุงสาว

นาทิ มีกนุสงฆ์ได้เพราะเจ้าขาว
 เป็นพระภิกษุ อันตรงศีล
 227 หรือ ได้โลกองแนว
 ในกนุสงฆ์สามประการ ได้เจ้า
 ทำบุญทำทานให้โลเคอเจานากเอย
 ให้เจ้าทมน้ำอาบชก
 แชนธา คุฎษาอาจารย์ ทุกคำเร
 ึ่งท่องสีลา ออย่าโล
 ประมาท ออย่าโลชาค มิฉขาด
 กวากชยะ และปักยุง ให้เอาใจใ
 ้ดูใต้น
 ให้เจ้าคอยกนุสงฆ์เป็นประโยชน์
 โอบุ์ต่างโอบุ์ โภธิสมการให้
 ปรารถนาทรัพย์ทั้งสามชยุ
 วัณโอบุ์อย่าโลชวท
 วาวิระชาน อันนั้น เจานาก
 ให้เจ้าคอย
 เพียรอด ในสีลาบท ออกเอา
 ทุกสิ่ง ออกชุก ออกนอน
 คิมชวทจะให้โทษ
 เจาอย่าโลชวท
 ในสิ่งไมใช่เหตุ โอบุ์ก็คเณ
 กชยงกน เชาวงนำเอาพานู
 สิวตามเห็นโณมงามใจอย่าโล
 ทุคเป็นมันเมือชวท สาวๆ

หามเคยบ้าน ขาปเห็นพระนั้น
 มีนอยากคอยแยะ คาขอแะเบ็งนา
 หวออยากใส่โย นาท่างไปหยิก
 ทิวปาก เห็นพระบาทโจระออน
 คาบ เห็นพระงามเจ้าหวาใหญ่เกา
 มีนอยากหวาทางปากก็ชื่อเจ้า
 นวกเอย เจานากบวช บวชนี้ยาว
 บึงบ่อลือลือ ตามประเพณีแห่ง
 พุทธเจ้า ก็นึกจุกแต่เจ้าคุณหา
 ไหว้พระเจ้า แลสวคมนต์ แด
 กุศลสืบไปให้ตลอด ให้ตลอด
 ถึงผู้เป็นคุณ เจ้าจอมบุญพอมแม
 หังเขาแลลวงตา โสเจ้าออก
 ดำเท้า ทาณาไปให้รอก ให้ตลอด
 ถึงผู้กั้วแก้ว แดยประหัดทุกที
 เจ้าระมิดกาในธรรมตามคำกรู
 ยอดถาวร เจ้าอย่าโลก็กลหลาย
 หลากยล เจ้าอย่าโลแก่งศรี
 ไหว้สก็ สมณายอดขึง เจ้าอย่า
 โลเป็นหมอก เห็นแบบออกมาจั้ง
 เจ้าลิ้นมาเป็นหมู เจ้าอย่าโล
 จักไปเจาภมทาง อาบคถือ
 กุณวปากเจ้าผากเอย เจานาก
 ฐิมการบุงเจ้าวเอย หนุสม
 มีตัวใบหา เจ้าฟ้าพินาเส้นฝาย
 เจ้าอย่าโลมายเวา แดจะกณมีคู่

หามไม่บ้าน ขาปเห็นพระนั้น
 มีนอยากคอยแยะ
 ว่าอยากใส่อะไร นาท่างไป
 เห็นเท่าก็ยล
 เห็นพระงามเจ้าหวาใหญ่
 อยากว่าต่างปากก็ เจ้า
 นวกเอย เจ้าบวช บวชนี้ยาว
 ตามประเพณีแห่ง
 พระพุทธเจ้า ก็นึกเจ้า
 ไปไหว้พระเจ้า แลสวคมนต์ แด
 กุศลสืบไปให้ถึง ให้ตลอด
 ถึงผู้เป็นคุณ เจ้าจอมบุญพอมแม
 หังแกเขา ให้ถึง
 ความอุทิศสาธุ ให้ถึงให้ตลอด
 หังผู้กั้วแก้ว
 ยารมิตธรรม
 ยอดถาวรมาโลก็กลมาก
 เจ้าอย่าโลแก่งศรี
 ไหว้สก็ สมนาม เจ้าอย่าโล
 ยอดลล.....
 ความลิ้นมาเป็นหมู เจ้าอย่าโล
 ขโบายไปสามทาง อาบคถือ
 กุฬากว่ามาก
 ฐิมการบุงเจ้าวเอย หนุสม
 มีตัวใบหา เจ้าฟ้าพินาเส้นฝาย
 อยาโลไว้ยเฮา แดจะกณไม่มีคู่

จากที่เคยรู้จัก มันคืออาบิตี
 ึ่งบารมีเสก ถ้าเจ้าเทศนาหว่า
 โลกนี้ไว้ประวิงนเค นักรักเค
 กิ่งนี้เถาเจ้ามาดเอย เจ้ามาก
 ของยากสามเฒ่าเจ้าคอย เพียรรอด
 ใต้ที่กล่าวขมขื่นเอาทุกสิ่ง อุดจ่า
 มะยั้งระอาม ทลอะบายนิบไถ้
 พระเกษ ไทเทศนาในมาดีพระปาฏิโมกข์
 อันช่วยกัก หลาเทอแบ่งเป็นกฎ บท
 เกาขามี่หลายแชนกฎ แสงแกลก
 เค็งเที ทอบากว รันหัว มันหลุด
 แลลุดไป ฉับไถ้เมื่อขานแกลงพระจอม
 แพง จะรักเป็นโทย อาบิตีโทยนั้น
 มนเป่ารักก็ มนเป่าขออ้อมไถ้
 ึ่งตัวรวม กถนอนรก งามขนาด
 เจ้าจึงยกไปให้ตบอ เหล็กขง ขไค
 แบ่งหากวรวมยาออก ขอยสิขล
 ใต้เจ้าเจ้าเอาไคไค ก็ขเจ้าขบไค
 ใต้เจ้าใจใจตั้ง เจ้าอย่าไคก็คิด
 ึ่งเจ้าขเจ้า ขมขวนอยู่เกาะเตนอยๆ
 เจ้าขบไคก็คิด นำมันนิบเป็น
 ประโยชน์ มันขเจ้าไคเสียดื่น
 อสวัจ เป็นที่รังไค เจ้าจึงใจมันดี
 ्हี่ เจ้าขบไคก็ออบนี้เชื่อ เสื่อรอง
 เจ้าขบไคก็ชอบ บอประกอบกัวยวิโย
 อาบิตีธรรมะใจแวกแวง จากสี่แกล

มันเป็นอาบิตี
 ผู้เพาเทศนา
 โลกนี้เน วิประวิงนเค นักรักเค
 กิ่งนี้ เป็นเถาเจ้ามาด เจ้ามาก
 ใต้คอย
 ใต้ขเคเอาทุกสิ่ง
 อุดทุกสิ่งอวยไค
 พระเกษ ไทในเทศนา
 อันช่วยสกท้ายก็เทงา
 กฎี่หลายกฎ แสงแกลก
 ทานกัไมคว ริหัวมัน
 ขามคำ
 จะเป็นโทย
 ถ้าเป็น รือจริง
 มีไคโลกท กถนร
 เจ้าจึงยกไปให้ตบอขงแกลง
 แกลงความมาขล
 ขอยจะบอกไคเจ้าเอาไคไค หากเจ้าข
 ใต้ให้ขุดใจใจใจใจ เจ้าอย่าไคก็คิด
 ขเจ้า ึ่งแวงขแกลกข
 เจ้าขบไคก็คิด ขขมาเป็น
 ประโยชน์ มันขขเป็นกน
 ใต้เจ้าขใจใจ
 ขบไคก็ออบนี้เชื่อ เสื่อของเขาคา
 ทานไมชอบไมก็
 เป็น ธรรมวิโย ขมขแกลง จากสี่แกล

เขียมมา บัฏกรรมมาจาทาน่าให้
 ท้าววิรุฑโธ อันตะระวิเกติ ธรรมเม
 หิตังนี้ เป็นเภา เจ้านาคเออย เจ้านาค
 ของฝ่ายสามให้เจ้าคอย เพียรรอก
 ในลิกขามทอลเอาทุกสิ่ง ออกล้ายัง
 คอยกระทำเพียร อาษาเขียนเขียน
 ซึก กระทำฮักอยู่อาราม รัตต
 สมะรต -เทศน์มะลาค แลละคร
 ทานะ ฮันทรณะพระเวส คามประเทศ
 ทวนทจุนละกน เขาเนินนคเจ้า
 ออย่าไคหลีก กระทำฮักโบราณ
 เขามีการมหาราช เจ้านอยขนาดอย่า
 ไคถอยหลัง เจ้าอย่าไคคึกหวา
 อะสันหวายกาต ทำเทศหนา
 ทว่าฮักอวย เขียงบอดี้ เจ้าอย่าไค
 ทว่าทอครุภาให้ เจาออกเอา
 เจาอย่าไคเพียว เคาบ้าน ขยาย
 เพิ่นนั้น ทว่าเลยาจาทว่า
 บข่มพระเข็ก ทำเซตหนาทว่า
 หูหนา นิคกะที่ ปาจิตที่มันสิ
 ถือความบาตร ให้เจ้าฉลาด
 ฮูกองวินัย เขาเนินนคขึ้นไป
 ธรรมภาส เภราชยเจ้าอย่าไคหล
 เทกมหาพลเจ้าอย่าไคหยอน

บัฏกรรมมาจา ทานทุกไว้
 ท้าววิรุฑโธ อันตราวิเกติ ธรรมะ
 หิตังนี้ เป็นเจ้านาคเออย
 ของฝากเจ้าให้คอบ เพียรรอก
 ในลิกขามท ออกหนทุกอย่าง
 คอยกระทำเพียร อาสาเขียนเขียน
 ซึก กระทำฮักในวัค โสทศ
 สมารรต เทศน์มะลาค แลละคร
 ทานะฮันทรณะพระเวส คามประเทศ
 ทุกคน เขาเนินนคเจ้า
 ออย่าไคหลีกหนี กระทำจารีทโบราณ
 เขามีการมหาราช เจ้าอย่า
 ไคถอยหลัง เจ้าอย่าไคคึกหวา
 อากาสน่าเทศ
 วารักพี่ เลียงไม้ เจ้าอย่าไค
 ทว่าทอครุภาให้เจ้าออก
 ออย่าไคเพียวตามบ้าน ไม่กลัว
 ฮูกองวินัย วาจาว่า
 ไม่ข่มเทศ ทำเซทว่า
 หูหนา นิคคาที่ ปาจิตที่ มันจะ
 ถือความบาตร ให้เจ้าฉลาด
 ฮูกองวินัย เขาเนินนคขึ้นธรรมภาส
 เทศราช ออย่าไคหล
 เทกมหาพลอย่าไคบกพรอง

อดคิดก่อนเสียงเพ็ญนี้ เจ้า
 อย่าไค้มีใจเรงรา ให้เจ้าคั้งใจ
 ทว่าอย่าไค้ชอนลายตาม ไท้
 เจ้าเก็บความไปอย่าให้ขาด
 แม้ออกจจาก เพ็ญนี้สิ
 ค้มแถบกับเนาเจ้า เจ้าอย่าไค้
 อายผู้งนักปราชญ์ เทกให้ขาด
 ทุกตัว อักษร อักษร
 เสียงไค้เพ็ญนี้ เพ็ญนี้ของ
 ไค้ผู้อยู่ไค้กองกอให้คั้ง
 ขามที่ ทว่าไซโยไซยัง
 ไค้ยะ คุพะวัง ไซยะมั่งคาลัง
 โหม่ง โหม่ง โหม่ง จบแล้ว

ไท้เสียงท่านนี้ เจ้า
 อย่าไค้มีใจเรงรา ให้เจ้าคั้งใจ
 อย่าไค้คั้งความที่ก่นเนาให้
 เจ้าเก็บความไปอย่าให้ขาด
 ไท้ขาดคั้ง
 เป็นสิ่งแถบของเจ้า เจ้าอย่าไค้
 อายนักปราชญ์ เทกนี้
 ไท้หอกเค็ดขาดทุกตัว ทุกตัว
 เสียงไค้เราะคนกี้ยกของ
 ไค้รอยู่ไค้ไค้ให้
 ขามที่ทว่าไซโย ไซยัง
 ไซยะคุพะวัง ไซยะมั่งกะดั่ง
 โหม่ง โหม่ง โหม่ง จบแล้ว

บทสุขขัตติ

อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

บันทึกได้ ๓ บทคือ

๑. บทสุขขัตติทั่วไป
๒. บทสุขขัตติบาวสาว
๓. บทสุขขัตตินำฮอย

บทสวดขวัญทั่วไป

ผู้ให้หรือมูล นายแก้ว ปลัดทุม อายุ ๗๗ ปี
เลขที่ ๑๐๘ หมู่ ๕ ต. วังสะพุง อ. วังสะพุง จ. เลย
วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๔ ผู้บันทึกนายภิกขิตศักดิ์ จันทร์เขียว

อุกาสะ อุกาสะ จตุโลกาจอองค์

หลวง มีปางพวกบรมเทพ สิ่งสถิตพระ
พรอันนี้ไว้ใส่หัวหงษา เจ้าฟากฟากกรอง
สวรรค์ ว่าเป็นขานี้มาเป็นขุนความ เชือก
เอาขวัญใส่เกล้า เขามาอยู่ในคนและในตัว
วามาเคอ...ขวัญเอ๋ย ขวัญหัวและขวัญ
แกม ขวัญปากขุมแย้มเจรจา มาเยอขวัญ
เอ๋ย ขวัญตาและขวัญคิ้ว ขวัญนิ้วและขวัญแขน
แขน ขวัญกาแพนและบาไหล ละไมนั้นแมน
ขวัญหู ขวัญตั้งคูดมเอากลิ่น หนักหมิ่น
นั้นแมนขวัญหัวใจ มาเคอ ขวัญในและ
ขวัญนอก ขวัญขอบและขวัญกลาง ขวัญเขว
บางกลมกิว ขวัญทองหัวและฮาวนม ขวัญ
นมคำค้อาจ มาคั้นขอยจักเอ็นเอาเจามาต
ฟ้า มาช่วยเอียนเอาขวัญ
วามาเคอ (เอ็นขวัญ) ขวัญเอ๋ย
ขวัญเจ้าไปป่าเคินคง ขอให้มาสามี่อนี่วัน
ขวัญเจ้าทั้งหลายนี้ไปกตกรงอยู่ปองสาจ
ขอให้มาสามี่อนี่วัน ขวัญเจ้าทั้งหลายไป
กลาวอานำเงือกน่างู ก็ให้มาสามี่อนี่

อุกาสะ อุกาสะ๔ โลกาจอองค์

หลวง มีปางบรมเทพ นำเอาพระ
พรอันนี้มาใส่หัวให้เขา เจ้าฟากฟ้า
คองสวรรค์ ว่าเป็นขานี้เป็นหมอกความเรียก
เอาขวัญใส่เกล้า เขามาอยู่ในคนและในตัว
วามาเคอ..ขวัญเอ๋ย ขวัญหัวและขวัญ
แกม ขวัญปากขุมแย้มเจรจา มาเยอ
ขวัญเอ๋ย ขวัญตาและขวัญคิ้ว ขวัญนิ้วและ
ขวัญแขนขวัญกาแพนและบาไหล ละไมนั้น
เป็นขวัญหู ขวัญจุมกตมเอากลิ่น หนัก
หมิ่นนั้นเป็นขวัญหัวใจ มาเคอ ขวัญในและ
ขวัญนอก ขวัญขอบและขวัญกลาง ขวัญเขว
บางกลมบาง ขวัญเห็นอนมและนม ขวัญ
นมคำค้อาจ บัดนี้ข่าจักเรียกเอาเจามาต
ฟ้ามาช่วยเรียกเอาขวัญ
วามาเคอ (เรียกขวัญ) ขวัญเอ๋ย
ขวัญเจ้าไปป่าเคินคง ขอให้เกิดขึ้น
วันนี้ ขวัญเจ้าทั้งหลายไปอยู่ปองบช
ขอให้มาเกิดขึ้นวันนี้ ขวัญเจ้าทั้งหลาย
ไปกล่าวขานกับเงือกและงู ก็ให้มาเกิด

วันนี้ ทรัพย์เจ้าทั้งหลายฝูงนี้ไปอยู่กับผี
 ปาซากิโหมมาสามอนี่วันนี้ ทรัพย์เจ้าทั้งหลาย
 ฝูงนี้ชอกชญาและหมายนา ก็โหมมาสามอนี่วันนี้
 นี้ ทรัพย์เจ้าทั้งหลายฝูงนี้ชอกชญาและหมายเนา
 ขอโหมมาสามอนี่ คั้นเจ้าบมา เทหคา
 เห็นสินำไปชอกชญาเอาเจ้าแล้ว คั้นเจ้าบมา
 เทหคาเห็นสินำไปชอกชญาเอาเจ้าแล้ว
 เชิญเคอ เชิญเจ้ามาเสวยข้าว
 อาหาร ไหเจ้ามาสำบายนานยืนยาวยิ่ง
 ทุกสิ่งพร้อมกันสาน ในสถานโธโองเอา
 พร้อมกันเขอ ยืนยาว สมศรี
 (ไมโคความซัด) สัมพระยาตากตกไป
 โกล (สรรพพยาธิตากตกไปโกลดู โรคาไซ
 ไทคลาดจาก ชอกคลาดหากหายไป โปยภัย
 หังโศกเศร้าโยคยก เจ้าให้เจ้าทั้งหลาย
 ฝูงนี้ อยู่ศรีสวัสดิ์ ทวัน เทอญ ชยคุ
 ภาว ชยมง.คคอง
 บัดนี้ตั้งแต่นั้น เมื่อหน้าไหเจ้าทั้งหลายนี้
 มันยืนยง เป็นสิ่งเคาสุทัคณาราชคูบาน
 ตั้งแต่นั้นเมื่อหน้าไหเจ้าทั้งหลายฝูงนี้ มัน
 เหมือนดังคอกจิกรวาลอันวิเศษ ตั้ง
 นี้เมื่อหน้าไหเจ้าทั้งหลายฝูงนี้ มันเหมือนดัง
 คอยจิกรวาลเพทรวาทัน ไหเจ้าทั้งหลายฝูง
 นี้ มันเหมือนดังเขายุกันชรทรงอยู่ให้
 เจ้าทั้งหลายฝูงนี้มัน ปานคุเสาเสมา

มื่อนี่วันนี้ ทรัพย์เจ้าทั้งหลายฝูงนี้ไปอยู่กับผี
 ปาซากิโหมมาเกิดมื่อนี่วันนี้ ทรัพย์เจ้าทั้งหลาย
 ฝูงนี้ถางชญาและเออานา ก็ขอโหมมาเกิดมื่อนี่
 วันนี้ทรัพย์เจ้าทั้งหลายฝูงนี้ ถางนาและ
 หมายคินขอโหมมาสามอนี่วันนี้ เจ้าโหมมา
 เทหคาจะนำไปคนหาเจ้า ถ้าเจ้าโหมมา
 เทหคาจะตามไปชอกชญา
 เชิญเยอ เชิญเจ้ามาเสวยข้าว
 อาหาร โหมมาเจ้าเยี่ยมบานยืนยาวยิ่ง
 ทุกสิ่งพร้อมกันสาน ในสถานโธโอง
 พร้อมกันเกิด
 สรรพพยาธิตากตกไปโรคาไซ
 ไทคลาดออก ชอกเคลื่อนหายไป โปยภัย
 หังโศกเศร้าชอกยกไทออกจากเจ้าทั้งหลาย
 ฝูงนี้ อยู่ศรีสวัสดิ์ ทะวันเทอญ
 ชยคุ ภาวังชยมง คะลิ่ง
 ตั้งแต่นั้น วันหน้า ไหเจ้าทั้งหลายนี้มันคง
 ยืนยง เป็นสิ่งคอกจิกรวาลอันวิเศษ ตั้ง
 ตั้งแต่นั้นจับหน้าไหเจ้าทั้งหลายฝูงนี้ มัน
 เหมือนดังคอกจิกรวาลอันวิเศษ ตั้ง
 ตั้งแต่นั้นจับหน้าไหเจ้าทั้งหลาย มันเหมือนดัง
 จิกเพทรวาทัน ไหเจ้าทั้งหลายฝูงนี้
 มันเหมือนดังเขายุกันชรทรงอยู่ให้เจ้าทั้ง
 หลายฝูงนี้ปานคุเสาสีมา ไหมมัน

ให้เจ้านั้นปานดาวดวงยอด ตลอดเท
 ดึงที่นิรพาน วามาเคอ ชวัญแขง
 มาอยู่แขงนี้ ชวัญชามาอยู่ชาเจ้านี้เคอนาง
 เคอ ชวัญกำชายทรงเกศเกศี่ ไม่นอน
 สิ้นหอแมบเคยโลคีเจ้าคอกนา มาเคอ
 ชวัญเอย ไม่นอนมีหอแมบโคไลฟาคเจ้า
 แลว หอแมบโคหมิ่นประมาทเจ้าจักยาม
 ให้เจ้านำทางมาลีสายปายชั้นนึ่งพาชวัญ
 วามาเคอ ชวัญเอย ชวัญหัวเจ้าทั้ง
 หลายฝูงนี้ ไปเล่นคิริหน้าชาจ ก็ให้มาสำ
 มือนั้นนี้ ชวัญเจ้าทั้งหลายฝูงนี้
 ไปเล่นโป่งข้างลงนำแม่ทะเล ก็ให้มา
 สำมือนั้นนี้ วามาเคอ ชวัญเอย
 ๓๖ ชวัญเอยให้แลนมาเตา ๓๖ คน
 เอยให้เจ้าแลนมาโฮม ให้เจ้ามายืนแผน
 แปน หลังคาสังกะสีมุงหน้าเจ้านี้เคอ
 นายเคอ ให้เจ้ามายืนแผนแปนสังกะสี
 คีมุงที่เจ้านี้เคอ นางเคอ มาอยู่ที่สนาม
 เพียง มาอยู่เคียงเสาแกว ชวัญเจ้ามา
 ฮอดแลว ให้ยืนมันหมิ่นมี มาเคอทาง
 โคขุนให้เห็นมาใส่เอือนเจ้านี้เคอ นาย
 เอย มาเคอชวัญเอย ทางเหนือขุน
 ให้เห็นโคมาช่วยสร้างเจ้านี้เคอนางเคอ
 สองชอยขาวให้เห็นมาชอย คอกไม้
 และเงินคำไทยเมืองอื่นไกลมาช่วยสร้าง

เหมือนดาวดวงยอด ตลอดเท
 ดึงนิรพาน วามาเยอ ชวัญแขง
 มาอยู่แขงเจ้านี้ ชวัญชามาอยู่ชาเจ้านี้
 เคอนางเคอ ชวัญเบื่องชายทรงเกศเกศี่
 ไม่นอนสิ้นหอแมบไมเคยโลคีเจ้าหอรอกหนา
 มาเคอ ชวัญเอย ไม่นอนมีหอแมบไมโค
 ไลฟาคเจ้าหอแมบไมโคหมิ่นประมาทเจ้าสักยาม
 ให้เจ้าตามทางมาลีสายโคคชั้นนึ่งพาชวัญ
 วามาเคอ ชวัญเอย ชวัญหัวเจ้าทั้ง
 หลายฝูงนี้ไปเล่นคิริกับบาง ก็ให้มือนั้น
 วนนี้ ชวัญเจ้าทั้งหลายฝูงนี้ ไปเล่น
 โป่งข้างลงนำแม่ทะเลก็ให้มาสำมือนั้นนี้
 วามาเคอ ชวัญเอย
 สามสิบสองชวัญเอยให้แลนตาเตาเก้าสิบสอง
 คนเอยให้เจ้าแลนมารวม ให้เจ้ามายืนแผน
 ไม่นอนหลังคาสังกะสีมุงหน้าเจ้านี้เคอ
 นายเคอ ให้เจ้ามายืนแผนไมสังกะสีคี่
 มุงที่เจ้านี้เคอนางเคอ มาอยู่ที่สนามเพียง
 มาอยู่เคียงเสาแกว ชวัญเจ้ามา
 ถึงแลวให้ยืนมันหมิ่นมี มาเคอทาง
 โคโนให้เจ้ามายู่เอือนเจ้านี้เคอนายเคอ
 มาเคอชวัญเอย ทางเหนือโนน
 ให้เจ้ามายช่วยสร้างเจ้านี้เคอนายเคอ
 สองชอยขาวให้เจ้ามายช่วย คอกไม้
 และเงินคำไทยเมืองอื่นไกลมาช่วยสร้าง

วิมาน ให้เจ้าไฉนคลองสวรรคค์ ขนหัว
 เจ้าทั้งหลายนี้ ไปตักฝั่งฮ้อและเมือง
 หงสาวคี ไปตักจำปาและเมืองเทศ
 ไปตักทางเขตและเมืองไพร ไปตักทาง ไกล
 เมืองละแวก ไปตักทางแขกและเมืองผี ขวัญ
 หัวเจ้าทั้งหลายนี้ไปตักธานีเมืองพูและ
 เมืองมาง ก็ให้มาสามวันนี้ ให้ไฉนค
 คลองสวรรคค์ ว่า ขยบุญ ภาว ขยมง
 กลอง ขย มหามงคล จตุคาโร ธัมมา
 วสุทนต์ อายุ วัฒน สุธัง พลัง
 สัพพพณัน อหิ จิตติ นสา นาสีติ
 ภาวนุเต เต ชโย ชโย ชโย

วิมาน ให้ไฉนคลองสวรรคค์ ขนหัว
 เจ้าทั้งหลายนี้ ไปตักฝั่งฮ้อและหงสา
 วคี ไปตักจำปาและเมืองเทศ ไปตัก
 ทางเขต และเมืองไพร ไปตักอยู่ไกล
 เมืองละแวก ไปตักทางแขกและเมืองผี
 ขวัญหัวเจ้าทั้งหลายนี้ไปตักธานี
 เมืองพูและเมืองมางก็ให้มาวันนี้
 ให้ไฉนคลองสวรรคค์ ว่า ขะยัน
 ตุ ภาวัง ขะยะมัง คะลัง จิตคาโร ธัมมา
 วัฒนติ อายุ วัฒน สุธังพลัง
 สัพพพณัน อหิ จิตติ นสา
 นาสีติ ภาวันตุเต ชโย ชโย ชโย

บทสวดวิญญูบาวสาว

ผู้ให้ขอมูล นายคำตัน พลชา อายุ ๕๓ ปี
เลขที่ ๒ หมู่ ๑๕ บ้านบุ่งคา ต.วังสะพุง อ.วังสะพุง จ.เลย
วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๒๔ ผู้บันทึกนายภิตติศักดิ์ จันทร์เขียว

นโม ตสฺส ภควโศรหโต
สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส (๓จบ)

นโม ตสฺส ภควโศรหโต สัมมา
สมฺพุทฺธสฺส (๓จบ)

สกุเค กาเม จ รุเป กิริสี ช
รตุตเต จุนฺตลิกฺเข วิมาเน ทีเป
รตุเถ จ คาเม จ ตรวณ กห วตุ
คฺมุหิ เขตฺเต รุมา จายนฺตุ เทว
ชลดลวิสเม ยกฺช กนฺธพฺพนาคา
คิสุสนฺตา สนฺติเจ ยํ มุนี วรวิ
จนฺง สาธโวเม สุนนฺตุ (สมฺบสฺส วณ
กาโร อยม ราทนฺ ตา ๓กรฺง)
(ผู้ค) สาธุ เทวบุตร เทวคา ที่รัทษา
เคหัง บานเรื่อนหลังนี้ จงเป็นสักขี
พยานให้ขุมบาวสาวมีความสุขความเจริญ
ถือโมเตหายอดทอง ตะบองยอดเพชร
กษา เทอญ

เป็นคำเชิญเทวคา

(ผู้ค) สาธุ เทวบุตร เทวคา ที่รัทษามาน
เรื่อนหลังนี้ จงเป็นสักขีพยาน
ให้ขุมบาวสาวมีความสุขความเจริญ
ถือโมเตหายอดทองตะบองยอดเพชร
กษา เทอญ

(สฺตร) ศรี ศรี พระพร ศรี ศรี
มือนั้นแมนมือคี่ ศรี ศรี นือนั้นแมนมือโลก
โศกอันนี้แมนโศกไบจัน ชันอันนี้แมนชัน
ไบแกว พากุลบุญแมน แลวจักใดแดง
พาขวัญ มีทั้งมวลพรำพรอม มีเฝ้า

(สฺตร) ศรี ศรี พระพรศรี ศรี
วันนี้เป็นวันคี่ ศรี ศรี วันนี้เป็นวันโลก
โศกอันนี้เป็นโศก(ชัน)แก่นจัน ชันอันนี้เป็นชัน
ไบแกว ตกแดงแล้วจึงใดแดงพาขวัญ
มีทั้งมวลพรำพรอม มีเฝ้าแก

มานั่งลอม อยู่สลอนและสายราย
 มีทั้งฝ่ายผูกแขน มีทั้งแขวนสวมกอย
 บัดสรอยสน สังกวาล อาหารหลาย
 เหลือมาก จัดมาพักพร้อม ทุกสิ่ง
 ทุกอัน มีพู่พันและพู่จับ (แปลไม่ได้
 ประมาณ ๕ คำ) มาลาหอมหวงเหา เหลา
 กลองแก้วไสพาขวัญ ชวนกันมา มาน
 เตา เขาคุ่มกลวยใบสี มีทั้งไขหนวย
 ก็เกลี้ยงปอด พระยอดสรอยทศพล
 ทะยานโถลงมาแต่ฟ้า พัดแกว่งหนา
 หักมือขุนศรี กุมภันท์มีสี่สรรค นาง
 งามสะอาด พระจิ้งจิลลาศพนา องค
 สิทธิชัยยะพระพรอภิเศก อภิเร เสโส
 ชยันตุ ภาวัง ชยมิ่ง กลัง คัตโต
 โรมิ่ง สุขัง อหิวา โหติ พุทธศักดิ์
 ราชดวงแลว ๒๕๒๔ พรรษาตกเขา
 มาระหว่างเคื่อนสอง ตกเหม็นตฤดู
 ไทเจ้าทั้งสองเป็นคู่เขาพาขวัญ ตาม
 ขมานโบราณแดงไว ชันดอกไมสี
 ยกขึ้นเพียงตา ชันสมมา ลุงตา
 เจ้าโคตร ไปรดชาไวเงินตา ลูกสาว
 ปลายตีนนั้นมาค้ำหลายกว้าง ช่างสี่
 ควายสาม ลูกปลายตีนนั้นมาค้ำ
 มาก บ่ฝากแค้นคือสี่ ปุ่นแต่งดี
 พอแม่ ทั้งเขาแกตกแดงปุ่นแปลง

มานั่งลอม อยู่สลอนและพร้อมกัน
 มีทั้งฝ่ายผูกแขนมีทั้งแขวนสวมกอย
 บัดสรอยเสนสังวาล อาหารหลดย
 หลากมาก จัดมาพริกพร้อม ทุกสิ่ง
 ทุกอัน มีพู่พันและพู่จับ
 มาลาหอมขจายทั่ว เหลา
 กลองแก้วไสพาขวัญ ชวนกันมานั่งลอม
 เขารวมกลวยใบสี มีทั้งไขหนวย
 ก็เกลี้ยงปอด พระยอดสรอยทศพล
 ทะยานคว้งลงมาแต่ฟ้า กวักแกว่งหนาทาน
 ชือ ขุนศรี กุมภันท์มีสี่สรรค นาง
 งามสะอาด พระจิ้งจิลลาศพนา องค
 สิทธิชัยยะ พระพรอภิเศก อภิเร เสโส
 ชยันตุ ภาวัง ชยมิ่ง กลง คตุโต
 โรมิ่ง สุขัง อหิวา โหติ พุทธศักดิ์
 ราชดวงแลว ๒๕๒๔ พรรษา ตกเขา
 มาระหว่างเคื่อนสอง ตกเหม็นตฤดู
 ไทเจ้าทั้งสองเป็นคู่เขาพาขวัญ ตาม
 ขมานโบราณแดงไว ชันดอกไมจะยก
 ชันเพียงตา ชันคารวะ ลุงตาเจ้า
 หัวปีทานนั้นคาคคาหลวย ลูกสาวปลาย
 ทานนั้นคาคคากว้าง ช่างสี่
 ควายสาม ลูกปลายทานนั้นคาคคา
 มาก ไม่ยากแค้นคือจริงๆ ปุ่นแต่งดี
 พอแม่ ทั้งเขาแกตกแดงปุ่นแปลง

แขวงกำฮักลูกสาวแหว่ ประงแต่ง
 แหว่จึงโคแมนยอมมา บัดนี้ขอยจัก
 เติญเอาขวัญเจ้าพร้อมท่าทั้งสอง
 วามาเนอ ขวัญเออย มา
 เเทียมเนื้อมาเขาเหยแมนในคิง วามา
 มาฮอดแล้วทศคอกชมพู(แปลไม้โค ๓ คำ)
 แมนคอกคักเคา ทักคอกชาวขวัญตา
 เกศางาม แกนเกาใหม่วันคี่ หวังชมสี
 กือทาวยาแดงนางไอ ขวัญเจ้าไปชอก
 ไซ่ ทักคอกมาลา ก็ให้มาสามอนวันนี้ ทักคอกมา ก็ให้มาเกิดมือนวันนี้

มาเยอ ขวัญเออย ขวัญแขงมา
 อยู่แขงเจ้าลีลา ขวัญขามาอยู่ชาเจ้าลีลาย
 ล่ำสุดท้ายไสยาส ยามคนมาแหนแห
 หลาวมาคาน ในวันวานชมชื่น แม่ทาว
 ันหนาง มีหัวทางคูนาค เหลาหลาย
 หลากนทีหลวง ในดวงคำกลาวไว
 อินทรทาวไทอวยพร เป็นคำสอน
 อินทา สงโลก โทกชั้นแกวฮัมท่าขวัญ
 คือสาวสวรรค์ตงแต่ง อินทรทาว
 แวงไซสร คอกไมชอนเซ็นเกดา บัด
 นี้ขอยจักเชิญเอาขวัญเจ้า พร้อมท่า
 ทั้งสอง

วามาเยอ ขวัญเออย(เอิ้นขวัญ)
 ถึงยามคาคะวันคัมป่าแหว่ง ถึงยาม
 แวงตะวันคัมป่าไม ไหวขวัญนางมา

แสนถนอมลูกสาวแหว่ ประงแต่ง
 แหว่จึงโคยกมา บัดนี้ขายจะเชิญเอา
 ขวัญเจ้าพร้อมกันทั้งสอง
 วามาเนอ ขวัญเออย มา
 เเทียมเนื้อมาเขาอยู่ในฮาย
 มาถึงแล้วทักคอกชมพู
 เป็นคอกคักเคา ทักคอกชาวขวัญตา
 เกศางาม แกนเกาใหม่วันคี่ คูชมสี
 กือทาวยาแดงนางไอ ขวัญเจ้าไปรอกไซ่

มาเยอ ขวัญเออย ขวัญแขง
 มาอยู่นองเจ้าลีลา ขวัญขามาอยู่ ชาเจ้าลีลาย
 ยามคนมาแหนแห
 ทาวนาย ในวันวานชมชื่น แม่ทาวันหนาง
 มีหนทางหัวนาค เหลาหลายหลากนที
 หลวง ในดวงคำกลาวไว
 อินทรทาวไทอวยพร เป็นคำสอนอินทรา
 สงโลก ชั้นแกวพร้อมพาขวัญ
 คือ สาวสวรรค์ตงแต่ง อินทรทาวแวง
 ไซสร คอกไมทักไสดม บัดนี้ขายจัก
 เชิญเอาขวัญเจ้า พร้อมกันทั้งสอง
 วามาเยอ ขวัญเออย(เรียกขวัญ)
 ถึงยามคาคะวันคัมป่าแหว่ง ถึงยามแวง
 ตะวันคัมป่าไม ไหวขวัญนางมาเทียมนาง
 อยู่ชชา แม่เจามุงสวมคอยหา

เที่ยมนางอโยธา แม่เจ้าแอมส่วนทาคอย
 หา มีทั้งแพร กระกรา แผลายกันเลื้อ
 (ขงมไป 5 พยางค์) ไหมแดง ขวัญจอม
 แพงไพค้อยอยู่ ขวัญเจ้าอยู่ฟากฟ้า
 แคนไกลขอโตมาตำบ่อนั้น

วามาเขอขวัญเอย...ขวัญเจ้า
 อาลัยคิ่งน้ำชูเกาก็ให้มาตำบ่อนั้น
 วามาเขอขวัญเอยให้มาสระเกศเกล้า
 ทักคอกบัวระพัน มาทาน้ำมีจนแม่เจ้า
 แคงไว้ ให้มาทักคอกไมคองเกศทวย
 รวย มวยมยยาวประสงคส์สวยช้อย
 ผุงมยาวบานีโคพ้องนั้นคอยหา
 นาง (2 พยางค์) บานเหนือคอยหา
 เบ็งหนา เบิงหาเจ้าบุญอุกว้าง นั้นสุ
 พราย ให้เจ้ามาเสวยพาขวัญแคง
 ใหม่ให้เจ้าไปบ่อนไซขวัญเจ้าทั้งสอง
 ตามทำนองกล่าวไว้ หมอบอกว่า
 มือนี่แม่เมื่อก็ ขอจักเอาเจ้าสองศรี
 เสียงหมอนธอนเชื้อ ให้เจ้าได้สืบเชื้อ
 พอแม่แทนเอียน เดิยไปเคียนฝนชวยฟ้า
 สองฮา ยามเจ็ลยปลกทำให้เจ้าได้จำที่
 ยามสืบสืบหากำยนี้คักบาทร บ
 ให้ชากทางคี่ เอ ชมย ขวัญคิวมา
 อยู่คิวเจ้าลือ ขวัญตามาอยู่ตาเจ้ายี่
 แยม ขวัญไผแถมและขวัญกาง ขวัญเอว

มีทั้งแพร กระกรา แผลายกันเลื้อ
 (5 พยางค์) ไหมแดง ขวัญเจ้าจอม
 แพงไพค้อยอยู่ ขวัญเจ้าอยู่ฟากฟ้า
 แคนไกล ขอโตมานั้น
 วันนี

วามาเขอ...ขวัญเอย ขวัญเจ้า
 ไปอาลัยคิ่งน้ำชูเกาก็ให้มาเด็คนั้น
 วามาเขอขวัญเอย ให้มาสระเกศเกล้า
 ทักคอกบัวระพัน มาทาน้ำมีจนแม่เจ้า
 แคงไว้ ให้มาทักคอกไมคองคอสวยงาม
 มวยมยยาวประสงคส์สวยช้อย
 พวกคนหนุมยานีโคพ้องนั้นคอยหา
 นาง (2 พยางค์) บานเหนือคอยหา
 กลุณา ทานหาเจ้าบุญอุกว้าง นั้นสุพราย
 ให้เจ้ามาเสวยพาขวัญแคงใหม่
 ให้เจ้าไปบ่อนไซขวัญเจ้าทั้งสอง
 ตามทำนองกล่าวไว้ หมอบอกว่า
 วันนี้เป็นวันนี้ ข้าจะเอาเจ้าสองศรี
 ธอนเรียงเคียงคู่ ให้เจ้าได้สืบเชื้อ
 พอแม่แทนเอียน ถึงปีเคียนฝนตก
 ฟ้าร้องลั่น ถึงเจ็ลยปลกทำให้เจ้าได้จำที่
 ยามสืบสืบหากำยนี้คักบาทร ไม่ให้ชาก
 ทางคี่ เอ ชมย ขวัญคิวมาอยู่คิว
 เจ้าลือ ขวัญตามาอยู่ตาเจ้ายี่แยม
 ขวัญไผแถมและขวัญกาง ขวัญเอวบาง

บางและขวัญเมพร้าพร้อมให้เจาามานั่ง
ลอมมาออมอญพาขวัญ

วามาเยอ ขวัญเคย มื่อนี่เป็น
มื่อคี่ มื่อนี่เป็นเมื่อหวงเฮา ผู้เฮาเกิด
เป็นผู้สาว กะว่าแม่มื่อนี่ หัวขารคำกั้น
คือเกาคะว่าแม่มื่อนี่ ขอยช่วยไรไค
ขึ้นแทนเสื่อคะว่าแม่มื่อนี่ นอกหลับ
ไคเง้หมิ่น นอกคั้นไคเง้แสนกะว่าแม่
มื่อนี่ เฮาไคแหวนของคี่มากวายฝั่ง
ฟ้าว กะว่าแม่มื่อนี่ ขอท้าวกายขา
นางสุขสยามางกะว่าแม่มื่อนี่

วามาเยอ ขวัญเคย (เอ็งขวัญ)
ซาท้าวกายขานาง สุขสยามางพร้า
พร้อม ใจอ่อนนอบคั้งคอกเชยชม
เจาเป็นแสบไคเจาทำใจกว้าง อยาสะ
ไคกล่าอ้างสรรพสิ่งสรรพไค
ให้มีใจเสื่อมใสคอกนางแทนไค เจา
เป็นลูกสะไภ้ให้เจาซักแค้นว อยาไค
เวาเนียงหัวขวัญนิ้วเชิงขู เจาผู้ชู้รัก
ปราชญ์ฟังกรรม ถึงเคื่อนคำเจาอย่าลง
เตี่ยวยามคำ เื่อนหลังค้ำนั้นแมนเื่อน
อา คะกาสูงหลังใหญ่กะทอคี่ใส่ปั้นลอม
สูงสมันนั้นแมนเื่อนพด เกยคักคอก
คักกว้างหลังสูง เื่อนลุงและเื่อนฝ้า
หน้าคักกว้างคั้งใส่แขนนาง ลาย

และขวัญเมพร้าพร้อม ให้เจาามานั่งลอม
มารวมลอมพาขวัญ

วามาเยอ ขวัญเคย วันที่เป็น
วัคี่ วันที่เป็นวันหวงเฮา ผู้เฮาเกิดเป็น
ผู้สาว กี่ว่าเมื่อมื่อนี่นี้ หัวขารคำกั้นหมิ่นแ
เคิบคี่ว่าเป็เมื่อวันคี่ ไรช่วยไรไคข้เคย
แทนเรื่อนคี่ว่าเป็เมื่อวันคี่ นอกหลับไคเง้
หมิ่นนอกคั้นไคเง้แสนคี่ว่าเป็มื่อนี่
วันนี้ เฮาไคแหวนของคี่มากวายริมควน
คี่ว่าวันนี้ ซาท้าวกายขานาง
สุขสยามางคี่ก็เ็นวันนี้

วามาเยอ ขวัญเคย (เรียขวัญ)
ซาท้าวกายขานางสุขสยามางพร้าพร้อม
ใจอ่อนนอบคั้งคอกเชยชม อยาไค
กล่าอ้างสรรพสิ่งสรรพไค เจาเป็น
เตยให้เจาทำใจกว้างให้มีใจเสื่อมใส
คอกนางแทนไค เจาเป็น
ลูกสะไภ้ให้เจารักแค้นว อยาไคพุด
เนียงหัวเรื่องผวเชิงขู ให้เจารูเป็น
ปราชญ์ฟังกรรม ยามเคื่อนคำเจา
อย่าลงเตี่ยวยามคำ เื่อนหลังค้ำนั้น
เป็นเรื่อเขาทังกาสูงใหญ่ ใส่ปั้นลอม
สูงสมันนั้นเป็นเรื่อนพด เกยคักคอก
คักกว้างหลังสูง เรื่อนลุงและเรื่อนฝ้า
หน้าคักกว้างคั้งใส่แขนนาง ลาย

กลวงกลมรูปนาค แป้นพื้นฮาปมุง
 กระเบื้องกิมซก มีหอเย็นหลังสูง
 พรอมพาค โคมอาสน์ทองหิ้งอาชา
 ไนย ใต้อันเรือนโองนำแก้วหลังนี้ พอ
 มอຍใต้อันเจ้าแวงแก้วเจ้าตั้งสอง ใต้อันเจ้ามา
 ปุญองค์กิมจินตามยใด ใต้อันเจ้าไคหยากน้ำ
 เยียงยั้งพระนาคา เจ้าไคกั้นธันใต้อันเจ้าสง
 เขียวนา เจ้าไคกั้นปลาใต้อันเจ้าสงเขียวนา
 เพิ่มชาเจ้าบุญอุกวางสุพราย มีลูกชาย
 ใต้อันเจ้าประเสริฐ ใต้อันเจ้าไคลูกแก้วเกิด
 ชวมอุทร ใต้อันเจ้าตั้งคำสอนคายาย
 พอมแม ใต้อันเจ้าแวงกว้างพื้นองวงศา
 ศาเมืองชายเจ้าอโยธาเหลิ้วหาชาย
 ศาเมืองขวาเจ้าอโยธาแลหาธุ ติงยาม
 คำใต้อันเจ้าจักษาขาว ติงยามเขาใต้อันเจ้า
 แดงพางาย อโยธาไคนอนหับหลาย
 คั้นสายยัดคีตใต้อันเจ้าจับหมากไว
 ประสงค์แดงพางาย กั้นมีนิ้วใต้อันเจ้า
 กั้นใจเถา ใต้อันเจ้าไคน้อยใต้อันเจ้ายายชวก
 ไพร ใต้อันเจ้าไคใหญ่เว้ายายพวกขุน มีกั้น
 เป็นมือมุงกุดของเจ้าละนางแก้ว หมอ
 บอกแล้วสินเดิมซ้ำอวยพร เป็นคำสอน
 อิทราสั่งโลก เจ้าหากมีโชคแล้วได้
 เจ้ากอยเข็ญเถา

กลวงกลมรูปนาค ไบ้พื้นราย มุง
 กระเบื้องกิมเฒ่า มีหอเย็นหลังสูง
 พรอมพริก โคมอาสน์ทองหิ้ง อาชา
 ไนย ใต้อันเรือนโองนำแก้วหลังนี้ พอ
 มอຍใต้อันเจ้าแวงแก้วเจ้าตั้งสอง ใต้อันเจ้ามา
 ปุญองค์กิมจินตามยใด ใต้อันเจ้าไคหยากน้ำ
 เยียงอย่างพระนาคา เจ้าไคกั้นธันใต้อันเจ้าสง
 เรือนนา เจ้าไคกั้นปลาใต้อันเจ้าสงเรือนยา
 เขาชื่อเจ้าบุญอุกวางสุพราย มีลูกชายใต้อัน
 ญประเสริฐ ใต้อันเจ้าไคลูกแก้วเกิดรวม
 อุทร ใต้อันเจ้าตั้งคำสอนคายายพอมแม
 ใต้อันเจ้าแวงกว้างพื้นองวงศา ศาข้าง
 ชายเจ้าอโยธาองหาชาย
 ศาเมืองขวาเจ้าอโยธาแลหาธุ ติงยาม
 คำใต้อันเจ้าจักษาขาว ติงยามเขาใต้อันเจ้า
 ยคงอาหารเขา อโยธาไคนอนหับไหล
 คั้นสายยัดคกลง ใต้อันเจ้าจับหมากไว
 ประสงค์แดงพางาย ใต้อันเจ้าไคน้อย
 ใต้อันเจ้าแบงพวกไพร ใต้อันเจ้าไคใหญ่ใต้อันเจ้า
 แบงพวกขุน มีมือเป็นมือ
 มงกุดของเจ้าละนางแก้ว หมอ
 บอกแล้วจะแถบซ้ำอวยพร เป็นคำสอน
 อิทราสั่งโลก เจ้าหากมีโชคแล้วได้
 เจ้ากอยเข็ญเถา

1
 วา^๑มา^๒เข^๓อ^๔ช^๕ว^๖ญ^๗เอ^๘ย^๙ น^{๑๐}ี^{๑๑}น^{๑๒}
 ๒
 ๓
 ๔
 ๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐
 ๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

1
 วา^๑มา^๒เข^๓อ^๔ช^๕ว^๖ญ^๗เอ^๘ย^๙ น^{๑๐}ี^{๑๑}น^{๑๒} ๒
 ๓
 ๔
 ๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐
 ๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

บทสวดวิญญูนำศอย

ผู้ให้ศอย นายคำพัน พลชา อายุ 53 ปี
เลขที่ 2 หมู่ 15 ต.วังสะพุง อ.วังสะพุง จ.เลย
วันที่ 10 มกราคม 2524
ผู้มีนิกม น.ศ. นพคุณ เหลาจอนคำ

นโมกัศส ภวโต อารหโต สัมมา
สัมพุทธกัศส นโมกัศส ภวโต
อารหโต สัมมา สัมพุทธกัศส
นโมกัศส ภวโต อารหโต สัมมา
สัมพุทธกัศส ศรี ศรี พระธรรม
มังอันประเสริญมายเจ้าเกิดเมือง
สวรรคอินทร์ปุณีเป็นแกง
เป็นกัวแดงตาเป็น มาตุกคน
เป็นให้หายก็หาย โอมติศา
มาบวาอาอา มาเยอชวิญญูเอย
ชวิญญูชาเอย นำศอยกุมารพี
นีเอย อมาสุไปอยู่
กงแลบเนย ชวิญญูยาไปเที่ยว
เล่นในป่าขุมหมูนอก อันนี้
ก็ขอโทษมาบ่อนี้วันนี มาเยอชวิญญู
เอย ให้เจ้ามาทำเส้นฝ้ายไหม
ลาย ๆ เกียะดี ชวิญญูหนูเอย
ยีนหมันเจ้าตบีนนี้ให้เจ้ามา
กินเจ้าโภชนาณูกเจ้าแดง

นโมกัศส ภวโต อารหโต สัมมา
สัมพุทธกัศส นโมกัศส ภวโต
อารหโต สัมมา สัมพุทธกัศส
นโมกัศส ภวโต อารหโต สัมมา
สัมพุทธกัศส ศรี ศรี พระธรรม
มังสิงประเสริญ ฝ่ายเจ้าเกิดเมือง
สวรรคอินทร์ปุณีเป็นแกง
เป็นกัวแดงตาเป็นมาตุกคน
เป็นให้หายก็หาย โอมติศา
มาบวาอาอา มาเยอชวิญญูเอย
ชวิญญูชาเอย ตามรอยกุมารพี
นีเอย อมาพริคพากไปอยู่
กงแลบเนย ชวิญญูยาไปเที่ยว
เล่นในป่าขุมหมูนอก อันนี้
ก็ขอโทษมาบ่อนี้วันนี มาเยอชวิญญู
เอย ให้เจ้ามาตามเส้นฝ้ายไหม
ลาย ๆ พันดี ชวิญญูหนูเอย
ยีนหมันเจ้านี้ให้เจ้ามา
กินเจ้าโภชนาณูกเจ้าแดง

ลูกเจ้าตกแคงไว่สีกอยท่าเจ้าหุมขวัญ
 มีทั้งเผ่าพอมแคงคำหลิงลำ
 หมากคำซอมพู่ออนไ่ซัน
 มีทั้งเชื้อยารินใหม่หนึ่ง
 กุง มีกูอันพันแห มีทั้งสาย
 สะแอว และสายสรอย มีทั้งคุม
 หุ่หยอยและแหวนกำ
 ศรี ศรี รัตนของแม่มาลาอาอา
 เจ้าเกิดมาอาอาในท้องแม่
 บานกาแบกไ่เก่าเกื่อน
 แม่เจ้าจึงสะเทียบ จึงเจ็บ
 สวงไห่ จึงแวนไปมา
 ถ้อคาเจ้าตกขวงเบมยชูชาย
 กตหงายเบมยชูหญิง
 แม่เจ้าจริงอยู่เภาไปวาง
 ศรี ศรี พระพรชัยอันประเสริฐ
 ฝ่ายเจ้าเกิดเมืองสาห์วัน
 อินปนันนิตแคง
 ฝ่ายกัวแคงตาเป็น
 มาตูกคนเป็นไ่ทหายก็หาย
 โอบตีกา มาบามาเขอขวัญเอย
 ขวัญหุ่หม่นน้อยน้อยหุ่หม่นกุมมาร
 ขวัญเจ้าไปอยู่คงแจมเนื่อ
 ขวัญเจ้าไปเที่ยวเล่นในไฟ
 แจมชูปูบ่าง อันนี้ก็ให้มา
 มอหน้านี้ มาเขอขวัญเอย

ลูกเจ้าตกแคงไว่รอกท่าเจ้าหุมขวัญ
 มีพร้อมทั้งชาวแคงคำหลายหลาก
 มีพร้อมทั้งหมากพู่ไส่ตัน
 มีทั้งเชื้อยาระยารินใหม่หนึ่ง
 กุง มีทุกอย่างพันแหมีทั้งสาย
 รัคเอว และสายสรอย มีทั้งคุม
 หุ่หยอยและแหวนกำ
 ศรี ศรี รัตนของแม่มาลาอาอา
 เจ้าเกิดมาในท้องแม่
 กรรักก็แกไ่เก่าเกื่อน
 แม่เจ้าจึงสะเทื่อเคิ่งเจ็บ
 รวงไ่ทลิ่งเกอ้ออกไปมา
 มีกรรคตกขวงเป็นผู้ตาย
 กตหงายเป็นผู้หญิง
 แม่เจ้าเป็นผู้ยอมเภาไปวาง
 ศรี ศรี พระพรชัยอันประเสริฐ
 ฝ่ายเจ้าเกิดเมืองสวรรค์
 อินปนันนิตแคง
 ฝ่ายกัวแคงตาเป็น
 มาตูกคนเป็นไ่ทหายก็หาย
 โอบตีกา มาบามาเขอขวัญเอย
 ขวัญหุ่หม่นน้อยน้อยหุ่หม่นกุมมาร
 ขวัญเจ้าไปอยู่คงเป็นตีคว
 ขวัญเจ้าไปเที่ยวเล่นในไฟ
 ปนตมูนก อันนี้ก็ให้มา
 มอหน้านี้ มาเขอขวัญเอย

โถ้เจ้ามาถ่าฝ่ายไทมลาย ๆ
เคียนชู้ สัวทุมเมอຍ
ยี่นหมั้นเจ้าตยี่น

โถ้เจ้ามาถ่าฝ่ายไทมลาย ๆ
ยี่นชู้ สัวทุมเมอຍ
ยี่นหมั้นเจ้าตยี่น

บทสุคชวัญ

อำเภอภูกระดึง (บ้านศรีฐาน) จังหวัดเลย

บันทึกได้ 3 บท คือ

1. บทสุคชวัญทั่วไป
2. บทสุคชวัญทหาร
3. บทสุคชวัญบ่าว - สาว

บันทึก บทสวดรวีคุณธรรมคา

ผู้ให้ขอมูล คุณพ่อบุญ คุณพระพรหม อายุ 70 ปี
 บ้านเลขที่ 78 บ้านศรีฐาน ต. ศรีฐาน อ. ภูกระดึง จ.เลย
 บันทึกขอมูล น.ส. สมศรี ครัวเอย
 บันทึกเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พุทธศักราช 2523

สาธุเทวบุตร เทวคาที่บารัษา
 ภูมิลำเนา วัควาศาสนา รุกขาป่าไม้
 บ้านเมือง เทยารือน
 ที่นี้ จงเสด็จลงมาเยี่ยมขอ
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย ผู้เจ้าเลาเจ้าเรียน
 เจ้าเลื่อเจ้ายา เจ้าคา เจ้าทง
 เจ้าเทียมนั้งหลาย ผู้งมีอุบิถกุดทรง
 พองภายใน และภายในนอก
 พองภัยโรพยาธิ เจ็บปวดคยอกขึงนักหนา
 ผู้งชาทั้งหลายจึงพร้อมกันชนชวยหานำมา
 ยังเกรวอที่บูชาเกราะที่เขนเวรอันนี้
 ตั้งแต้นคอกไป เกราะท้อยาไคเห็น
 เป็นเยาไคร สิบป้อยาไคมาเตา
 เตาป้อยาไคมาพาล พวกราเทอญ

สาธุเทวบุตร เทวคาที่บารัษา
 ภูมิลำเนา วัควาศาสนา รุกขาป่าไม้
 บ้านเมือง บ้านเรือน
 ที่นี้ จงเสด็จลงมาเยี่ยมเยือน
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย ผู้ตก่าจึงเล่าเรียน
 เจ้าเลื่อเจ้ายา เจ้าคา เจ้าทง
 เจ้าเทียมนั้งหลายอย่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น
 ทั้งภายใน และภายในนอก
 ปวดคยโรพยาธิ เจ็บปวดคยอกขึงนักหนา
 พวกรชัวทั้งหลายจึงพร้อมกันชนชวยหานำมา
 ยังเกรวอที่บูชาเกราะที่กรมเวรอันนี้
 ตั้งแต้นคอกไป เกราะท้อยาไคเห็น
 เป็นเยาไคร สิบป้อยาไคมาเตา
 เตาป้อยาไคมาพ พวกราเทอญ

บันทึกขอมูลบทสวดพระเวทย์แต่งงาน

ผู้ให้ขอมูล คุณพ่อจาว คุณพระรษา อายุ 70 ปี
บ้านเลขที่ 78 บ้านศรีฐาน ต.ศรีฐาน อ.ภูกระดึง จ.เลย
ผู้บันทึกขอมูล น.ส. สกศรี ครอบ
บันทึกเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2523

สาธุ คิติ คิติ พระบรม
จรวีเศษ อเนกสวัสดิ์ไมตรี
จงมีแก่ท้าวพระยา เสนาอำมาตย์
ศรีธรรมาภรณ์ ให้เจ้าสุขสวัสดิ์มาถึง
สัพพอเจ้าภรรยา ทั้งบุตรตาและลูก
น้อย ขอให้ได้เป็นเจ้าเป็นใหญ่
แก่แก้วเป็นทั้งหลาย ขอให้
ถึงสายอายุเจ้าเลศ ข้าเขียวเกิดและ
ไฟน้อย อายุน้อยเจ้าคอยฟัง ให้
อายุยืนนาน
ขอให้หอออกฮ้อย เก้ากมยาวนาน
ฝูงหมูสัตว์หมุมมาร อยามาบังเบียด
ขอให้เจ้าฟ้าแก่นไห้ จงมาสองสุรียาน
จงมาจอมขวัญหลาน ให้เจ้าใหญ่เจ้ากว้าง
ศรี ศรี มีอัน เป็นมือ
สิ้นวันดี ศรี ศรี มีอัน เป็นมือมัน
มันให้เจ้านั้นยิ่งกอดพอนตาแดง มันให้
เจ้านั้นยิ่งกัวแทน พระจวงพระจันทร์
มันให้เจ้านั้นยิ่งกัวเครือไกลาส
มันให้เจ้านั้นยิ่งกว่าเครือไกลาส
มันให้เจ้านั้นยิ่งกัวแสงตะวัน มันให้

สาธุ คิติ คิติ พระบรม
จรวีเศษ อเนกสวัสดิ์ไมตรี
จงมีแก่ท้าวพระยา เสนาอำมาตย์
ศรีธรรมาภรณ์ ให้เจ้าสุขสวัสดิ์มาถึง
สัพพอเจ้าภรรยา ทั้งบุตรและลูก
น้อย ขอให้ได้ เป็นเจ้าเป็นใหญ่
แก่แก้วคนทั้งหลาย ขอให้
ร่างกายสบายเจ้าเลศ ข้าเขียวเกิดและ
ไฟน้อย อายุน้อยเจ้าคอยฟัง ให้
อายุยืนนาน
ขอให้หอออกฮ้อย เก้ากมยาวนาน
ฝูงหมูสัตว์หมุมมาร อยามาเบียดเบียด
ขอให้เจ้าฟ้าแก่นไห้ จงมาสองสุรียาน
จงมาจอมขวัญหลาน ให้เจ้าใหญ่เจ้ากว้าง
ศรี ศรี วันนี เป็นวัน
สิ้นวันดี ศรี ศรี วันนีเป็นวันมัน
มันให้เจ้านั้นยิ่งกว่าพอนตาแดง มันให้
เจ้านั้นยิ่งกว่าแทน พระจวงพระจันทร์
มันให้เจ้านั้นยิ่งกว่าเครือไกลาส
มันให้เจ้านั้นยิ่งกว่าเครือไกลาส
มันให้เจ้านั้นยิ่งกว่าแสงตะวัน มันให้

เจ้ามันตั้งพระจวงพระจันทร์ที่ใสส่องแจ่ม

ศรี ศรี มือนี่ แม่มือนี่

ศรี ศรี มือนี่ แม่มือนี่ ยิ่ง

กว่าพอนผางแดง มันให้เจ้ามันยิ่งกว่า

แทนพระจวงพระจันทร์ มันให้เจ้ามัน

ยิ่งกว่าเครือโกกลาส มันให้เจ้ามันยิ่ง

กว่าอากาศแสงตะวัน มันให้เจ้ามัน

ตั้งพระจวงพระจันทร์ ยามเคื่อนี่

มันให้เจ้ามัน มันให้เจ้ามัน

กว่าข้าวจี ลูกสาวพระยา ถนอมพระยา

พรหมอยู่ฝากฟ้า บ่อนแม่เมืองสง่า

หมอเดาว่ามือแข็ง บ่อนแม่เมืองดี

วันดีดี อมิตตะโรค โทกนี่

แม่โคกใบจันทร์ ชันอันนี้หาก

แม่ชันใบแก้ว เขาแก่ปูนแดงแล้ว

เรียกว่า "พาสวัณ" ขวัณมาอยู่สลอน

สายลาย มีทั้งฝ่ายผูกแขน

มีทั้งแหวนใส่ถ้อย มีพลอยสร้อย

สังวาลย์ อาหารหลายเหลืออัน

สรรมาพร้อมทุกสิ่งทุกอย่าง มีทั้ง

พญัพพะและหมากเก็บ ฟ้าวางสืบ

เคอคา นีลาทอมฮวงเจ้า

เหาะพร้อมแก้วใสพาสวัณ

ชวนกันมาบวคเภา เขาจบกลววย

ไซ หนวยบายศรี มีทั้งไซหน่วยดี

เกลี้ยงปลอก พระยอกสร้อยทศพล

เจ้ามันตั้งพระจวงพระจันทร์ที่ใสส่องแสง

ศรี ศรี วันนี่ เป็นวันดี

ศรี ศรี วันนี่ เป็นวันดี ยิ่ง

กว่าผืนผางแดง มันให้เจ้ามันยิ่งกว่า

แทนพระจวงพระจันทร์ มันให้เจ้ามัน

ยิ่งกว่าเครือโกกลาส มันให้เจ้ามันยิ่ง

กว่าอากาศแสงตะวัน มันให้เจ้ามัน

ตั้งพระจวงพระจันทร์ เวลาเคื่อนี่

มันให้เจ้ามัน มันให้เจ้ามัน

กว่าข้าวจี ลูกสาวพระยา หนอพระยา

พรหมอยู่ฝากฟ้า วันนี่เป็นวันสง่า

หมอเดาว่าวันแข็ง วันนี่เป็นวันดี

วันดีดี อมิตตะโรค โทกนี่

เป็นโคกใบจันทร์ ชันใบนี้หาก

ไรชันใบแก้ว เขาแก่ปูนแดงแล้ว

เรียกว่า "พาสวัณ" ขวัณมาอยู่เพียบพร้อม

เส้นแถว มีทั้งฝ่ายผูกแขน

มีทั้งแหวนใส่ถ้อย มีพลอยสร้อย

สังวาลย์ อาหารหลายเหลืออัน

หาบมาพร้อมทุกสิ่งทุกอย่าง มีทั้ง

พญัพพะและหมากเก็บ รั้ววางสืบ

หาบมา ดอกใบหอมของเจ้า

เหาะพร้อมแก้วใสพาสวัณ

เรียกกันมาชุมนุม เขาปลายกลววย

ไซพอง บายศรี มีทั้งไซพองดี

เกลี้ยงโรมนทิน พระยอกสร้อยทศพล

ทศพลลงมาแต่ฟ้ากั๊กแกว่ง
 เรียกชื่อว่า "ขุนศรี ขุนพรหม"
 สมชื่อ งามสะอาด อัจฉริย์คำ
 บรูราดหน้า ว่าตัวนี้เป็นพาวัว
 เขาเป็นผี เป็นรัยโชค พระก็ยก
 เป็นมิ่งเบี่ยชวัญ ตามบลูบรูราดแกว่งไว้
 ชั้นคอกไม้ยกขึ้นเพียงตา
 ชั้นสมมา ลุงตาเอาโคตร โยกเข้าไว้
 เงินขาว ลูกสาวกต ลูกสาวกลาง
 ลูกสาวหลา เห็นทั้งคาคามาก
 บขากแค่น้อหลี่ จุนแต่ง
 มีพ่อแม่ เขาแก่พรอบฝูงตายาย
 ฝนสวญฮำปีใหม่ ฟาฮำสองเกื่อน
 สาม ฝนงามมาโฮมมาฮำคคควง
 บขางเป็นสอง ขอเป็นคองฮักฮิง
 ลูกแก้วมิ่งยังประสงค์ ทั้งวงศ์
 ส่าตายายเบียงกู เจาอยุแล้วตก
 แต่งปุ่นเป่อง แพงก่าฮักลูกแก้ว
 ตกแต่งแล้วจึงมาขอ มีทั้งหมาก
 กับพาหมากฮองเฮา เขาแก่พรอม
 ฝูงหมูนงกราญ มาฮ้อยพาวัว
 เบียงฮวาใต้เจาอยู่ฮ้อย
 มาฮ้อยพาวัวเบียงฮวาใต้เจาอยู่
 ฮ้อยเบียง เวียนฮวาฮวานั้นแบบ
 ฮวายดุงเหล่า ฝูงหมูเขาบันเทิง
 บักนี้ฮวาจะขอเชิญ เอาบาทานใต้เข้ามา

ทศพล ลงมาแต่ฟ้ากั๊กแกว่ง
 เรียกชื่อว่า "ขุนศรี ขุนพรหม"
 สมชื่อ งามสะอาด มิ่งมีคำ
 บรูราดหน้า ว่าตัวนี้เป็นพาวัว
 เขาเป็นผี เป็นรัยโชค พระก็ยก
 เป็นแก้วเมี่ยชวัญ ตามบลูบรูราดแกว่งไว้
 ชั้นคอกไม้ยกขึ้นเพียงตา
 ชั้นสมมา ลุงตาเอาโคตร ยกเข้าไว้
 เงินขาว ลูกสาวกต ลูกสาวกลาง
 ลูกสาวหลา ทานเรียกคามาก
 ไมยากแค่นเทาไร มุดูแต่ง
 มีพ่อแม่ เขาแก่พรอบหมู่ตายาย
 ฝนสวญฮำปีใหม่ ฟาฮำเสี้ยงรองเกื่อน
 สาม ฝนงามมารวมมาคคกขบ้าน
 ไมรางเป็นสอง ขอเป็นคอกรวมควาย
 ลูกแก้วมิ่งยังประสงค์ ทั้งวงศ์
 ส่าตายายเกียงกู เจาอยู่แล้วตก
 แต่งเปลี่ยนแปลงวงพงคำรักลูกแก้ว
 ตกแต่งแล้วจึงนำมา มีทั้งหมาก
 กับพาหมากพรอมพรา เขาแก่พรอม
 ฝูงหมูนงกราญ มาฮ้อยของพาวัว
 ฮางฮวาใต้เจาอยู่ฮ้อย
 มาฮ้อยพาวัวฮางฮวาใต้เจาอยู่
 ฮ้อยเบียง เวียนฮวาฮวานั้นเบียงฮวายดุงเหล่า
 ฮวายดุงเหล่า ฝูงหมูเขาบันเทิง
 บักนี้ฮวาจะขอเชิญ เอาบาทานใต้เข้ามา

เทียมเบีย เข้ามายืนในเนียรในคิงนางให้
มาเทียมกับ ขวัญเป็นนิ้ว วามายเออขวัญ
เออให้เขามาอยู่เนียรในคิงพอเทอญ

บัดนี้ข้าจะขอเชิญเอาขวัญมาคาลเข้า
มาเทียมเบียมาอยู่เนียรในคิง กับขวัญนาง
เข้ามาเทียมกับ กับเจ้าผู้เป็นนิ้ว วามายเออ
ขวัญเออ ขวัญแข่งมาอยู่ข้างลีลา ขวัญคา
มาอยู่คาลีลา ยเขายู่กายไชยา ยามขวัญ
มามาให้ไหว แสนงแหวมาคานใน
วันวาน รมชื่น แง่ท้าวขึ้นนาง
กันห่างทาง

.....ที่หัวทางครุฑนาค

หลาวเหล็กหลาว ี่หวงในทางธรรมกลาวไว้
ที่นี้ให้สมควรรบวรแกนแคง แบ่งได้เป็น
กุงมาทำลูกแก้ว พอผูกแล้วให้เป็นคู่เทียบ
สอง ให้เจ้ามาปูรองเป็นลูกพอลูกไม้เทียม
เรือนสองบุญเรือนลูกหลาวสักกันหนาเทียมกัน
บัดนี้ข้าจะเชิญเอาขวัญมาคานเข้ามาเทียมให้
ละไหมเนื้อนิ่มบางโฉมนางอยู่ท่า อินทร์ฝาก
ฟ้านแปลงให้เจ้ามาเชื่อแผงนิ้วแพงถึงเพา
รอยช่วย เขายืนนิ่งเพียงคานให้เจ้ามีบุตรมีครทา
อยานอย ขาววงใจพอแสนของกับบนนตากมีทุก
สิ่ง ขางนามิงอานคำพรยาธรรมคนองอาจ
ฤทธิเดช

กลาฐาตามตำรากลาวไว้ อินทร์ท่านให้
ท่านให้พร

เคียงเบีย เข้ามายืนในเนียรนางให้
มาเคียงกับ ขวัญเป็นนิ้ว วามายเออขวัญ
เออให้เขามาอยู่เนียรในร่างกายพอเทอญ

บัดนี้ ข้าจะขอเชิญเอาขวัญมาคาลเข้า
มาเคียงเบียมาอยู่เนียรในร่างกาย กับขวัญนาง
เข้ามาเคียงกับ กับเจ้าผู้เป็นสามนิ้ว วามายเออ
ขวัญเออ ขวัญแข่งมาอยู่ข้างลีลา ขวัญคา
มาอยู่คาลีลา เขายู่ในกายไชยา เวลาขวัญ
มาให้ไหว แสนงแหวมาคานใน
วันวาน รมชื่น แง่ท้าวขึ้นนาง
กันห่างทาง

.....ที่หัวทางครุฑนาค

หลาวเหล็กหลาว ี่หวงในทางธรรมกลาวไว้
ที่นี้ให้สมควรร บรบวรแกนแคง แบ่งได้เป็น
กุงมาทำลูกแก้ว พอผูกแล้วให้เป็นคู่เทียบ
สอง ให้เจ้ามาปูรอง เป็นลูกพอลูกไม้เคียง
เรือน สองบุญเรือนลูกหลาวสักกันหนาเทียมกัน
บัดนี้ข้าจะเชิญเอาขวัญมาคานเข้ามาเทียมให้
ละมัยเนื้อนิ่มบางโฉมนางามอยู่คอยอินทร์ฝาก
ฟ้านแปลงให้เจ้ามาอยู่กับนิ้วแพงถึงเพา
รอยช่วย เขายืนนิ่งเพียงคาน ให้เจ้ามีบุตรมีครทา
อยานอย ขาววงใจถึงแสน ของกับบนนตากมีทุก
สิ่ง ขางนามิงอานคำ พรยาธรรมคนองอาจฤทธิเดช

กลาฐา ตามตำรากลาวไว้อินทร์ท่านให้
ให้พร

เป็นคำสอนพระอินทร์สั่งโลกโคกชั้นแก้วธัมพา
ขวัญคือสาวสวรรค์ลงมาตั้งแคง อินทร์ให้แปลง
ไซสอน กอกไม้ซ่อนแซมเกล้าหักเลาเข้า

ขวัญสอง

ศรีจอมเกล้า สองเจ้าให้มาอยู่เทียบเคียงว่ามา

เขยขวัญ

เอย ขวัญแข่งมาอยู่แข่งลีลา ขวัญตามมาอยู่
คาลี่ลาย

เข้าสู่อกายไสยา ขามขวัญมาสู่อทาวบาคาน
และวานวาน

ชมขึ้น แสทาวขึ้นเทานางคี่หัวทางครุฑนาค

หลาว

เหล็กหลากมี ว่ามาขยอขวัญเอย ยามเมื่อตะ
วันตก

ป่าแขง ยามเมื่อตะวันแดงลับป่าไม้ได้ขวัญนาง
มา

เทียบนาง อยาชา แม่เจ้าเฝ้าคอยถามีตั้ง
ปากกาสา

แสรลยซ่อนเชื้อรักมีแก้ว เจือปักแซมไหมแดง
ให้ขวัญเจ้าแพงเข้ามาเทียบคู่ ขวัญเจ้าอยู่
ฟากฟ้า

แดนไกล ก็โถมสาหมอนั้นนี้ ขวัญเจ้าว่าให้
เช็ดนุ้เกล้าขอโหมสาหมอนั้นนี้ โหมสาสะเกต
เกล้า

หักออกบัพ ระหันโหมทาหน้ามันันหมแม่เจ้าแคงไว้ หักออกบัพ ระหันโหมทาหน้ามันันหมแม่เจ้าแคงไว้

เป็นคำสอนพระอินทร์สั่งโลกโคกชั้นแก้วพร้อมพา
ขวัญคือสาวสวรรค์ลงมาตั้งแคงอินทร์ให้แปลง
ไซสอน กอกไม้ซ่อนแซมเกล้าหักเลาเข้าขวัญ

สอง

ศรีจอมเกล้า สองเจ้าให้มาอยู่เทียบเคียงว่ามา

เขยขวัญ

เอย ขวัญแข่งมาอยู่แข่งลีลา ขวัญตามมาอยู่คา
ลี่ยาย

เข้าสู่อกายไสยา ขามขวัญมาสู่อทาวบาคานและ
วานวาน

ชมขึ้น แสทาวขึ้นเทานางคี่หัวทางครุฑนาค

หลาว

เหล็กหลากมี ว่ามาเขยขวัญเอยยามเมื่อ
ตะวันตก

ป่าแขง ยามเมื่อตะวันแดงลับป่าไม้ได้ขวัญ
นางมา

เทียบนาง อยาชา แม่เจ้าเฝ้าคอยถามีตั้ง
ปากกาสา

แสรลยซ่อนเชื้อรักมีแก้ว เจือปักแซมไหมแดง
ให้ขวัญเจ้าแพงเข้ามาเทียบคู่ขวัญเจ้าอยู่ฟากฟ้า

แดนไกล ก็โถมสาหมอนั้นนี้ ขวัญเจ้าว่าให้
เช็ดนุ้เกล้า ขอโหมสาหมอนั้นนี้ โหมสาสะ
เกล้า

หักออกบัพ ระหันโหมทาหน้ามันันหมแม่เจ้าแคงไว้ หักออกบัพ ระหันโหมทาหน้ามันันหมแม่เจ้าแคงไว้

โหนมาหักคอกไม้กลอง เกษสววยลวยบวยไมยาว
ประสงค์ให้ของ ผุงหมูปร่างพี่น้องบ้านไกล
เพิ่มมาหา

สาวธิดาเพิ่มมากอยกฤษณา เพ็นซาเจ้าบุญญาวาง
บุญญาภิไธเจ้าเสวยทวยพาขวัญแคงใหม่
ให้ไถ่

ป่อนขาวไขขวัญเจ้าทั้งสองเป็นทำนองโบราณ
กลาว

ไว้ ทบอบอกให้ว่า มื้อนี้วันดีข้าจักเชิญเอา
ขวัญสอง

ศรีมาเสียงหมอนนอนเชื้อให้เจ้าไถ่สืบเชื้อ
พ่อแม่

แทนเชื่อน ถึงปีเดือนฝนสววยสองห้า วัน
เจ็ด

แปลกคำให้เจ้าอายุจ่าที่วันดีสืบห้าคำให้
ยีนต์ักขยาคร เจ้าอย่าขาดคือเอาโชไสยา
ขวัญคิวมาอยู่คิว ขวัญตามาอยู่ค้ายี่แย้ม

ขวัญปากแแกและขวัญกางขวัญเอวบางและขวัญ
นำพร่าพร้อม ไต่เจามานั่งออกมาอยู่พาขวัญ

ว่ามาเขอขวัญเอย มื้อนี้เป็นเมื่อสืบนี้เป็นปีเจ้า
ผู้เขาเกิดเป็นสาว เขาว่าแม่เมื่อวันนี้

แขนขาแขนนางเขาวานี่วันนี้ สามมือให้เดิน
ไต่เสื่อมาหาเจ้าเนอ ท่ามือให้เดินไถ่แก้ว

มงกุฎมาหาเจ้าเนอ โหษาท่าวกายขานาง
สุขสบาย

โหนมาหักคอกไม้ กลอง เกษสววยลวย บวยไมยาว
ประสงค์ให้ของ ผุง หมู ร่างพี่น้องบ้านไกล
ทานมาหา

สาวธิดาท่านมากอยกฤษณา ทานลือว่าเจ้าบุญญาวาง
บุญญาภิไธเจ้าเสวยทวยพาขวัญแคงใหม่ให้ไถ่

ป่อนขาวไขขวัญเจ้าทั้งสองเป็นทำนองโบราณ
กลาว

ไว้ ทบอบอกให้ว่าวันดีข้าจักเชิญเอาขวัญ
สอง

ศรีมาเกียงหมอนนอนเชื้อให้เจ้าไถ่สืบเชื้อ
พ่อแม่

แทนเรื่อน ถึงปีเดือนฝนสววยร้องห้าวันเจ็ด

แปลกคำให้เจ้าอายุจ่าที่วันดีสืบห้าคำให้
ยีนต์ักขยาคร เจ้าอย่าขาดทานคือเอาโชไสยา
ขวัญคิวมาอยู่คิว ขวัญตามาอยู่ค้ายี่แย้ม

ขวัญปากแแกและขวัญกางขวัญเอวบางและขวัญ
นำพร่าพร้อม ไต่เจามานั่งออกมาอยู่พาขวัญ

ว่ามาเขอขวัญเอย วันนี้เป็นวันดีปีนี้ปีนี้เจ้า
ผู้เขาเกิดเป็นสาว เขาว่าเป็นวันดีวันนี้

แขนขาแขนนางเขาวานี่วันนี้ สามวันให้ทาน
ไต่เสื่อมาหาเจ้าเนอ ท่ามือให้ทานไถ่แก้ว

มงกุฎมาหาเจ้าเนอ โหษาท่าวกายขานาง
สุขสบาย

ความพรอ๑มให้๑มีใจ๑อนน๑ม ค๑งค๑อเซ๑ยข๑มเจ้า
เป็น๑เซ๑ยให้๑เจ้าเ๑็ดเจ้า๑ว้าง ๑ยา๑ไค๑กล๑ว
อ๑าง

ความพรอ๑มให้๑มีใจ๑อนน๑ม ค๑งค๑อเซ๑ยข๑มเจ้า
เป็น๑เซ๑ยให้๑เจ้าทำ๑ใจ๑ว้าง ๑ยา๑ไค๑กล๑วอ๑าง

สร๑รพ๑ลิ่ง๑อัน๑โค ใ๑โล๑ไค๑ให้๑เจ้า๑ว่า๑โซ ๑ไล๑หมา๑ไค
เจ้า๑ว่า๑เส ๑โล๑ว๑ไค๑ว๑าย๑ให้๑ว่า๑ฮ๑อ เจ้า๑ยา
ค๑อ๑เ๑าะ

สร๑รพ๑ลิ่ง๑อัน๑โค ใ๑โล๑ไค๑ให้๑เจ้า๑ว่า๑โซ ๑ไล๑หมา๑ไค
เจ้า๑ว่า๑เส ๑โล๑ว๑ไค๑ว๑าย๑ให้๑ว่า๑ฮ๑อ เจ้า๑ยา
ค๑อ๑เ๑าะ

เ๑ียง๑ช๑ย๑ช๑าย ค๑อ๑หน้า๑เจ้า๑โค๑คร เจ้า๑ยา๑ไค
กล๑ว

เ๑ียง๑ช๑ย๑ช๑าย ค๑อ๑หน้า๑เจ้า๑โค๑ครเจ้า๑ยา๑ไค๑กล๑ว

โ๑ษ๑สร๑รพ๑ลิ่ง๑อัน๑โค ใ๑ให้๑เจ้า๑มี๑เส๑ื่อ๑มี๑ส๑ค๑อน๑าง
แก๑น

โ๑ษ๑สร๑รพ๑ลิ่ง๑อัน๑โค ใ๑มี๑ใจ๑เส๑ื่อ๑ม๑ค๑อน๑างแก๑น

ใ๑ให้๑เจ้า๑เป็น๑สะ๑โก๑ให้๑เจ้า๑รัก๑แม่๑ด้๑ว ๑ยา๑ไค๑เจ้า
น๑

ใ๑ให้๑เจ้า๑เป็น๑สะ๑โก๑ให้๑เจ้า๑รัก๑แม่๑ด้๑ว ๑ยา๑ไค
น๑

ช๑ว๑อ๑น๑ง๑เ๑ิง๑ชู นาง๑ม๑อ๑ริ๑บ๑ปาก๑ฟ๑ง๑ค๑า ๑เ๑ิง๑เ๑ื่อ๑น
ค๑า๑เจ้า๑ยา๑ไค๑เ๑ีย๑ว๑าย๑ค๑า ๑เ๑ื่อ๑น๑ห๑ล๑ง๑ค๑า๑น๑
แม๑น

ช๑ว๑อ๑น๑ง๑เ๑ิง๑ชู นาง๑ม๑อ๑ริ๑บ๑ปาก๑ฟ๑ง๑ค๑า ๑เ๑ิง๑เ๑ื่อ๑น
ค๑า๑เจ้า๑ยา๑ไค๑เ๑ีย๑ว๑าย๑ค๑า ๑เ๑ื่อ๑น๑ห๑ล๑ง๑ค๑า
น๑เป็น

น๑ชื่อ๑น๑า ๑ชา๑ย๑ค๑า๑ห๑ล๑ง๑ส๑ู๑ง๑เ๑ื่อ๑น ๑ส๑อ๑ค๑า๑ไ๑ป๑าน๑ล๑ม
ห๑ล๑ง

น๑ชื่อ๑น๑า ๑ชา๑ย๑ค๑า๑ห๑ล๑ง๑ส๑ู๑ง๑เ๑ื่อ๑น ๑ส๑อ๑ค๑า๑ไ๑ป๑าน๑ล๑ม
ห๑ล๑ง

ก๑ล๑ม๑น๑ั้น๑แม๑น๑เ๑ื่อ๑น๑พ๑อ ๑เก๑ย๑ช๑าน๑ค๑อ๑ห๑ล๑ง๑ส๑ู๑ง๑เ๑ื่อ๑น
ค๑ุง๑เ๑ื่อ๑น๑ป๑า ๑ห๑ล๑ง๑หน้า๑น๑ั้น๑ค๑ง๑ใ๑ส๑ของ๑นาง ๑ลา๑ย
ล๑วง๑ก๑อม

ก๑ล๑ม๑น๑ั้น๑เป็น๑เ๑ื่อ๑น๑พ๑อ ๑เก๑ย๑ช๑าน๑ค๑อ๑ห๑ล๑ง๑ส๑ู๑ง๑เ๑ื่อ๑น
ค๑ุง๑เ๑ื่อ๑น๑ป๑า๑ห๑ล๑ง๑หน้า๑น๑ั้น๑ค๑ง๑ใ๑ส๑ของ๑นาง๑ลา๑ย๑ล๑วง๑ก๑อม

ช๑ู๑น๑า๑ค ๑แม๑น๑ง๑าง๑น๑ง๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น ๑ค๑ิ๑ช๑อ๑น๑ั้น
พ๑อม๑อบ

ช๑ู๑น๑า๑ค ๑เป็น๑น๑ง๑าง๑น๑ง๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น ๑ค๑ิ๑ช๑อ๑น๑ั้น๑พ๑อม๑อบ

ใ๑ให้๑เจ้า๑ม๑ก๑ล๑ก๑ทั้ง๑ส๑อง๑ใ๑ให้๑เจ้า๑มา๑ป๑อง๑ก๑ิน๑ทา๑น๑ใ๑
เจ้า๑ห๑ย๑าก๑น๑า๑ไ๑ ๑ย๑ี๑น๑ง๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น๑ใ๑ให้๑เจ้า
ส๑ง

ใ๑ให้๑เจ้า๑ม๑ก๑ล๑ก๑ทั้ง๑ส๑อง๑ใ๑ให้๑เจ้า๑มา๑ป๑อง๑ก๑ิน๑ทา๑น๑ใ๑
เจ้า๑ห๑ย๑าก๑น๑า๑ไ๑ ๑ย๑ี๑น๑ง๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น๑เ๑ื่อ๑น๑ใ๑ให้๑เจ้า
ส๑ง

เสือนา ไก่กัฒลาให้เจ้าส่งเสือนยา เพื่อน
ชาเจ้าบุญ
กว้างสุภาย ให้เจ้ามาเสวยงายพาชวีญ
แกงใหม่ได้

เจ้าป่อนขาวไซชวีญเจ้าทั้งสอง คังทำนอง
โบฮานถลาว

ไว้ หมอบอกให้ว่าวันนี้ ข้าจักเชิญเอา
ชวีญสอง

ศรีมาเสียงหมอนนอนเชื่อให้เจ้าไค้สืบเชื้อพอ
แม่แทนเรือน ปีเกื้อนฝนฮวยฮองฮำ วันเจ็ค
แปลก่าให้เจ้าอยู่จำศีล วันสิบสี่สิบห้าค่ำให้
ยีนคี่

คักบาตร เจ้าอย่าชากทานศีลชืเฮ็คไสยา
ชวีญกั๊วมา

อยู่กั๊วลีดา ชวีญคามายูคาบ่แย้ม ชวีญปากแกม
และชวีญคางวามาเยอชวีญเออย ยามตะวัน
ค้ำกอย

ลงแล้ง ชวีญยัวให้มาส่งเมียบ่เหน่า ถึงยามค่ำ
ให้เจ้าเข้าบอนนอน หังเสียงหมอนมีใจรักทอ
ให้เจ้าคังทอแถกความคี่ ความสุขมีบาปน้อย
แลงค้ำกอย อยู่ศรีสวัสดิ์ชอช่าเทอฮูฯ

ไซยะตุ้จวัง ไซยะมังกระ ไซยะมาทางกล
ความสุขความสมบูรณ์ดังมีแก่เจ้าครบค่อ เขา
เข้าสู่บนิพาน ทุกคนทุกคนจงมีแก่ช่าเทอฮูฯ

เรือนา ไก่กัฒลาให้เจ้าส่งเรือนยา เขา
ดื้อเจ้าบุญ

กว้างสุภายให้เจ้ามาเสวยงายพาชวีญ แกง
ใหม่ได้

เจ้าป่อนขาวไซชวีญเจ้าทั้งสองคังทำนองโบราด
ถลาว

ไว้ หมอบอกให้ว่าวันนี้ ข้าจักเชิญเอาชวีญ
สอง

ศรีมาเสียงหมอนนอนเชื่อให้เจ้าไค้สืบเชื้อพอ
แม่แทนเรือน ปีเกื้อนฝนคกฟารอง วันเจ็ค
แปลก่าให้เจ้าอยู่จำศีล วันสิบสี่สิบห้าค่ำให้
ยีนคี่

คักบาตร เจ้าอย่าชากคี่ ช่าไสยา ชวีญ
กั๊วมา

อยู่กั๊วลีดา ชวีญคามายูคาบ่แย้ม ชวีญปากแกม
และชวีญคางวามาเยอชวีญเออย ยามตะวันค้ำ
กอย

ลงแล้ง ชวีญยัวให้มาส่งเมียบ่เหน่า ถึงยามค่ำ
ให้เจ้าเข้าทอน หังเสียงหมอนมีใจรักทอ
ให้เจ้าคังทอแถกความคี่ ความสุขมีบาปน้อย
แลงค้ำกอย อยู่ศรีสวัสดิ์ชอช่าเทอฮูฯ

ไซยะตุ้จวัง ไซยะมังกระ ไซยะมาทางกล
ความสุขความสมบูรณ์ดังมีแก่เจ้าครบค่อ เขา
เข้าสู่บนิพาน ทุกคนทุกคนจงมีแก่ช่าเทอฮูฯ

บทสวดวิสุทธิสาร

ผู้ขอขมา คุณพ่อจาว คุณพระยา อายุ 70 ปี
บ้านเลขที่ 78 บ้านศรีฐาน ต. ศรีฐาน อ. ภูกระดึง จ. เลย
ผู้บันทึกขอขมา น.ส. วัชรวิ แชนหยอง
บันทึกเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2523

นม 3 จบ

สาธุสักแต กัมเมจโรเปกิริ
ทิตานักเจรัมคธาธิเมเน ทิเป
วิเคาจาโร อามเตหะพรหมา
อะการมังถัง ปะนะคานนีสัมตะ
สังคิเจ รังสาโททิวันเปตุ
บัสสากัณลากระโรยะปะตัมตา
สาธุเทวดุครเทวดาจงมารักษา
กุนิมล้าเนา วัควาสาธนา ภูนา
ป่าไม้ บ้านเมืองเหยาเรือน
ที่แจ้งเสด็จลงมาเยี่ยวยอพอ
คอยฝูงข้าพเจ้าทั้งหลาย
คือว่าเราขาดเราเยี่ยกเราเจือ
เราป่วยเราหายเราทุกข์เหียม
ทั้งหลายจงอุทิศมีทุกข์าย
ภายในและภายนอกทั้งไข
ควายพยาธิ เจ็บปวดคววยกยั้ง
มันมือหาฝูงข้าทั้งหลาย
จึงป้องกันควายบายศรีผู้วิญญู
ให้เมื่ออายุ วรรณะ สุขะ พละ

นม 3 จบ

สาธุสักแต กัมเมจโรเปกิริ
ทิตานักเจรัมคธาธิเมเน ทิเป
วาเคาจาโร อามเตหะพรหม
อะการเมถัง ปะนะคานนีสัมตะ
สังคิ เจ รังสาโททิวันเปตุ
บัสสากัณลากระโรยะปะตัมตา
สาธุเทวดุครเทวดาจงมารักษา
กุนิมล้าเนา วัควาสาธนา ภูนา
ป่าไม้ บ้านเมือง เหยาเรือน
ที่แจ้งเสด็จลงมาเยี่ยมรอ
คอยฝูงข้าพเจ้าทั้งหลาย
เพราะว่าเราขาดเราเฝ้าเราเจือ
เราสุขหายเราหายเราทุกข์เหียม
ทั้งหลายจงอุทิศมีทุกข์าย
ภายในและภายนอกทั้งไข
ควายพยาธิ เจ็บปวดคววยกยั้ง
หามาหาฝูงข้าทั้งหลาย
จึงป้องกันควายบายศรีผู้วิญญู
ให้เมื่ออายุ วรรณะ สุขะ พละ

จนทุกกบหน้าเทอญ

นะโมตัสสะ ภควโต อาระโตะ
 สัมมา สัมพุทธัสสะ ศรี ศรี
 สิทธิพรบวรภิเษก อเบกสวัสสิ
 โมศรีจรงมีเกท้าวพระยาเสนา
 อมาคัย สิทธิคคะราชกุมาร
 ใหลยู่สุขสำราญ จนเฆา
 หังเฆาภรรยา หังบุตรตา
 และลูกท้าว ขอให้ไ้ไ้เป็นเจ้า
 เป็นใหญ่ กอเห็นตั้งหลาย
 ใ้สหายล่ำเลิศ ใ้เจ้าเกิด
 กำโอง อายุขอยจะศิริวัง
 ขอใ้มีอายุยืนยาวนานเอยาง
 น้อย ขอใ้ไ้ไ้ถึงร้อยเภาชวบ
 เนาว่านาน พกสิศักรมาร้อยเภา
 มาบังเบียด ขอใ้เฒ่าเฒ่าเฒ่า
 มาสอกลอง ฤคชะยาว
 ขอใ้เฒ่าเฒ่าเฒ่าเฒ่าเฒ่า
 จงมาโถมชวัญหลาน เจามา
 ขึ้นไ้กว้างสิทธิวันนี้เป็นมือ
 คี ศรี ศรี มือนี่แมนมือ
 หมั้น หมั้นใ้เจ้าหมั้นนึ่ง
 กอกอนนขาแยง หมั้นใ้
 เจ้าหมั้นหมั้นกว่าแข็ง
 ไฟวางจันทร์ หมั้นใ้เจ้า

จนทุกคนครบหน้าเทอญ

นะโมตัสสะ ภควโต อาระโตะ
 สัมมา สัมพุทธัสสะ ศรี ศรี
 สิทธิพรบวรภิเษก อเบกสวัสสิ
 โมศรีจรงมีเกท้าวพระยาเสนา
 อมาคัย สิทธิคคะราชกุมาร
 ใ้ลยู่สุขสำราญ จนเฆา
 หังเฆาภรรยา หังบุตรตา
 และลูกท้าว ขอให้ไ้ไ้เป็นใหญ่
 เป็นโต กวาคณตั้งหลาย
 ใ้สหายล่ำเลิศ ใ้เจ้าเกิด
 กรรมโรง อายุขอยจะศิริวัง
 ขอใ้มีอายุยืนยาวนานเอยาง
 น้อย ขอใ้ไ้ไ้ถึงร้อยเภาชวบ
 เนาว่านาน พกสิศักรมาร้อยเภา
 มาตำราย ขอใ้เฒ่าเฒ่าเฒ่า
 มากล่ำกลาย ฤคชะเมื่อ
 ขอใ้ถึงชวัญหลานไ้ไ้โต
 จงมายกชวัญหลาน เจามา
 ขึ้นไ้กว้างสิทธิวันนี้เป็นวัน
 คี ศรี ศรี วันนี่เป็นวัน
 แข็ง แข็งใ้เจ้าแข็งนึ่ง
 กวากอนนขาแยง แข็งใ้
 เจ้าแข็งนึ่งกว่าแข็ง
 ไฟวางจันทร์ แข็งใ้เจ้า

หมั้นกว่าชู้ลูกสาวพระยาแดน
 พระยาพมออยู่ฝากฟ้า
 มื่อนี้เป็นเมื่อสง่า แหมวันดี
 วัณธิหรือมุตโทษก โบกนี้วัน
 แหมนโถมไม่วันตรี ชันห้าปี
 นึกแสนเป็นแก้ว บุญคง
 แลจริงในทาคุดชวัญ คุณ
 ชวัญนั้นเสมอจอมปราสาท
 กุดชวัญชากเสมอทาสี่วันตรี
 มื่อนี้เป็นเมื่อสวรรคกวันดี
 วัณธิหรือมุตโทษก หากแมน
 โสภไม่จัน ชันห้าหากแมน
 ชันไม่ แก้วกันแกงแล้ว
 จึงเรียกว่าพาวชวัญ ชวนกัน
 มามวน เจ้าชานกันมามวน
 เจ้าชารทกถวาย ถวายใส่
 ทนวยายศรี มีทั้งไข
 ทนวยดี เจริญกอบ อัสพล
 ลงมาแต่ฟ้า กับขุนหนา
 ก็อวาทุนศรีขุนพรหมสวน
 ศรีงามกะปาน ทั้งก็มีกับข้าว
 สุราสุราแดงกว่า กังนี่เป็น
 ชาวกระเป๋มี รักมีโทษ
 เป็นมิ่งเมืงชวัญ เป็นกระฆาน
 โยราดแจ่งไว้ ยกขึ้น
 เบียงกา ชันสมมาลงกา

แข็งกว่าชู้ลูกสาวพระยาแดน
 พระยาพมออยู่ฝากฟ้า
 วัณนี้เป็นวันสง่า เป็นวันดี
 วัณธิหรือมุตโทษก โบกนี้วัน
 เป็นโถมไม่จัน ชันห้าปี
 นึกแสนเป็นแก้ว บุญคง
 แลจริงในทาคุดชวัญ คุณ
 ชวัญนั้นเสมอจอมปราสาท
 กุดชวัญชากเสมอทาสี่วันตรี
 วัณนี้เป็นวันสวรรคกวันดี
 วัณธิหรือมุตโทษก หากแมน
 รอยไม่จัน ชันห้าหากแมน
 ชันไม่ แก้วเมื่อแกงแล้ว
 จึงเรียกว่าพาวชวัญ ชวนกัน
 มาสนุก เจ้าชวณกันมาสนุก
 เจ้าชารทกถวาย ถวายใส่
 ลูกบายศรี มีทั้งไข
 ลูกดี เถากอบ อัสพล
 ลงมาแต่ฟ้า กับช่างหนา
 ก็อวาทุนศรีขุนพรหมสวน
 ศรีงามทั้งนั้น ทั้งก็มีกับข้าว
 สุราสุราแดงกว่า กังนี่เป็น
 ก็เป็นเป็ จักมีโทษ
 เป็นมิ่งเมืงชวัญ เป็นกระฆาน
 โยราดแจ่งไว้ ยกขึ้น
 เสมอกา ชันสมมาลงกา

เจ้าปู่ ฐู่เถาไป แม่นหา
 ลูกสาวก ก ลูกสาวหลา
 เพิ่นแห่งซัดสมาธิก็อยาก
 เจ็บเนื้อหี กุณแห่งคี่
 พอมแมเขมแกพรอมสูงหมู
 คายาย ฝนฮวยฮ่าปีใหม่
 หมอนี่หกกแมหมอขวัญ
 ขวัญเจ้าไปอยู่ท่ามวกใหญ่
 นำปลา ขอโหลมาสามื้อนี้
 วันนี ขวัญเจ้าไปอยู่นา
 ไปเจมแทเจ้าอัคร
 โหลมาสามื้อนี้ ว่ามาเขอ
 ขวัญเอย ใตไปชมระนี้
 ใกแกว ขวัญอย่าไป เอย
 เล่นนำหมูลิงคอม เจ้าอย่า
 ไคไปชม หมูลิงคางขาว
 กัยสิงกะติแกงฮาง
 เจ้าอย่าไคเจ้าเด็กนวาง
 ถ้าใหญ่ดูหา ติงวังปากะสิ
 ใหญ่ที่นไปไคมะยา กู
 ครงการทอยใหญ่บัวทอง
 เกสาทรสองเตาขวัญ เจ้า
 จงเข้ามาโอมว่ามื่อนี้
 ว่ามาเกอขวัญ เอยเก่าสิบ
 ขวัญโหลมาโอบเจ้าเกอ
 โหลมาโอมเจ้าเกอ เจ้าอย่า

เจ้าปู่ ฐู่เถาไปแม่นหา
 ลูกสาวคนแรก ลูกสาวสุกทอง
 เขายังซัดสมาธิก็อยาก
 เจ็บจริง ๆ คุณแกบงคี่
 พอมแมเขมแกพรอมสูงหมู
 คายาย ฝนฮวยฮ่าปีใหม่
 หมอนี่หกกเป็นหมอขวัญ
 ขวัญเจ้าไปอยู่กับปลีกใหญ่
 กัยปลา ขอโหลมาเจอะวันนี
 วันนี ขวัญเจ้าไปอยู่นา
 ไปเจมแทเจ้าอัคร
 โหลมาเจอะวันนี ว่ามาเขอ
 ขวัญเอย ใตไปชมระนี้
 ใกแกว ขวัญอย่าไปเที่ยว
 เล่นกับหมูลิงคอม เจ้าอย่า
 ไคไปชม หมูลิงคางขาว
 กัยสิงกะติแกงฮาง
 เจ้าอย่าไคเจ้าปากวาง
 ถ้าใหญ่ดูหา ติงวังปากะสิ
 ใหญ่ที่นไปไคมะยา กู
 ครงการทอยใหญ่บัวทอง
 เกสาทร ติงเตาขวัญ เจ้า
 จงเข้ามารวมนานาวันนี
 ว่ามาเกอขวัญ เอยเก่าสิบ
 ขวัญโหลมาโอบเจ้าเกอ
 โหลมารวมเจ้าเกอ เจ้าอย่า

ควนไปหนา ฟอสองเราอย่า
ควนไปใส่ ตอนเราไป

จึงไปสี่ไปก็ชัก กับมา
เขื่อน ลูกรากสวนเขามา
ชื่อกาเมาอยู่เขื่อนอยู่ชาน
นำพอนำแม่ทุกขจรทุกข
จนหนักเทอดู

อิหีสักดาตะมารบัง ให้เจ้า
หมั่นดื่อก่อนนินแดง
ให้เจ้าแข็งดื่อก่อนนิน
ลายใหญ่ เพียงกอ เจ้า
อย่าหักใหญ่ เขียงหลัก
เจ้าอย่ากินเราอย่าหม่น
ถือทอง เจ้าอย่าหมอง
ถือเจ้า กยาเกาคือดี
ให้เจ้ามีอายุหมื่นชั้วชั้ว
ให้เจ้าปอกอกว่าสัตว์
ทิ้งหลาย อัครโรเข้ามา อย่า
สากรมะทุมมาเฮี้ยชู้ พระวัง
ไชยบังคความทางกล
สมสุขสมบุญ รณ เจงนี่
แก่เจ้าตราบแก่เขาโลคือ
ไม้เตายอกทอง กระบอง
ยอกเพชร ลูกคนลูกคุณ
กะเทอดู

ควนไปนะ ฟารองเราอย่า
ควนไปไหน ตอนเราไป

จึงไปจะไปก็ระกัว กับมา
บ้าน ลูกรากสวนเขามา
ชื่อกะเวยมาอยู่มาอยู่ของ
กัยชอกกัยแม่ ยากจมน ยากจมน
จนหนักเทอดู

อิหีสักดาตะมารบัง ให้เจ้า
ชยันดื่อก่อนนินแดง
ให้เจ้าแข็งเท่ากอน นิน
ลายใหญ่ เพียงกอเจ้า
อย่าหักริบโค เขียงหลัก
เจ้าอย่าชุกเจ้าอย่าหม่น
เห็นองทอง เจ้าอย่าหมอง
เหมือนเจ้า ลายกาเหมือนสี
ให้เจ้ามีอายุหมื่นชั้วชั้ว
ให้เจ้าบริสุทท์กว่าสัตว์
ทิ้งหลาย อัครโรเข้ามา อย่า
สากรมะทุมมาเฮี้ยชู้ พระวัง
ไชยบังคความทางกล
สมสุขสมบุญ รณ เจงนี่
แก่เจ้าตราบแก่เขาโลคือ
ไม้เตายอกทอง กระบอง
ยอกเพชร ลูกคนลูกคุณ
ก็เทอดู

บทสุกขวัณ

อำเภอกุเวร จังหวัดเลย

บันทึกได้ 7 บท คือ

1. ประวัติดำสุกขวัณกรรมกา
2. บทสุกขวัณ บาว - สาว
3. บทสุกขวัณ สาว
4. บทสุกขวัณ จัว กวาย
5. บทสุกขวัณ เรียบขวัณกีเภา
6. บทสุกขวัณ เรียบขวัณกีเภาใหม่
7. บทสุกขวัณนาก

ประวัติบทสุกษรวิญญู

ผู้ให้ข้อมูลคือ คุณพรต สุธงสา อายุ 69 ปี
 บ้านที่กที่ บ้านเลขที่ 226 บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จ.เลย
 บันทึกวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2524
 ผู้บันทึกคือ นางสาวกุศล กุศลรัตน์

อันนี้เวลาการประวัติสุกษรวิญญู ก็ว่า
 ตั้งแต่ก่อนนั้น ไม่มีผู้คน รกร่างวางแปล
 เป็นน้ำทั้งหมด วายูฟองก็ฟอง เพียงฟาก
 ก็เลยว่าเป็นโป้สองโป้เกิดขึ้น แล้วยะได้
 โป้หนึ่ง ตั้งแต่เดิมนั้นมีคนมาเกิด
 เอาบุญมาเกิดก่อน
 ว่าสิบสองบุญทั้ง วิญญาณตรงเกิด
 บุญหนึ่งเกิดแล้ว วิญญาณนั้นเกิดนำ
 ตอนหนึ่งชายผู้เขาเป็นเจ้ารักษา
 ตอนหนึ่งหญิงผู้เขาเป็นเจ้ารักษา
 ละวาโผเพียงที่ฟองเพียงฟาก
 หยิบเข้ากันแล้วจับกัน แล้วยะเลยมาเห็นกัน
 พูหนึ่งเป็นหญิง พูหนึ่งเป็นชาย แล้วยะมา(เออ)
 มาสมสู่อยู่กับกัน กะจับเคยเฮ็ดหยัง
 เพราะว่ามีกัณฑาพาลัง
 กะเลยแดนเอาขาวลงมาให้กินข้าวสาเกีฮั้น
 เกิดกัณฑาพาลัง ได้เสพสมกันขึ้น
 โกล้เป็นลูกผู้ชาย ชื่อว่าบักเยอ อะฮั้น อ่า
 ฮ้อ ชื่อว่าบักเยอแล้วยะฮักโกล้มาเออ
 มาสู่ขาวพาววิญญู มาแกงโกล้มาตรีฮั้น

บัดนี้จะเอา ประวัติการสุกษรวิญญู ก็ว่า
 ตั้งแต่ก่อนนั้น ไม่มีผู้คน รกร่างวางแปล
 เป็นน้ำทั้งหมด พายุกี่ฟองคลื่น
 ก็เลยเกิดโป้สี่สองโป้แล้วก็
 โป้หนึ่ง ตั้งแต่แรกนั้นไม่มีคนมาเกิด
 เอาบุญมาเกิดก่อน
 พอดี บุญ วิญญาณภักลงมาเกิด
 คนหนึ่งเกิดแล้ว วิญญาณภักเกิดมาควย
 ส่วนหนึ่งชายผู้เขาเป็นผู้รักษา
 ส่วนหนึ่งหญิงผู้เขาเป็นผู้รักษา
 ลมพัดอย่างแรง
 ซยับเข้าไปจับกัน แล้วยะเลยเห็นกัน
 คนหนึ่งเป็นหญิง คนหนึ่งเป็นชาย แล้วยะมา
 มาสมสู่กัน ก็ไม่เป็นอะไร
 เพราะว่ามีกัณฑา
 ก็เลยแดนเอาขาวลงมาให้กินข้าวสาเกีฮั้น
 ก็เกิดกัณฑา ก็เลยเสพสมกันขึ้น
 มีลูกเป็นผู้ชาย ชื่อว่า เยอ
 ฮ้อเยอ แล้วยะโกล้มา
 สู่วิญญูมาแกงพาววิญญู โกล้มาตรีฮั้น

เอ๋ เป็น เอ๋ ประเพณี เอ๋

ที่ถือว่าเป็นกัมภีร์พราหมณ์

อักโวกาสีวันนี สีสันปูสังกะสายาสังกะสี

อันภูวัญมาเยอนั้นเจ้าเอ็งอุทว่า

ภูวัญมาเยอนั้นมาเยอ

เป็นประเพณี

ที่ถือว่าเป็นกัมภีร์ พราหมณ์

จึงว่าสีวันนี วันนีปูสังกะสายาสังกะสี

ภูวัญมาเยอนั้นเจ้าเอ็งอุทว่า

มาชะเยอ

บทสุตรขวัญกนกรรมคา

ผู้ให้ขอมูล ชื่อ คุณช่อ รด สูงสา อายุ 69 ปี
 บ้านที่กบ้านเลขที่ 226 บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
 บ้านที่กวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2524
 ผู้ให้กคือ นางสาวกมล กุศลรัตน์ นายสิน หุบเวียง

นะโม กัสสะ ภควโค อรหโต สมมาสม กำนาคี ไท้ขอความเคิม

พุทธสส

นะโม กัสสะ ภควโค อรหโต สมมาสม

พุทธสส

นะโม กัสสะ ภควโค อรหโต สมมาสม

พุทธสส

สาธุ ทาธุ สัพเพ กัมเป จโรเป กิริภาวระ
 สะเป

จันทวิเค สัพเพ จะกัมเป จโรวรรณะ

พาหะ ระเก เกหัง กุมภี หิงต พุณยัง

ชัยันคฺ ทเวา สาระพะ งามะ มะเป หยะกา

ชันชะ ฐนา กาคี สันตา สันติเก มินเจะ

ระจะ จะนัง สาระโอ เวสุธทา ยะมะภรรตา

ธรรมะสวรอดกะโล อะยัมทันตา

โอภาสาสะ ทะจัง สะทะนัง กะโลมะ

โอมมีนเคอิกัก้าพิธี สู่ชาวทำขวัญ

ให้ลูกให้หลานทั้งหญิงทั้งชายผู้ผู้คนเฒ่า

ทั้งน้อย ทั้งใหญ่ (อิม)

สี่สี่ สี่สี่มือนี่เมมมือคี่ สี่สี่ สี่สี่มือนี่เมมมือ

ปลอก, มือนี่เมมมือเป็นน้อยอก พระยาวัน

วันนี้จะไคมาทำพิธีผู้ขวัญ

ให้ลูกหลานทั้งหญิงทั้งชาย ทุก ๆ คน

ทั้งน้อย ทั้งใหญ่ (อิม)

สี่สี่ วันนี้ เป็นวันคี่ เป็นวัน

ปลอก เป็นวันแห่งพระยาวัน

ตามคินยพทมองเขา เห็นกะว่าคิมอี่วันนึ
 เกาฉิบพทมอโทร เห็นกะว่าคิมอี่วันนึ
 มื่อเน่แม่มื่อคี่ มื่อคี่ฉิบโชค
 โกลาโยนึเป็นโกลาโยนึจันทร์
 ชันโบนึเป็นชันโบแก้ว
 เขาขอแม เขาแก่เห็นหากศกแคงแล้วจึงโก
 แคงชาชวัญ ชวนกันมาทำขอมมาบั้งลอมแคง
 พาชวัญ เจ้าน้อยฮอนหลอนชายลาย
 มีทั้งฝ้ายผูกแขน มีทั้งแหวนใส่ถ้อย
 มีทั้งสร้อยสังวาลย์ อิม อาหารเหลือมาก
 สะพากพร้อมทุกสิ่งทุกอัน มีทั้งขลุ่ยพื้นและภูธร
 ชันหมากพร้อมหีบ เกาคามาจากหอมฮวงเฮา
 เหล่าโกลงแก้วใส่พาชวัญ (อิม)
 ชวนกันมาชวนเกา
 มีทั้งเข่ากับกล้วยบายศรี
 มีทั้งไซ้โลกดเคื่องขอก
 มีทั้งข้าวใหม่หอมมา มีทั้งข้าวหอมอ่อน
 มีทั้งเนื้อผัดผอนผอน
 มีทั้งสะไบแพรได้มาแต่ทางไคทางประเทศ
 มีทั้งเครื่องประดับเกศเกศ
 มีทั้งแหวนกับหัว
 มีทั้งหัวและทอง
 มีทั้งทองแขนโกลง
 ผานผานผานชวรา มีทั้งบักคานงา หมายง
 โกลาแก่เมียงมัน หันทอง
 ผาชาอองแคงไว้ หังคอกไม้อวมใส่หัวใจ

ตามคณกั้วาเป็นวันคี่
 เกาฉิบ พทมอโทร กั้วาคี่
 วันนึเป็นวันคี่ วันนึรับมีโชค
 ชันโบนึเป็นชันโบจันทร์
 ชันนึเป็นชันแก้ว
 พอ แม่มอเขาจริงโกลง
 พาชวัญ ชวนกันมาบั้งลอมวง
 พาชวัญพวกเรามาบั้งรวมกัน
 มีทั้งฝ้ายผูกแขน มีทั้งแหวนใส่หัวถ้อย
 มีทั้งสายสร้อย และอาหารมากมาย
 มีพร้อมไปทุกอย่างทั้งขลุ่ยและหมาก
 ชันหมากพร้อมหีบ เกา
 มีเหล่าใส่พาชวัญ
 มารวมกันและสนุกผานรวมกัน
 มีทั้งข้าวกับและกล้วย
 มีทั้งไซ้ที่ขอกแก้ว
 มีทั้งข้าวใหม่หอมและอ่อน
 มีทั้งเนื้อผา
 มีทั้งสะไบแพรได้มาจากทางประเทศ
 มีทั้งเครื่องประดับผ
 มีทั้งแหวนและหัว
 มีทั้งหัวและทองที่ใส่เดี่ยวผ (จนแบบ)
 มีทั้งกำไร
 ผาแพร มีบักคานงา หมายง
 โกลาจากเมืองเจริญ
 ผาชาวก็เอาบารองไว้ พร้อมหังคอกไม้ถ้อย

สิบคนนั้นเข้ามาเป็นเจ้า เก้าคนเข้ามาเป็นนาย
 บัดนี้ใคร่ใคร่เชิญเอาขวัญ เชื้อยะเจ้าทั้งหลาย
 เข้ามาทำพิธี มานิ่งควมอยู่พาขวัญนี้
 พาขวัญที่อยู่ตอนหลอนๆ หว่านมาเรื่อยๆ ขวัญเอ๋ย
 ขวัญ ณ หัวและขวัญ ณ แก้มขวัญปากแงมวาจา
 ก็ให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหูตา และบาไหล่ก็ให้มา
 มือให้มัน ค่ะบั้นนั้นเหมือนขวัญหู ขวัญคิง
 คมกุกลิน ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 หักนั้นนั้นเหมือนหัวใจ ขวัญในและขวัญนอก
 ขวัญนอกและขวัญกลาง ขวัญแอมข้างกลมกิว
 ขวัญทองเขียว ฮาวนม ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญนมคำควาก ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 อีกใคร่เชิญเอาเจ้าหมากฟ้านั้นมาช่วยเรียกเงา
 ขวัญ
 หว่านมาแอมมาเขยขวัญเอ๋ย ให้เข้ามาทำ
 ทองบองแอม
 ทองให้เจ้ามานำทองบองแอมเที่ยวกินข้าว
 ด้ให้เจ้า
 ด้ให้เจ้าธากเกี่ยวหมากด้ให้เจ้ามาย
 ให้เจ้ากินมาถายทองเป่าให้เจ้ามากอเขาวค
 ทองหมา ให้เจ้ามากินปลาถากทองดอน
 ให้เจ้ามากินข้าวสาละ เตียงโครก
 มีตั้งบองปั้ง ประสงค์เจ้า แฉงบอง
 ขวัญเชื้อเจ้าเป็นโคกรहुสองตอน ขวัญเชื้อเจ้า
 ขวัญเชื้อเจ้าไปนอนอยู่กลางป่า ขวัญเจ้าไปป่า
 เจ้าทองเงียบและงู ขวัญเจ้าขึ้นไปภูสูงกล้า

เก้า สิบคนก็น่าเป็นเพื่อนเจ้า
 บัดนี้จะใคร่เรียกเอาขวัญ คนทั้งหลาย
 เข้ามาพร้อมกันนั่งล้อมพาขวัญนี้
 พาขวัญจงมาอยู่บ้างเป็นระเบียบมาขวัญมาชะ
 มาอยู่ที่หัวและที่แก้ม ขวัญปากที่ใช้พูด
 ก็ขอให้มาวันนี้ ขวัญหูตาและบาไหล่ก็ขอจงมา
 วันนี้ ขวัญหู ขวัญคิงจุมก
 ที่ใช้คมกุกลิน ก็ขอให้มาในวันนี้
 ขวัญหัวใจ ขวัญข้างใน ขวัญข้างนอก
 ขวัญนอก ขวัญกลาง (ลำตัว) ขวัญเอ๋ย
 ขวัญทอง ขวัญนม ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญนมซึ่งคักคำประหนึ่งว่าค ก็ให้มาวันนี้
 จะใคร่เชิญเอาเจ้ามาช่วยเรียกขวัญ
 ขอให้เจ้าจงมาให้เจ้ามาตามทางที่เจ้าเคย
 ไล่เคินมากอบ กินข้าวด้ให้เจ้า
 อาเจียนออกมาจากเจ้าเกี่ยวหมากด้ขอให้ถาย
 ให้เจ้ากลับมากตามทองเป่ามากินข้าวค
 ทองหมา ให้มากินปลาเนื้อดอน
 ให้มากินข้าวโศกในป่าขวัญ
 ซึ่งตั้งน้ำกริบปลา ปั้งปลา และปลาร้าบอง
 ขวัญของเจ้าไปคอกอยู่ที่ลุ่มที่ดอน ขวัญของเจ้า
 ขวัญของเจ้าไปนอนอยู่กลางป่า ขวัญของเจ้า
 หมานากและงู ขวัญเจ้าขึ้นไปบนภูเขาอยู่ทรงกล้า

ขวัญเจียนั้น แยกไป เออไปทำน้ำชูทรงที่
ไปเจ็กียชูทรงเกศ เขาเซตมานสองทองเจ้า

หากอักกุบ บัดนี้แดนหลวงคือดาบฟ้า
แอนเซาทักเป็นขุนเป็นขวัญจึงให้ขอเินมา
เ็นเอาขวัญมาเสียดเอาขวัญหามาโย
ขวัญเอียบ

ขวัญหัวใหม่มาอยู่หัวอย่าปาก ขวัญปากใหม่มาอยู่

ปากสูคาขวัญขวัญคาใหม่มาอยู่หอยคา
คือเกา ขวัญหัวเขาและตีนมือขจัดสายปือ
และทองเอียบขวัญถึงกอนขอยคอยอยู่หัดข
ขวัญกับขอกถึงมันเ็น จึงสานวันกันดา
มา เขาก็มาคังเกา ขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
(ฮา)ป่าไม้และภูผาขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
น้ำจิ้งจอกและขางมาขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
หมากบ่าที่ทางหลวงขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
หินเลนดินใหม่มาอยู่กับแก้วเจ้าฮอดบายเขา
อย่าได้เป็นหนาวฮอดขาวปืออย่าได้จับหัว
และปากทองพะมาคทองให้หนีไกลโรกภัย
ให้หายเสียสงเสียนั้นกะพอเทิดชัยบันกุ
กาวัง ชัยยะมังคะลัง

ขวัญของเจ้านั้นไปเออไปทำน้ำชูทรงที่
ไปเจ็กียชูทรงเกศ เขาเซตมานสองแก้ว
เจ้าหาก

ได้รัความรักแล้วอู บัดนี้พญาแอนโลรับรอน
พญาแอนผู้เป็นนายของขวัญจึงใ้ให้ขอเินมา
เรียกเอาขวัญ มาเรียกเอาขวัญมาเอ็ด
ขวัญเอียบ

ขวัญที่ระโธมาอยู่ระโธอย่าหนีไกล ขวัญปาก
ใหม่มาอยู่

ปากแก้วเสีย ขวัญขวัญคาใหม่มาอยู่หอยคา
เหมือนเคิมขวัญหัว เขามือและเท้าขวัญสายสะกือ
และทองน้อยขวัญนี้กอยที่คอยหลบอยู่ในที่ลับ
ขวัญกับขวัญเ็น จึงกอย ๆ พากันเขา
มาเหมือนเคิม ขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
(ฮา)ป่าไม้และภูผาขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
กับจิ้งจอกและขางมาขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
หมากสะบ้าและถนนหลวงขวัญเจ้าอย่าได้ไปเล่น
หินเลนดินใหม่มาอยู่กับแก้วของเจ้าถึงขวบปีเข้ามา
ถึงยี่สิบปีก็อย่าได้จับไก่ไข่หรือปากหัว
และปากทองพยามิในแก้วให้หนีไกลโรกภัย
ให้หายเสียเพียงพอเท่านั้นเทอดู ชัยยะคา
กาวัง ชัยยะมังคะลัง

บทสวดวิญญูญาวสาว

ผู้ให้ข้อมูล คุณอรุณ สุรงค์ อายุ 69 ปี
บ้านเลขที่ 106 บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2524 ผู้บันทึก

เออ...นี่จะอีกคือว่าคุณาวสาว เอากัน
แล้วจะมาสู่เขาทำขวัญใหญ่สาว เป็นขันธ์
สี่สี่มือในเมื่อก่อนก็ชั้ยโชค
โตกอันนี้แทนโตกไม้จันทร์ ขันอันนี้
แทนขันไม้แก้ว พอแม่เขาแก่โตกหักแคง
แล้วจึงได้แก่ทำขวัญ ขวักนมาตั้งพอม
มานั่งล้อมแคงพาขวัญเจ้า น้อยสอนลอยสาย
มีตั้งฝ่ายผูกแขนมีตั้งแหวนใส่ถ้อย
มีตั้งสร้อยตั้งวาล อาหารหลายเหลือมาก
สะมะซาก ฆอมทุกสิ่งทุกอันมีตั้งพูนและบุหรี
ขันหมาก ฆอมหีบ เขาเกอ มาดาหอมธวงเงา
เหล่าโองแก้วใส่พาขวัญ ขวักนมาทมนเคอ
มีตั้งข้าวต้มช่วยบายศรีมีตั้งไข่หน่วยก็
กล้วยปอก ทยะยอกสร้อย (อ้ม) ทศพล
ทยะยานทนคงมาแต่ฟ้าเป็คใส่หน้าทาวช้อ
ขุนศรีขุนพรมุเพินไท (อา) ไหวราณองค์
กิกคิชัยยะพระพรพระวริชเชกอกิเรกเสโต
(เออ) ทวาพุทธสาระ พ.ศ. 2524
พระพรระ เกิดขึ้นมาปีนี้แทนปีวอก
เห็นบักตกอยู่เข้ามาอยู่ในกระระกู่เคือหนึ่ง
(เออ) เคือสองตกเข้ามาในเคือหนึ่ง สอง

เออนี้ก็จะอีกคือว่าคุณาวสาวแคงงานกัน
แล้วก็มาสู่ขวัญใหญ่สาว นี่นะเอาละขันธ์
ศรีศรีวันนี้เป็นขันนี้ วันคิชัยโชค
โตกอันนี้เป็นโตกไม้จันทร์ ขันอันนี้
เป็นขันไม้แก้ว พอแม่คนเขาแก่โตกหักแคง
แล้วจึงได้จักพาขวัญ ขวักนมาพริ่งพริ่ม
มานั่งล้อมแคงพาขวัญให้เจ้า น้อยสอนเรียงรา
มีตั้งฝ่ายผูกแขนมีตั้งแหวนใส่ถ้อย
มีตั้งสร้อยคออาหารมากมายเหลือกิน
สรรพพร้อมทุกสิ่งอันมีตั้งพูนและบุหรี
ขันหมากพร้อมข้าว รับ เขาคอกไม้หอมธวงเงา
เหล่าใส่แก้วมาใส่พาขวัญ ขวักนมาตมนเค
มีตั้งข้างต้มเก็บพาขวัญมีตั้งไข่ใบคี่
ปอกเปลือกกล้วย ทยะยอกสร้อย (อ้ม) ทศพล
ถึงลงมาจากฟ้าตรงมาถึงที่ทาวช้อ
ขุนศรีขุนพรมุเพินไท (อา) ไหวราณองค์
กิกคิชัยยะพระพรพระวริชเชกอกิเรกเสโต
(เออ) วาพุทธสาระ พ.ศ. 2524
พระพรระ เกิดเข้ามาปีนี้เป็นปีวอก
หน้าหนาวข้างเข้ามาในฤดูนี้เคือหนึ่ง
(เออ) เคือสองตกเข้ามาในเคือสอง

เอาเขี้ยวเจ้าทั้งสองเข้าเป็นคู่พาขวัญตามกะยวน
บุษามแดงไว้ขานดอกไม้ขึ้นเพียงตา

พานสมมาสูงตาเจ้าโศครโศกข่าไว้แกนขา
ลูกสาวตกเป็นหัตถาคาคาหลายลูกสาวกางฝ่า

ปลายเขี้ยวหัตถาคาคามากขวยากแก่นิติโหน
แดง

ก็หลอแม่เตาแก่พร้อมหมู่หมุ่คายาย
ฝนวรายรำมีไหมเจ้าใหญ่แฉวญวามมาโสม

หมสาวงามกะยังว่างยังบึกียากแก่นิติโหน

โหรแดงก็หลอแม่เตาแก่พอน (เออ)
สาวาวคงฮามาฮ้อยยอพาขวัญเบียงฮาย
เจ้าอยู่ดองมาฮ้อยยอพาขวัญเบียงฮวา
เจ้าอยู่กรุกฮาย ถ้ากุมฮายไซยาเฮามาแทนเท
หอมขากาเปี๊ยะหวาน หมขึ้น (อืม)

แต่ถ้าวเฒ่านางไปหัวฮางและกรุหมาก
(อืม) ยาวเหล็กหลากและปีหลวงในทาง
ฮวมกาวไว้หนึ่งให้ฮุมขวัญเอ็งได้เชียวเอาขวัญ
นางงามนี้เข้ามาเทียบมุกกับทั้งขวัญฮาวผู้เป็น
ผัว

หวามาเขือขวัญมาเขยามขวัญแควมาฮอกแล้ว
หักคอกกรุมกุ่มขานจุมเจียมหมนคอกกักเคา
หักคอกเข้ากวมคาวีระงามคั้งไหล
เสียนเจ้าใหม่มันก็สองสี่หมเจ้างามเขี้ยว

เอาหัวเจ้าทั้งสองเข้าพานขวัญตามประเพณี
โบริงก็แดงไว้ขานดอกไม้ขึ้นเพียงตา

พานขอสมมาสูงตาเขาแก่ก็กูเคน
ลูกสาวคนแรกขอแม่เรียกคาสินฮอกแพง

ลูกสาวกลางสาว
สุดห้องก็เรียกคามากแต่ไม่เป็นที่ไหนทั้ง

พอแม่ตูกอขางพร้อมเพียงทั้งเขาแก่คายาย
ฝนลงพรมมีไหมเจ้าเป็นสาวแฉวญวามก็มา
สนใจ

หมคนงามที่ยังว่างยังไม่คิดถึงความยากแก่น
นิติแท้จริง

โหรทั้งหลอแม่เตาแก่พร้อม (เออ)
สาวหนุ่มมาช่วยกันยกพาขวัญฮางฮาย
เจ้าอยู่ขามาช่วยยกพาขวัญฮางฮวา
เจ้าเรียกกรุมมาช่วยกันแทนเท
พอบัวเจ้าฮาวได้มีความสุขฮอกฮอก (อืม)

แต่เจ้าฮาวไปหาเจ้าสาวนี้ทั้งกรุหมและนาค
(อืม) ยาวหวายหลากทั้งปีหลวงในทาง
ฮวมกาวไว้หนึ่งให้ขวัญเอ็งจะได้เชียวเอาขวัญ
สาวนี้เข้ามาหาขวัญกับขวัญของผัวเป็นสามี

วาบาเอ็งขวัญเอ็งมาเคียงขวัญแควมาฮอกแล้ว
หักคอกกรุมกุ่มขานน้อยนิดนั้นคือคอกกักเคา
หักคอกฮาวเพียงตาที่ระงามคั้งอยู่บในไหล
บ้านหลังใหม่มันคงก็สี่สี่สร้างงามเขี้ยว

เสมออีกหนามาเยอชวีญเอยอโคเชญเออาชวีญ
 เจ้า (อิม) ทั้งสองนี้เข้ามาเทียบเนียบมาอยู่
 เที่ยงในคิงอโคเชญเออาชวีญากานนั้นเข้ามา
 เที่ยงไหลละมัยเนียบนั้นอยู่บางซมนางงามอยู่ตา
 อีนทร์อยู่ปากสาบุญเป่งให้เจ้ามาเทียบแหว
 เนียบแหวให้เจิงเซา (อิม) จักทราบเซาขึ้น
 หยั่งบุรพามีบุตรคาหญิงชายนี้พอหนอย
 มีทั้งไฟกับไฟทอแทนของกับแนจวนั้นมีทุกสิ่ง
 มีทั้งข้างมาฝั่งขันคำพระจอมคำอ้นองอาจ
 มีฤทธิคุณสาริกาตามตำรากล่าวไว้อินทร์ส่งให้

อวยพรเป็นคำสอนทั่วโลกโลกพันแก้วธัมเอา
 ชวีญคาถะบวบเป็นแคงไว้แปลงลงมาเป็นกุ
 ทั้งสองมาบปองเป็นลูกพลุกุไว้เจิงเซียน
 กองบุญเสียงลูกทูลาหากเป็นหง่าเสมออีก
 หนามาเยอชวีญเอยอชวีญเจ้ามาฮอคผลว
 ไ้หมาตักกอกไม้กานเทศบัวร์ระพันให้เจ้ามา
 พาจันทร

มีนชอแมเจ้าแคงไว้ทาพอแมเจายังเตรียม
 ชวีญทาถอยหาบ นางสีคายัง เวียงบังมากอย
 เบียงหนาเจ้าคากวางบุญคำสุขหลายเจ้าฮอ" ลว
 ให้เจ้ามาเสวยงานพาชวีญชวีญไท้โคเชญเออา
 กีนกลวยไ้ให้อัน (อิม) หนานี้ให้เจ้ามา
 กีนนำศาลและนำออยหวานับจอยเซา
 เก็บหัวมีนคมีสะคูนนี้ฮาวแคงงา

เสมออีกหนามาเยอชวีญเอยอโคเชญเออาชวีญ
 เจ้า (อิม) ทั้งสองเข้ามาเทียบเนียบมาอยู่
 ที่ในคิงจะโคเชญเออาชวีญเจ้ามา บาวนั้นเข้ามา
 เที่ยงไหลละมัยเนียบนั้นอยู่บางซมนางงามอยู่ตา
 อีนทร์อยู่ปากสาบุญเป่งให้เจ้ามาเทียบแหว
 เนียบแหวให้เจิงเซา (อิม) จักทราบเซาขึ้น
 หยั่งบุรพามีบุตรคาหญิงชายนี้พอหนอย
 มีทั้งไฟกับไฟทอแทนของกับแนจวนั้นมีทุกสิ่ง
 มีทั้งข้างมาฝั่งขันคำพระจอมคำอ้นองอาจ
 มีฤทธิเหมือนนภสาริกาตามตำรากล่าวไว้อินทร์
 พระอินทร์ก็

อวยพรเป็นคำสอนทั่วโลก โลกพันแก้วธัมเอา
 ชวีญคาถะบวบเป็นแคงไว้แปลงลงมาเป็นกุ
 ทั้งสองมาบปองเป็นลูกพลุกุไว้เจิงเซียน
 กองบุญเสียงลูกทูลาหากเป็นหง่าเสมออีก
 หนามาเยอชวีญเอยอชวีญเจ้ามาฮอคผลว
 ไ้หมาตักกอกไม้กานเทศบัวร์ระพันให้เจ้ามา
 พาจันทร

มีนชอแมเจ้าแคงไว้ทาพอแมเจายังเตรียม
 ชวีญทาถอยหาบ นางสีคายัง เวียงบังมากอย
 เบียงหนาเจ้าคากวางบุญคำสุขหลายเจ้าฮอ" ลว
 ให้เจ้ามาเสวยงานพาชวีญชวีญไท้โคเชญเออา
 กีนกลวยไ้ให้อัน (อิม) หนานี้ให้เจ้ามา
 กีนนำศาลและนำออยหวานับจอยเซา
 เก็บหัวมีนคมีสะคูนนี้ฮาวแคงงา

แดงใส่บาเจียบร้อย น้ำ (อัม) อ้อย
 และของหวานหวานมาเยอขวัญเอย
 ขวัญเจ้ามารอดแล้วให้เจ้าน้ำเขียวาวยอชิง
 ยิ่งกว่ากับ ระกุมารขวัญเขียวเจ้าทั้งสอง
 นี้มาอดแล้วให้มันคงคอนรักรวด
 พระพรหมอยู่ ขวัญเจ้าทั้งสองนี้มาอดแล้ว
 ให้มันเป็นภูตเจ้าสูเว้นนั้นกะขอเทอญ
 ทวาชัยยันตุภาวะ ชัยยะมัง คาลัง

แดงใส่ถาดเรียบร้อยน้ำ (อัม) อ้อย
 และของหวานหวานมาเยอขวัญเอย
 ขวัญมาถึงแล้วให้มันคงปีนาวขึ้นไป
 คุ้มความดีระกุมารขวัญของเจ้าทั้งสอง
 นี้มาถึงแล้วให้มันคงเหมือนสวรรค์
 พระพรหมอยู่ขวัญของเจ้าทั้งสองนี้มาถึงแล้ว
 ให้มันคงกับภูตทุกเจ้าถ้ากายเทอญ
 ว่า ชัยยันตุภาวะ ชัยมัง คาลัง

คำสุกขวิธูชา

ผู้ให้ขอมูล คุณเพ็ญ รณ สุขงศร อายุ 69 ปี

บ้านพักที่ บ้านเลขที่ 106 ซาญญูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

บันทึกวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2524

ผู้มีบันทึกชื่อ นางสาวอุบล กุศลรัตน์

ภาษาถิ่น

เอื้อ ก่อไปแกะอีโง่าสุกขวิธูชา สุกขวิธูชา
 เอื้อให้ เอื้อนา ยหว่าละ

อ้อม โอกาสะ โอกาสะ ประกะ ทวาร ฎุกเกี้ยน
 ห่า ห่าสองฮ่าเกี้ยนหก ฟนคกสงมาซัซซว
 ซัซซว หัวหมูพร่อมทอหมูโตเมมา ฮ่าวถ่า
 ห่ามีกและระก่าวงกีสันไป หม่ แหมกเฮ่าให้ไม้สูง
 ไม้ใหญ่ ลิงล่าไปมา ลักขณาคีเกิ้ลนงพอก
 ยอกมีฮอดเมียบกล บ่นาเวอาจารบ้เวาจึง
 (เอื้อ)ตักกขาดและฮิมฟ่ามา ภารกไปบัก
 เกียเออแค้นแค้นพแนมแล้วจึงหมกมาไว้
 เกหังโตห่าง จึง เฮียกหาผู้สร้างมาถู มา
 มาดูเฮ่าฮาก มีทั้งฮากโตบ่าวความกอง
 ฮากโตหยอง เกียความแสง กิมเฮียง เมียบ
 ฮากไม้ไทรวักได้หลายวันฮากเป็นกัน
 ที่ให้หว่านเข้าใส่บาตบ ตามโบราณเมียบ
 กลแก่ง เก็ดเข้าแบงเป็นเวัย เก็ดเข้าใส่
 เมียบกาด (อ้อม)เจิงกะร ฎุกนากลคองค
 ทามหัวไปกำ บักกกตึงหว่าให้โตชวชวช่วย
 แผหลาย บักกกสองก็หว่าให้โตกวาม
 เฮ่าของ บัฟกคสามให้โตคอง เพาก่าบัก

ภาษากลาง

เอื้อ ก่อไปให้โง่าโง่าสุกขวิธูชา สุกขวิธู
 ชาวไร ชาวนา เหมือนกัน

อ้อม..โอกาสะ โอกาสะ ประกะวาก ฎุกเกี้ยน
 ห่า ห่าสองเกี้ยนหกฝนก็เริ่มกกลงมา
 ปรอย ๆ หลกขานากก็เกรียบหว่านกล่า
 หามีด ทรายเอมใหญ่ แหมกเข้าป่าไม้
 พิจารณาฎุกกขณาคี เกิ้ลนง เกลา
 ทลคกนจพ่นาเม ไม้หนากก็ได้
 (เอื้อ)โตมลงถักปลาย แล้วคอกเปื้อน
 ออกเออแค้นแค้นข้างโน แล้วจึงหมกมาไว้
 โตคูนน้ำแล้ว เรียบข่างมาถู มา
 ทำเป็นโตมั้งโตยาวใหญ่ หางโตบ่าว
 หางโตคิมเป็นความแข็งแรงดากิมเฮียง
 จะได้กมตามโตได้หลายวัน เป็นเรื่องฎุ
 หัวเมียบ และฮวานกล่า ตามประเพณี
 เมียบฮ่าวควมเวลาหว่านฮ่าว เปื้อนค
 เมื้อถึง ฎุกกเกี้ยนคกนกล่า ออก
 แล้วทามไปกำ บักคกนกราคนตึงให้โตกวาม
 แผอะ ๆ บักกคสองให้โตกวาม
 ไว้โตนากกวมักนที่สามให้แพรชมาขโงฮ่าวท่า

กตสี่ให้ไค้กำเก๋หมื่น บักกกทำให้ไค้
 หลี่นมาเอ๊ย บักกกทให้ไค้เมี้ยนางมานอน
 แกมข้าว บักกกเจ้คให้ไค้ข้างโหลมาโสม
 บักดง บักดง (อี่) ไค้หลายคนหนกน
 ระเวระวา ตามภาษาไทยนาและไทยนอก
 ฝนและหมอกฮวยฮ่า คำใส่คินบะชาคตาม
 อ่ามาจเกือบสิบสอง นัยพี่น้องหลายหลั่ง
 สะพรังพรอมผุงหมูปลูกา ผุงโตะมาชมชื่น
 กบเขี่ยก้อง ออระแอ ชมจอกกแทนห้าไม้ กก
 เข้าใหญ่ เมฆบาน แด่กิ่งก้านเบยออกยกอดมัน
 ดอกชมนมวบ สวยรวยกับทง ฟ่ำสองส่ง
 เมี้ยนบ ฝนฮวยฮ่าหลายห้า ฟ้าเหลืองฟ้า
 ลมววงนาป่าไม้ ลมววง ไค้กอละสีลมพัคคี
 ทังทง ฟ่ำไหลทงตกนากะลาคุณไปโล่นกจิบ
 นกจิบเอ๊ย อยามากินข้าวแสกกุเคอะนกกแซก
 เอ๊ยมึงอยามากินข้าวขวัญกุเคอะ อ่าบหันนาน
 ขวบแก
 ข้าวแกแล้วพากันเอ้า เกี้ยวไปเกาะ เป็นพำคและ
 เป็นกำ ตากแดดไว้หลวงหลาย ฮอดมือสัน
 วันคี่ แล้วจึงพากันไปแด่เตรียมคองกาคมา
 เทอานกัแล้ว แล้วจึงพากันไปมัดทาบหัวมากอง
 กันไว้ เหม่บร ดั่ง เข้าสะบิลลราชมากองกันไว้
 เหม่บร
 กังพร ธธาตุและเจคีย์ สี่สี่ฮอดมือสันวันคี่จึงวาง
 อาสน์หลวง ไม้ดอนสันมาคี่ไม้ดอนกัมาพำคคี่
 บัก ๆ คี่แปก ๆ คี่แหลกจึงพอกันสะสอยเขี่ยเพียง

คั้นทีสี่ให้ไค้ของกำเก๋หมื่น บักคั้นทีทำให้ไค้
 ใส้เรือจนลื่น บักคั้นทีทให้ไค้เมี้ยนาแนบข้าง
 บักคั้นทีเจ้คให้ไค้ข้างโหลงใหญ่
 บักดง บักดง (อี่) ไค้หลายคั้นก็ฮอยหลั่ง
 ไปเรื่อย ๆ ตามที่เคยทำประสาชาวนา
 ฝนและหมอกก็พร่าลงคินไม่ซาค ตาม
 เวลาเทือบสิบสอง ญาติพี่น้องมากหน้า
 ทังปลูกากี่อुकมสมบูรณ์ เหล่าชาวนากี่ชื่นชม
 ทังกบและเขี่ยครอง เข็งแซ่ตามจอกกแทน คี่ไค้
 คั้นข้าวเจริอูแด่ใบสพรัง ถอดยกอด
 ออกเป็นรวงพักใส่ไว้อยู่กับทงทง เสียงฟำ ร่อง
 ฝนก็พรบพร่าลงมาหลายห้า
 ลมพักคี่นกลอดแนวป่าไม้ และแนวไม้กอดคี่กัน
 ลมพัคคีหัวทงทง คนก็ออกไปโล่นกจิบ
 ชอนนกจิบอยามากินข้าวแรกของข้า แกนแฉก
 จึงอยามากินข้าวขวัญของข้านะ ไม้ปานต่าง
 กี่แก
 ข้าวแกแล้วกัพากันเกี้ยว เป็นมัด และ
 เป็นกำ ตากแดดเอาไว้เยอะเบะซอถึงวันคี่
 กัพากันเตรียมคองกาคมา
 จักการ เทอานแล้วพากันไปมัดทาบหัวมากอง
 กันไว้ เหม่บรดังข้าวสะบิลลราชมากองไว้ เหม่บร
 กังพร ธธาตุเจคีย์ ถึงวันคี่คี่นคี่จึงวาง
 ฐูระทาง ๆ แล้วมาพรอมกันนวกข้าว คี่เสียงคี่
 บัก ๆ แปก ๆ เมือเบล็ดหลนจหมกแล้วกัไซ้
 ทาง

(อิม) แล้วไปหาผู้สละทหานั่ง อาสน์กุดขวัญไป
ไปหาลุงบุญและน้อง ไปหาพวกของ เจ้า
มาช่วย

ยกสายโยนหาขวัญ ทหา มาเยธ มาเยธขวัญ
เข้เข้เข้เข้ให้เจ้าโตเข้เข้มาอีลาว ๆ ขวัญ
เข้จาวให้เจ้า

ทันกันมาลั่นลั่นทันกันมาสู่หงสูน ก้านา
ซาบฮอดกักกัก ก้านาปีฮอดเป็นมาแก้ว ยินเมียบ
ก้านาซาบฮอดคมสุวรรณ ก้านาฟงบเทเื่อออก
เข้จะพุทระกัก น้ำออกบอ ยินเมียบไหลออก

มาจากแปดปากสี่พันพันแล้ว ไหลไหลออก
มา

แปด (อา) ปากสี่ (อา) สี่พัน โทสี่พัน
กุดพะลัง

บ๊ะเกี บ่าบิ อมา ไลยกเห็นหาก อมา ไลซาค
เข้บั้ง

สรรพทาลังยัง เป็นกั เป็นกั เป็นงาม
ทุกเมียบ ทุกงาม ก็ซ้าเทออยู่

(อิม) เสร็จแล้วก็ไปหาพราหมณ์มาสู่กรขวัญ
ไปหาภูพิทเื่อง ให้มาช่วย

ยกยอหาขวัญ ว่ามา เกิดขวัญเอย ขวัญ
ซ้าวเทเื่อให้ได้เป็นท้าวเหนียวมาก ๆ
ขวัญจาวจาว

จงแกลลอ ๆ กันในท้องมา มาข้าง
ซ้าบักกัก มาปักขอเป็นกุดขวัญ ยามเมื่อ
นาคาเข้เข้จกน้ำ นาคันเห็นฮอดเมือง
เทอพุทระกัก น้ำออกออกอยู่ทุกเวลาไหล
ออกมา

จากปากสี่โกรงพันพันเมื่ให้ไหลออกมา

แปด (อา) ปากสี่ (อา) สี่พัน โทสี่พัน
กุดพะลัง

บ๊ะเกี บ่าบิ ซออย่าไลยเห็นเหื่อฮากหาก
ฮากวัง

สรรพสิ่งถึงบวลงมึงคงอยู่ ทุกกัน
ทุกวันเทออยู่

สูตรขวัญถวาย

ผู้ให้ของมูล คือ คุณพอรณ สุวงศ์สา อายุ 69 ปี

บ้านเลขที่ 106 บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

บันทึกเมื่อวันที่ 18 มกราคม พุทธศักราช 2524

ผู้รับก็คือ นางสาวกุศล กุศลรัมย์, นางสาวพิชัย สักนกรัยวงศ์

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

เอ แลวก็เอไอสูขวัญถวาย

ตั้งแตเอไยราตพันละ

ทว่าสี่สี่บ่อนี่เหมบม้อคี่ สี่สี่บ่อนี่เป็นบ่อนั้น

มันได้เจ้านั้นคั่งกินเดือนเจ็ด เอ็ดมา เจ้า

ของกบ

ทว่า เจ้าของฮักยิ่งกว่าสาวฮักของ ไบ

ลองกอง

พดก่าก็ไป ไบลองพักสองข้างไบบูบ่าง

พดก่าหลังไป ขวัญคู่บสูสูราบเลิ่นเห็นมาเือก

แลไปเมื่อหมา ขวัญเจ้าไปกินหมาแปกหลอบนา

กะไผมาสามวันนี่ ขวัญเจ้าไปกินหมาก

หอม

หลอมบ้านก็ไผมาเมื่อวันนี่ ให้เจ้าวรรณะเข้า

มาสูสูมเห็นงหัว เอียง เกสผูกใจให้เจ้ามีลูก

มีลูก

แล้วขอรับ โอมสิทธิตกาล ะวันนชานา เมื่อนี้

แหมบเมื่อกล่า บูชาจักสูขวัญข้างมาแฉงัว

ถวาย สูขวัญอีฮักโกบุญมีสูขวัญอีโกบุญกว้าง

เกา เจ้าเข้ากร ะท่าการ มีลูกหลานปร ะเหล็ค

แล้วแจ้ว ๆ ให๊กินแหมตม ๆ ใจสิฮากน้ำตาหยาด

ไหลตก

เออ แลวก็เอไอสูขวัญถวาย

ตั้งแตตั้ง เกิมของโบราณโนนละ

ว่าศรีศรีวันนี่เป็นวันดี ศรีศรีวันนี่เป็นวันแข็ง

แข็งให้แข็ง เหมือนกินเดือนเจ็ด ท่ามา เจ้าของ

ของ

เจ้าของก็รัก รักยิ่งกว่าหญิงสาวเสปอ๊ก รั

มาก

ถือไบบแล้วก็ถอยเคินขังกับไป

กามหลังขวัญเจ้าจง อยู่กับตัว เติมเอไอโก

แลไปเมื่อหมา ขวัญเจ้าจงไปกินหมาแปกหลอบนา

ก็ขอให้ขวัญมาวันนี่ ขวัญเจ้าไปกินหมาก

หอม

คุ้มบ้านก็ไผมา เสียในวันนี่ ให้เมื่อขังจง

รับเอาขวัญเข้ามาอยู่เคียงคู่เสาผูก ใจให้

มีลูก

เป็นกับตัว โอมสิทธิตกาล ะวันนชานา วันนี่

เป็นวันแข็ง ข้าพเจ้าจ ะสูขวัญข้างมาแฉงัว

ถวาย สูขวัญอีฮักบุญมี สูขวัญอีโกบุญกว้าง

เออ เจ้าทำชีวิตมีลูกหลานมากมาย

เดบงรักจง ะกินนบอิง คะนึ่งใจจ ะฮากน้ำตา

ไหล

หินเพกกีเผาหลายสายมาแตกกล้า เจ้าจึง
อาบหมากลับก็เมาเป็น ข่อยจึงมีใจใส่ชวช้อย
ไม้อ่อนน้อย ๆ เคาต้อยดีไปหว่ามา เบอชวัญ
เอบ

ให้เจ้า (อิม) มือนี่เป็นมือนี่ สีส้มอ่อนเหมือนมือ

ปลูก ยูซาจิกดอกเจ้าทั้งแอกไธกอ กะหวา
ปลูกเจ้ามือวันนี้ ปลูกทั้งหม่องหนึ่งและเกาะ
ไธ

กะหวาปลูกเจ้ามือวันนี้ ปลูกทั้ง ไธ เกาะ แอก
กะหวาปลูกเจ้ามือวันนี้ หว่ายังมีตุภาวัง
ไธบะมังกะลัง

หินเพกกีเผาหลายสายมาแตกกล้า เจ้าจึง
หันหมากลับก็เมาเป็น ข่าจึงมีใจใส่ชวช้อย
ไม้เล็ก ๆ กอย ๆ ที่เกาะเรียก ว่ามาเด็ก
ชวัญเอบ

ให้เจ้า (อิม) วันนี้เป็นวันดี ศรีศรีวันนี้เป็น
วัน

ปลูก ข่าพเจ้าจิกดอกแอกจากถอกเจ้า และ
ปลูกเจ้าวันนี้ ปลูกทั้ง กระจังเขว่นถอก และ
จากไธ

ก็ปลูกเจ้าวันนี้ ปลูกทั้ง ตะขอเกาะ แอก
ก็ปลูกเจ้าวันนี้ ว่ายังมีตุภาวัง
ยังมีมังกะลัง

บทสุตรของ มูลาธิกาขยท (เรียกขวัญคืนมา)

ผู้ให้ขอมูลก็คือ คุณพ่อชั้นทอง โกวคำจันทร์ อายุ 56 ปี

บ้านเลขที่ 16 บ้านหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

บันทึกเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2524 นางสาวกุดล กุศลรัตน์ ผู้บันทึก

สี่สี่ มีชื่อเรียกว่า เป็นมีชื่อดี

สี่สี่ มีชื่อเรียกว่าแทนมีชื่อเฮงมีชื่อแพงเจ้า
 เข้าสู่วัย มีชื่อมีหม่นมีชื่ออีกเค้าไปเจ้ากอง
 ขอขงักกล่าวตามท่านอง อาจารย์ ปักกล่าวไว้
 นึกปราศอุให้จึง กล่าวตามของ เจ้าจริง เขี่ยก
 ก่าสอนให้แกปราศอุอากาศ (อ่า) แทน
 อากาศอุษ อ่าแทนโชคดี โชคดียามนี้
 เป็นยามดี วันนี้เฮจักเป็นยามอุกถถึง
 อ่าสำมาผอนเผา ยามอนเฮ
 โชคดีสี่โชคสี่ทสี่โชคสี่เห็นว่ายามดี
 วันนี้เฮจักเข้าขวัญใหญ่ (อ่า) ตกน้ำ
 ตกกลไม้ กวามชนคิดอุกคิถะวาง
 หว่าละสี่ เฮจักพันฟูสี่ชั้นบถ
 ตกบถแล้วจึงบอไป ยกไปนิมบถ
 เอา (อ่า) พร ะบุตร ผู้เป็นสู่อากม เอา
 จึง ไปนิมบถ เอาพร ะพร หมผู้เทิเต
 โจมอันหมาก เอาจึง ไปนิมบถเอาท้าว
 ก่าพรากผู้เป็นสู่วัย เอาจึง ไปนิมบถ
 เอาแทนหลวงผู้ยู่ท่า เอาจึง ไปนิมบถ
 ผู้เอาผู้เป็นสู่อากมให้คืนมา
 กุศลขวัญค่าน้อยผู้กทหาร
 อยู่ป่าดงเภา กะให้มาสามี่วันนี้

ศรี ศรี วันน้ำ เป็นวันดี

ศรีศรี วันน้ำ เป็นวันรวมอันมีพวกเจ้า
 มาสู่วัย วันน้ำเป็นวันคักเลือกเป็นวันรวม
 ข่าจักกล่าวตามที่อาจารย์ได้กล่าวเอาไว้
 ผู้รู้ไว้ให้จึงว่าไปตามครรถอง เอาจึงไว้สก
 ก่าสอนให้แกปราศอุอากาศ (อ่า) เป็น
 อากาศอุษอ่า เป็นโชคดี โชคดี ยามนี้
 เป็นยามดี วันนี้เฮจักเป็นยามอุกถถึง
 อ่าสำมาผอนกลาย ยามรอนเรา
 จะโชคปีกลาวยมหาศาล ท่านว่ายามดี
 วันนี้เราจักเข้าขวัญใหญ่ (อ่า) ตกน้ำ
 ตกกลไม้ กวามชนคิดอุกคิถะวาง
 ว่าสี่สี่เราจึงพันใบฟูใส่ชั้นแก้ว
 จักแล้วจึงบอออกไป ยกไปนิมบถ
 เอา (อ่า) พร ะบุตร ผู้ทรู่อากม เอา
 จึง ไปนิมบถ เอาพร ะพร หตุผู้ทรู
 กร ะชวนอันหมาก เอาจึง ไปนิมบถเอาท้าว
 ก่าพรากผู้เป็นสู่วัย เอาจึง ไปนิมบถ
 พร ะพร แทนที่อยูบนสวรรค์ เอาจึง ไปนิมบถ
 ผู้เอาผู้เป็นสู่วัยการ ผู้ขวัญให้ทานมา
 ผู้ขวัญค่าน้อยผู้กคักเลือก ทหาร
 อยู่ป่าดงก็โตมา เสียในวันนี้

ไปถือปืนอยู่ป่าสงกันอยู่ทางป่าและ
 ทางคงถือปืนมาเสียในวันนี้ บัดนี้
 นี้หมา กบวักตุเงินทองข้าวของ
 เหลือพราก ฟ กับทั้งทอยขาข้างมาและ
 งัวควาย ทั้งท่าสาบท่าสี ตามเอา
 ไปเจ้าปรี๊ดกุดหลายตัว เอาให้พี่หมื่นเท่า
 แลนทวีไปเจ้าปรี๊ดมีใส่สอง งาน
 กอง กอง เสมอแค้นศึกจันทร์ มีทั้ง เอื้อน
 ที่อยู่ หมนปลาคไว้ควายเจ็บไซเจ้าอย่าได้
 มี เกราะที่เจ้ากะอย่าให้เต็มเชียวเจ้ากะอย่า
 ไถดูให้เจ้า ไถดูดูใจเจ้า เกอ ไปทางน้ำ
 ให้มีกบปูกำ เกราะธัมพชาชวัญเจ้าหักมี
 เขาคม เขาแหลมและเขาปาก สามารถ
 ไส่ลงจันทร์ เจ้า เกอ เขาปลาบิรศเบ็กลไก
 มีปลาบิรศหอมกว่าอม เขาคมหอมกว่า
 งาไปหาชวัญเจ้าแต่งมาฟ้าพร้อม ทั้ง
 เขาแบกเอ็งก็มาเน็งลอม ออมหอม
 อยู่หาชวัญเป็นหล่นจึงยกพาชวัญขึ้นมา
 ชักกั้งก็เอ็ง เอ็ง ๆ ก้องเสียงกลอง
 เขาคม เขาแบกหลายเหลี่ยมหลายก ทั้งพูดมาก
 หมากเข้มนแก้วเป็นกำ (อิม) ชันแก้ว
 คลยกลงแล้วจึงบอกไปให้ขึ้นไปอาราธนา
 เขาแบกหลวงให้เส็นมาชูชกบ ไปเจ้า
 ไถดูกบอมมา เลี้ยงอยู่สบาย กับ
 แม้งบอเม่ ที่คว่าคอกการะเกลปะ
 ขอมหัวธรลี หอมก็ไปทำ ทั้งกุมข่วง

ไปถือปืนอยู่ในป่าสงกันอยู่กลางป่าและ
 ทางคงถือปืนมาเสียในวันนี้ บัดนี้
 ฆะกรบักตุเงินทองข้าวของ
 เหลือพรากพร้อมทั้งบ่าวไพร่ ขางม้า และ
 จัวควาย ทั้งท่าสาบชายหญิง หอมลอม
 ไปเจ้าปรี๊ดมีเข้มนมากกว่าเดิม เป็นหมื่นเท่า
 แลนทวีไปเจ้าปรี๊ดมีใส่สอง ประกาย งาน
 เต็มลอมก็ว่าพระจันทร์ มีทั้งบ้าน
 เรือบออยู่คู่กับหมน ความเจ็บป่วยเจ้าอย่าได้
 มี เกราะที่เจ้าบักอย่าให้เห็นทุกซอกอย่า
 ไถดูบอให้เจ้า ไถดูดูใจเจ้า เกอ ไปทางน้ำ
 ให้มีกบปูกำ รับสับดู เจ้าจะมี
 ชวักม ชนมหวานและชนมเป็ยกบปูกำสามารถ
 จที่มีไถตามถองการ ช้างปลาเบ็กลไก
 มีปลาบิรศหอมกลอง ชวักมหอมกว่า
 งาอยู่ในหาชวัญจักจงมาแล้ว เฟียงผองทั้ง
 เขาแบกเอ็งก็มาเน็งลอมอยู่พร อมหมา
 อยู่หาชวัญจึง ไถบักพาชวัญมา
 รุกวาม เสียงกลอง อังอีกตึก
 ชวักมของเรา มีมากมา ย ทั้งพูดทั้งหมาก
 หมากเข้มนแก้วเป็นกำ (อิม) ชันแก้ว
 จักจง เกราะบอแล้วบอกไปให้ไปอาราธนา
 เขาพระธามาแบกให้ทานมาช่วยให้เจ้า
 ไถดูมา เลี้ยงดูส่ำราย หาก
 บอหญิงจระกั ที่คว่าคอกการะเกลปะ
 ขอมไปเน็งบอเม่กิน ทั้งที่อยู่

แถนหลวงทรงมีชื่อว่า กวาง (อา)
 เลนแก้วบานสะพรั่ง เป็นคอกช้าง
 ดังวาลที่สุบใสเนียบ งามเกลี้ยงเข็บ
 เขตมอถอง ไรชะวาว ขอลี ที่มีพระราชมณ
 ฑุพราหมณ์ถึงพรพาศไว้ บั๊กนี่เภาวัก
 เชื้อเอา เจ้าพ่ผู้เป็นบุญผ่านเพียร
 ภารรคี่ให้เห็นนากูเกลี้ยงสอยลอม
 สำมาบปร ะคัมเจ้าบึงพร ะงาม
 งามบึงงามทุกสิ่ง สาร พัดขลุ่ยลนลอม
 เข็มเข่าเจ้า เภาให้เจ้า โลกนี้ทุบเขื่อน
 เกี่ยมให้หวว เกียนท่า (ฮัม) เกี่ยมหน้า
 หวาบเขมย เกี่ยมทกให้เจ้ามาตก
 กวา เอ็งลา พ่อแม่เจ้า เภาให้ขวัญ
 เจ้ามา เลบมิงจัวควาย แม่จูนูญนุญ
 แม่เอมาซามเกรา ะฮต้ายเจ้า ะเอมา ให้เห็น
 เกรา ะฮต้ายเจ้า ะเอมา ให้เห็น
 หังทลาย เข็มเข่า ขสออกคอกคกแม่
 พ่พามไถ่กูเพียงดิน เจ้า เอียบินเจ้า
 ละบิแม่ เภา ลบเส็ก ลบเทเมื่อบีก
 ทาลาซีกก็ให้มา สาบื้อนี้วันนี่
 จวั เจ้า ไปลาบน้ำให้เข้ามา เข็มเข
 จวัเจ้าเอมา ไถ่ไปทาสาวแม่ฮ้าง
 ใจบกลอง เข็มหักปลอบปะหมื่อให้เจ้า
 มาทา เข็มเข่งของ เจ้า อยู่กูปร ะคอบ
 กนชอม เข็มหักใจ เจ้าข้าง เจ้า เภา

ของพระยาแถน คอกนี้ชื่อว่า คอก (อา)
 เลนแก้วบานสะพรั่ง คอกกรัง
 รอยเข็มนากูยักกับคางงามหยค้อย
 ไม่มีอะไร เข็มเข่า ขอลี หล่อลาคเหมือนนุญ
 ส่วนงามเหมือนผ้าแพร บั๊กนี่เราจัก
 เชื้อเอา เจ้าพ่ผู้เป็นบุญผ่าน
 ลมให้ทา เขมยอยู่เกี่ยวกูสละ อน
 ปร ะคัมกับเจ้า ให้เจ้าจริงทุกปร ะการ
 งามพร้อมสรรพ พสาร ะพัก
 นากูเกลี้ยงตัว เจ้าให้เจ้า โดเป็นขุนบ่า นุญไรอัน
 เกี่ยมนี้เข็มเขื่อนท่า (ฮัม) เกี่ยมหน้า
 เข็มเขื่อนทกให้เจ้ามาตก
 กลาว่าเขมยพ่อแม่เจ้า ในขวัญ
 เจ้ามา เลบมิงจัวควาย แม่ชยา ยมาอีกน นุญนุญ
 ก้านแม่กร ะฮต้ายเจ้า ก็อย่า ไถ่ขบ
 เภา ะฮต้ายเจ้า ก็อย่า ไถ่ขบ
 กวางขวางขึ้นมีชื่อเสียง เกี่ยมคียศ
 กวาง ไถ่ตัวแม่ดิน เจ้า เรือนินเจ้า
 ไปรบอยู่ป่บนิศทางใจเห็นหรืออิต
 ไปลาสัตว์ก็ให้มา เสาบื้อนี้วันนี่
 จวั เจ้า ไปลาบน้ำให้กลับเข้าบ้าน
 จวัเจ้าเอมา ไถ่ไปทาสาวแม่หม้าย
 ใจบกลอง เข็มหักใจ ให้เจ้า
 กับมา ทา เข็มขอกของ เจ้า ผู้เป็นนุญเกลี้ยง
 ทกเจ้าชอม เข็มหักใจ ให้ใจเจ้า

เจ้าไ้มีปัญญากว้างคนอ้างมาย
 เจ้าอย่าประสงค์ให้เจ้าประสงค์
 แต่สาวสาวหนุ่มน้อยเมียเกี่ยว
 ก้อยเห็นผู้งามพูนเคอให้เจ้า
 ขวัญเจ้าประ...ไฟเจ้าได้เมียผู้
 ส่างให้เจ้าใ้ศทางบักใหญ่ แขนก
 กำ เจ้า เกอคนหน้ายามบาง ตรีสี
 ซึ้นเลื่อนหงส์ฟ้า ผู้งามสาวงามเหวี่ยง
 ละหลาก ดอกไม้พาคติเนมเจ้า
 เกอ ลมพัดซอนแกงนาคขวัญเจ้า
 อย่าได้ไปพลัดพรากเฮียนก็ อีเห็น
 สีใจอย่าไลชนอย่าไ้สนลระวนกมไท
 ลุกท้าว ง้าวสิหน้าป็นนั้นสิ
 แหนหลังเจ้า เกอ ขวัญเจ้าอย่าไ้ไป
 อ้ามเก็บไปในประเทศ ที่นี้ ฟ้าผ่า
 เมื่บ่าเหิง เจ้าสิเหล่นหนีเจ้า เกอ
 ให้เจ้ามาอ้อยูเฮียนเจ้า เกอ
 ให้เจ้ามาชมหากูไ้ กลมั้นจันทร์ เจ้า เกอ
 ปูนแต่ง ไร่ขวัญเจ้า ไปดูบไล เกอ
 เจ้า เกอ หอมมาลาตัดดอกไม้ ขวัญ
 เอยขวัญเจ้ามาชมเขตไ้สร จอหนู
 ผู้งตาบมายเจ้าอยู่เฮียนกอยท่า
 ให้เจ้า ไ้มีมาโตบักใหญ่วานนี้
 เจ้า เกอให้เจ้ามีข่าวควายสมใจเจ้า
 บักไ้ชอบจักเชิญเอาขวัญเจ้า ไปนั่ง
 อีฝั่งบก ไปอยู่รดยังปลา กะไ้ทำ

ให้เจ้ามีขวัญฤๅคิดกว้าง ไ้ไกลแมร้างแม่หมาย
 เจ้าอย่าไ้คองการให้เจ้าคองการ
 แต่สาวรูสาวงาม เมียผู้เกี่ยว
 ชาวผู้ช่วยงามโนน ให้เจ้า
 ขวัญเจ้าประ...ไฟเจ้าได้เมียผู้
 ช่วยให้เจ้าไ้ศทาง เชือกใหญ่ แขนก
 ตาามะฮุกแพนหนหอมลอมเอย
 กำขวัญสิแกนหลงไหล สาวงามหอม
 ลอม เหมือนเกอไม้ลอมคีนเนม
 ลมพัดซอนแกงขวัญเจ้า
 อย่าได้ไปไกลบ้านนะ อีเห็น
 จะไลป่าไลชน อย่าไ้สาลระวนบุงเกี่ยว
 ก้มของไม้ดี ง้าวจจวหน้า ป็นละ
 จอแว้ง ขวัญเจ้าอย่าไ้ไป
 เก็บมาต่าง ๆ นะหากฟ้าผ่า
 ชาวบมเจ้าจ ขวัญทาย
 ให้เจ้ามาหลอมอยู่บ้านเกอเจ้า
 ให้เจ้ามาชมหากูของ เจ้า เกอ
 ปูนแต่ง ไร่ให้เจ้า เอาตาผมของ
 เจ้าและหอมดอกไม้ตัดหู ขวัญ
 ที่เจ้า เอามาตัดหูเจ้านะ
 ตาตาผมของ เจ้าคอยอยู่บ้าน
 ให้เจ้า ไ้มีมาตัวใหญ่ ๆ อามสวย
 ให้เจ้ามีข่าวของวัวควายสมใจเจ้า
 บักไ้ชอบจักเชิญเอาขวัญเจ้า ไปนั่ง
 หอบบึงบกไปอยู่หนองน้ำยังปลาเกอใหญ่

สามือในวันี่ ขวัญเจ้าไปบ้านเก่า
 น้ำเต็งกะให้หมาสามือในวันี่ขวัญเจ้า
 เจ้าไปตกเมียงฮ่อและเมืองตากะให้
 ก็ให้มาเสียมือในวันี่ ขวัญเจ้าไป
 ตกประเทศเวียงแก้วกะให้หมาสามือ
 ในวันี่ ขวัญเจ้าไปตกเมียงแก้ว
 หื้อเมียงฝรั่งกะให้หมาสามือในวันี่
 ขวัญเจ้าไปตกต่างประเทศขรณี
 กะให้หมาสามือในวันี่ ขวัญเจ้าไป
 ตกเมียงนี้และป่าซำกะให้หมาสามือ
 ในวันี่ ขวัญเจ้าไปออกหยุกและ
 ทนายนนา ขวัญเจ้าไปออกหยุกกา
 หมายถึงกะให้หมาสามือในวันี่
 ซักมีฮ่อขจิกเข็ญเอาขวัญพ่อแม่พี่
 แอง ที่ป่านาอา ตูมานั่งแวงลอม
 ออมระอมอยู่พาขวัญนี้ใหญ่ชา
 นี้ไปเสียกเวลาขวัญสองออนน้อย
 ไปตกน้ำตกตมกะให้หมาสามือนี้
 วันนี่ หว่ามาเขอขวัญเอย กัดเจ้า
 ขวัญเจ้ามาฮอดแล้วให้ขวัญเจ้าอยู่
 พี่แม่เป็นงูสังกะสีเจ้าเกิดให้มา
 อยู่เฮียนกั๊แอมแปนเจ้าเกิดให้เจ้า
 มาไปทางใต้ให้มีช้อยเหลือไป
 ทางเหนือให้มีช้อยสร้าง สอง
 ฟากชาวให้มีช้อยเงินคำเจ้าเกิด
 เจ้าอย่าไถมีคำหิงหวงและเคื่อกร้อน
 ซักมีนุก กะวัง ซักมีนังกะดัง
 พุทธตะเว มะสะ ทะตะ เวณะ กุเต

เสียในวันี่ ขวัญเจ้าไปบ้านเก่า
 ก้นน้ำก็ให้มา เสียในวันี่ ขวัญเจ้า
 เจ้าไปจากเมืองฮ่อและเมืองตากะให้
 ก็ให้มา เสียในวันี่ ขวัญเจ้าไป
 ตกประเทศเวียงแก้วก็ให้มา เสียวัน
 นี้ ขวัญเจ้าไปตกเมืองแก้ว
 หรือเมืองฝรั่งก็ให้มา เสียในวันี่
 ขวัญเจ้าไปตกต่างดินแดน
 ก็ให้มา เสียในวันี่ ขวัญเจ้าไป
 ตกเมืองนี้หรือป่าซำก็ให้มา เสียวัน
 ในวันี่ ขวัญเจ้าไปทางหยุกและ
 ทนายนนา ขวัญเจ้าไปทางหยุกกา
 หมายถึงไรก็ ให้มา เสียในวันี่
 บักมีฮ่อขจิกเข็ญเอาขวัญพ่อแม่พี่
 แอง ลุงป่านาอา ตูมานั่งลอมวง
 ออมระอมอยู่พาขวัญนี้ใหญ่ชา
 นี้ไปเรียกเอาขวัญ
 ไปตกน้ำตกโคลนก็ให้มา เสียในวันี่
 ว่ามา เด็ชขวัญเอย ๓.๓.๓
 ว่าขวัญเจ้ามาถึงแล้วให้ขวัญเจ้าอยู่
 บ้านหลังใต้ตมูงสังกะสีเจ้านะให้มา
 อยู่มาเงาป่าไม้แดนเจ้านะให้เจ้า
 มาเสีย ไปทางใต้ให้มีคนคอยช่วยเหลือไป
 ทางเหนือให้มีคนช่วยสร้าง สอง
 ฟากช่างให้มีคนช่วยเหลือเรื่องเงินทองเจ้านะ
 เจ้าอย่าไถเป็นกั๊วและเคื่อกร้อนเลย
 ซักมีนุก กะวัง ซักมีนังกลัง พุทธตะเว
 มะสะ ทะตะ เวณะ กุเต

บทสวดวิชิตบ้านใหม่

ผู้ให้ขอมูล คุณพ่อชันทอง โภคสารจันทร์ อายุ
บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2524 ผู้บันทึก

คุณพ่อชันทอง โภคสารจันทร์
บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

บันทึก สัทาวิชิตบ้านใหม่

นโมตัสสะ ภควโต อรหโตสัมมาสัมพุทธสสะ
นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธสสะ
นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธสสะ

สัพเพ กาเมจารูปะ สิริสีขา รตตเต กัณฺเฑวเควิมานี สีภะรัตเต ตะกาเนชิตเต
พามาจกาโร พนา คาสันคิเกนัง มนิจนัง สาธมฺมู เบโธเนนโต ธรรมสาวณะกาโล
อัยมัตถันตา อัมสวนกาโล อัยมัตถันตา (อัม)

สี่สี่ สี่สี่ อัมยันตุภวังค์ ชัยมังคลัง ธรรมะพุทธกิติ

วันนี้เป็นวันดี วันดีที่สุดในฤกษ์ เด็กหน่วยหนึ่ง
ชื่อวามหาบงกชจะมีเจ้าพระยาผู้มีบุญองค์หนึ่ง
ชื่อว่า มาจากมาเมืองมื่นคำพวงมาแสวงหา
สถานที่ตั้งบ้าน เพื่อปลูกสร้างให้เจ้า
ออยู่สุขสบายเป็น ความเจีย (เอ๋ย) ความเป็น
ความดีเจ้าอย่าได้ชักขวาง กงามจึงไฮ
พอจึงตั้งกาย ปลูกแกงไส เมตโคโพธิ์เจ้าว่า
บ่อนี้เป็นบ่อนดี บ่อนี้เป็นบ่อนดี
แต่ก่อนนี้พระเจ้าสร้างโพธิ์สมภารพระเจ้า
พระองค์
แต่หมู่พระยามาร พูใจโหด บ่อนี้แม่นบ่อน
พระเจ้าไปรกลั้ว นิกบ บ่อนนางธณี
เอากำ

วันนี้เป็นวันดี วันดีที่สุดในฤกษ์ ถูกโสดกหนึ่ง
ชื่อวามหาบงกชจะมีพระเจ้าผู้มีบุญองค์หนึ่ง
ชื่อว่ามาจากเมืองมื่นคำพวงมาแสวงหา
สถานที่ตั้งบ้าน เพื่อปลูกสร้างให้เจ้า
ออยู่สุขสบาย ความเจ็บ ความไข้
ความล่าเจ้าอย่าได้มาชักขวาง ความจ้อไร
พอจึงปลูกขึ้น เมตโคโพธิ์ท่านว่า
วันนี้เป็นวันดี สถานที่แห่งนี้ดี
แต่ก่อนนี้พระเจ้าสร้างโพธิ์สมภารพระ
องค์
แต่หมู่มารใจโหด ครบนี้เป็นที่
พระเจ้าไปรกลั้ว หมู่นางธณีเอากำ

มาผูกไว้ พระเจ้าแก้วแก้ว ไทว่า อยู่สวัสดิ์สะดี
 เมื่อทางก็กรรมมีโรคภัยมาต้องมิดนี้เจ้านั่งอยู่
 หองแถวทอง เงินค่าเขาสิน่าเอาแก้วแหวน
 มาให้เจ้าแล้ว กับทั้งสร้อยรูปหล่อ ไทลมา
 กับศีลธยาอันงามหนุนน้อย มาสิน้อย
 และโศภามักน้อยสิโลกพรรณนาแก่เดิมมา แก่
 จักแจ้ง เขา หาสถูก ปลูกที่เพียง มีใจเพียร
 ตั้งเขื่อนเชิงยาก แดงดุงแดงดุงหมาก
 ดุงน้ำขึ้นเชิง ผัวเมียหาชวานมึกและพร้า
 และอีพรกเข้าป่าคง คอนเคินคัวร์มือแดง
 มือเขา

วันค่ำเขาแล้วคววมบาง ผองก็เฝ้ารำกมเขา
 เถิงมือเขา งามแล้ว เขาไปรงใจเขาคง
 เถลา

หาชอกโลกเขยลลาลัวปลอกดี ไทไม่มีผี
 เขา เป็นเสาแฉก แล้วจึงแบกชวานใส่พันลง
 ตักปลายตรงคองออก นี้เป็นคำมา ระกาศ
 ไทกำไมกฤษ ล่าพันลูนสืบนั้นแมนเอาชวาน

(ชวาน)

เป็นชวานชับตีนคอนเหลียว เม็งงามสอนสอน
 คังอินแดงไว้ ตักเอามาจากเป็นเสา
 ไปหา เขา หุยกุยกหยอนเคินอีฮวนเข้าป่าคงหนา

หลายเวลาเดือนปีคิกคอง หลายท่าพร้อม
 กัวเจ้าออนแรง ยามแดง เขา ยามประชาย
 คิมมือเข้าสาแล้วล้าไป ปีเดือนล้าแล้ว
 ล้าลวง

มามากไว้ พระเจ้าผู้เป็นใหญ่ที่อยู่ชวานยาคี
 ครั้นแตกอเค้ไม่มีโร ภัยมิดนี้ท่านนั่งอยู่
 หองที่มีทอง เงินทอง ทอง เขาจะนำเอาแก้วแหวน
 มาให้ท่านแล้วพร้อมเงินสร้อยจะหล่อ ไทลมา
 และธรรมาปัฐปงาม เป็นสาวน้อยมาดุกวาม
 สดงามมาก มิดใช้พาพาเจ้าจะได้บรรยายแก่กึ่ง เกิมมา
 จักแจ้ง วุนธูก ปลูกที่เพียร มีใจเพียร
 ตั้งบ้านขึ้นเขื่อนลำยากแดงกร ะเป่าดุง เข็มหมาก
 ดุงใส่น้ำ สามีภรรยาหา ไทชวานมึกพร้า
 และอีพรกเข้าป่าคง เคินคอน เข็มและคอง
 เขา

คองเขาและคองเขินกลับมา คิมสุราและชวานชวาน
 ถึงคองเขา คองสายก็คังใจเขาป่าคง

หาโลกไม้อ่าปล้องที่ดี ไทไม่มีผี
 เขา เป็นเสาเอก แล้วก็ยกเอาชวานพันลง
 ตักตามปลายออก นี้เป็นคำปร ระกาศ
 ไทกำไมกฤษ แล้วสืบลง ไปควชวาน

เป็นผู้พัน เหลียวมองดูงามสลอน
 คังพระอิพรไคแดงไว้คักเอามาจากเป็นเสา
 ไปหา โลกยิบทุกพิค เคินแมนจ รัอนเขาคง
 ป่าหนา

เป็นเวลานานคิกคองกัน เป็นเดือนหลายพร้าพร้อม
 กัวเจ้าออนแรง ยามเขินยามเขาคีเขาป่า
 คิมมือเข้าแล้วล้าไป ปีเดือนล้าแล้ว
 ล้าลวง

ฝนหลังขอมอำพาทุมเป็น พมสงแล
 ขวัญเรือนหลังใหม่ บัดนี้ชาจกแต่งบ้นคอกไม้
 เชนเจ้าสูเรือนเล่าขวัญกเจ้าอย่า ไคหัก
 เมียบ ๆ เมียง เจ้า เกอ ขวัญเจ้าสูมเคียบ
 เจ้าอย่า ไคเมียบเมียงนาค เขาขวัญจนเขา
 ขวัญ

ตกปากเจ้าอย่า ไคเอา เสียบกิน
 ให้เจ้ามาดำมาคุด สูง เอื้อง อจอาจ
 ให้เจ้ามาสะอาคอยู่ซุมกินเย็น
 บำเพ็ญขวัญอย่า ไคความเจ็บ ไซ้ของ เจ้า
 อย่านิมักนี้ขอยสิ เชนเอาขวัญเอียงมา
 อยู่เอียงนกะแล้ววามา เออขวัญเอียบ ขวัญเจ้า
 เขาอยู่ป่าชญาแฉกหง หน้า ก็ไหมมานี้วันนี้
 ขวัญเจ้า อยู่กำอยู่ป่าคง ป่าก็ไหม
 สามือนี้วันนี้ ขวัญตำลุมอยู่คง กลางน่าว
 ก็ไหมสามือนี้วันนี้ ขวัญเซียบเจ้า
 ขวัญก็ไหมสามือนี้วันนี้ หวามา เชนขวัญเอียบ
 มาพระรับอมาซาให้เจ้า ไคขามวงกงคอน
 วามา เชนให้เจ้ามาจำเรียว สูง เอื้อง เอื้อง
 กวง เจ้า เกอ
 เจ้าอย่า ไคตกอย่า ไคหวง สวัสดิ์
 ว่า เอียงกร้วนันเป็นเอียง เอ็นองอาจ
 ห้อง ฉาสาทำให้เป็นห่อเอียงกำเจ้า เกอ
 ให้เป็นบอดหลังสูง เอียงสูง คำเป็นโง่งน้ำ
 แก้ว

ฝนตกหยากฝนพรลงมาให้ฟ้าซุมเย็น
 ขวัญเรือนหลังใหม่ บัดนี้ชาจะแต่งเป็นเช้นคอกไม้
 เชนเจ้าสูเรือนขวัญเรกเจ้าอย่า ไคหัก
 ก็กลับเมืองของเจ้านะ ขวัญเจ้าอยู่ซุมก็
 เจ้าอย่า ไคกลับคืนเมืองนาค ขวัญจ้าวจน
 ขาวขวัญ

ตกปากเจ้าอย่า ไคเอามากิน
 ให้เจ้ามาดำคุด รุง เรือง อจอาจ
 ให้เจ้ามาอยู่สะอาคอยู่ซุมกินดี
 บำเพ็ญขวัญอย่า ไคเจ็บ ไซ้ของ เจ้า
 อย่านิมักนี้ขอยสิ เจ้าจะเชียวเอาขวัญเรือนมา
 อยู่เรือนกันแล้ววามา เถิกขวัญเอียบ ขวัญเจ้า
 พักอยู่ป่าชญาแฉกหง ใหญ่ก็ ไหมวันนี้ไคยวนี่
 ขวัญเจ้า อยู่กำอยู่ป่า ไมป่าคงก็ไหม
 ว่านี้ไคยวนี่ ขวัญอยู่เบื่องล่างอยู่คง กลางป่า
 ก็ไหมว่านี้ไคยวนี่ ขวัญของ เจ้า
 ขวัญก็ไหมว่านี้ไคยวนี่ วามา เถิกขวัญเอียบ
 มาเร็วอย่าช้าให้เจ้า ไคขามพนป่าคงคอน
 วามา เถิกให้เจ้ามา เจริญรุง เรือง เรือนกว่า
 ของ เจ้า เถิก
 เจ้าอย่า ไคตกอย่า ไคหวง สวัสดิ์
 ว่า เรือนกร้วนันก็เป็น เรือนท้องอาจ
 หอปราสาทำให้เป็นห่อง เรือนคำเจ้า เถิก
 ให้เป็นบอดสูง รุง เรือง ถึง คำเป็นห่องที่ไค

ให้จักขึ้นแล้วอยู่สวัสดิ์ ผูกเสาคี่หนึ่ง
ให้เจ้าไข้วแมลาย เจ้าเคอ ผูกเสาคี่สอง
ให้โลกวามแมงอง ยกเสาคี่สามให้เจ้าได้
ของเกก่า ยกเสาคี่สี่ให้เจ้าโลก่าเกก่าหมื่น
ยกเสาคี่ห้าให้เจ้าได้เจ้าหมื่นมา เชื้อน
ยกเสาคี่หกให้เจ้าได้เมียผู้สูงมาพจน
เทียบข้างเจ้าเคอ ยกเสาคี่เจ็ดให้เจ้าได้
ลูกจาง
มาถางพาดแล พางายเจ้าเคอ ผูกเสาคี่แปด
ให้เจ้าสวามีให้บุตรยักก็งามมาบเจ้าเคอ
และของขวัญให้โกลมาอน วักวามมา
อน
เต็มกอกตั้งมาออกเพียงนอง เป็นเม่นค่ากอง
พอแยกเสาคี่อยู่กันเป็นเสาค่าเจ้าอช่า
ให้แตก เป็นเสาคี่แรกเจ้าอช่าให้เชวช
ชวามเกก่าวอนให้เจ้าหมื่นปานเป็น
เหล็กแดงให้เจ้าแพ่งคัมพินก่อนตลาด
ให้เจ้าหมื่นปานแผ่นกอนชี่ เมนต์
ให้เจ้าจ่าเวือเป็นอาสน์ เขียนนาคกว้าง
แทนทองแอมเป็นไว้แต่งตัวนาง
เตรียมทางอช่า มีสร น้ำอแก้วนั้น
นางอาบแล้วอยู่สวัสดิ์เสาคี่ เสาคี่ห้าให้เจ้า
เป็นแม่เมอระพันเจ้าเคอ เสาคี่หกให้
เจ้าหอม
เจ้าแลนเมื่อเพิ่มมา ให้มาถูกให้เจ้ามา
จ่าเวือ

ให้ปลูกขึ้นแล้วอยู่สบายดี ผูกเสาคี่หนึ่ง
ให้เจ้าไข้วแมลายขึ้นผูกเสาคี่สอง
ให้โลกวามเขาโงง ยกเสาคี่สามให้เจ้าได้
ของเกก่า ยกเสาคี่สี่ให้เจ้าโลก่าเกก่าหมื่น
ยกเสาคี่ห้าให้เจ้าได้เจ้าหมื่นมา เรือ
ยกเสาคี่หกให้เจ้าได้เมียผู้สูงมาพจน
เทียบข้างเจ้านะ ยกเสาคี่เจ็ดให้เจ้าได้
ลูกจาง
มาถางพาดแลในกินตอนเป็นตอนเข้า ยกเสาคี่แปด
ให้เจ้าผู้งามให้บุตรยักก็มาหมาบองเจ้านะ
และของขวัญให้โกลมาอน วักวามมาอน

เต็มกอก เป็นเม่นกอกทองคำ
พอเอา เสาคี่อยู่กันเป็นเสาค่าเจ้าอช่า
ให้แตก เป็นเสาคี่แรกเจ้าอช่าให้ถึงแอน
ชวามเกก่าแอนนั้นให้เจ้าหมื่นชัดฝน
เหล็กแดงให้เจ้าหวงคิงพินประหลาด
ให้เจ้าหมื่นปานคฤจแฉ่นปูนชี่ เมนต์
ให้เจ้าเวืออยู่เป็นอาสิน เรือนนาคกว้าง
แทนทองสำกรมไว้แต่งตัวนาง
เตรียมไว้อช่า มีสร น้ำอแก้วนั้น
นางอาบแล้วอยู่สบายดี เสาคี่ห้าให้เจ้า
เป็นที่อยู่เด็กนะ เสาคี่หกให้เจ้าหอม
เจ้าแลนเมื่อเพิ่มมา ให้มาถูกให้เจ้าเวือ

จำหน่ายยามเมื่อยาย เจ้าถือยาไคของแวะ
 เจ้าว่าสูงเขื่อง สันฐานเฮียบหง
 ให้เจ้าถึงกองสุสวรรคให้เจ้าหลังใหญ่
 มาบายเจ้าเคอ หองหนึ่งไว้ทาอุกกลาง
 แลอุกเขย กับมาสอยฮองหนึ่ง
 หองหนึ่งไว้ทาอุกชายแลอุกสะใถ้
 แสนส้ามาแงง ลูกชยลูกสาวแ่งแสนคำ
 มาฮอม จนกว่าไคอุกเขยอุกสะใถ้หนอย ๆ
 มาอยู่หมกกันเป็นเจ้า เคอ
 หองหนึ่งไว้ทาสังฆระเจ้า เทตนา แล สอนตั้ง
 หองหนึ่งไว้ทา กุณแก้วหองหนึ่งไว้ทา
 บิคา มารกา แล สอแม่หองไว้ทา เขากแก้ว
 มา ชุมชน หองหนึ่งไว้ทาให้หมกนทางไกล
 มา ยามมา เขา หองหนึ่งไว้ทาอุกเคอและ
 หลานเทอน
 หองหนึ่งไว้ทา คำฮอย หองหนึ่งไว้ทาแอม
 ส่วนนอย ๆ
 ไ้ลูกสาวหลา เขาอยู่นอน
 บักมีฮักเจ้าจะเชียวเอา ขวัญเจ้าเฮียบกรัว
 เฮียบ
 มาสู่ เชียวเอาขวัญอุกเคอให้เขามาสู่หอง
 ทวามา เขอขวัญเอย ขวัญเจ้าไปเสายวง
 ไ้หวั้งเจ้าอยู่ประเสริฐ ขวัญเจ้าไปเสาแอก
 เขาอยู่ป่าพนามหัน ทีให้มาสามือวันมี

ยามเมื่อยายจำหน่าย เจ้าถือยาไคของ
 เจ้าว่ารุ่งเรือง สันฐานเฮียบหง
 ให้เจ้าถึงกองสุสวรรคให้เจ้าหลังใหญ่
 มาบายเด็กะหองหนึ่งไว้สำหรับอุกกลาง
 แลอุกเขยกับมาชวยหองหนึ่ง
 หองหนึ่งไว้สำหรับอุกชายแลอุกสะใถ้
 แสนส้ามาแงง ลูกชยลูกสาวแ่งแสนคำ
 มาลอมจนกร ทั้งไคอุกเขยแลอุกสะใถ้
 มาอยู่ก็เกิดเด็กะ
 หองหนึ่งไว้สำหรับพระสงฆ์เทตนา สอน
 หองหนึ่งไว้สำหรับคนคี่หองหนึ่งไว้สำหรับ
 บิคา แล มารกา อีกหองไว้สำหรับกแก้วคนแ
 มาร่วมหมกกันหองหนึ่งไว้ทาอรับแขก
 มา เขียมให้หักหองหนึ่งไว้สำหรับอุกแะหลาน
 หลาน
 หองหนึ่งไว้สำหรับอุกชายหองหนึ่ง เป็นหอง
 เล็ก ๆ
 ไ้ลูกสาวคนสุดหองนอน
 บักมีฮักเจ้าจะเชียวเอาขวัญเรือนกรัว เรือน
 มาสู่ เชียวเอาขวัญอุกเคอให้มาสู่หอง
 ทวามา เด็กขวัญเอย ขวัญเจ้าไปพันไม้เสายวง
 ไ้หวั้งเจ้าอยู่ดีเลิศ ขวัญเจ้าไปอยู่เสาแอก
 หักอยู่ป่าพนามหันก็ให้มาสามือวันมี

ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสา ขวัญเขาอาบผ้า
ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสาคำ ตากแดดหมอง
ครัน

ก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้า ไปพันไธงัว
เขาอยู่ยงป่า เทียบก็ให้มาวันนี้
ขวัญเจ้า ไปพันเสากร ระกอก อยู่กลางคอง
ก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้า ไปตัดตงตักกลอน
เจ้าอยู่ไกลกอบ ๆ ก็ให้มาวันนี้
ขวัญเจ้า ไปพันคองน้อย ๆ เป็นสอขวย
ให้กลับตางมา เขอ หวามา เขอมา เล่น
อย่าช้า

เชิญเอาขวัญอ่อนเหล่า กุมารมาให้มาสู่
เชิญเอาขวัญหมูเจ้าให้มา เขาอยู่โธง
ให้เจ้ามาสมส่าง เขียนเขาเข้าใหม่เจ้า เคอ
ความที่ขอลาให้หลัง เขาให้เงินเจ้า เก็บ
กระเป่า

กูทางไรทางจ่ายสา เกอ
ขาวแล เขาคือไหล เขาสูยาม

ขยันดู ทั่วทั้ง ห้วย บึง คลุ้ง
จบแล้วไว้หากกา
ยันกา วลี ภิโหว ภูโล
กัณเฑาะวลา กะสัง นชิตัง อุดมมูมะ

ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสา ขวัญพักอาบผ้า
ขวัญเจ้า ไปพันอยู่เสาไม้คำตากแดดแล ครัน
ไฟ

ก็ให้มาวันนี้ ก็ขวัญเจ้า ไปอยู่กลางไร
หมูกอยู่ยงป่า ไม้ก็ให้มาวันนี้ ก็ขวัญ
ขวัญเจ้า ไปพันเสากร ระกอกอยู่กลางคอง
ก็ให้มา ก็ขวัญเจ้า ขวัญเจ้า ไปตัดตงตักกลอน
เจ้าอยู่เนินกิน ก็ให้มา ก็ขวัญเจ้า
ขวัญเจ้า ไปพันคองน้อย ๆ เป็นสอ
ให้กลับก็มา เดิก ว่ามา เดิกอย่า เล่นอย่าช้า

เชิญเอาขวัญลูกสาวลูกชายให้มาสู่ :
เชิญเอาขวัญหมูเจ้าให้มา เขาอยู่โธง
ให้เจ้าได้มาถึงแล้วความทุกขก็ให้หลีกหนี
ความที่ขอลาให้หลัง ไหล เขาให้เงินเจ้า เก็บ
กระเป่า

กูการไรจ่ายข้างนะ
ขาวแล เขาคือไหล เขามาสู่

-
- คำขาน - สันสกฤต
-

บทสุทธชาตญาณาค

ผู้ให้ข้อมูล คือ กุณฑล ชันทอง โภคาจันทร์ อายุ 56 ปี
บันทึกเมื่อวันที่ 18 มกราคม พุทธศักราช 2524

เออบันทึกนี้ทำพิธีสุทธชาตญาณาค เอานากมา คำบาลี ใช้ภาษาคำเดิม
บวช เป็นพระภิกษุ

นโมตัสส ภควโต อรหโตสัมมาสัมพุทธ
ธัสสะ

นโมตัสสะ ภควโต อรหโตสัมมาสัมพุทธ
ธัสสะ

นโมตัสสะ ภควโต อรหโตสัมมาสัมพุทธ
ธัสสะ

สัพเพ การมจรูป ศิริสีหธิ ระตะเต
จันทวิมาลี ธิเตริตเซ จกาเม เอเต
พรพมา จโลกา รานา คา สันติ กาชัง
บุวิจเวง สาตวง เสกขันตฺถ ธรรมสจวน
กาโรอมมกัณฑา วัณมัสสวนทโร อยันตันตา
สี่สี่ ษัยมังกลา นีโร เปเนะ เทวเฆมาลี
สวัธัสสะถิ ศรี ลมมะตะโยก โกลกถิ

วันนี้เป็นวันบริสุทธิ์ เทพบุตร บังวรवार
ย้ายจากออกมาจากภราศรี หนีจากเมืองแมน

อุทตมกะตะโสถ กิเลศัณณาเมวิวารหลาย
พร่าพร่าม แขน้อมนิยมนกว่าชอให้หายเสีย
สังความโสถ

พุทธโยก โสถถวน ประโยก โทมหา
อันโลกกับภาษา บราก กะตั้งไว้ว่าถิ

วันนี้เป็นวันบริสุทธิ์ เทพบุตร ได้กลับมา
เดินออกมาจากภราศรี หนีออกจากเมืองมา

ภาษาบาลี..... มีบริวารมาก
พร้อมพร่ามากมาย ชอให้หายเสียสัง
ความโสถ

ภาษาเดิม

ฝูงมา ทั้งหลายจึงพร้อมกัน
 บายศรี ให้อวยเจ้านาคทุกภาคพร้อม
 เอนมือไว้แนบ เจ้านาคจักลาสิริชา เกหา
 หรือจักไถ่แทนคุณพ่อแม่ บิคา มารดาคนโต
 ในเมื่อเจ้าอยู่ในห้อง มารดา ห้องแม่
 แม่เจ้าก็ล้ายาก เจ็บเท้าบั้นหักถก เจ็บชอก
 บร เวียบคตบ กลืนนม อมถาว แม่เจ้ากิน
 บได้

เพียรรักษา เจ้ายอดใหญ่เป็นอุทร
 จักนั่งสิเนอาก็ล้ายาก กันถวนกรบศิษเฎื่อน
 เวียนมาถนอม รอล อนกรรมมาพักชอลอม
 ริงพิทราภิให้เจ้าออกมาจากมารดา
 แลนล้ายาก เว้นหลวงชาคพอฮอย
 เว้นถอมพรากพอฮัน แสนกับฮอยแชน
 แม่เจ้าขอแนมนอนไฟ จนถึงลายเป็นกุ่ม
 แม่เจ้ากินน้ำฮอย แสนขยับฮอยมากก็
 บานกลางก็แม่เจ้านอนบได้ ว่าลูกแหวให้

ดูก็ขยับให้มาจุมกลมมิไหนอน น้ำฮอย
 บิ่จุมลงบได้ ปานนั้นกระงามประตงก
 ลงโลกาวางตบก็ไหลออกไหลออก
 พอฮันเพียร เลี้ยง เจ้าใหญ่มา ดูดชาติ
 กลืนกินเกลื้อ กับข้าวที่ เหลือบเบิงที่
 ทางของกินน้ำฮอย นอนข้างแม่กะแนน
 กับเหล่ามีฮอยชาก เสนมจกักถนึ่งทางไฟ

ฝูงมา ทั้งหลายก็มาพร้อมกัน
 บายศรี ให้อวยเจ้านาคทุกคน
 วันนี้เป็นวันที่เจ้านาคจะลาบวช
 เเื่อจะไถ่แทนคุณพ่อคุณแม่
 กรบไปเพื่อท่านได้ อยู่ในกรรมมารดา
 แมของทานก็ล้ายาก เจ็บเท้าบั้นหักถก
 ลยากอะไร แม่ท่านก็กินอะไรไม่ได้

เพียรรักษา เจ้ายอดใหญ่เป็นอุทร
 จักนั่งสิเนอาก็ล้ายาก กันถวนกรบศิษเฎื่อน
 เวียนมาถนอม รอล อนกรรมมาพักชอลอม
 ริงพิทราภิให้เจ้าออกมาจากมารดา
 แลนล้ายาก เว้นหลวงชาคพอฮอย
 เว้นถอมพรากพอฮัน แสนกับฮอยแชน
 แม่เจ้าขอแนมนอนไฟ จนถึงลายเป็นกุ่ม
 แม่เจ้ากินน้ำฮอย แสนขยับฮอยมากก็
 บานกลางก็แม่เจ้านอนบได้ ว่าลูกแหวให้

ดูก็ขยับให้มาจุมกลมมิไหนอน น้ำฮอย
 บิ่จุมลงบได้ ปานนั้นกระงามประตงก
 ลงโลกาวางตบก็ไหลออกไหลออก
 พอฮันเพียร เลี้ยง เจ้าใหญ่มา ดูดชาติ
 กลืนกินเกลื้อ กับข้าวที่ เหลือบเบิงที่
 ทางของกินน้ำฮอย นอนข้างแม่กะแนน (ถึงไฟ)
 กับเหล่ามีฮอยชาก เสนมจกักถนึ่งทางไฟ

เหล่าปี่ใจร้อนทุกทจน เหลียงเหล่าแสมทุก
 กะแหมก๊อด กะอยู่กรรมหันหน้า เขาหาไฟ
 เหล่าปี่ใจทนอดทนเกือบสอง ปลายมือหนึ่ง
 กับเบียดอกกรรมแล้ว แม่เจ้าหาขมิ้น
 มาฝนตาตา เจ้าอยู่ตามคุ่ม
 ก็น้ออกกรรมมาแล้วแม่เจ้า
 ก็หาขมิ้นมาฝนตามคุ่ม ผควา
 หยุ่มแล้วแล้วมารคา เจ้าจึงคอยพี่
 ทุกข์เก็บที่แม่เจ้า เลียงลูกน้อย
 ใจจอน ๆ ก็เฒ่า แม่เจ้าลมหินตุ
 แล้วใส่ดูกายนอน บอกข่มกนทวยเจ้า
 ออนกอนอยู่หันแล้ว แม่เจ้าก็กุมาร
 ลูกแถวฉกกรรม ออกมาชม
 หัง เหล่าก็เฒ่าแล้ว ได้ยว เข้าป้อน
 วันละสามกบาย ถาบน้ำวันละสามที
 เจ้าหนีไปทางไชโย บาคว่าเจ้าต้องให้
 แดบเจ้าคุณแม่ เจ้าใหญ่คุณ เจ้าโกกีน
 ได้บ่เฒ่ามารคา เจ้าจึงใหญ่
 บาคหา เจ้าต้องให้ ในคงแฉวนอนแม่เจ้า
 กะโจมแขนเจ้า เอาภูษามาคุ่มห่อ
 อีมา ปกตอหุ้ม อุมกวยผา นมคตอม
 แม่เจ้าชอบดี หน้ามีนตาก็เห็นสูง
 บอู้ว่าน้ำและเขา นมคูปากยเป็นเอาแด
 เห็นงสองให้ กวนใจของพ่อแม่
 แม่เจ้าอยู่ เสด็จให้ โอบเจ้าเข้าไปสนม

มีความร้อนมากทุกขัทร มาจนตัวเหลือง
 แม่ของทานก็อด อยู่กรรมหันหน้า เข้าใส่ไฟ
 ออกทนอยู่จนเกือบสอง (จากเดือน 10 - 12)
 กรันเมื่อออกกรรมแล้ว แม่ของทานก็โกหาขมิ้น
 มาฝนตาตามคุ่มต่าง ๆ
 กรันออกกรรมมาแล้วแม่เจ้า
 ก็หาขมิ้นมาฝนตามคุ่ม ผควา
 อวบว : เพศหุ่บคี่แล้วแม่ของทานจึง สมบูรณ์ไ้คงคัง
 ทุกข์มาก แม่ของทานเลียงดู
 ร้องไห้ก็ให้กินนม
 ใส่เปลไกว นั่ง เฝ้าไกวอยู่ อย่างนั้นแหละ
 แม่ของดูออกจากรมมา นอนพักอยู่
 ออกกรรมมา อยากมาชม
 หัง เอานมให้ลูกกินและ ได้ยวข้าวป้อน
 วันละ 3 มื้อ ถาบน้ำวันละสามกรัง
 แม่ไปไหนไม่ได้ กรันทานร้องไห้
 ก็เอาทานดูกนมและไ้คิมไคกิน
 เลื่ออกเนื้อมารคา ทานจึงไ้เคียบโต
 กรันเมื่อทานร้องไห้ในป่าคงแม่ของทาน
 ก็ยกเอา ผ่ามาห่อตัวให้
 หาสิ่งมาปิดให้หุ้มและไกวกล้วมจ มาถัก
 แม่ของทานสัง เกตดี
 ไ้ว่าน้ำ ข้าวและนมก็ใส่ให้
 เพียงแกรร้องไห้
 แม่ของทานรู้ ทำให้เอากินนม

มารดา เจ้าโจอมเจียง กอดกะตักกะทัน
 ทางก็แก่างวันนโยไควนคอดยอญอยู่ เขา
 ก็เมื่อกว่า แอนกบชอนกนอญได้
 กะของไต ไไลแต่ยุง
 ทอแม่อักดูกลนี้ บมียังชิปานเปรียบ
 หาสิ่งใดเทียบ ถึงคำมกัชบมี

ลิลี ลีที ทิศโสภ ชัยโยโสภพละ
 อากม' พระปฐม วินาที กวงวิชียเจ้านาค
 เอกทาคโต

เสียงคนไฮฮองม่วน กันเจ้าวราชแล้ว
 เป็นพระภิกษุ ทรงศีล 227 เมื่อเสร็จแล้ว
 ให้เจ้ามองแน้วให้คนแก้วสามประการ
 ปฏิบัติทางนิพพาน ไหม้น ให้เจ้าตาม
 คุมหน้าอาบทุกเวลา ให้เจ้าไหว
 ครูบาอาจารย์ทุกเช้าค่ำให้เจ้าหน้าหน้าเว้า
 หน้าศาสนา กอนลิกษาอย่าไค้ประมาท
 บิณฑบาต อย่าขาดทุกวันเอามาฉันไว้ก็หมั้น
 ใ้เวย

ขาดตอนเขาหมั้นบักอยู่ และกวาดกาค
 หองสรพสาต ฉันอยู่เคียงอันกองแก้ว
 แผลวกี่อบนิพพาน แล้วสงสารแก่เขา กของ
 ด้หมีตีเวียงบอคให้ลิกขบทุกสิ่ง ให้เหี้ยม
 บังทุกกลายแอนตั้นสาขดิโกโทษ เจ้าบ้านโพค
 ลีตัว
 อย่าให้ลี้ตัวกันสู่นุญย์ เจ้าอย่าไค้สนลธวาน

แม่ของ เจ้าก็กอดครัด
 กลางก็แก่กลางวันไม่เว้นคอดยอญอยู่เสมอ
 ครีจะนอนก็นอนไม่ได้
 จุกไตไลแต่ยุง
 พอดแบร์กดูกล ไม่มีอะไรจะเปรียบได้
 ยากที่จะหาสิ่งมา เปรียบ

(ภาษาเดิม)

เสียงคนร้องอย่างสนุกสนาน เมื่อท่าเขวาช
 เป็นภิกษุ ถือศีล 227 เมื่อเสร็จแล้ว
 ให้ท่านมองใส คุนพระรัตนตรัย 3 ประการ
 ปฏิบัติให้หมั้นคง ให้ท่านตาม
 คุมหน้าอาบทุกเวลา ให้ท่านไหว
 ครูอาจารย์ ทุกค่ำเช้า ให้ท่านสนใจ
 ศาสนา กอนเขวชอย่าไค้ประมาท
 บิณฑบาตเอามาฉันทุกวันอย่า ไค้ขาด

กอนเข้า ถ้าความสะอาด
 หองที่คนอาศีบอยู่
 ของกิบของฉันก็ให้ค
 งคไว้ให้ดูหัวทุกสิ่งอย่าง ให้หมอก
 หุกแง่มุกมุกฉันแอนตั้นสาขจะมีโทษเข้า
 บ้านโพคลีตัว
 อย่าไค้มีเวรซึ่งกัน และฉัน อย่าไค้กั้วล

ในอันแนบแนบเหตุ จากความ เป็นเหตุสิ่ง โยงคน
ใจแสดอเนเจ้าสาว นุ่มน้อบ เจ้าจวบจวบ
อยากหนี

ใจเจ้า เป็นผีแก้วใจบาปใจ หอบชาตุงงหนู
สาวงาม

เป็นสาวงามเจ้าอย่า เว้าตอออกมา คิกพอตุง
หมู่อำบัติ

พระเจ้าตรัสว่า มัน เป็นโทษ (กาพร ชบไปรด
ว่า เจ้ากตหมอดละจี แหม่นเจ้าจ้อห้อยบ่ให้
กวดหล้า ม่กอง เจ็บจ่ายเป็นเงินเป็นทอง
เจ้าอย่าจองทอง เอามา ใช้อำบัติได้เกิด
โทษในโต

ความโมโหหนึ่ง เกิดโทษ มันหา เจ้าเสียศีล
หมอดละจีจักเป็นที่ตั้ง ให้เจ้าตั้งมั่น

ในกรองสิงขา เจ้า เลื้อยเอา ไถไปหาสูงสิง
แนวอื่น

เจ้าอย่า ไถหลักหลั่นให้หมิ่นพึง ธรรมสา เคอ
บ่อนเป็นกรรมเจ้าอย่า ไถเอามาไถ เจ้า
นากเออย

บวชนี้ยากแท้หรือหลี่ ตามประเพณีพระ พุทธเจ้า

คืนแต่เขา หอณา เขาไว้ พา สวกมนต์

พา สวกมนต์แนบเจ้า ไปสอดเจ้าแห่ห่อชพอ

เจ้าชุนพอชุน

เจ้าจอมบุญกือพอแม่ทั้ง เขาแก่ปฐมาตา ยาย

ในสิ่งที่ไม่เป็นเหตุ ความยาก เป็นเหตุ
ใจอย่า เรรวนกับสาว ๆ พุคจนไม่อย่า กระหนี

ใจเจ้า เป็นผีไม่กลัวบาป ใจหยาบช้า

ถ้า เป็นสาวงามอย่า ไปพูดคุยด้วยอย่า คิก
ถึงสิ่งไม่ถึ

พระท่านตรัสว่า เป็นโทษ ก่าพร ชบไปรด
ท่านระกอดเวจี แน่นไม่มีอะไร

ถ้า เป็นเคารจับจ่ายเงินทอง
ท่านอย่ารี เอาของมาใช้ จะเกิดอำบัติใน
ตัวเอง

ความโมโหก็ จะเกิดโทษ จาพา เสียศีล
หมอดเวจี เป็นที่ร สลักไว้ เสมอให้ทำตั้งมั่น
อยู่ในกรองสงฆ์อย่า ไถไปมั่วสุมกับสิ่งอื่น

อย่า ไถไม่เชื่อฟัง ให้ ยันพึง ธรรม
ถ้า เป็นเขาปทานก็อย่า ไถไถล เจ้า นากเออย

การบวชนี้ยากจริง ๆ ตามประเพณีของพระ
พุทธเจ้าตง

กองแต่เขา ๆ หอณา พับณา ไว้พากัน สวกมนต์

พากัน สวกมนต์กรั้นไปถึงแล้ว พอชุน เจ้าชุน

คุณทั้งหลายก็อ พ่อแม่ ปุยา ตา ยาย

ทั้งคนทั้งหลายแม้นลุงและป้าให้แม่เมตตา
ทุกหมู่ทั่วสัตว์ เจ้าอย่าพิศหัวทานวลงหน้าแป้ง
เจ้าอย่าไคแดงหน้าทาน้ำมันหอม เจ้าอย่าไค
เบ็งสาวเขามาตักบาตร งามเลิศล้ำคือ
ผ้า เป็นสี่

สาวผู้ดีเกิดมาตักบาตร ผูกนักปราชญ์
เห็นแล้วก็เกียน ให้เจ้าหมั้นเพ็ชร ฟังคำ
บทสนทนาแล้วทั้ง เทศน์สั่งสอน กัดทันกร

แม้นกันดีหมั้น บานแกมเจ้าอย่าต่างใจแม้น
ใส่ลูกทีไคโยม ให้เจ้าหมั้น

ฟังธรรมผละออกตนอยู่ ให้เจ้าหยวงว่า
ไคกลอง ธรรมเทศนาและคำกัณฑ์พรหมณ์
เทศยามแลง เจ้าอย่าไคยานสั้น

เทศน์ยามค่ำเจ้าอย่าไคยานแม้ออกแม้นตน
เขานิมนต์ให้เจ้าขึ้นธรรมาสน์เทศน์มหาชาติ
เจ้าอย่าไคยานหน เทศน์มหาชน

เจ้าอย่าไคยานบอ อดนี้ขึ้นก่อนเสียงดี
เจ้ากะขออย่าไคสูยานอย่าไคใจ เหลียงหล่า
ให้เจ้าจาเป็นตอน ตามอักษรบ่ให้ขาด

ผูกนักปราชญ์ให้ยอของว่าดี
ว่าชัยยันตุ ภาวัง ชัยมังคละลัง
สัมหา ธรรมมา นุกา เวณะ
สัมพะ ถึงขลา นุกา เวณะ
สัมพะ สังโฆติ ถ้วนคุณ
กันจบแล้วให้สี่ของสามที

ทั้งลุง ป้า ไททานแม่เมตตา
ทุกหมู่เหล่า ท่านอย่าไคตาแป้งแต่งหน้า
อย่าไคแดงหน้าทาน้ำมัน ท่านอย่าไค
มองสาวที่มาใส่บาตรสวย ๆ ที่ใส่ผ้าสี่สวยๆ
อย่าไค

สาวผู้ดีที่มาใส่บาตร พวกนักปราชญ์
นักปราชญ์ผู้เห็นแล้วจะคำหมั้นเอา ไคให้ว่า
กำพร ะเทศน์สั่งสอนโดยเฉพา ะเวสสันดร
กัดทันกร

เป็นกัณฑ์ที่ไค แกมของทานก็อย่าไคยืมแม้น
ไคกับลูกทีโยม ให้ท่านขยัน

ฟังธรรมผละออกตัวเองอยู่เป็นนิจ ให้หยวงว่า
กลองโมธรรม และคำกัณฑ์พรหมณ์
เทศน์ก่อนเย็น ก็อย่าไคกลัวจนสั้น

เทศน์ก่อนค่ำ ก็อย่าไคกลัวอุบาสิกา
เขานิมนต์ให้ขึ้นธรรมาสน์ เทศน์มหาชาติ
ท่านอย่าไคกลัว หรือเทศน์มหาชน

อย่าไคกลัว ผู้ที่ขึ้นก่อนเสียงดี
อย่าไคกลัว เช่นกัน อย่ามีจิตวอกแวก
ให้ทานผูกเป็นวรรคตอน ตามรูปอักษรอย่าได้
ไคขาด

ท่านผู้ดีก็ขอของว่าดี
ภาษาเดิม

เมื่อจบแล้วให้สี่ของ 3 หน

บทสุกษว์ัญจนทั่วไป.

วิทยากร ก่อ กุดพอเป นนทะโลกทร อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 191/1 ต. คานชัย
อ. คานชัย จ. เลย บ้านที่กเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ณ. บ้านเลขที่ 64
บ้านนาหนองท่อม ต. คานชัย อ. คานชัย จ. เลย
ผู้บันทึก น.ส. พิศมัย นามมนตรี และ น.ส. ไสว สร้างนอก

นะโม ภัตฺสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธสฺส
นะโม ภัตฺสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธสฺส
นะโม ภัตฺสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธสฺส
นะโม ภัตฺสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธสฺส

สาธุ ๆ สัทเท กาเม จารเต
สิริทียา อะตะเต วันตาริเช อิมาน
ติเกริเช ตะกาเช ตาลูวรรณะ กหเน
เกธังวักฺขุอะตะเต พรหมยาจาเยตุ
กวางคาลาตะละวิตาเมยาชา คัมภะพา
นากาทิขัมตา สันติเกยัง มุลิวละ
วะจะมัง สาโทโหตุมันฺตุ ธรรมสวะ
มังกาโล อะยังกัณตา รัมมังคา
ยะกะวา เวสุ
อากันนุ เทวตาทักตาสัท
รัมมัง มุณีลา ภคสูนัณเต สักขะ
เหมปาหัง
พุทฺธัง อายุ วันทะนง กิริตัง
ยาวะ นิทานัง สรวนัมภัจฉามิ

สาธุ ๆ สัทเท กาเม จารเต
สิริทียา อะตะเต จันตาริเช อิมาน
ติเกริเช ตะกาเช ตาลูวรรณะ กหเน
เกธังวักฺขุอะตะเต พรหมยาจาเยตุ
กวางคาลาตะละวิตาเมยาชา คัมภะพา
นากาทิขัมตา สันติเกยัง มุลิวละ
วะจะมัง สาโทโหตุมันฺตุ ธรรมสวะ
มังกาโล อะยังกัณตา รัมมังคา
ยะกะวา เวสุ
อากันนุ เทวตาทักตาสัท
รัมมัง มุณีลา ภคสูนัณเต สักขะ
เหมปาหัง
พุทฺธัง อายุ วันทะนัง กิริตัง
ยาวะ นิทานัง สรวนัมภัจฉามิ

ฉันทมัง อาวุ วันทะนัง อิริตัง
 ยาวะ นิตาฬัง สารนัง กัจฉามิ
 กิ... ศรีสวัสดิ์เจ้าเวฐเชฐเอาชวัญ
 ทาอาจารย์และคณะนักศึกษาค
 ทัม ก่อใ้หมามือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า
 อยู (เสียงรอด) กินกันการตามท้าว
 ก่อใ้หมามือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู
 ภาทอนนทาน ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญทั้งหมกทั้งปวง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญทวนกลางหนอง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปกองรังนก ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปทุกอ้ง ออกก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปชอกทางคง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปหลังอยู่กไม้ใหญ่ ช่างทรงคง
 หลวงช่างแก้ง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญเจ้า ไปมั้ง เตียมแทนนัง ก่อใ้หมา
 มือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยูตังแทนนัง
 ก่อใ้หมามือนี้วันนี้

แก้นหลวงใหญ่เกิงฟ้า แก้นหล้า
 เกิงนารายณ์ มาเขอชวัญเอย ช้าวและ
 เกื่อไชถวาย กววย อ้อย ออน ทอม
 ทวาน อาหารมีทุกชิ่ง ของกินบึง
 เต็มมา ข้อยจะเชฐชวัญเจ้ามานอน
 เชื้อนื้แทนมา ข้อยจะเชฐชวัญเจ้ามานอน
 เชื้อนื้แกว้าง มาอยู่สร้าง เรือนกว้างอยู่

ฉันทมัง อาวุ วันทะนัง อิริตัง
 ยาวะ นิตาฬัง สารนัง กัจฉามิ
 กิ... ศรีสวัสดิ์เจ้าเวฐเชฐเอาชวัญ
 ทาอาจารย์และคณะนักศึกษาค
 ทัม ก่อใ้หมามือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไป
 อยู (เสียงรอด) กินกันการตามท้าว
 ก่อใ้หมามือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู
 ภาทอนนทาน ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญทั้งหมกทั้งปวง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญทวนกลางหนอง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปกองรังนก ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปทุกอ้ง ออกก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปชอกกลางคง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญไปหลังอยู่กไม้ใหญ่ ช่างทรงคง
 หลวงช่างแก้ง ก่อใ้หมามือนี้วันนี้
 ชวัญเจ้า ไปมั้ง เตียมแทนนัง ก่อใ้หมา
 มือนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยูมั้งตังแทนนัง
 ก่อใ้หมามือนี้วันนี้

แก้นหลวงใหญ่ณฟ้า แก้นหล้า
 นารายณ์ มาเขอชวัญเอย ช้าวและ
 เกื่อไชถวาย กววย อ้อย ออน ทอม
 ทวาน อาหารมีทุกสิ่ง ของกินบึง
 เต็มมา ข้อยจะเชฐชวัญเจ้ามานอน
 เชื้อนื้แทนมา ข้อยจะเชฐชวัญเจ้ามานอน
 เชื้อนื้แกว้าง มาอยู่สร้าง เรือนกว้างอยู่

หัวเจ้าหนีไปอยู่นาแกมขาว ก่อให้มา
 มื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่เขาบางหลวง
 ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้า ไปอยู่โกลน
 บางออง ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนี
 ไปอยู่สวนหอมนาง ฮามก่อก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่สวนกามนาง ไอก่อก
 ให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่ไร
 นางนอน ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัว
 เจ้าหนีไปอยู่กองคองขวาง ก่อให้
 มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่ป่า
 กวางแกมกวาง ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่นางผีหัวดำ เขา
 ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่
 ปากวาง แคนดำกู่ทาก ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่ป่าแกมขวางน้ำ ก่อ
 ให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้า ไปอยู่ถ้ำ
 เมืองแมน ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัว
 เจ้า ไปอยู่ป่าแคนเมืองนาก ก่อให้มาเมื่อ
 นี้วันนี้ ขวัญหัวเจ้า ไปจากบ้านแดง ออง
 เอือนกบ ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้า ไปอยู่หัวละหลัดกิมแกมตาง
 กว ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้า
 หนีไปเล่นกิมแกมตางแกมมูเตตา
 ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ยูน่าเทวดาและ
 ผีเสื้อและธอฮักหลวงต้นไม้ใหญ่เข้าผูก

หัวเจ้าหนีไปอยู่นาแซมขาว ก่อให้มา
 วันี่วันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่เขาบางหลวง
 ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้า ไปอยู่ใ
 บางออง ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนี
 ไปอยู่สวนหอมนาง ฮามก่อก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่สวนกามนาง ไอก่อก
 ให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่
 ไรนางนอน ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัว
 เจ้าหนีไปอยู่กองคองขวาง ก่อให้
 มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่ป่า
 กวางแกมกวาง ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่กับนางผีหัวดำ เขา
 ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่
 ปากวาง แคนดำกู่ทาก ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่กับปลาแซมขวางน้ำ ก่อ
 ให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปอยู่
 ถ้ำเมืองแมน ก่อให้มาเมื่อวันนี้ ขวัญหัว
 เจ้า ไปอยู่ป่าแคน เมืองนาก ก่อให้มาเมื่อ
 นี้วันนี้ ขวัญหัวเจ้า ไปจากบ้านแดง หลอง
 เรือนกบ ก่อให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญหัวเจ้า ไปอยู่ทุกหนทุกแห่งกิมแกมตาง
 กว ก่อให้มาในวันนี้ ขวัญหัวเจ้า
 หนีไปเล่นกิมแกมตางแกมมูเตตา
 ก่อให้มาในวันนี้ อยู่กับเทวดาและ
 ผีเสื้อ หังธอฮักหลวงต้นไม้ใหญ่เข้าผูก

ไว้ซีกและซีกขวาน ทั้งกรอบ
ก็ให้ออกมาในวันนี้ เขาผูกศอกไว้
ไว้ซีกและซีกขวานก็ให้ออกมาในวันนี้
ขวัญหัว เจ้าหนีไปอยู่กรุงยูนนาน เกียนปา เทพ
ก็ให้ออกมาในวันนี้ ขวัญหัว เจ้าหนีไปอยู่
เขตเมืองไทยและเมืองฮอกไกโหม่าวันนี้
ขวัญหัว เจ้าหนีไปพบพ่อฝูงงู
เสื่อสาบก็ให้ออกมาในวันนี้

ขวัญหัว เจ้าหนีไปพบกลางลึงสะท้าน
ขวัญบ้านกักรกรรมะใจกลัวก็ให้มา
วันนี้ ขวัญหัว เจ้าหนีชมบ่าวชมนาง
นายเกษปากทำ ก็ให้มาวันนี้
ขวัญหัวท้าวน้อยไปเล่นกับสาวงาม
ก็ให้มาวันนี้ ขวัญหัวสาวนาง
กราบไปเล่นกับสาวงามยามค่ำ ก็ให้
มาวันนี้ ขวัญหัวท้าวนางกราบ
ไปเล่นกับสาวน้อยยามค่ำ เบียง ๆ กอ
ให้มาวันนี้

ขวัญหัว เจ้าหนีไปสิ้นเทียนสาวแกตั้ง
แม่อย่างแม่ยาย ฝูงงูเคยเล็งก็ให้มา
วันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปเที่ยง เบียงแพง
ชู้ปอย ก็ให้มาวันนี้ ขวัญหัว
น้อยท้าวหลานนางกราบ ขวัญหัวท้าวเจ้า
มา เข้มแม่ เข้มเมีย เข้มเสื่อ เข้ม

ไว้ซีกและซีกขวาน ทั้งกรอบ
ก็ให้ออกมาในวันนี้ เขาผูกศอกไว้
ไว้ซีกและซีกขวานก็ให้ออกมาในวันนี้
ขวัญหัว เจ้าหนีไปอยู่ป่า คง กอนทั้งป่า เทพ
ก็ให้ออกมาในวันนี้ ขวัญหัว เจ้าหนีไปอยู่
เขตเมืองไทยและเมืองฮอกไกโหม่าวันนี้
ขวัญหัว เจ้าหนีไปพบฝูงงู
เสื่อสาบ ก็ให้มาในวันนี้

ขวัญหัว เจ้าหนีไปพบกลางลึงสะท้าน
ขวัญบ้านกักรกรรมะใจกลัวก็ให้มา
วันนี้ ขวัญหัว เจ้าหนีชมบ่าวชมนาง
นายเกษปากทำ ก็ให้มาวันนี้
ขวัญหัวน้อยไปเล่นกับสาวงาม
ก็ให้มาวันนี้ ขวัญหัวสาวนาง
กราบไปเล่นกับสาวงามยามค่ำ ก็ให้
มาวันนี้ ขวัญหัวท้าวนางกราบ
ไปเล่นกับสาวน้อยยามค่ำ ก็
ให้มาวันนี้

ขวัญหัว เจ้าหนีไป นำสาวแกตั้ง
แม่ท้าว ฝูงงูเคยเล็งก็ให้มา
วันนี้ ขวัญหัวเจ้าหนีไปเที่ยง เบียงแพง
ชู้ ก็ให้มาวันนี้ ขวัญหัว
น้อยท้าวนางกราบ ขวัญหัวท้าว
มา เข้มแม่ เข้มเมีย เข้มเสื่อ เข้ม

เขาไสมันหมู ปลูกหลายน้อยยาวมี
 ซอยกองระเด็นก็มี มีทั้งแหวน
 ทามรงกลิ่นสูดก็มี มีทั้งผ้ากวย
 ยอดใบใหม่ก็มี มีทั้งของ เพลิน
 ใจกับเขา หอมของเฮา เขาแกลงา
 มีทั้งปูนพญาแล เมียงหมาก หลาย
 พักพร้อมไสวัง เวียงไสขึ้นแตงแล
 ซอยตากเย็นแจวแจวกวนเกยอ้อมมา
 ใให้เจามาบูเอื้อนเฮาแกน มาบูแทนสมร
 เกียง มาบูเกียงเล็งออนแอน
 ฝนตกเจาโยได้เดินไปมา ทำฮอง
 เจาโยได้เดินไปไกล แกนเฮาไปเจา
 จึงไป ที่ไผ่วัว เจาจึงซัวให้เจามันปาน
 งามเขากวาง ให้เจามันปานคางงูเหือน
 ใให้เจามันปานซ่างพลาโย ให้เจามัน
 ปานนาซ่างแป สามสิบสองขวัญเจ้า
 โยได้แวไปทางใด ซัยยาคุพะวัง
 ซัยยะมั่งกระวัง

ศรี ศรี มีอันจำมือนั้นไหญ่วัญ
 ทานอาจารย์และคณะนักศึกษา นั้นกับ
 ยิ่งกว่ากองผ้าขน ไหญ่วัญเจามัน
 ผ้าไกรลาส กอว่าคิมอนัน
 จันตะกาศ สังคะวัน กอว่าคิมอนัน
 นี้ ผุงยางขึ้นชูแทน กอว่าคิมอนัน
 วัณนี้ แอนแกวขึ้นแตงรวงรัง กอ

ชาวไสมันหมู ปลูกหลายน้อยยาวมี
 สร้อยกองระเด็นก็มี มีทั้งแหวน
 ธรรมรงกลิ่นสูดก็มี มีทั้งผ้ากวย
 ยอดใบใหม่ก็มี มีทั้งของ เพลิน
 ใจกับเขา หอมรวงข้าวแกลงา
 มีทั้งปูนพญาแล เมียงหมาก หลาย
 พักพร้อมไสวัง เวียงไสตาแตงแล
 ซากาเวียกแจนแจวกวยเกยอ้อมมา
 ใให้มา อยู่เรือนพักนอนมา อยู่แทนสมร
 เกียง มาอยู่เกียงแห่งออนแอน
 ฝนตกโยได้เดินไปมา ทำรอง
 อยาได้เดินไปไกล ใให้หยุดไป
 จึงไป ที่ไปเผาเจ้าจึงเผาให้เจ้าเหมือน
 งามเขากวาง ใให้เจามันเหมือนคางงูเหือน
 ใให้มันเหมือนซ่างพลาโย ใให้มัน
 เขามือนาซ่างแป สามสิบสองขวัญ
 อยาได้ หลงไปทางไหน ซัยยาคุพะวัง
 ซัยยะมั่งกระวัง

ศรี ศรี วัณนี้ว่าวัณนี้ไหญ่วัญ
 ทานอาจารย์และคณะนักศึกษา นั้นกับ
 หากกว่ากองผ้าจวง ผ้าจันทร์ ผ้าหลวง
 ผ้าไกรลาส กอว่าคิมอนัน
 จันตะกาศ แสงคะวันกวาคิมอนัน
 ยุงยาง เกินขึ้นชูแทน กอว่าคิมอนัน
 วัณนี้ แอนแกวขึ้นแตงรวงรัง กอ

ว่าก็มีวันนี้ เสียงดัง ก็ยาว ก็
 ว่าก็มีวันนี้ ยอดธาตุก่อรวมผ้า
 ก็ว่าก็มีวันนี้ มาลาไชยปัญหาไช
 ไบกังขอม บางยอดขอยกอกทาน
 มหา บานหลายดอกสมิงก็พร้อม
 ผุงหมุกนบอ ล่ากอไม้เหมือกแอด่า
 ไม้เหมือกนโจน ล่าโจนไม้เหมือกโสก
 คันโสกป่ามีถ่วง กวางคิกะนึ่งขึ้น
 ที่เห็นฟ้ามีโอบมา เดิง ศรี ศรีปีนว่าปี
 เกา เกาใบฟ้าพอมอ आम ก็ว่า
 คิมือวันนี้

สามสิบความพอมอ आम ก็ว่าก็
 มีวันนี้ หนอชายและหนอชวา ก็
 ว่าก็มีวันนี้ หนอตำราคุณุณย์
 ก็ว่าก็มีวันนี้ หนออุกทองอุบล
 ก็ว่าก็มีวันนี้ หนอเวียนสมอ आम
 เกอ ก็ว่าก็มีวันนี้ หนอโยเกียมแทน
 สาง ก็ว่าก็มีวันนี้ ยา เฝ้าจักตามบวลี
 ก็ว่าก็มีวันนี้ ปีเกือนจักทายกอน
 กังโยก็ว่าก็มีวันนี้ พร ะยา โหจัก
 ยดงบดคน ก็ว่าก็มีวันนี้
 ศรี ศรี สิริทธิ แกล้งหลาเจามักมาบู
 เกียง มีกัโฆจักเข้าขวัญหัวโพงเอา
 เข็ญขวัญเจ้าโหมโอม โทกโยนี้ชื่อว่า
 โทกไม้จันทร์ ชันโยนี้ชื่อว่าชันไม้แก้ว

ว่าก็มีวันนี้ เสียงดัง เจียว ก็
 ว่าก็มีวันนี้ ยอดธาตุก่อรวมผ้า
 ก็ว่าก็มีวันนี้ มาลาไชยปัญหาชัย
 ไบกังข่า บางยอดขอยกอกทาน
 มหา บานหลายดอกสมิงก็พร้อม
 ผุงหมุกนบอ ล่ากอไม้เหมือนแอด่า
 ไม้เหมือนนโจน ล่าโจนไม้เหมือนโสก
 คันโสกป่ามีถ่วง กวางคิกะนึ่งขึ้น
 ที่เห็นฟ้ามีโอบมา เดิง ศรี ศรีปีนว่าปี
 เกา เกาใบฟ้าพอมอ आम ก็ว่า
 คิมือวันนี้

สามสิบความพอมอที่ ก็ว่าก็
 วนนี้วันนี้ หนอชายและหนอชวา ก็
 ก็ว่าก็มีวันนี้ หนอตำราคุณุณย์
 ก็ว่าก็มีวันนี้ หนออุกทองอุบล
 ก็ว่าก็มีวันนี้ หนอเวียนสมอ आम
 เกอ ก็ว่าก็มีวันนี้ หนอโยเกียมแทน
 สาง ก็ว่าก็มีวันนี้ ยา เฝ้าจักตามบวลี
 ก็ว่าก็มีวันนี้ ปีเกือนจักทายกอน
 กังโยก็ว่าก็มีวันนี้ พร ะยา โหจัก
 ยดงบดคน ก็ว่าก็มีวันนี้
 ศรี ศรี สิริทธิ แกล้งหลาขอขมาอยู่
 เกียง มีกัโฆจักเข้าขวัญหัวโพงเอา
 เข็ญขวัญเจ้าโหมรวม ชันโยนี้ชื่อว่า
 ชันไม้จันทร์ ชันโยนี้ชื่อว่าชันไม้แก้ว

ขุนนางแดงแล้วจึงให้หาคุณชวัญ ว่า
 ชัยยาคุณพลึง ชัยมังคะลังให้เจ้ามี
 เตะธอานุภาพ ทาแพะศึกศัตรู ให้
 เจ้าได้เป็นพระยา ในชมพูยาคาล
 แลแล้ว ให้เจ้าหาพยาบาลโรคา ให้เจ้า
 พระยาปากเกร็ด ปากยา
 ให้เจ้ามีเงินกำให้เจ้าได้เงินร้อย
 มีขอเข้าให้เจ้ามีหลายคน ชักเข้า
 จักเชิดชวัญลงมาให้เห็บกัดหน้า
 เชิดตั้ง เจ้ามาผูกพญาคอคำ เชิด
 หึงพระคุณมาชวยชวัญหลาน
 ทา พระทานลงมาคุณชวัญอ่อน
 น้อย ยาให้ชวยให้เพียงทางใด
 กักนึ่งพระสีกเจ้ายาให้ชวยโคแชน
 กักแนพระทานเจ้ายาโคชวย ยา
 ไคให้สรรพียงเงินกำ หมี่ข้างให้
 เจงมีโคหลวง ให้เจ้าโคซึ่งทรง
 เงินทรงกำและทรงแก้ว ชื่นก็
 แลแล้วให้ชวยแฮแฮนน้ำ มีข้าหญิง
 ให้เจ้าโคแพงหลาย มีข้าชายให้เจ้า
 ไคพอช่น กันเจ้าไปทางไหนให้มี
 ชู้อหามเจาเนอ กันเจ้าไปอาบน้ำ
 ให้เจ้ามีชวยหลัง เชื้อสีโกเจ้าเนอ
 ชื่นเชื่อนไปให้เจ้ามีชวยสาครหรือสาวก
 ไว้เป็นอาสน์สบายถึงให้เจ้าโคอิง

ขุนนางแดง แล้วจึงให้หาคุณชวัญ ว่า
 ชัยยาคุณพลึง ชัยมังคะลังให้เจ้ามี
 เตะธอานุภาพ ทาแพะศึกศัตรู ใจได้
 เป็นพระยา ในชมพูยาคาล
 แลแล้ว ให้เจ้าหาพยาบาลโรคาให้
 พระยาปากเกร็ด ปากยา
 ให้มีเงินกำให้ได้เงินร้อย
 มีขุนนางให้มีหลายคน บักมีข้า
 ก็เชิดชวัญลงมาให้ชวยทั่วหน้า
 เชิดตั้ง เจ้ามาผูกพญาคอคำ เชิด
 หึงพระคุณมาชวยชวัญหลาน
 พระทานลงมาคุณชวัญอ่อน
 น้อย ยาให้ชวยให้เพียงทางใด
 กักนึ่งพระสีกเจ้ายาให้ชวยโคแชน
 กักแนพระทานเจ้ายาโคชวย ยา
 ไคให้สรรพียงเงินกำ หมี่ข้างให้
 มีโคหลวง ให้เจ้าโคซึ่งทรง
 เงินทรงกำและทรงแก้ว ชื่นก็
 แลแล้วให้มีชวยแฮแฮนน้ำ มีข้าหญิง
 ให้โคแพงหลาย มีข้าชายให้
 ไคพอช่น ถ้าไปทางไหนให้มี
 ชู้อหามเจาเนอ กันเจ้าไปอาบน้ำ
 ให้เจ้ามีชวยหลัง เชื้อสีโกเจ้าเนอ
 ชื่นเชื่อนไปให้เจ้ามีชวยสาครหรือสาวก
 ไว้เป็นอาสน์สบายกายให้โคอิง

หมอมแลแต่ถอน ให้เจ้า ไถ่ทองถอน
 ท้าว เมือง เขตทางไกล ทาง เมือง ไท
 ให้เจ้า ไทช่วยสร้าง เจ้า เนอ สอง
 ฟากทาง ให้เจ้ามาช่วย คอกไม้แล
 เอื้องกิ่ง เจ้า เนอ ทั้ง เมืองแจว เวียก
 นามให้สมมากเจ้า เนอ ท้า เมือง
 แกลงทากันไถมา แยกกันหลัง เจ้า เนอ
 ซ้ำ จะ เชิญตั้งพร ะยาจันแล ะนางกันยา
 เชิญตั้งพร ะยา เจ้า น้อยอ่อนคิกนาง
 นาม เชิญตั้งพร ะยา พูแก่เกียมทอ
 ร้อย เชิญตั้งบาวน้อย พูแก่ไม้
 หล้ายกอ เชิญตั้งท้าวสายกอม่า เตียม
 นางทาดไถ้ เมียมิงมเหสี กับตั้ง
 องกัทร ะลี้ แล ะสังคีพ ให้ตั้งเก่า
 ขวัญเข้ามาหา ให้ตั้งพาขวัญเข้ามาดู
 ให้ตั้งอวณขวัญเข้ามาโสม มา เขอขวัญ
 เอม . . บั๊กมีชาจ ะคักเทียบ ไร่พันขึ้น
 ซ้ำ ะคักเป็น ไร่พันขึ้น ซ้ำ ะเอาช่างนำ
 อักของทาง เตียว ฝูงนารีกินนรมา
 ึงอ้อม เสนานอมมนัสการ ให้เจ้ามี
 สัมภาร แยกกล้า ซ้ำ ะเชิญตั้งสี่แกฟ้า
 ถึงช่วยแทนกนิม . เบื้องซ้ายคือนาง
 กำหว่า เบื้องขวาชื่อว่านางแอ็ดไถ
 เบื้องใต้ชื่อว่านางออนสร้อย อยู่ไถ้มีมี
 เบื้อง เหนือชื่อว่านางจันที อยู่ไถ้ไถ้แล

หมอมแลแต่ถอน ให้ไถ่ทองถอน
 ท้าว เมือง เขตทางไกลทาง เมือง ไท
 ให้ไถ่ช่วยสร้างนะ สอง
 ฟากข้าง ให้เจ้ามาช่วย คอกไม้แล
 เตียมจุกนนะ ทั้ง เมืองแจว เวียก
 นามให้เห็นหมากเจ้า ท้า เมือง
 แกลงทากันไถมา แยกกันหลัง เจ้า นะ
 ซ้ำ จะ เชิญตั้งพร ะยาจันทร แล ะนางกันยา
 เชิญตั้งพร ะยา เจ้า น้อยอ่อนคิกนาง
 นาม เชิญตั้งพร ะยา พูแก่เกียมทอ
 ร้อย เชิญตั้งบาวน้อย พูแก่ไม้
 หล้ายกอ เชิญตั้งท้าวสายกามา เตียม
 นางทาดไถ้ ภรรยาเมสี กับตั้ง
 องกัทร ะลี้ แล ะสังคีพ ให้รับเก่า
 ขวัญเข้ามาหา ให้รับพาขวัญเข้ามาดู
 ให้รับอวณขวัญเข้ามารวม มาคักอขวัญ
 เอม . . บั๊กมีชาจ ะคักเทียบ ไร่พันขึ้น
 ซ้ำ ะคักเป็น ไร่พันขึ้น ซ้ำ ะเอาช่างนำ
 อักของทาง เตียว ฝูงนารีกินนรมา
 ึงอ้อม เสนานอมมนัสการ ให้มี
 สัมภาร แยกกล้า ซ้ำ ะเชิญตั้งสี่แกฟ้า
 ถึงช่วยแทนกนิม . เบื้องซ้ายคือนาง
 กำหว่า เบื้องขวาชื่อว่านางแอ็ดไถ
 เบื้องใต้ชื่อว่านางออนสร้อย อยู่ไถ้มีมี
 เบื้อง เหนือชื่อว่านางจันที อยู่ไถ้ไถ้แล

๒ ฝ่ากาง มาออกแล้วให้เจ้ากัมาแก้
 กวักแกวงศักรู ให้เจ้ากัมาจัก
 ให้เจ้ากัถึกเผือกกลม ให้เจ้าไปไล
 ๓ ค่อมเอาหมูขัวอูมา ขวัญหัวเจ้ากัถึก
 กลางไรให้สาวน้อยแล่นนำหา
 ขวัญหัวเจ้ากัถึกกลางนาให้สาวกำ
 แลแล้ง กัมาแก้ เอ็นหมูขัวอูมาตั้ง
 ๔ ราชาแลหังกัมาพอม ข้าจักเชิญตั้ง
 นางสีดาแล นางง่อมพู่เทินยูเมือง
 แหมมา เก็งฮักเจ้า พยาธิขอ
 ให้เองบายาง
 ๕ ข้าจะเชิญตั้งนาง เบียงยางแล นาง
 ๖ ด้วัก ข้าจะเชิญตั้งพระยา เจ้าเชิญลิ้ม
 เอาขวัญ ข้าจะเชิญมา เจียงหาร ไทรพล
 ๗ หังพร้อมให้ฮ้อมนมขวัญเข้ามาหาให้
 ฮ้อมพาขวัญเข้ามาชู ให้ฮ้อมนมเกาขวัญเข้ามา
 โหบ มาเบอขวัญเอย ขวัญกัน้ำให้
 ๘ กายกวงนำด่อน พลหลังขวัญเป็นหอน
 ให้ทหารนายแห่ลูกเหล็กให้เจ้าหวาน
 ๙ ให้ทอง แห่ลูกทองให้เจ้าวานให้
 หัวแห่ลูกแก้วให้เจ้าวานไรกว้าง นำ
 ๑๐ เอาขวัญมา อูเอื้อ อูเอื้อ อูเอื้อ เข้ามา
 ๑๑ หาขวัญแกงให้เข้ามาอยู่แกงสีดา ขวัญ
 ๑๒ ข้าให้เข้ามาอยู่สีหลอย ขวัญกั กอຍ
 ๑๓ ขวัญหัวแม่มีด ขวัญกัมาหา กัวังบงร

๒ ฝ่ากาง มาถึงแล้วให้ขีมาแก้
 กวักแกวงศักรู ให้ขีมาจัก
 ให้เจ้ากัถึกเผือกกลม ให้เจ้าไปไล
 ๓ รวมเอาหมูขัวอูมา ขวัญหัวเจ้ากัถึก
 กลางไรให้สาวน้อยวิ่ง ออกหา
 ขวัญหัวกัถึกกลางนาให้สาวกำ
 ๔ ริงรับ ขีมาแก้ เรียกหมูขัวอูมาตั้ง
 ๕ ราชาแลหังกัมาพอม ข้าจะเชิญตั้ง
 ๖ นางสีดาแล นางง่อมพู่ที่อยู่เมือง
 ๗ แหมมาบ้รวมเข้า พยาธิขอ
 ๘ ให้ดูเอา เขาบายาง
 ๙ ข้าจะเชิญตั้งนาง เบียงยางแล นาง
 ๑๐ ด้วัก ข้าจะเชิญตั้งพระยา เชิญลิ้ม
 ๑๑ เอาขวัญ ข้าจะเชิญมา เจียงหาร ไทรพล
 ๑๒ ๗ หังพร้อมให้ฮ้อมนมขวัญเข้ามาหาให้
 ๑๓ ๘ รมหาขวัญเข้ามาชู ให้ฮ้อมนมขวัญเข้ามา
 ๑๔ ๑ รวม มาเบอขวัญเอย ขวัญกัน้ำให้
 ๑๕ ๒ ที่กวงรับกัถึก พลหลังขวัญเป็นหอน
 ๑๖ ๓ ให้ทหารนาย แห่ลูกทองให้เจ้าวาน
 ๑๗ ๔ ให้ทอง แห่ลูกทองให้เจ้าวานให้
 ๑๘ ๕ หัวแห่ลูกแก้วให้เจ้าวานไรกว้าง นำ
 ๑๙ ๖ เอาขวัญมา อูเอื้อ อูเอื้อ อูเอื้อ เข้ามา
 ๒๐ ๗ หาขวัญแกงให้เข้ามาอยู่แกงสีดา ขวัญ
 ๒๑ ๘ ข้าให้เข้ามาอยู่สีหลอย ขวัญกั กอຍ
 ๒๒ ๙ ขวัญหัวแม่มีด ขวัญกัมาหา กัวังบงร

ขวัญมาหาทางบังวาง ขวัญทางมาหา
 ทางอารมณ์ ขวัญนมาทานสองข้าง
 ขวัญต้องใจขึ้นสู่อ้อมขวัญ มา เกอขวัญ
 เวบ มา เกอขวัญเอย ทั้งแตกแก
 ใจมาไกลไกลเสวราเสียบศรี ให้ใจมี
 อารมณ์มาไกลไกล ให้ใจมีนพ
 งามเขากวางให้ใจมีนพทาง
 ทยุเหอไปให้ใจมีนพโองสร้างล่อ
 ให้ใจมีนพก่อนหินแดงให้ใจ
 แสงปานก่อนหินลาด ให้ใจมีนพ
 ปานแปงโองพญาบาท ให้ใจมีนพ
 ชาติคุณิณแก ให้ใจมีนพนพ
 แมชูกอกราย ให้ใจมีนพนคอย
 ฟูตกรนางราชกุบาล ให้ใจมีน
 ปนก่อนจักรวาลวิเศษ ให้ใจมีน
 ปนก่อนนิกตา เขตบัวร์ ะน
 ให้ใจมีนพนคอยบุคันธ ทั้งอยู่
 ให้ใจมีนพนกุเขาสมิง ให้ใจ
 มีนพนโลกาถูกแก้วอันให้แล้ว
 กิจกร แลนสัมภารแก่กล้า ทั้งแตก
 แล้วใจมาไกลไกลเสวราเสียบศรี ให
 งามเขากวาง และนักศึกษาทุกคนให้
 มีอารมณ์มาถึงร้อยทุก ๆ คนเทอญ

ขวัญมาหาทางบังวาง ขวัญทางมาหา
 ทางอารมณ์ ขวัญนมาทานสองข้าง
 ขวัญต้องใจขึ้นสู่อ้อมขวัญ มา เกอขวัญ
 โอบ มา เกอขวัญเอย ทั้งแตกแก
 ใจมาไกลไกลเสวราเสียบศรี ให้ใจมี
 อารมณ์มาไกลไกล ให้ใจมีนพ
 งามเขากวางให้ใจมีนพทาง
 ทยุเหอไปให้ใจมีนพโองสร้างล่อ
 ให้ใจมีนพก่อนหินแดงให้
 แสงปานก่อนหินลาด ให้ใจมี
 เตมียแปงโองพญาบาท ให้ใจมีนพ
 ชาติคุณิณแก ให้ใจมีนพนพ
 แมชูกอกราย ให้ใจมีนพนคอย
 ฟูตกรนางราชกุบาล ให้ใจมีน
 เตมียแปงจักรวาลวิเศษให้ใจมีน
 เตมียแปงนิกตา เขตบัวร์ ะน
 ให้ใจมีนพนคอยบุคันธ ทั้งอยู่
 ให้ใจมีนพนกุเขาสมิง ให้
 มีนพนโลกาถูกแก้ว อันให้แล้ว
 กิจกร แลนสัมภารแก่กล้า ทั้งแตก
 แล้วใจมาไกลไกลเสวราเสียบศรี ให
 งามเขากวาง และนักศึกษาทุกคนให้
 มีอารมณ์มาถึงร้อยทุก ๆ คนเทอญ

บทสุทธาวัจจิง เป้ง (ลุง เงินแดงทอง)

วิมลบุตรคือ คุณพ่อเป้ง นามพระโกลน อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 191/1 ต. กานซ้าย
ต. กานซ้าย จ. โยบ บ้านเกิดเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2523 ณ. บ้านเลขที่ 64
บ้านบางหมากของต. ก. กานซ้าย อ. กานซ้าย จ. โยบ
ผู้พี่เกิด นามวิชัย วัฒนจำรัฐ และ พ.ศ. สุชาติ น. พานิช

บทสุทธาวัจจิง เป้ง

ศรี ศรี วิมลบุตร นามเจ้าเล็กลี
ฝ่ายแม่กลีเกิดเมืองสวรรคต บ้างกันกะ
แดง ถึงเลือดแล้วไซ้หล้าเข็น เป็
เข็นลาวเงินแดง เส้นแดงแกกอน
สุพรรณบุรี ชื่อว่าอินทาทารดอกไวให้
แก่โลกเป็นมงคล จำเวียงชุมชาก
ฝ่ายแม่แม่ถรรพาวา ไก่เส้นดำเล็กดำ
ฝั่งแดง ถึงชุมชากแก้วของใสแสง
ทวารวดี เป็นทองแดง อัมพร ะเสริฐ
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น
บทสุทธาวัจจิง เป้ง บัดนี้ฝ่ายแม่แม่
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น
บทสุทธาวัจจิง เป้ง บัดนี้ฝ่ายแม่แม่
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น

บทสุทธาวัจจิง เงิน

ศรี ศรี วิมลบุตร นามเจ้าเล็กลี
ฝ่ายแม่กลีเกิดเมืองสวรรคต บ้างกันกะ
แดง ถึงเลือดแล้วไซ้หล้าเข็น เป็
เข็นลาวเงินแดง เส้นแดง แกกอน
สุพรรณบุรี ชื่อว่าอินทาทารดอกไวให้
แก่โลกเป็นมงคล จำเวียงชุมชาก
ฝ่ายแม่แม่ถรรพาวา ไก่เส้นดำเล็กดำ
ฝั่งแดง ถึงชุมชากแก้วของใสแสง
ทวารวดี เป็นทองแดง อัมพร ะเสริฐ
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น
บทสุทธาวัจจิง เงิน บัดนี้ฝ่ายแม่แม่
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น
บทสุทธาวัจจิง เงิน บัดนี้ฝ่ายแม่แม่
อันเกิดมาแต่เมืองโกสัมพี ชื่อว่า
ฝ่ายแม่แม่ เสริฐ อัมพร ะเสริฐ มีทรัพย์
เป็นทอง มีข้าวของหลายหมื่นโกฏิ เข็น
จึงไม่ขาดเงินค่าเกิด วาไซ้เข็น

ให้ไหลเข้ามาเป็นพัน ๆ กาลันให้ไหล
 เข้ามาเป็นพัน ๆ ให้เจ้ามาถล่มเหล็ก
 หลาบ ให้มาทุกเม็ดทรายและเม็ดแอส
 ให้เจ้ามาอยู่เหมือนสิงข้าวในนา
 ให้เจ้ามาอยู่เหมือนสิงปลาในน้ำหลาย
 ก็มีอยู่เมือง เศรษฐีและเมือง ช่อชอยก
 จักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้ เงินมาร อยู่เมือง
 ไทย ช่อชอยจักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้
 อยู่ไบโรปากอชอยกจักเชิญเจ้ามา
 เมื่อวันนี้ อยู่ในสุทพร ะยาจักรชอย
 กอเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ใน
 ักพร ะยาโตกโกให้มาเมื่อวันนี้
 ว่างไมไ่ของของ ช่อชอยจักเชิญ
 เจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ในหมองน้ำกว้าง
 ช่อชอยจักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้
 ในทางมีแปลงช่อชอยจักเชิญเจ้ามา
 เมื่อวันนี้ อยู่ในแขวง เมืองนอกชอย
 กอจักเชิญให้เจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ใน
 กอชกรวาร ช่อชอยจักเชิญเจ้ามาเมื่อ
 นี้วันนี้ อยู่ในป่าแม่น้ำหิมพานต์ และ
 ทั่วเกล้าชายจักเชิญให้เจ้ามาเมื่อ
 นี้วันนี้ อยู่ในน้ำวังใสช่อชอยจักเชิญ
 ให้เจ้ามาเมื่อวันนี้

ให้ไหล เข้ามา เป็นพัน ๆ กาลันให้ไหล
 เข้ามา เป็นพัน ๆ ให้เจ้ามาถล่มเหล็ก
 หลาบ ให้มาทุกเม็ดทรายและเม็ดแอส
 ให้เจ้ามาอยู่เหมือนสิงข้าวในนา
 ให้เจ้ามาอยู่เหมือนสิงปลาในน้ำหลาย
 ก็มีอยู่เมือง เศรษฐีและเมือง ช่อชอยก
 จักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้ เงินมาร อยู่เมือง
 ไทย ฃกัจักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้
 อยู่ไบโรปากอชอยกจักเชิญเจ้ามา
 เมื่อวันนี้ อยู่ในสุทพร ะยาจักร ฃม
 กัจักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ใน
 ักพร ะยาโตกโกให้มาเมื่อวันนี้
 ว่างไมไ่ของของ ฃกัจักเชิญ
 เจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ในหมองน้ำกว้าง
 ฃกัจักเชิญเจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ใน
 ในทางมีแปลง ฃกัจักเชิญเจ้ามา
 เมื่อวันนี้ อยู่ในแขวง เมืองนอก
 ฃกัจักเชิญให้เจ้ามาเมื่อวันนี้ อยู่ใน
 กร ฃกัจักรวาร ฃกัจักเชิญเจ้ามาเมื่อ
 นี้วันนี้ อยู่ในป่าแม่น้ำหิมพานต์และ
 ทั่วเกล้าชายจักเชิญให้เจ้ามาเมื่อ
 นี้วันนี้ อยู่ในน้ำวังใสฃกัจักเชิญ
 ให้เจ้ามาเมื่อวันนี้

บทสุกษวิญญาวสาว

วิเศษกรคือ กุรพอเป เมทะโลกทร อายุ 77 ปี
บ้านเลขที่ 191/1 ต. กานซาย อ. กานซาย จ. เลย
บันทึกเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2523

๗. บ้านเลขที่ 64 บ้านนาหนองหุ้ม ต. กานซาย อ. กานซาย จ. เลย
ผู้บันทึก นายวิชัย หมั้นจำรุง และ พ.ศ. ล่างวน ๗๒ อาห้วย

วิเศษกรชื่อวาริยเมตไตร สัยยา
คุณะวัง สัยมะมังกะลัง (จบ)

บทสุกษวิญญาวสาว
ศรี ศรี มีอันแนมเมื่อเกิด เดือน
มีเริ่มเกิดสิบสอง แลแรมสิบห้า
ปีออก พุทธศักราชล่วงได้ 2523
วันเสาร์เป็นวันอมตโรก โทกใบนี้
เป็นโศกไวยัฆร ซันโยนเป็นวัน
โยนแล้ว ขุนนางแดงแล้วจึงเอามา
แดง พุทธวิจักเกรื่องมา พริงพร้อม
เศกแลมา นังลอมพาวิญญูอยู่ ภาย
หอนกวาง ฝรั่งผูกแขน มีทั้งแหวน
ไซ่กลอย มีกิมมัยสร้อยสังวาลย์
อกรหวางหลายเหลืออกตา มีทั้ง
หมากจับแฉงมั้น จักไซ่ขันขาวมา
เกว สรวกมกลวขมายศรี ไช่ฟองดี
เกลียงกลอย มีกิมมัยสร้อยทศพล
หอนกวางนงมาแต่ชาติ กวักแกว

วิเศษ กรชื่อวาริยเมตไตร สัยยา
คุณะวัง สัยมะมังกะลัง (จบ)

บทสุกษวิญญาวสาว
ศรี ศรี มีอันเป็นเมื่อเกิด เดือน
มีเริ่มเกิดสิบสอง แลแรมสิบห้า
ปีออก พุทธศักราชล่วงได้ 2523
วันเสาร์เป็นวันอมตโรก โทกใบนี้
เป็นโศกไวยัฆร ซันโยนเป็นวัน
โยนแล้ว ขุนนางแดงแล้วจึงเอามา
แดง พุทธวิจักเกรื่องมา พริงพร้อม
เศกแลมา นังลอมพาวิญญูอยู่ ภาย
ลอมกวาง ฝรั่งผูกแขน มีทั้งแหวน
ไซ่กลอย มีกิมมัยสร้อยสังวาลย์
อกรหวางหลายเหลืออกตา มีทั้ง
หมากจับแฉงมั้น จักไซ่ขันขาวมา
นากเกว สรวกมกลวขมายศรี ไช่ฟองดี
เกลียงกลอย มีกิมมัยสร้อยทศพล
หอนกวางนงมาแต่ชาติ กวักแกว

ท้าวผู้เป็นแก้ว มาเขยวัญเอยให้เจ้ามา
 เชิญชมของขวัญแก้ว มาฮอกแล้วหัก
 คอกสุ่มหมุ่ บานจุมเจียแมคอกกักแก้ว
 หักคอกเฮาถวมตา เกษ่างามตั้ง ไหล
 เข้มบเทา ไท้มีมีมศรี เจียมเจ้า
 กิ่งนางไอ่ ขวัญทำให้เจ้ามาอยู่ลลับ
 ลิลาย กำภูท่ายาโรยา ยามกนมา
 ท้าวท้าว แดแฮท้าวมากราน ไนวัน
 วาเชมชบ แดท้าวขึ้นท้าบาง หัวตั้ง
 กฤษทาก หล้ายเหล็กสากมีหลวง
 ไนทองธรรมกล้าวไว้ ที่นางให้ส้ม
 ชวน บริพานกันแคงแบงให้เป็น
 กูลงมากับลูกแก้ว พอผูกแล้วให้ไว้
 กูตั้งสอง ไท้เจ้ามาคุดย่อง เป็นลูก
 พอกผูกไว้แหมเอื้อย สองนุ เอื้อลูก
 หลา ฮักเกิงหมา เตียมทับ ซ้อมจักเชียว
 เอาขวัญากานให้เจ้ามา เข้มใจ ลมัย
 เนื้อนิวบาง โคมนางงามบุทาศิพัก
 พำกุดแบงให้เจ้ามา เลื้อนส่ง เปียมแพง
 จมเซา เอเซวเขา เข้มนิว เข้มมราคา
 ให้เจ้ามีบุตรชายหญิงบอณอบ ซ้อมนาง
 ไร่ทองแล้ว ซ้อมกับแม่เจ้าห้ากมี
 หุกสิง นางมาบิงอานกำทะยงห้า
 องอ่าจ ใต้ดิเกชกล้าวสี่ช่ากานกำ

ท้าวผู้เป็นแก้ว มาเขยวัญเอยให้เจ้ามา
 เชิญชมของขวัญแก้ว มาถึงแล้วหัก
 คอกสุ่มหมุ่ บานจุมเจียคือคอกกักแก้ว
 หักคอกสาว เต็มตา เกษ่างามตั้ง ไหล
 เข้มบเทา ไท้มีมีมศรี เจียมเจ้า
 กิ่งนางไอ่ ขวัญทำให้เจ้ามาอยู่ลลับ
 ลิลาย กำภูท่ายาโรยา ยามกนมา
 ท้าวท้าว แดแฮท้าวมากราน ไนวัน
 วาเชมชบ ชวนท้าวขึ้นหานางรั้วร้าง
 กฤษทาก หล้ายเหล็กสากมีหลวง
 ไนทองธรรมกล้าวไว้ที่นางให้ส้ม
 ส่วน บริพานกันแคงแบงให้เป็น
 กูลงมากับลูกแก้ว พอผูกแล้วให้ไว้
 กูตั้งสอง ไท้เจ้ามาคุดย่อง เป็นลูก
 พอกผูกไว้แหมเอื้อย สองนุ เรืองลูก
 แก้ว รัลทั้งหมา เข้มกัน แคมจักเชียว
 เอาขวัญากานให้เจ้ามา เข้มใจ ลมัย
 เนื้อนิวบาง โคมนางงามบุทาศิพัก
 พำกุดแบงให้เจ้ามา เลื้อนส่ง เปียมแพง
 จมเซา เอเซวเขา เข้มนิว เข้มมราคา
 ให้เจ้ามีบุตรชายหญิงบอณอบ ซ้อมนาง
 ไร่ทองแล้ว ซ้อมกับแม่เจ้าห้ากมี
 หุกสิง นางมาบิงอานกำทะยงห้า
 องอ่าจ ใต้ดิเกชกล้าวสี่ช่ากานกำ

รากลาวไว เหมือนท้าวไทหวยพร

เป็นคำสอนชัคโลก โทกชั้นแก้ว

หากพาขวัญเป็นคังสาวสวรรคลงมา

คังแตงอินโทแตงไซศรีคอกไม้

ซอนแซงเกลา ขอยจ๊กเชิญขวัญเจ้า

พร้อมพรังทั้งสอง มา มาเยอ

ขวัญเอย ยามเมื่อคววันคาลงลม

ป่าแปง ยามเมื่อคววันแดงลงลม

ป่าไม้ ใ้ชุนนางมาเทียบนางยาชา

แม่เจ้าแอบสวนชากอยหาปีทั้งผา

ภาษาแพรลยซอนเสื่อ กางเกี่ยว

เรือปักกอไม้แดง ขวัญจอมแพง

ใ้เจามาเทียบคู ขวัญเจ้าฟากฟ้า

แดนไกลก็ไ้หมามื่อนี้วัน

ขวัญเจ้าอาลัยคะนิงหาชู้เกากี้ไ้หมา

สามื่อนี้วัน มาเยอขวัญเอยใ้เจามา

สาเกศเกลาตัดคอกบั้วระพันใ้เจ้า

มาหาจันบันแม่เจ้าคังแตงไว ใ้

เจามาตัดคอกไม้ของเกศสวยลวย

หมวยบอพอประสงค้ใจชอบ ผุง

บาวพี่น้องบานไ้คคอยหา ผุงสีกา

บานเหมือมาคอยคุดหนา เพินชาเจ้า

บุญกวางชทายใ้เจามาชะอวยงาย

ชาขวัญแบ่งไปใ้โคปอน ชาว

โกขวัญเจ้าทั้งสองใ้เจามาปูนปองใ้ทาน

รากลาวไว เหมือนท้าวไทหวยพร

เป็นคำสอนสัชยโลก โทกชั้นแก้ว

หากพาขวัญเป็นคังสาวสวรรคลงมา

คังแตงอินทรไ้แตงไซศรีคอกไม้

ซอนแซนกลา ผมจ๊กเชิญขวัญเจ้า

พร้อมพรังทั้งสอง มา มาเยอ

ขวัญเอย ยามเมื่อคววันคาลงลม

ป่าไม้ ยามเมื่อคววันแดงลงลม

ป่าไม้ ใ้ชุนนางมาเทียบนออย่าชา

แม่เจ้าแอบคอยถาคอยหาปีทั้งผา

ภาษาแพรลยซอนเสื่อ กางเกี่ยว

เรือปักกอไม้แดง ขวัญเจ้าจอมแพง

ใ้เจามาเทียบคู ขวัญเจ้าฟากฟ้า

แดนไกลก็ไ้หมามื่อนี้วัน

ขวัญเจ้าอาลัยคานิงหาชู้เกากี้ไ้หมา

ในมื่อนี้วัน มาเยอขวัญเอยใ้เจามา

ในเกศเกลาตัดคอกบั้วระพันใ้เจ้า

มา ถ้าจันทรบันแม่เจ้าคังแตงไว ใ้

เจามาตัดคอกไม้ของเกศสวยลวย

มวย ไม้พอประสงค้ใจชอบ ผุง

บาวพี่น้องบานไ้คคอยหา ผุงสีกา

บานเหมือมาคอยคุดหนา ทานลือเจ้า

บุญกวางทุกทางใ้เจามาในวางาย

หาขวัญแบ่งไปใ้โคปอน ชาว

ถาขวัญเจ้าทั้งสองใ้เจามาปูนปองใ้ทาน

บ่ให้ ไ้เจามาหยาคน้ำเย็นฉิ่ง
 เทียระคา พอวันเจคแปดคำให้เจ้า
 จำศีล วันสิบห้าสิบห้า ยินดีตักบาตร
 ยาให้ขาดคานาศีล เตะระ พาชวัญควให้
 เจามาอยู่ควลีลา ชวัญตาให้เจามาอยู่ต่างแ่ง
 ชวัญแกมแลชวัญคาง ชวัญแอวบางชวัญนม
 ทำพร้อมให้เจามาั่งลอมออม ยาพาชวัญ
 มาเขอชวัญเอยม้อนั้นแมนน้อควันคี่คี่แมนน้อ
 สองเฮา พูเฆาเกิดเป็นสาวกอวาแมนน้อ
 นีวันนี ขอนทานโคแทนเฮือน กอวาแมนน้อ
 นีวันนี นอนหลับก้อโคเงินหมั้น
 กอวาม้อนีวันนี นอนคั้นโคเงินแสนก้อ
 วาแมนน้อวันนี เห็นโคแวนควาคีมาทวย
 ชงทาวกอวาแมนน้อวันนี แชนทาวกายแชน
 นางกอวาแมนน้อวันนี ชาวเต็มสาง
 ดนคี่กอวาแมนน้อวันนี สาม
 วันให้เจ้าโคแควมงคณมาไว้ทาเจ้า
 เนอ ทาวันให้เจ้าโคเสื่อผามาทา
 เจ้าเนอ ขอให้มีความสุขทั้งพอม
 ใจอ่อนนอมเพื่อนชุกรมเซย
 เจ้าเป็นลูกเซยให้เจ้าทำใจกว้าง
 ยากาวางสรรพชิงอันโคให้
 เสื่อมใส่นางแกนโค เจ้าเป็น
 ลูกสะโกให้เจ้ารักแม่ด้ว ยาโคเวา
 นัว นัว ชวัญด้วเชิงชู เจ้าพูฮิปัก

ไม่ให้ ไ้เจามาหยาคน้ำเย็นฉิ่ง
 เทียระคา พอวันเจคแปดคำให้เจ้า
 จำศีล วันสิบสี่สิบหส ยินดีตักบาตร
 ยาให้ขาดคานาศีล เตะระ พาชวัญควให้
 เจามาอยู่ควลีลา ชวัญตาให้เจามาอยู่ต่างแ่ง
 ชวัญแกม แลชวัญคาง ชวัญแอวบาง ชวัญนม
 ทำพร้อมให้เจามาั่งลอมรอบผาพาชวัญ
 มาเคอชวัญเอยวันนีเป็นวันคี่วันคี่เป็นวัน
 ของเรา ญเฆาเกิดเป็นสาวกคี่อวัน
 นีวันนี ขอนทานโคแทนเฮือน ก็คี่วันนี
 วันนี นอนหลับก้อโคเงินหมั้น
 ก็คี่วันนีวันนี นอนคั้นโคเงินแสนก
 คี่วันนีวันนี ทานโคแวนควาคีมาให้
 ทาวกคี่วันนีแชนทาวกายแชนนาง
 ก็คี่วันนี ชาวลนฉาง ก็
 คี่วันนี สาม
 วันให้เจ้าโคแควมงคณมาไว้ให้เจ้า
 นะ ทาวันให้เจ้าโคเสื่อผามาทา
 เจานะ ขอให้มีความสุขทั้งพอม
 ใจอ่อนนอม เพื่อนฝูงชุกรมเซย
 เจ้าเป็นลูกเซยให้เจ้าทำใจกว้าง
 ยากลาวางสรรพชิงอันโคให้
 เสื่อมใส่นางแกนโค เจ้าเป็น
 ลูกสะโกให้เจ้ารักแม่ด้ว ยาโคพูค
 ชัว ชัว ชวัญด้วเชิงชู เจ้าพูฮิปัก

ปรากฏ พังทรมถึงเคื่อนคำ ยาโค
 เทียวยามคำ เอือนหลังตำนั้นแมน
 เอือนอา ชายคาสูงหลังใหญ่ กัดกอด
 ไซปานลม หลังกลม กลม นั้น
 แมนเอือนพอเกยชานคอหลังสูง
 เอือนลุงแลเอือนป่า หลังหนากวางตั้ง
 ไซแขนนาง ลายวงกลมรูปนาค
 แมนพื้นหากมีกระเคื่องดินขอมือหอ
 เย็นหลังสูงทอดพาด หงส์มาก
 หอยมิงอาชาไนย ไทโนเอือนองคั่น
 แกวพอมอบไห พอมอบแลวแก
 เจาท-สองไหเจามาปูนปองเฮ็ดทาน
 มีไห ไทเจापาคน้ำเย็นยงเชียรคา
 ไคกินขึ้น ไทเจาซงเอือนอาไคกินปลาไหเจา
 ซงเอือนยา เพินชาเจาบุญกวางชู
 นาย มีลูกชายไหเจาไคพูประเสีริ
 ไทเจาไคลูกแกวเกิดมารวมอุทร
 ไทเจาซังก่าสอนตาชายพอแม่ไห
 เจาไคแพกวางพื้นองวงษา ตา
 เบื่องชวาयाโคแลหาชู ยาโคบลู
 หมอชวามอแกง ถึงยามแลงไห
 เจาแดงพาชาว ถึงยามเช้าไหเจา
 แดงถางาย เจามีผิวไหเจาตั้งใจ
 เกา เหลาไทนอยไหเจายายไห
 เหลาไหใหญ่ไหเจายายชุน บุนเจา

ปรากฏ พังทรมถึงเคื่อนคำ อยาโค
 เทียวยามคำ เรือนหลังตำ นั้นไซ
 เรือนอา ชายคาสูงหลังใหญ่ กัดกอด
 ไซปานลม หลังกลม กลม นั้น
 ไซเรือนพอเกยชานคอหลังสูง
 เรืองลุง และเรือนป่า หลังหนากวางตั้ง
 ไซแขนนาง ลายวงกลมรูปนาค
 เป็นพื้นหากมีกระเคื่องดิน ขอมือหอ
 เย็นหลัง-สูงทอดผาน หงส์มาก
 หอยมิงอาชาไนย ไทโนเรือนองคั่น
 แกวพอมอบไห พอมอบแลวแกเจา
 เจาท-สองไหเจามาปูนปองท่าทาน
 มีไค ไทเจापาคน้ำเย็นยงเชียรคา
 ไคกินเนื้อ ไทเจาซงบานอา ไคกินปลาไหเจา
 ลงบานยา เขาจ้อวาเจาบุญกวางทุก
 ทาง มีลูกชายไหเจาไคพูประเสีริ
 ไทเจาไคลูกแกวเกิดมารวมอุทร
 ไทซังก่าสอนตา ยาย พอ แม่ ไท
 เจาไคแพกวางพื้นองวงษา (ญาติพื้นอง) ตา
 เบื่องชวาयाโคแลหาชู อยาลบลู
 หมอชวามอแกง ถึงยามเย็นไห
 เจาแดงพาชาว ถึงยามเช้าไหเจา
 แดงพาชาวเขา เจามีผิวไหเจาตั้งใจ
 เกา เหลาไทนอยไหเจาแบ่งไห
 เหลาไหใหญ่ไหเจาแบ่งชุน บุนเจา

มีทั้งสองเป็นคู่ ให้เจ้ายูชวนลอน
 ถึงยามค่ำ ไทเจ้าบุบอนนอนหัวเรียง
 หมอนให้มีใจรักฮอ ยืนหน้าคอ
 เขยชม ชัยยะตุคะดิง ชัยยะมังคละ
 ชัยยะมหามงคล จิตตาโลธัมมะวัต
 ธัมมิ อายุ วรรณ สุขัง พลัง

มีทั้งสองเป็นคู่ ให้เจ้าอุพร้อมเพรียง
 ถึงยามค่ำ ไทเจ้าบุบอนนอนหัวเรียง
 หมอนให้มีใจรักใคร หันหน้าคอ
 เขยชม ชัยยะตุคะดิง ชัยยะมังคละ
 ชัยยะมหามงคล จิตตาโลธัมมะวัต
 ธัมมิ อายุ วรรณ สุขัง พลัง

บทสุทธวิธี

คำแปล (บ้านปากถนน) จังหวัดเลย
รวบรวมได้ 5 บทคือ

1. บทสุทธวิธีทั่วไป
2. บทสุทธวิธีคาราย
3. บทสุทธวิธีข้าว
4. บทสุทธวิธีขาว - สาว
5. บทสุทธวิธีกล่อม

สูตรขวัญทั่วไป

ผู้ให้ขอมูล คุณชอกมด มาตกุล

บ้านทีกที่บ้านเลขที่ 87/3 หมู่ที่ 2 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่ จ.เลย

บันทึกวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2524

ผู้บันทึก นายมวลศิลป์ ธรรมโรเวศน์

บทสูตรขวัญบายศรีผู้ให้เสียงบันทึก
คือคุณชอกมด มาตกุล บ้านทีกที่บ้าน
เลขที่ 87/3 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองผือ
อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย บันทึกเมื่อ
วันที่ 10 มกราคม พุทธศักราช 2524
ผู้บันทึกคือ คุณมวลศิลป์ ธรรมโรเวศน์
พากันตั้งออกตั้งใจ

นโมกัศสะ ภควโค อรหโศ

สัมมา สัมพุทธกัศสะ ๆ ๆ (อื่น)

สาธุ สาธุ สัพพี กาเมจฺจูปะ

สิริสิขา รัตตะเต วันตะวิถี

อิมานิ ชิเปองเก สักขาเบ

ตลฺลวณะ กะหะเน เกหะวะสุหิหิติ

ธรรมมา ทะยันตุเทวา สาร์ทตะ

วิสะเบยะถาชนะนาสันติเก หยังนิวา

จะระยะนังสาธุโว เมสุณะตุ พุทธ

สวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

ัมมะสวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

สังขสวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

สัมบันตา สาธุ สาธุ สาธุ บัคนี่

บทสูตรขวัญบายศรีผู้ให้เสียง

บันทึกคือ คุณชอก มด มาตกุลบันทึกที่

บ้านเลขที่ 87/3 หมู่ที่ 2 ตำบลหนองผือ

อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยบันทึกเมื่อ

วันที่ 10 มกราคม พุทธศักราช 2524

ผู้บันทึกคือ คุณ มวลศิลป์ ธรรมโรเวศน์

พร้อมกันตั้งออกตั้งใจ

นโมกัศสะ ภควโค อรหโศ

สัมมา สัมพุทธกัศสะ ๆ ๆ (อื่น)

สาธุ สาธุ สัพพี กาเมจฺจูปะ

สิริสิขา รัตตะเต วันตะวิถี

อิมานิ ชิเปองเก สักขาเบ

ตลฺลวณะ กะหะเน เกหะวะสุหิหิติ

ธรรมมา ทะยันตุเทวา สาร์ทตะ

วิสะเบยะถาชนะนาสันติเก หยังนิวา

จะระยะนัง สาธุโว เมสุณะตุ พุทธ

สวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

ัมมะสวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

สังขสวาระณะกาโล อาหัยมะพันตา

สัมบันตา สาธุ สาธุ สาธุ บัคนี่

ขอเชิญ รุกขเทวดา เจ้าทั้งหลายที่อยู่
 ภูมาป่าไม เกษะสถานวัควาศาสนา
 บ้านเมืองเหยาเรือนที่ใจเสก
 ลงมาเยี่ยมพอผู้งาทั้งหลายส่วน
 ทั่วเจ้าเฑา เจ้าขวัญพร้อมทั้งหญิง
 ชาย น้อยใหญ่ ทั้งหลายพวกนี้ วันนี้
 เป็นวันดีและขอแกลเทพดาทั้งหลาย
 จงลงมาประพรมชุ่มเย็น แค้นนี้เมื่อ
 หน้าขอให้อายุ วันนะ สุขะ พละ
 อยะอะโพนทุกซ์ อธิบายแตะอะอะวะ
 ทั้ง 7 จงจำไว้ นะยะคันันคาล
 แห่งเชื้อเจ้าทั้งหลาย (ฮัม)

พุทธังอายุวัชฌนัง กิริคังยา
 วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ฐัมมัง อายุวัชชะนัง กิริคังยา
 วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ทุคิยัมมิ พุทธังเต อายุวัชชะนัง
 กิริคังยา วินพานัง สาระนังกัต
 ตสามี ทุคิยัมมิ ฐรรम्मมัง เกยะ
 วัชชะนัง กิริคังยา วิพานังสาระ
 นัง กัตตสามี ทุคิยัมมิ สังขังเต
 อายุวัชชะนัง กิริคังยา
 วิพานัง สาระนัง กัตตสามี ทาคิ
 ยัมมิ พุทธังเต อายุวัชชะนังกิริ
 คังยา วิพานัง สาระนัง กัตตสามี

ขอเชิญ รุกขเทวดา เจ้าทั้งหลายที่อยู่
 ภูมาป่าไม เกษะสถานวัควาศาสนา
 บ้านเมืองเหยาเรือนที่ใจเสก
 ลงมาเยี่ยมพอผู้งาทั้งหลายส่วนทั่วเจ้า
 เฑา เจ้าขวัญพร้อมทั้งหญิงชายน้อยใหญ่
 ทั้งหลายพวกนี้ วันนี้เป็นวันดีและขอแกล
 เทพดาทั้งหลาย จงลงมาปกป้องคุ้มครอง
 ให้ร่มเย็น แค้นนี้ขอไป ขอให้
 อายุ วรรณะ สุขะ พละ
 อยะอะโพนทุกซ์ อธิบายแตะอะอะวะ
 ทั้ง 7 จงจำไว้ นะยะคันันคาล
 แห่งพวกเจ้าทั้งหลาย (ฮัม)

พุทธังอายุวัชชะนัง กิริคังยา
 วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ฐรรम्मมัง อายุวัชชะนัง กิริคังยา
 วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ทุคิยัมมิพุทธังเต อายุวัชชะนัง
 กิริคังยา วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ทุคิยัมมิ ฐรรम्मมัง เกยะ วัชฌนัง
 กิริคังยา วิพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ทุคิยัมมิ สังขังเต อายุวัชชะนัง
 กิริคังยา วินพานัง สาระนัง กัตตสามี
 ทาคิ ยัมมิพุทธังเต อายุวัชชะนัง
 กิริ คังยา วินพานัง สาระนัง กัตตสามี

คาคิยัมมิ ธรรมมังคะ อายุวัชชะมัง
 ศิริตังยา วิหามัง สาระนัง คัคสามิ
 คาคิยัมมิ สังฆังเต อายุวัชชะมัง
 ศิริตังยาวิหามัง สาระนัง คัคสามิ
 ศรี ศรี สิทธิ อาสะนัย วันนีเป็น
 วันโสธรอยโศคมูอมา วันนีเป็นวัน
 โสธองแจ่ง สามประการในสงสาร
 อันคำเลศ น้ำออกบ่อไหลรินกว่า
 คิมอนี่ วันนีพระเจ้าเกิดยามงาย
 ท้าวคิมอนี่ ท้าวสีนมองเอาชัยกว่า
 คิมอนี่วันนี พระเมศไตรลงมาเกิด
 ท้าวคิมอนี่นั้น ทยประเทกกว่า
 ชันชวัญคะว่าคิมอนี่นั้น พระจันทร์
 ชันนึ่งแทน ท้าวคิมอนี่ วันนี
 หมอโทร และหมอทาย ท้าวคิมอนี่
 วันนีสองอกน้อย ชันนึ่งเสวย
 เมืองท้าวคิมอนี่นั้น แฉนลงหลอ
 แฉนท้าวออกก เกรท้าวคิมอนี่นั้น
 ศรีที่คิมอนี่กะว่าโลกไมจันน
 ชันนึ่งนัยนีกว่าชันนึ่งแกวขุนนาง
 ตกแกงแล้วจึงขอมามีตั้งมาลา
 หอมหวานมีตั้งกลอกกักเค้า แฉ
 ขุนพุมบาขุนจี่เจียสามิ่งสะพรัง
 พรอมขุนหนุว่า ศรี ศรี ศรีสิทธิ
 ทีไชยาบั้งกลาอาคมมาบพิลประสิทธิ

คาคิยัมมิ ธรรมมังคะ อายุวัชชะมัง
 ศิริตังยา วิหามัง สาระนัง คัคสามิ
 คาคิยัมมิ สังฆังเต อายุวัชชะมัง
 ศิริตังยา วิหามัง สาระนัง คัคสามิ
 ศรี ศรี สิทธิ อาสะนัย วันนีเป็น
 วันที่ วันนีเป็นหัวพันแจ่มใสสาม
 ประการในสงสารอันคำเลศ น้ำออกบ่อ
 ไหลรินกว่าคือ วันนีพระเจ้า
 เกิดยามงาย ท้าวคิมอนี่
 ท้าวสีนมอง เอาชัยกว่าคือ วันนี
 พระเมศไตรลงมาเกิด ท้าวคิมอนี่
 ทยประเทกกว่าเรียกขานว่าคือ
 วันนี พระจันทร์ชันนึ่งแทน
 ท้าวคิมอนี่
 หมอโทร และหมอทาย ท้าวคิมอนี่
 สองอกน้อยชันนึ่งเสวย เมืองกัก
 วันนี แฉนลงหลอ แฉนท้าวออก
 กกเกร ท้าวคิมอนี่
 ศรีที่คิมอนี่วันนีท้าวโลกไมจันน
 ชันนึ่งนัยนีกว่าชันนึ่งแกว ขุนนาง
 ตกแกงแล้ว จึงขอมามีตั้งกลอกไม
 หอมหวาน มีตั้งกลอกกักเค้าและขุนพุม
 บานขุนปนกันสะพรังพร้อม
 ขุนหนุว่า ศรี ศรี ศรีสิทธิ
 ทีไชยาบั้งกลาอาคมมาบพิลประสิทธิ

ใส่หัวแหงชา (อื่น) โกลฟา
 แคนสวรรค ว่าเป็นผู้
 เอ็นเอียงเรียกเอาขวัญเข้ามาโตเภา
 เข้ามาอยู่เต็มคนเต็มตัวขวัญหัว
 และขวัญแกม ขวัญปาก แยมเงรจา
 ขวัญตาและขวัญทิว ขวัญนิ้วและ
 ขวัญแขน ขวัญขาแขนและบาโผล
 ละไมขวัญหู ขวัญคิงลูกกลมกิ้น
 ขวัญน้กเลน ขวัญหัวใจ ขวัญใน
 ขวัญนอก ขวัญศอก ขวัญกลาง
 ขวัญเอวบางกลมกิว ขวัญท้องทิว
 สาวนม ขวัญนมคำดูอาจเจ้านักฟ้า
 ว่าเชิญให้เอียงขวัญว่าถูก ขวัญเอย
 วามาเยอ ขวัญเจ้าไปอยู่คองหนา
 ก็ให้เจ้ามาเฝ้าวันนี้ขวัญเจ้าไปเส็ด
 นางทงกว้าง ก็ให้มาเฝ้าวันนี้
 เจ้าไปท่าแหอนิน ขวัญเจ้าไปแบก
 บินเอานก ขวัญเจ้าไปพกเอาดอก
 ขวัญเจ้าไปชอกเื่ออยู่ในคองกะให้
 มาเฝ้าวันนี้ ขวัญเจ้าไปกตตรงอยู่
 อยู่ในคองเภา กะให้มาเฝ้าวันนี้
 วามาเยอขวัญเอยขวัญเจ้าไปชอก
 คิงทอกลายเคื่อนแรงกะให้มาเฝ้าวันนี้
 ขวัญเจ้าไปชองแกลนอนฝน ขวัญ
 เจ้าไปอยู่ทางมเนสงอากาศก็ให้

ใส่หัวแหงชา (อื่น) โกลฟาแคน
 สวรรค ว่าเป็นผู้เรียกขวัญ
 เข้ามาโตเภา เข้ามาอยู่กับตัวขวัญหัว
 และขวัญแกม ขวัญปากแยมเงรจา
 ขวัญตาและขวัญทิว
 ขวัญนิ้วและขวัญแขน
 ขวัญขาแขน และบาโผล
 ขวัญหู ขวัญคิงลูกกลมกิ้น
 ขวัญน้กเลน ขวัญหัวใจ ขวัญใน
 ขวัญนอก ขวัญศอก ขวัญกลาง
 ขวัญเอวบางกลมกิว ขวัญท้องทิว
 สาวนม ขวัญนมคำดูสง่า เจ้าอินทร
 ว่าเชิญให้เรียกขวัญว่า ถูก ขวัญเอย
 วามาเยอ ขวัญเจ้าไปอยู่ปากคองหนา
 ก็ให้เจ้ามาเฝ้าวันนี้ ขวัญเจ้าไปท่า
 นางทงกว้างก็ให้มาเฝ้าวันนี้ ขวัญ
 เจ้าไปร่อพระอินทร์ ขวัญเจ้าไปแบก
 ปืนเอานก ขวัญเจ้าไปพกเอาดอก
 ขวัญเจ้าไปชอกเื่ออยู่ในคองก็ให้มา
 เฝ้าวันนี้ ขวัญเจ้าไปกตตรงอยู่ใน
 กลางเภา ก็ให้มาเฝ้าวันนี้มาเยอ
 ขวัญเอยขวัญเจ้าไปชอก
 เื่อคิงแรง ก็ให้มาเฝ้าวันนี้ขวัญ
 เจ้าไปชากแกลนอนฝน ขวัญ
 เจ้าไปอยู่ทางมเนสงอากาศก็ให้

เจ้ามาสามอนี่วันนี้มาเยอขวัญเอย (ถูก)
 ขวัญเจ้าไปอยู่แหล่งน้ำหมกคอง
 กะให้เจ้ามาสามอนี่วันนี้ ขวัญเจ้าไป
 ตกหนองอยู่เว้งกว้างกะให้เจ้ามาสามอนี่
 วันนี้ ขวัญเจ้าไปตกสร้างและตก
 เหว ขวัญเจ้าไปเที่ยวทางไกลร้อยโยชน์
 กะให้เจ้ามาสามอนี่วันนี้ ขวัญเจ้าไป
 อยู่คองกลางป่า ขวัญเจ้าไปหาปลา
 กลางแก่ง ขวัญเจ้าไปเหยือกแหล่ง
 พันปลา ขวัญเจ้าไปชุกกีนายอยู่
 กลางท่ากะให้เจ้ามาสามอนี่วันนี้
 ว่าจะมาเยอ (ถูก) ขวัญเอย ขวัญเจ้า
 ไปอยู่เมืองชานและเมืองน่านกะให้
 เจ้ามาสามอนี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปพาดเลน
 อยู่ในเมืองโค กะให้มาสามอนี่วันนี้
 ขวัญเจ้าไปเรือเอาวิสัยสุดเขตกะ
 ให้เจ้ามาสามอนี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปเก็บ
 กำประเทศเมืองนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่
 กิรีและโป่งสร้างกะให้เจ้ามาสามอนี่
 วันนี้ขวัญเจ้าไปคังอ่างน้ำหม
 เห่งอกแอะงู ขวัญเจ้าไปจกชุกอยู่
 ในห้วยขวัญเจ้าไปปล้ำกลายอยู่
 ในสวนก็ให้เจ้ามาสามอนี่วันนี้มา
 มาเยอ ขวัญเอย ขวัญเจ้าจะมา
 เทวคาเผ่นิน้ำไปผูกเจ้าแล้ว

มาในวันนี้มาเยอขวัญเอย (ถูก)
 ขวัญเจ้าไปอยู่แหล่งน้ำคคอง
 ก็ให้มาสามอนี่ ขวัญเจ้าไป
 ตกหนองอยู่เว้งกว้างก็ให้เจ้ามา
 ในวันนี้ขวัญเจ้าไปตกบ่อและตก
 เหว ขวัญเจ้าไปเที่ยวทางไกล
 ร้อยโยชน์ก็ให้เจ้ามาในวันนี้ ขวัญ
 เจ้าไปอยู่คองกลางป่า ขวัญเจ้าไปหาปลา
 กลางแก่ง ขวัญเจ้าทำแหล่งพัน
 ปลา ขวัญเจ้าไปชุกกีนายอยู่
 กลางท่าก็ให้เจ้ามาเสียในวันนี้
 ว่าจะมาเยอ (ถูก) ขวัญเอย ขวัญเจ้า
 ไปอยู่เมืองชาน และเมืองน่านก็ให้
 เจ้ามาในวันนี้ ขวัญเจ้าไปพาดเลน
 อยู่ในเมืองโค ก็ให้มาในวันนี้
 ขวัญเจ้าไปอยู่สุดเขตกะให้เจ้า
 มาในวันนี้ขวัญเจ้าไปเก็บ
 เขตประเทศเมืองนี้ขวัญเจ้าไปอยู่
 กิรี และโป่งข้างก็ให้เจ้ามาในวันนี้
 ขวัญเจ้าอยู่ในน้ำกับหมูเห่งอกแอะงู
 ขวัญเจ้าไปวางชุกอยู่ในห้วย
 ขวัญเจ้าไปปล้ำกลายอยู่ในสวน
 ก็ให้เจ้ามาในวันนี้ ว่าจะมาเยอ
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าจะมาเทวคา
 คาจะไปผูกเจ้า

สูตรขวัญถวาย

ผู้ให้ขอมูล คุณแม่ บุญหยั่ง คำเมืองไสย อายุ 65 ปี
บ้านตึกที่บานเลขที่ 87/3 หมู่ที่ 2 ต.หนองผือ อ.ท่าดี จ.เลย
บันทึกเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2524

ลำดับต่อไปเป็นการบันทึกการ
สูตรขวัญผู้ให้ขอมูลคือ คุณแม่
บุญหยั่ง คำเมืองไสย อายุ 65 ปี
บันทึกไว้ว่าสูตรขวัญ
กรี กรี มือนี้เม้นมือคี่นี้แดนบ้าน
ร้าง ควาย ให้เป็นคูลงมาอยู่เมืองคน
เป็นควายเด็กขวยจึงแพงคังคำเป็น
ควายคำขอยจึงแพงคังแก้ว ออกมา
แล้วกินหญ้าไปที่หลายวันปีจึงใหญ่
ฟ้าแฉกของเค็ดนหกฝนตกชิวๆ
ดูซาจริงไปโนป่าไปพันโนมาแดง
เป็นไถ (ส้ม) ไถพันแอกแซก
คอไค่นปอเป็นขาว
และนาเคียงควายไปเหยียบแอกไถหัก
ซาคนดูซาจริงไคยอเชือกฟาลป่วยกา
ทั้งนี้ขวัญเจ้าหลานหลงไหลไปอื่น
ขวัญเจ้าไปอยู่ป่าคงหนากะให้มามือ
นี้วันนี้ ขวัญเจ้าไปกินควาป่าอ่อน
กะให้มามือนี้วันนี้ ขวัญเจ้าไปกินปิ้ง
ลงหนองกะให้มามือนี้วันนี้ ขวัญเจ้า

ลำดับต่อไปเป็นการบันทึกการ
สูตรขวัญผู้ให้ขอมูลคือ คุณแม่
บุญหยั่ง คำเมืองไสย อายุ 65 ปี
บันทึกไว้ว่าสูตรขวัญ
กรี กรี วันนี้ เป็นวันคี่นี้แดน (ฟ้า)
บ้าน ร้าง ควาย ให้เป็นคูลงมาอยู่เมือง
คนเป็นควายตัวผู้ ฉิ่งหวงคังคำ
เป็นควายคำ ฉิ่งหวงคังแก้วออก
มาแล้วกินหญ้าไปที่หลายวันปีจึง
ใหญ่ฟ้าร้องเกิดนหกฝนตกปรอยๆ
ซาจริงไปโนป่าไปพันโนมาแดงเป็น
ไถ (ส้ม) ไถพันแอกไค่นอกไค่นำปอ
เป็นเทือก ไถไถนาพรวนนา ควายไป
เหยียบแอกไถหัก ซาจริงไคยอเชือก
คี่ คำ ขวัญเจ้าจากอัวหลงไหล
ไปที่อื่น ขวัญเจ้าไปอยู่คองป่าใหญ่
ก็ได้มาในวันนี้ ขวัญเจ้า ไปกิน
หญ้าคาอ่อนๆ ก็ได้มาในวันนี้
ขวัญเจ้าไปกินปิ้งลงหนองก็ได้
มาเสียวันนี้ ขวัญเจ้ามาดีแล้ว

มาออกแล้วผู้ชายใส่กระแจ๊ค
อมออะ มูนมัง สาทม

ท่าจะใส่กัญเจบิค
อมออะ มูนมัง สาทม

สุทรขวัญข้าว

ผู้ให้ขอมูล หลวงพ่อ ถิ่น คำปัญญา อายุ 68 ปี

บ้านตึกที่วัดอินทราราม บ้านปากห้วย หมู่ที่ 7 ต.หนองผือ อ.ท่าลี่

บันทึกเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2524

ขวัญข้าว ผู้ให้ขอมูลคือ หลวงพ่อ
ถิ่น คำปัญญา อายุ 68 ปี บ้านตึกที่วัด
อินทราราม บ้านปากห้วย หมู่ที่ 7
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จ.เลย
บันทึกเมื่อวันที่ 10 มกราคม พุทธศักราช
2524 ผู้บันทึก คือคุณหนูพวน
คุณสูงเนิน
(เตรียมตัวแล้ว)

นมโศกสละ ภวโศก อะระหะโศก สัมมา
สัมพุทธศัสสะ (อัม) โภกัสสา โภกัสสา
ถึงกาลอากูเคื่อนหน้า ฟ้าเคื่อน
หก ผนตกฟ้าสองห้าทุก
คำเช่า หนูโถนาพากัน แสงหา
ชวานเสียบไม้วงกล้า พร้าเข็นไม้
ควงคยแบกเขากงหาไม้เขยลอก
ไถ้เบื้อ นมโหยงกักชากเสียบ
ปลายตากเป็ลือก ตากเป็ลือก เสียบ
แบกนูนนี้จึงแบกบาตีไม้ไว้ใน
เคหาโกลาง ฝูงหมูข้างแหมาค
บาปนหนูเข้าทองอน มีตั้งงาคไม้ไต่ใบ
เขียงหนาแล้ว จึงแบกไปนาไต่แฮก

ขวัญข้าว ผู้ให้ขอมูลคือ หลวงพ่อ
ถิ่น คำปัญญา อายุ 68 ปี บ้านตึกที่วัด
อินทราราม บ้านปากห้วย หมู่ที่ 7
ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ จ.เลย
บันทึกเมื่อวันที่ 10 มกราคม พุทธศักราช
2524 ผู้บันทึก คือคุณหนูพวน
คุณสูงเนิน
(เตรียมตัวแล้ว)

นมโศกสละ ภวโศก อะระหะโศก สัมมา
สัมพุทธศัสสะ (อัม) โภกัสสา โภกัสสา
ถึงกาลอากูเคื่อนหน้า ฟ้าเคื่อนหก
ผนตกฟ้ารอง ทุกคำเข้าพวกโถนา
พร้อมกันแสงหา ชวานคักไม้
เลมกลา มีคักไม้เลมกม
แบกเขากงหาไม้เขยไถ้เป็นเขียง
คักชาก คักชาก ปลายเป็ลือก
เอื้อนเอาแบกแกม แล้วจึงแบก
มาตั้งไว้ในไถ้ ฝูงหมูข้าง
แหมาค มาปหนูเข้าทองอน มีตั้งงาค
ไม้ไต่ใบเขียงใหญ่ แล้วจึงแบก
ไปที่นา แบกแรก มีตั้งจึงเทอน

มีทั้งแฉ่งกัน พากคอกวายซา เชือกใด
ยาวคาวจอง หักไตกองเคื่อแหลงควาย
ดินแข็ง ภาคนไม้ไผ่หลายวัน
แล้วจึงภาคเป็นคันทั่วไต่ หวานฮ่าว
ใส่नाตม ทำขรมตกแต่งเม็กข้าวแบ่ง
เป็นใบ ลำโพงามยาวยิ่ง ข้าวรุ่งจก
งอก ฮ่าจึงเอาตอกมาตีจนมาจิวบิดควี
อิว แล้วจึงตัดใบ เจ้าจึงเอาไปหม
นุมนกันไว้ คุมให้เขียนอาษาทาบเขียน
รับเคียรภาษ คาคณาแล้วจึงหายไป
คำ หุกใส่ตม ใส่หนองให้ไค้ หลาย
คนคำชอนกันระแวงระวาตามประสา
ไทนอก ถึงเดือนสิบมาศศแล้ว
เคื่อบ สิบเอ็ดแล้ว หนากฮาวอูบยา
เขี้ยวงามพันพร้อมเขี้ยวกอนกอน
กัน ลมค้ำใบมีรังชีสาค แล้วจึง
จกคอกอบา ผุ่งฮ่าทั้งหลายจึงพากัน
ไปคานกจิบแลนจกอก เพื่อบให้
กินชอกแะกินกลาง หมุกวางฟาน
บให้มากินให้ล และลอคไค้หลาย
วันฮ่าวแก้นใบเขียว ผุ่งฮ่าทั้งหลาย
จึงพร้อมกันเคียวตากไว้เต็มนา ฉ่า
หาลานแต่งแล้ว ตอกแก้วมักเป็น
กัน คันหลาวยาวเอาบาทบาท บาท
สอแล้วขึ้นเมื่อลาน คั้งเป็ ค้านดิน

พากคอกวาย เชือกโดยาวถึงอยู่ไค้กัน
มะเคื่อแหลงควาย
ดินแข็ง ภาคนไม้ไผ่หลายวันแล้ว
จึงขรมเป็นคันทั่วแปง แล้วหวาน
ข้าวใส่नाตม ทำการตกแต่ง เม็ก
ข้าวแตกใบ ลำโพงามยาวยิ่งข้าว
รุ่งจกอก ฮ่าจึงเอาตอกมามักให้รอบ
แล้วจึงตัดใบ แล้วจึงเอาไปหม
นุมนไปให้กระจักกระวาย คุมเป็นคั้ง
เคียรภาษ คาคณา แล้วจึงหายไปคำ
เสียบใส่ไค้ตม ใส่หนองให้ไค้ หลาย
คนคำชอนกันของาม ความประสาคน
ชนบท ถึงเดือนสิบมาแล้ว เดือนสิบ
เว็ดหมากฮาวอูบยาเขี้ยวงาม เขี้ยวพร้อม
เขี้ยวพร้อมกัน ลมค้ำใบมีรังชีสาคๆ
แล้วจึงออกรงมา พากฮ่าทั้งหลายจึง
พร้อมกันไปคานกจิบ และนกกกระวอก
เพื่อไม่ให้มากินฮ่าวตีรมนา และ
กลางนาหมุกวาง อี้แก้งใบให้มากินไค้
ของลอคคนหลายวัน ฮ่าวแก้น
ใบเขียว ผุ่งฮ่าทั้งหลายจึงพร้อมกัน
เคียวตากไว้ เต็มนา เมื่อหาลานแต่ง
แล้ว นำตอกบามัก ทำไม้บาทบาท
บาทไปคาน กั้งเป็นคั้งติดกันไป
แล้วก่อเป็ขึ้น ๆ ถึงวันคั้งคั้งเป็น

ตกกอนขึ้นตั้งเป็นลอม เจริญวันดีจริง
 พาคเป็นกลุ่ม อุนอุนทอภูมา จึงเอา
 ความมาเทียบบ่าวมา ทำพรอบหรรษา
 บ้างพองโลกอนดีนชาติ บ้างพองโล
 จึงเอาวีมาดี ปักขารสืบ และเนื่องผอย
 ใหลอหยหนึกากองชา ผุ่งเสาแกล
 ฐันทรบ้าง เจริญหาวันระลึกมีว่าชวน
 นอนเมเนมอขึ้นแก้ว วัลดี
 อุนยวิธก สิทธิโยก พรอบจะกันมาผุ่งชา
 ติงหาญ จึงพากันไป อารารณา พอบ
 เสาแกล บ้างอวย สุนขึ้นกอบเบ็
 กอง มีตั้งหมกอาหารหลายทอด มีตั้งยอก
 กววย หอศอเสียว มีตั้งคอกคอกงาม
 บอกระดอโงหนวยปลอก ถิ่นศาลา
 มีตั้งสาวแกลงา และชาวทบโศกาว
 มีตั้งนำตาลอชชูลีกา มีตั้งโลกุณาแ
 ภูโอง แกลงโงโศกมอระขานมีตั้ง
 อาระหนนุปลอก ตกแกลงโงอย่างคมี
 ติงหัวมอแกลงโง มีตั้งเหล่าแกล
 โสชาชัญออรชวนคี่ทุกเรื่องมีตั้ง
 ขอชีกกันทาว มีตั้งชอกลางยาวชัยฟาก
 มีตั้ง บ่าอากกันเลื่อนไป มีตั้งเสียว
 แสงเทียนตอประกาย มีตั้งฝ่ายอน
 โงมงคุด มีตั้งนำเตาปรุง หนวย
 ทางสองหนออชวยอวย จักเป็นคั้น
 อูชางชาง มีตั้งตา และบอ และงากัว
 บ้างเมอจักปักใจ จักให้ได้แกล และ

กลุ่มเป็นกองๆ เหาภูมา จึงเอาความ
 มาเทียบบ่า ทำพรอบๆกัน ช่วยกัน
 ยี่ บ้างก็โคกอนดีนชาติ บ้างก็โค
 กอนขาศาค เก็บรากล้วยคี่
 จึงเอาพัก สักขารสืบ และผาง
 ใหลออกจากกองราว ผุ่งเสาแกล
 ฐันทร บ้างเลือกตำวันระลึกว่าใน
 วันนั้น เป็นวันดี วัลดี อุนยวิธ
 สิทธิโยก พรอบกันมา ผุ่งชาทั้งหลาย
 จึงพรอบกันไป อารารณา พอบ
 เสาแกล มาอุนอุน นอนเป็นกอง
 มีตั้งหมกอาหารหลายทอด มีตั้งยอก
 กววย หอศอเสียว มีตั้งคอกคอกงาม
 กววย คือโงพองงาม ถิ่นศาลา
 มีตั้งสาวคำโองา และชาวทบโศกาว
 มีตั้งนำตาลอชชูลีกา มีตั้งโลกุณาแ
 ภูโอง แกลงโงกววยเรียบระ มีตั้ง
 อาระหนนุปลอก ตกแกลงโงอย่างคมี
 ติงหัวมอแกลงโง มีตั้งเหล่าแกล
 แกลงโงชัญ เรียบร้อยคี่ทุกเรื่อง มีตั้ง
 ขอชีก กันทาว (ไม่หาย) มีตั้งชอกลางยาว
 สิบฟาก มีตั้งบ่าอากกันเลื่อนไป มีตั้งเชียง
 แสงเทียนตอประกาย มีตั้งฝ่ายอน
 โงมงคุด มีตั้งนำเตา ปรุง
 ทางสองหน จักเป็นคี่นอทุก
 บ้าง มีตั้งตา และบอ และงากัว
 ไม้บ่าวเมอจักปักใจ จักให้ได้มุน ๔ มุน

ลานไม้ไผ่ทานในเรือนนี้ แบนมือ
 สันต์วันดี วันคดี อมฤตโชค สิทธิโชค
 พรอมฉีกชญา ชาวนา และชาวกรากำ
 หลานนั้นเบนขวางนั้น งวงสั้นไผ่ขาว
 ป่องแหว่ ออกแหว่นั้นแมนขาวแคะงู
 เม็ดปู้้นขาวประหลาด เม็ดถาวนั้น
 ขาวมักโพ เม็ดโค่นั้นขาวชวาง และ
 ชาวกระแสน รวงแตงนั้นขาวเจ้า
 แก้วพานั้น ชาวคอ หอมพั้งนั้นขาวพั้ง
 ลำควนนั้นขาวกระเจี๋ย ลำเนิ่นนั้นขาว
 กำ ลำพำนั้นขาวช กาง รวงหลานนั้นขาว
 บัดเขียง แป้งแตงนั้นขาวอ้อขาว งวง
 ยาวขาว เล็บคแตก แส้กแส้ก ขาวมักถึง
 กอก รอกแตก ขาวคอกเจียนบ งาบเก็บแ
 เลียนขาวนางนอบ เม็ดชอยขาวางขาวป่อง
 แวง เม็ดแตงนั้นขาวทา งวงให้ รวง
 ขาวมักเขียบ เม็ดเกลือขาวค่านา แก้ว
 ขาวสีทบไซรหมอบ ขาวมักพำย
 งวงชอยรอมขาวระนาย งวงเป็ยสำย
 ขาวอ้อชอย หอมอ้อยๆ นั้นขาวรอมนาง
 เม็ดข่างๆ ขาวอ้อเกาะ คณข่างเงาะ
 ขาวเห็นขาวคอก ฟูเป็นปอยขาวคอก
 นานานนั้นขาวแมนขาวใหญ่ ขาวตั้ง
 หลานขุมนี้ขุมตักค่านาเก็บ ใต้ทา
 ก้นขาวสำบ่อนั้น มาเขอชัว้แวน

ลานไม้ไผ่ทานภายในเรือนนี้ ว่าเป็น
 วันดี วันคดี อมฤตโชค สิทธิโชค
 พรอม ฉีกชญา ชาวนา และชาวกรากำ
 หลานนั้นขาวงั้น รวงสั้นนั้น เป็นขาว
 ป่องแหว่ ออกรวงแหว่เป็ ขาวแคะงู
 เม็ดปู้้นขาวประหลาด เม็ดถาวนั้น
 ขาวมักโพ เม็ดโค่นั้นขาวชวาง และ
 ชาวกระแสน รวงแตงนั้นขาวเจ้า
 แก้วพานั้นชาวคอ หอมพั้งนั้นขาวพั้ง
 ลำควนนั้นขาวกระเจี๋ย ลำเนิ่นนั้นขาว
 กำ กำ ลำพำนั้นขาวช กาง รวงหลานนั้นขาว
 บัดเขียง แป้งแตงนั้นเป็นขาวอ้อขาว รวง
 ยาวขาวเล็บคแตก แส้กแส้กขาว
 ขาวมะกอก ออกแตกขาวคอกเจียน
 งวงเกียนเก็บขาวนางนอบ เม็ดชอย
 ขาวางขาวป่องข่าง เม็ดแตงนั้นขาวทา
 รวงให้รวงขาวมะเกลือ เม็ดเกลือขาว
 ค่านา แก้วขาวสีทบไซรหมอบขาวมัก
 ขาวรวงชอยรอมขาวระนาย รวงเป็ยสำย
 ขาวอ้อชอยๆ นั้นขาวรอมนาง
 เม็ดข่างๆ ขาวอ้อเกาะ คณข่างเงาะ
 ขาวเห็นขาวคอก ฟูเป็นปอยขาวคอก
 นานานนั้นขาว ขาวใหญ่ ขาวตั้ง
 หลานเหล่านี้ออมหมอบนั้นขาววัน
 ให้พร้อมก้นมาใส่ใ้เก็บนี้ มาเขอชัว้

ชวีชวาวอยู่เมืองจันทรา ก็ให้มาอยู่ขุน
 เยอช ชวีชวาวางอยู่เมืองหงสา ก็ให้
 มาพบนเอย ชวีชวาวอยู่เมืองฮอด และ
 แคนเกาก็ให้มาพบนเอย ชวีชวาว
 เหนียวอยู่เมืองังกาสิทธิ์ราชขอให้
 มาพบนเอย มาเอยชวีชวาวเอย เกาะเกี้ยว
 ชาคกระเค็งตก็ให้มาทักขาคช
 ก็ให้นกกระจอกคายหนีก็ให้มา จังควาย
 กิณยอก รางมาตอกก้นใบ ก็ให้มา ชวีชวาว
 เจาอยู่กนแหก และแจนา ชวีชวาวอยู่กน
 แทและหมอบทว่า ชาวอญูชนีฟ้าและ
 อากาศกลางทาก็ให้มานกเป็ด และคาย
 แคนกาย ไปเจิงปลายแถ และปลายเป่า
 ก็ให้มา นาวามโคธาเหื่อง นกข
 เห่งโคธาถาน บินมาคายไปกิน
 (สิโดยหะโลกาามไปชวาว)
 แฉอัว และแจนา ชวีชวาวไปอยู่ปากกา
 และป่าแปก ชวีชวาวแหกอยู่ กลางหนอง
 ชวีชวาวอยู่กนคองป่าชางว ชวีชวาวอยู่ทา
 นำวังหวาง ชวีชวาวอยู่ปากวางและ
 ปากนัง ก็ให้มาสามอนันันนี ขอให้สิ
 สันต์ ชวีชวาวมาโตและนาเหนือใต้
 ไหลมาปานน้ำ ชวีชวาวอยู่ปากถ้ำและ
 ฐป ชวีชวาวอยู่ปากหนุและกระตาบ
 ชวีชวาวอยู่ฝายโลกและแจนา ชวีชวาว
 อยู่ปากนาและฮอกจอน ขอให้มาสา

เอย ชวีชวาวอยู่เมืองจันทรา ก็ให้มา
 เอยชวีชวาวอยู่เมืองหงสา
 ให้มาเอย ชวีชวาวอยู่เมือง ฮอดและ
 แคนเกาก็ให้มาเอย ชวีชวาว
 เหนียวอยู่เมืองังกาสิทธิ์ราช ขอให้
 มาเอย มาเอยชวีชวาวเอย เกาะเกี้ยว
 ชาคกระเค็งตก็ให้มาเสียบ นกกระจอกคาย
 ก็ให้มา นกกระจอกคายหนีก็ให้มา
 จังควาย ก็เอย รางมาตอกก้นใบก็ให้มา
 ชวีชวาวอยู่กนแหก และมุนนาชวีชวาว
 เจาอยู่กนแหก และหมอบทว่า ชาวอญูชนีฟ้า
 และอากาศกลางทาก็ให้มานกเป็ด
 และนกกายแคนกายไปมปลายคน
 แถ และปลายก้นเป่าก็ให้มา นกกระ
 จาบตัวซาเหื่อง นกกระจิบตัวซาถาน
 บินมาทากไปกิน(ระโลกใหม่โลกาามอญูชน)
 อยู่มุนนัวและมุนนา ชวีชวาวไปอยู่
 ปากหยาคา และป่าแปก ชวีชวาวแหกอยู่
 กลางหนองชวีชวาวอยู่กนคองป่าชาง ชวีชวาว
 อยูททานำวังโคช ชวีชวาวอยู่ปากวางและ
 ปากกระนังก็ให้มาเช้งวันนี ขอให้สิ
 สรรก ชวีชวาวนาโต และนาเหนือใต้
 ไหลมาเห มือน้ำ ชวีชวาวอยู่ปากถ้ำ
 ฐป ชวีชวาวอยู่ปากหนุและกระตาบ
 ชวีชวาวอยู่ฝายโลก และมุนนา ชวีชวาว
 อยู่ปากกา และกระรอก ขอให้มาเสียบ

มือนี่มาเมื่อสวัญเอย เจ้ามา
 คลื่นน้ำเจ้าสิริ เจ้าแหวน เจ้ามา
 กอนต์เจ้าสิริพวก เจ้าแหวน บัดนี้ขอ
 สิเรียวเอาอายุขาว เม้าอยุ่จอมปลวก
 หัวนา สักบิเรียวเอาอายนากาอูญแถม
 น้ำให้มา ขอบกุ่ม ข่ายยอดสามมือนี้
 ขาเขอชวัญเอย ให้เจ้าพากันมาให้หมก
 ให้เจ้าปลกกันมาให้ควนให้เจ้าฉวน
 ก็นอยู่ในกลุ่มไม้ทองให้เจ้าเป็น
 รุมกลุ่มเสมอกิ่งช่วยคุณให้เจ้ารุ่ง
 เสมอกิ่งธา สอให้เจ้าให้ทองนากิ่ง
 สายให้ทองแดงให้เป็นตั้งแกงในหงา
 สบุทรให้เจ้าเป็นมุกจุกคือจอม
 เขาไกรลาส เป็นตั้งน้ำสาหยากน้ำแดง
 ธรลีกันขิมมือมาใกล้กนกจกสิริ
 อมาใกล้ง กนกมือแดงให้ขิมเทอญเก่า
 จกมือเก่า ขิมเทอญเจ้าปักนอญ
 สิเรียวเอาชวัญเจ้า เมื่ออยู่เจ้าวันเป็น
 หงาแปกมุงตมา เมื่ออยู่เจ้าวันเป็น
 หงาคามุงต เมื่ออยู่เจ้าวันเป็น
 อมาใกล้กา อยู่ไหนกลุ่ม สิรอคตาเจ้า
 แหวง เจ้าวยากางอยู่นานสิรอค
 พนาเจ้าแหวงให้เจ้ามาอยู่ เจ้าตั้งให้
 เรือนงาม สอดผ่านวัน ข้อมปลกเจ้า
 เอยู่งออกจกตักนากำ สักกะฉิมเอง
 เจ้าอมาใกล้สิริสิริใส่ตั้งเจ้าอมาใกล้นี้
 เจ้าคอมสากเจ้าอมาใกล้คกใจ เจ้าคอม

วัณนี้ ขาเขอชวัญเอย เจ้าไปมา
 คลื่นน้ำเจ้าสิริ เจ้าไปมา
 กอนต์เจ้าสิริพวก เจ้า บัดนี้ขอ
 จะเรียว เอาเจ้าขาวเม้าอยุ่จอมปลวก
 หัวนา สักบิเรียว เอาเจ้าอายนากาอูญ
 น้ำให้มา ขอบกุ่ม ข่ายยอดสามมือนี้
 วัณนี้มาเขอชวัญเอย ให้เจ้าพร้อมกัน
 ขาให้หมกให้เจ้าพร้อมกันมาให้ควนให้
 เจ้าฉวนเทอญอยู่ในกลุ่มไม้ทองให้เจ้าเป็น
 กงๆ เสมอกิ่งช่วยคุณให้เจ้ารุ่ง
 เสมอกิ่งชายของให้เจ้าให้ทองนากิ่ง
 มาถึงสายให้ทองแดง ให้เป็นตั้งแกง
 ในหงาสบุทรให้เจ้าเป็นกงๆเทบือน
 จอบเขาไกรลาสเป็นตั้งน้ำสาหยาก
 น้ำแดงธรลี กนกมือมาใกล้กนก
 เจ้าสิริมือมาใกล้ กนกมือแดง
 ให้ขิมเทอญเจ้าเก่าจก เจ้าอเนเก่า
 ให้ขิมเทอญเจ้า บัดนี้ขอจะเรียวเอา
 ชวัญเจ้า กนกมือแดงให้ขิมเทอญเก่า
 หงาแปกมุงตมา เมื่ออยู่เจ้าวันเป็น
 หงาคามุงต เมื่ออยู่เจ้าวันเป็น
 อมาใกล้กา อยู่ไหนกลุ่ม สิรอคตาเจ้า
 แหวง เจ้าวยากางอยู่นานสิรอค
 พนาเจ้าแหวงให้เจ้ามาอยู่ เจ้าตั้งให้
 เรือนงาม สอดผ่านวัน ข้อมปลกเจ้า
 เอยู่งออกจกตักนากำ สักกะฉิมเอง
 เจ้าอมาใกล้สิริสิริใส่ตั้งเจ้าอมาใกล้นี้
 เจ้าคอมสากเจ้าอมาใกล้คกใจ เจ้าคอม

เจ้าอาวโลกเนามีแก้วคำหั้นให้เจ้า
 ปันกันอยู่ในกลุ่มใบทอง ขาววียก็ให้
 เป็นชาวตมก ชาวถากถา เป็นชาวสาร
 ฝูงชาตังหลายกันทาน ขอให้ป้ออาบุมี่เป็น
 รอยเอือกพิไรนา ขอให้ป้อป้อชวามากๆ
 ขอชาแคไธมันกุ พังไธยามังคาง
 กระตะไธยะ มหามงกต อมอุระมุมะ
 มูณา

อิมเจ้าอาวโลกเนามีแก้วคำหั้นให้
 เจ้าปันกันอยู่ในวงดาววียก็ให้
 เป็นชาวตมก ชาวถากถา เป็นชาวสาร
 ฝูงชาตังหลายกันทาน ขอให้ป้ออา บุมี่เป็น
 รอยเอือกพิไรนา ขอให้ป้อป้อ ชวามากๆ
 ขอชาแคไธมันกุ พังไธยามังคาง
 กระตะไธยะ มหามงกต อมอุระมุมะ
 มูณา

บทสุกกรขวัญก้อม

ผู้ให้ขอมูฯ หลวงพ่อถัน คำปี่ญญา อายุ ๘๘ ปี
บ้านตึกทั่วค อินทราราม ต.หนองผือ อ.ท่าลี่ จ.เลย

บันทึกวันที่ 1๐ มกราคม พ.ศ. 2524

ผู้บันทึก นางสาว หนูพวน คุ้มสูงเนิน

ต่อไปนี้จะเป็นบทสุกกรขวัญก้อมผู้ให้
ขอมูฯคือ หลวงพ่อถัน คำปี่ญญา

นโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธกัสนฺธะ นโมตัสสะ ภควโต
อรหโต สัมมา สัมพุทฺธกัสนฺธะ นโม
กัสนฺธะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธ
กัสนฺธะ สักเกกาเมจฺจุเป สิริ สีชา
ลัทฺตเว จันตะวิเชริยานิ ทิเพตฺตเช
จักขา เม ตะโรวระ ระณะทะหะเนเกหา
วัคฺคฺช เบเคเควระ สรทมมาจันคฺช
เทวาสลิทระจเวจเมตฺตอะปคาพรรณ
คาติ สันตคันนิกเกมุสิวาวาณังสาธุโร
เบทุมันคฺช ธรรมชานะกโร อวะภโรวะมัททันคาฯ
อหินีโสภะภวคา อรหังสัมมา สัมพุทฺธโร
วิจจาจาณะสังขยัมปิเน สุวโต โรคะวิฑู
ปุริสสะ ธรรมชานัจฉริ สักกาเทวมนุญ
सानัง พุทฺธโร ภควติ สาวาชาโต ภควตา
ธรรมโม สันติโลกิ กะสิโก เวทิตฺติโก
โอปะนะยิโก โอ ปัจจะกััง เวทิสัมโม
วิญญูหิติ สุขิตยัมปิเน ภควโต
สาอะกะสังโฆ ยายะเบคิตยัมปิเน ภควโต

ต่อไปนี้จะเป็นบทสุกกรขวัญก้อมผู้ให้
ขอมูฯคือ หลวงพ่อ ถัน คำปี่ญญา

นโมตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธกัสนฺธะ นโมตัสสะ ภควโต
อรหโต สัมมา สัมพุทฺธกัสนฺธะ นโม
กัสนฺธะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธ
กัสนฺธะ สักเกกาเมจฺจุเป สิริสีชา
ลัทฺตเว จันคฺชวิเชริยานิ ทิเพตฺตเช
จักขาเม ตะโรวระ ระณะทะหะเนเกหะ
วัคฺคฺช เบเคเควระ สรทมมาจันคฺช
เทวาสลิทระจเวจเมตฺตอะปคาพรรณ
คาติ สันตคันนิกเกมุสิวาวาณังสาธุโร
เบทุมันคฺช ธรรมชานะกโร อวะมาทฺ ภาฯ
อหินีโสภะภวคา อรหังสัมมา สัมพุทฺธโร
วิจจาจาณะสังขยัมปิเน สุวโต โรคะวิฑู
ปุริสสิรรมชานัจฉริ สักกาเทวมนุญ
सानัง พุทฺธโร ภควติ สาวาชาโต ภควตา
ธรรมโม สันติโลกิ กะสิโก เวทิตฺติโก
โอปะนะยิโก โอปะจะกััง เวทิสัมโม
วิญญูหิติ สุขิตยัมปิเน ภควโต
สาอะกะสังโฆ ยายะเบคิตยัมปิเน ภควโต

สาวะสังโฆ สามิวิปริยัมโม ภควโต

สาวะกะสังโฆ ยถิทังจักกกาลิ ปลิสะมุทานิ
อัทตะปลิสะมุคคา เจตตะ ภควโต อหุเนย
โย ปาหุ เนยโย ทักสิเนย อัญฐลึกะละ
นีโยอนุลลัง ปุญฺ เภกังโถกะสาทิ

โอมนางนันทากะระสันตุโอมนางกล่อม
เอษชวัญเจ้าชื่อว่า อภชวัญเจ้าหนีไปอยู่
ถกบังหลาย กวางบังห้อง ก็ให้มาสามื้อ
นี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปเล่นกับนาง ไอก็ให้
มาสามื้อนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู่ น้ำไคลผี
ก็ให้มาสามื้อนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู่ ปู่ฟ้า
ว่าฟ้าก็ให้มาสามื้อนี้วันนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู่
มาพวกสี่ห้าห้าหก ก็ให้มาทางกล่อมไป
นำเอามาสามื้อนี้วันนี้ เจ้าเอามา ไค้หยาน
ฝูงหมู่นี้ผีเผดผีพราย ก็ให้มาทางกล่อมนำ
เอามา ไค้แล้วจง ไค้มาขอกในกำปั้นแก
ข้าทำววัน เกินโอมนางนันทากะสันตุ
เอหิตถาปิยังมะมะระ อักโกโตยะวากักโกไซหิ
มิยังมะมะ มามา กะการ โอมเจ้าลูกชัก
แต่พ่อแม่ อักดาโม การละวันนี้เป็นวัน
นี้วันดี เพราะเพราะดีก็ดีอยู่ กุชักเชิญ
เอาชวัญหัวให้ไค้เอกร เอามาอยู่ที่เกา และ
เช่นที่ ชวัญหัว เจ้าขึ้นเป็นโยมกล่อม
เทียบแกนางแต่เมื่อ ขอให้ลงมา เยอ ชวัญหัว

สาวะกะสังโฆ สามิวิปริยัมโม ภควโต

สาวะสังโฆ ยถิทังจักกกาลิ ปลิสะทานิ
อัทตะปลิสะมุคคา เจตตะภควโต อหุเนย
โย ปาหุ เนยโย ทักสิเนย อัญฐลึ กะละ
นีโย อนุลลัง ปุญฺ เภกังโถกะสาทิ

โอมนางนันทากะระสันตุโอมนางกล่อม
เอษ ชวัญเจ้าชื่อว่า อภชวัญเจ้าหนีไปอยู่
ถกบังหลาย กวางบังห้องก็ให้มาวัน
นี้ ชวัญเจ้า ไปเล่นกับนาง ไอ ก็ให้
มาเสียวนี้ ชวัญเจ้า ไปไปอยู่ น้ำไค้ผี
ก็ให้มาเสียวนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู่กับปู่ฟ้า
เป็นดำก็ให้มาเสียวนี้ ชวัญเจ้า ไปอยู่
กับพวกสี่ห้าห้าหก ก็ให้มาทางกล่อมไป
นำเอามาเสียวนี้วันนี้ เจ้าเอามา ไค้แล้ว
ฝูงหมู่นี้ผีเผดผีพราย ก็ให้มาทางกล่อมตาม
เอามา ไค้แล้วจง ไค้มาขอกในกำปั้นแก
ข้าทำววัน เกินโอมนางนันทากะสันตุ
เอหิตถาปิยังมะมะระ อักโกโตยะวากักโกไซหิ
มิยังมะมะ มามา กะการตอมเจ้าลูกรัก
แต่พ่อแม่ อักดาโม การละวันนี้เป็นวัน
นี้วันดี เพราะเพราะดีก็ดีอยู่ กุชักเชิญ
เอาชวัญหัวให้ไค้เอกร เอามาอยู่ที่เกา และ
เช่นที่ชวัญหัว เจ้า ถึง เป็นโยมกล่อม
ถึงแกขอให้ลงมา เติบ ชวัญหัว

เจ้าไปอยู่นาคอม เจ้าก็ให้ขึ้นมาเข
ขวัญเอยขวัญว่า เจ้าไปอยูบ้านเจ้าให้
หมานเงิน ก็ให้ขึ้นมาเข
ไชยันตุกว้าง ไชยมังคละ เกหิ
กาตะ อากัศสาหิ มียัง นะมะ
สัถตี ภาวนิโตเต

เจ้าไปอยู่กับ นากับ ขาวก็ให้ขึ้นมา
ขวัญเอยขวัญเจ้าไปอยูบ้านเขาได้
รวยเงิน ก็ให้ขึ้นมาเสีย
ไชยันตุกว้าง ไชยมังคละ เกหิ
กาตะ อากัศสาหิ มิตัง นะมา
สัถตี ภาวนิโตเต

บทสวดถวายแด่ในงาน (บ่าวสาว)

ผู้ใหญ่นาคคือ หลวงพ่อคั้น คำปัญญา

บ้านที่วัดอินทราราม ต.หนองเรือ อ.ทาลิ่ง จ. เลย

มีวันที่ 10 มกราคม 2524

นิโม กุสส ภควโศ อรโหโต สมมา

สมมุทธสส (3 จบ)

พุทธัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

ธมมัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

สังฆัง อายุวรรคังสารนังคัจฉามิ

ทุกิขัมปิธมมังอายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

ภาษาบาลี

ทุกิขัมปิสังฆังอายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

คะตัมปิพุทธัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

คะตัมปิธมมัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

คะตัมปิธมมัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

คะตัมปิสังฆัง อายุวัฒนังสารนังคัจฉามิ

ศรี ศรี มื่อนี้เป็นวันดี วันดีดี

ศรี ศรี วันนี้เป็นวันดี วันดีดี

อะมุคตะโฆค โทกานิมนันเมนิโทกานิ

อะมุคตะโฆค ชันอันนี่คือชันน้ำจันท์

จันทร ชันโบนี้เป็นชันโบแก้ว เจ้าคุณ

ชันอันนี่เป็นชันแกนแก้ว เจ้าคุณ

ปุณแคงแล้วจึงไคแคงพาชวัณนี

ตกแคงแล้วจึงไคแคงพาชวัณนี

มวอทั้งพร้อม มีทั้งเขาแกมาบังลอม

พร้อมกันทั้งหมก มีทั้งเขาแกมาบัง

ผาชวัณนีอยู่สลอนสลาย มีทั้งฝ่ายคุณ

ลอมพาชวัณนีอยู่พร้อมหน้ามีทั้งฝ่าย

แขน มีทั้งแขนคุณกอย ปักน้อยสรวอย

คุณแขน มีทั้งแขนส่วนกอย ลูกปักน้อย

สังวาลัย บางอันหลายหลายเหรียญ

สรวอยสังวาลัย บางอันหลายเหรียญ

บาทชำรกรากพร้อมหลายสิ่งอันมี พู

บาท มีหลายสิ่งหลายอย่าง พู

พันและผู้จับ ฟาวฮ่างอื่นเทาน้ำปลา

พันและผู้จับ

ราหอม ฮวงเฮา เหล้ากองแก้วใส่ทา
 ขวัญ ขวณกัณมาสวน ห่อข้าวต้ม
 กว๊ามาศรี มีทั้งไขหน่วยดีเกลี้ยง
 ปลอด ฝอยอกสวยทน ซ้ำโชนพาย
 อภิเษกมาแค้นฟ้า กลาดก่ง
 หนักลากสื่อ ขุนศึกขุนท่นสมชั้นฉิ่งฉิ่ง
 สิบหงากท่นจึงมีพร ราชขัญยัติ
 ปล่อยสิทธิไชยาชบารมิเชก อภิเรก
 เลโซ ไชโยไชยะไชยันตุ กวัง ขย
 มังก้อง ศัสโตโฉมัง สุขัง พลัง
 อวาทะ วิวาโห ขยมังคล ขุนน
 ศักราช 2524 ตกเข้ามาปีออก
 อยู่ในเหมันตฤดู ใ้ทั้งสอง
 เจ้า เป็นคู่พาขวัญ กำขามุโบริกาล
 แกรงไว้ ชันดอกไม้ยกขึ้นเพียงตา
 ขึ้นสมมาหลวงตา เจ้าโครตโยก
 เข้าไว้เงินขาว ลูกสาวกก กลาง
 ปลาย ฟูเฟื่อนศรีคชามหมากาบออกปาก
 เขมณี ปูนแ่งก็พ้อมแมเิง เจ้า
 แกรงตาขาย ฝนด้อยหาบีใหม่
 เจ้าใหญ่หน้าตุงบ่าวมาโสม ขุนนาง
 งามกลางกวง บยากแค่นกมีมู
 แกรงก็พ้อมแม เจ้าแกของตกแก
 มูญเปล่ง แพ่งคำฮักนงแก้ว มูญ
 แมแล้วจึง ยอมมานี้ หังอาพาหมอม

..... มีทั้ง เหล้ากองแก้ว ใส่ทา
 ขวัญ ขวณกัณมาสวน ห่อข้าวต้ม
 กว๊ามาศรี มีทั้งไขหน่วยดี เกลี้ยง
 ชาว..... (ไม่ได้ความ)....
 อันกระโถกกองมาทาฝา กวังแกว่ง
 หน้ากากเรือ..... (ไม่ได้ความ)
 (ไม่ได้ความ) ...
 (ไม่ได้ความ) ...
 เกโซ ขยบันฑู ขยมัง กวัง ขยมัง
 คลัง ศัสโตโฉมัง สุขัง พลัง
 อวาทะ วิวาโห ขยมังคล ขุนน
 ศักราช 2524 ตกเข้ามาปีออก
 ตกอยู่ในเหมันตฤดู ใ้ทั้งสอง เจ้า
 เป็นคู่พาขวัญ ทางโบริกาล
 ว่าไว้ ชันดอกไม้ยกขึ้นเพียงตา
 ขึ้นการวะหลวงตา เจ้าโครต (ไม่ได้ความ)
 ลูกสาวกก กลาง ปลาย
 ทานกาถกาทาก ไม้
 อปากเขมณี คยแ่งก็ขอแมตั้ง
 เจ้าแกแองตาขาย ฝนรินหาบีใหม่
 เจ้าใหญ่หน้าตุง เจ้าบ่าวมารวม ขย
 นางงามกลางกวง ไม้ยากแค่นก
 มีมูญขุนนงเจ้า หัง เจ้าแกชวยคย
 แกรงปรียบปรุง หังรักหังหวงนวม นัย
 ว่ามีมูญดีได้เกลี้ยงกับ เจ้า พ้อมแมจริงยอม

มากอง เอา เคียงกับ เจ้า เหลือหลาย
 หิ้งตา ยายและ พ่อแม่ เจ้า แก่พร อม
 สาวนางงาม มาช่วยบอกพาขวัญ
 เบื้องขวา เจ้าอยู่เรียงรายมาช่วยยก
 พาขวัญ เบื้องซ้ายเจ้าอยู่คู่ละม
 ไซ้เท้าขวา นั้นแม่สายทองนาค ผูก
 ผูกเท้าอยู่เชิง บัดนี้ขอยกได้
 เชิญเอาขวัญตัว เมียเจ้านี้ ให้เข้ามา
 เก็บมทั้งคู่ ทั้งขวัญท้าวเจ้าผู้เป็น
 ตัว มาเยอ ขวัญเอ๋ย (เอ๋ยขวัญ)
 ไ้มาชมเศยกวงขวัญคู่แก้ว
 มาออกแล้วหักดอกกุหลาบมา รุ่มเจ็ย
 แม่กลอกหักเค้า หักดอกเข้ากับดา
 เกสงามทั้ง ไหล่ เติบเท่า ไผ่ไว้กั
 หลิ่งสม ศรีสอง เจ้าคือนางไอ
 มาเยอ ขวัญเอ๋ย (เอ๋ยขวัญ)
 ให้เจ้ามาสามวันนี้ ขวัญเจ้าไป
 ขอบขอยหักดอกนาลาก็ให้มาฝาก
 ปีวี่วันนี้ ขวัญแข็งให้ให้เจ้ามาชม
 แสงอยู่นี่มา ขวัญพาให้เจ้ามาชม
 ขากบู่ใกล้คล้าย ล้ามคู่ซ้าย
 ไ้มา มีกลิ้งมา ท้าวแห่แห
 แกลท้าวมากาน ในวันนาราบชม
 ขึ้น แห่ท้าวขึ้นทานางนี้ ออกทางซุก
 เอา เหล็กหากสี หลวงในวังนี้

ให้ นี้เคียงกับตัว เจ้ามากหลาย
 หิ้งตา ยายและ พ่อแม่ เจ้า แก่พร อม
 สาวนางงาม มาช่วยบอกพาขวัญ
 เบื้องขวา เจ้าอยู่เรียงรายมาช่วยยก
 พาขวัญ เบื้องซ้ายเจ้าอยู่คู่สวยาม
 เว้นซ้ายขวา นั้นแม่สายทองนาค
 ผูกคนแกล่ผูกม บัดนั้นจะได
 เชิญเอาขวัญตัว เมียเจ้านี้ ให้เข้ามา
 ถึง ทั้งคู่ ทั้งขวัญท้าวเจ้าผู้เป็นตัว
 มาเยอ... ขวัญเอ๋ย (เรียงขวัญ)
 ให้มาชมเศยกวงขวัญคู่แก้ว
 มาถึงแล้วหักดอกกุหลาบมา รุ่มสว
 ก็ออกหักเค้า หักดอกเข้ากับดา
 เกสงามทั้ง ย่า. (ไม่ได้อความ)
 (ไม่ได้อความ)
 มาเยอ... ขวัญเอ๋ย (เรียงขวัญ)
 ให้เจ้ามา เดียวนี้ ขวัญเจ้าไป
 หักดอกนาลาก็ให้มาฝาก
 นี้ ขวัญพาแข็งให้เจ้ามาชม
 แสงอยู่นี่มา ขวัญพาให้เจ้ามาชม
 ลีลาคล้ายคล้าย
 จับมั่งกลิ้ง มท้าวแห่แห
 (ไม่ได้อความ)...
 (ไม่ได้อความ).....
 (แปลไม่ได้อความ).....

แต่งไว้ให้ชมขวัญ โบราณ
 แต่งแปลงให้ขวัญกรรมลงมา
 ลุกแก้ว พอดปลุกแล้วให้เป็นคู่ ทั้ง
 สองให้เจ้าปองปูนเป็นลูก พอดปลุก
 ไว้แยกเดือน สองปูนเฮียงลูกหลา
 อักเก็งง เต็มกัน ขอยจึงเชิญ
 เอาขวัญมาทานให้เข้ามา เข้มไข
 ละไมเนื้อนิ่มบาง ฆมนางงามอยู่
 ท่า เห็นพักพำนูลแปลงให้เข้ามา
 น ขบแสง เมียมแพงเทิง เสาฮ้อย
 ซอยเข้ายื่นถึงทะเลกา ใจมี
 บุกรตาชายหญิงบ่นอย ขอยส่ง
 ไหว้ขอสมพร อมกัณฑ์แม่เจ้า
 อักมีทุกสิ่ง ข้างน้ำบึงทางดำ ไผ
 อยาทำคนองดาจ โลกคือธา
 ตามคำรากล่าวไว้ อินทรท้าวไทได้
 พร เป็นคำสอนสั่งโลก โศกคำ
 แก้วหกหาขวัญ ก็คือกิ่งสาวสวรรค์
 ลงมาถึงแท่น เห็นไกรแบ่งไกร
 ขอนคอกไม้ซอนแซมเกล้า ขอย
 จึง เชิญขวัญเจ้าพร อมพร่าเทิงส่ง
 มา เมอ...ขวัญเคย (เอ็งขวัญ)
 ยามเมื่อค่ำ เวณลงลับ
 ป่าแขง ยามเมื่อค่ำ เวณแดง

แต่งไว้ให้ชมขวัญ โบราณ
 แต่งแปลงให้ขวัญกรรมลงมา
 เอาลูกแก้ว พอดปลุกแล้วให้เป็นคู่
 ทั้งสองให้รักเป็นลูก พอดปลุก
 ไว้แทนเรื่อ สองแต่งเขื่อนลูก
 สุกทองอักเก็งง เต็มกัน ซ้ำๆ จึงเชิญ
 เอาขวัญมาทานให้เข้ามา เข้มไข
 ละไมเนื้อนิ่มบาง ฆมนางงามอยู่
 เห็นพักพำนูลแปลงให้เข้า
 มาแนบแสง เมียมรักตั้ง เสาหรือเข้อย
 :..... (ไม่ไค้ความ).... ใจมี
 บุกรตาชายหญิงไม่บ่น ซ้ำๆ
 ให้สอยเป็นสมพร อมกัณฑ์สิ่งแจ
 รักมีทุกสิ่ง ข้าง น้ำบึง ทางดำ ไกร
 อยาทำคนองดาจ หัวโลฤทธา
 ตามคำรากล่าวไว้ อินทรท้าวไทได้
 พร เป็นคำสอนสั่งโลก ซันคำ
 แก้วหกหาขวัญ เหมือนกิ่งสาวสวรรค์
 ลงมาถึงแท่น เห็นไกรแบ่งไกร
 ขอนคอกไม้แซมผม ซ้ำๆ
 จึง เชิญขวัญเจ้าพร อมพรักตั้งส่ง
 มา เมอ...ขวัญเคย (เอ็งขวัญ)
 ยามเมื่อค่ำ เวณลงลับ
 ป่าแขง ยามเมื่อค่ำ เวณแดง

ลงลับป่าไม้ ไหว้วางนางมา
 เห็นนางอย่าช้า แม่เจ้าแหน
 ทนกลอยหา แม่เจ้าแหน
 แผลยสามสี่อ บางแก้ว
 เข็มไม้แดง ขวัญจอมแพง
 ไหว้เรามา เทียบคู่ ขวัญเจ้าอยู่ท่ากฟ้า
 แคนไกลให้มาสามวันนี้ ขวัญเจ้าอาลัย
 ภาวูเกากะให้มาสามวันนี้ มา เมอ
 ไหว้เรามาสร้าง เกศเกล้าหักดอกสารพัน
 ไหว้เรามาทาจันหันแม่เจ้าแดงไว้
 ไหว้เรามาหักดอกไม้ของ เกศ
 ขวัญช่วย นายบยาวประ สงค์
 ไหว้ของ ผุ่งผู้บ่าวที่เองบ้านนี้ไกลกอบหา
 นาง ฮิกขานา นเห็นอบาคอยเบิ่งทา
 เห็นว่า เจาบุญกว้างสุทรายให้เจามา
 ถึง เวชพาขวัญแก้วใหม่ให้ไกลกินข้าวไข่
 ขวัญเจ้าทั้งสองตามท่านองโบราณกล่าว
 ไว้ หมอบอกให้ว่า มื้อนี้วันดี
 ต่อ ทั้งกล่าว เอ็นศรีหยัง หมอบนอบนอเผื่อ
 ไหว้เรา ไกลสืบเชื้อพ่อบแม่แทนเขื่อน ถึงปี
 เดือนฝนโสมของฮ่า วัน7-8ค่ำให้เจ้าจำศีล
 วันสิบสี่สิบห้าค่ำคักบาศร อย่า ไกลขาดทาน
 กี่ลเอาไว้ ขวัญก็ให้เจ้า
 มาอยู่กัวลีลา ขวัญทำให้เจ้ามาอยู่

ลงลับป่าไม้ ไหว้วางนางมา
 ถึงนางอย่าช้า แม่เจ้าเงยหน้า
 กอบหา เบิ่งทา.....
 (ไม่ไกลความ).....
 ขวัญจอมแพงให้เข้ามา เทียบคู่
 ขวัญเจ้าอยู่ท่า กฟ้าแคนไกลให้มา เดิก
 เวลาวันนี้ ขวัญเจ้าอาลัย
 ถึงชูเกากะให้มา เดิกเวลาวันนี้ มา เมอ
 ให้เจามาสร้าง เกศเกล้าหักดอกสารพัน
 มาทาจันหันแม่เจ้าแดงไว้
 ไหว้เรามาหักดอกไม้ของ เกศ
 อันสวย นว นมไม้ยาวประ สงค์
 ไหว้ของ ผุ่งผู้บ่าวที่เองบ้านนี้ไกลกอบหา
 นาง ฮิกขานา นเห็นอบาคอยกอบหา
 เขาว่า เจาบุญกว้างมากให้เจามา
 ถึง เวชพาขวัญแก้วใหม่ ให้ไกลกินข้าวไข่
 ขวัญเจ้าทั้งสองตามท่านองโบราณกล่าว
 ไว้ หมอบอกว่า เวลาดีเป็นวันดี
 ต่อ ทั้งกล่าว เว้นศรี ส้มหมอบนอบนอเผื่อ
 ให้เรา ไกลสืบเชื้อพ่อบแม่แทนเรื่อน ถึงปี
 เดือนฝนโสมของฮ่า วัน7-8ค่ำให้เจ้าจำศีล
 วันสิบสี่สิบห้าค่ำคักบาศร อย่า ไกลขาดทาน
 กี่ลเอาไว้ ขวัญก็ให้เจ้า
 มาอยู่กัวลีลา ขวัญทำให้เจ้ามาอยู่

ตายี่แย้ม ขวัญฝ่ายแค้นและขวัญกาง
ขวัญเอวบางขวัญนมพร่ำ
พร้อม ไทมานั่งล้อมอยู่พาขวัญ

มา เขอ...ขวัญเอย (เว็ทขวัญ)

มือก็แน่นมือก็ วันคติก็แน่นมือหงเฮา
ผู้เช่า เกิดเป็นสาวกว่าแม่เมื่อวันนี้ ขอทาน
ไค้ขึ้นเชื่อนกว่าแม่เมื่อวันนี้ นอกหลับ
ไค้เงินหมื่นกว่าแม่เมื่อวันนี้
เขา ไค้แหวนคำก็มาดวายกชวามเม
มือวันนี้ ขาเท้ากษานางกว่า
แม่เมื่อวันนี้ สามวันไค้แหวน
ไค้แก้วมาดวายเจ้า เกอ ไทหาทว
กษานางสุขสมบางพร่ำพร้อม
ใจอ้อมอ้อมกึ่งกอลชเมย เจ้า
เป็นเชยให้เจ้าทำใจกว้าง ขย่า
กล่าวอ้างสรรหสิ่งแนวไค้ให้มี
ใจเชื่อมใสคอมนางแพยไค้ เจ้า
เป็นลูกสะใภ้ให้เจ้ารักแม่ยัว ขย่า
ไค้แก้วกินยัวและเริงขู เจ้าดู
นัยปรายขูไรสรรบ ถึง เกือยก่า
กบไค้ให้ยวยามก่า เชื่อนหลัง
ก่าแม่แม่เชื่อนอา ขย่ากาสูง
หลังไค้ทพเจ้าจัวไค้ป็นลมสูง
จมกรบแม่แม่เชื่อนพอ หลังสูง

ตายี่แย้ม ขวัญฝ่ายแค้นและขวัญกาง
ขวัญเอวบางขวัญนมพร้อม
พร้อม ไทมานั่งล้อมอยู่พาขวัญ

มา เขอ...ขวัญเอย (เว็ทขวัญ)

วันนี้เป็นวันดี วันคติเป็น.....
ผู้เช่า เกิดเป็นสาวกว่า เป็นวันเชื่อนทาน
ไค้ขึ้นเรือแก้วว่า เป็นวันนี้ นอกหลับ
ไค้เงินหมื่นกว่า เป็นวันนี้
เขา ไค้แหวน คำก็มาดวายกเป็น
วันนี้ ขาเท้ากษานางก็ว่า เป็น
วันนี้ สามวันไค้แหวน
ไค้แก้วมาดวายเจ้า เขอ ไทหาทว
กษานางสุขสมบางพร้อม
กัน ใจอ้อมอ้อมกึ่งกอลชเมย
เจ้า เป็นเชยให้เจ้าทำใจกว้างอมา
กล่าวอ้างสรรหสิ่ง อันไค้ให้มี
ใจเชื่อมใสคอมนางแพยไค้ เจ้า
เป็นลูกสะใภ้ให้เจ้ารักแม่ยัว ขย่า
ไค้แก้วกินยัวและเริงขู เจ้าดู
นัยปรายขูไรสรรบ ถึง เกือยก่า
อย่าไค้ให้ยวยามก่า เรือนหลัง
ก่าแม่แม่เชื่อนอา ขย่ากาสูง
หลังไค้ทพเจ้าจัวไค้ป็นลมสูง
(ไม่ไค้ความ) นั้นเป็นเรือแพอ หลังสูง

เรือนลุงและเรือนป้า หลังหน้า
 กว้างถึง ไซ แขนนางสายลวด
 หมวกแป้น เข็มทากมุงกระ
 เบื้องคินมีหอเย็น หลังสูงพราหมณ์
 มหาลักษณ์หอยหิ้งอาษา ไนยให้เหินเขื่อน
 สองน้ำแกว หลังนั้นพอมมมมมม
 แก่เจ้าทั้งสอง ให้เจ้ามาปูมฟอง
 กินทานอย่า ไท้อาถให้เจ้า ไท้อาถ
 น้ำเย็นยิ่ง เทียร... ไท้อาถให้
 เจ้าส่งเขื่อนมา ไท้อาถให้เจ้าส่งเขื่อน
 ยา เข็มสำเจ้าบุชุกกว้างสู่ทราย มีลูกชาย
 ไท้อาถประเสริฐให้เจ้า ไท้อาถลูกเกิดรวมบุตร
 ให้เจ้า หังคำสอนทายายพ่อแม่ ให้เจ้า
 แยกวางพื้นองวงศา ถา
 เบื้องซ้ายเจ้าอย่า เหลือยาหาชาย
 ถา เบื้องขวาเจ้าอย่าแลหาชู้ เจริญ
 ยามแดงให้เจ้าแดงพาขวัญ เจริญ
 ยามแดงให้เจ้าแดงพาขวัญ ถา
 ไท้อาถหม้อไม้ ไท้อาถที่สายมิกอ๊ก
 ให้เจ้าจับหมากไว้สร้างแก่งพ
 งาม เจ้ามีผ้าให้เจ้าตีมีใจเก่า
 เหล่าไท้อาถโยให้เจ้าบายไซ เหล่า
 ไท้อาถใหญ่ให้เจ้าบายชุน บึงมังก
 ของเจ้าฝั่งแกว หมอกลาวแล้ว

เรือนลุงและเรือนป้า หลังหน้า
 กว้างถึง ไซ (ไซไท้อาถ)...
 (ไม่ไท้อาถ) เขาตากมุงกระ เบื้อง
 (ไม่ไท้อาถ) หลังสูงมีรูป
 พยานาค เลื้อยกลานหอยหอนอาษา ไนย
 ให้เหินเขื่อนพอมมมมมม หลังนั้นพอมมมมมม
 แล้วแก่เจ้าทั้งสอง ให้เจ้ามาปูมฟอง
 กินทานอย่า ไท้อาถให้เจ้า ไท้อาถ
 น้ำเย็นยิ่ง... ไท้อาถให้เจ้าส่ง
 เรือนมา ไท้อาถให้เจ้าส่งเรือน
 ยา เข็มสำเจ้าบุชุกกว้าง มีลูกชาย
 ไท้อาถประเสริฐให้เจ้า ไท้อาถลูกเกิดรวมบุตร
 ให้เจ้า หังคำสอนทายายพ่อแม่ ให้เจ้า
 กว้างวางพื้นองวงศา ถา
 ข้างซ้ายเจ้าอย่า มอง หาชาย
 ถา ข้างขวาเจ้าอย่าแลหาชู้ ถึง
 ยามดำ ให้เจ้าแดงสำหรับ ถึง
 ยามแดงให้เจ้าแดงพาขวัญ ถา
 ไท้อาถหม้อไม้ ไท้อาถที่สายมิกอ๊ก
 ให้เจ้าจับหมากไว้สร้างแก่งเข
 ตอนเช้า เจ้ามีผ้าให้เจ้าตีมีใจเก่า
 เหล่าไท้อาถโยให้เจ้าบายไซ เหล่า
 ไท้อาถใหญ่ให้เจ้าบายชุน บึงมังก
 ของเจ้าฝั่งแกว หมอกลาวแล้ว

ข้าก็มีไพร่ เป็นกำลังอันมหา
สิ่งโลก เจ้าหากมีโชคแล้ว
ให้เจ้าคอยเฝ้าเธอ

มาเขล... ขวัญเฉย (เขมรขวัญ)
ขวัญชั่วให้เจ้ามาชมเมื่อนี้หน้า
เกลียดมาคำให้เจ้าเข้า บอมนอน
หัวเกียงหมอนให้มิใจรักหอ
ให้เจ้ามีหน้าต่อ
ชมเชย ชยันตุ ภาวัง ชยมัง กล้วย จัตกาโร
ฉัมมา วัชทันติ อายูวัตโณ สุขัง พลัง

จะได้แถมพร เป็นกำลังอันมหา
สิ่งโลก เจ้าหากมีโชคแล้ว
ให้เจ้าคอยเฝ้าเธอ

มาเขล... ขวัญเฉย (เขมรขวัญ)
ขวัญชั่วให้เจ้ามาชมเมื่อนี้หน้า
ถึงยากกว่าให้เจ้าเข้าที่นอน
หัวเกียงหมอนให้มิใจรักหอ
ให้เจ้าเห็นหน้าต่อชมเชย ชยันตุ
ภาวัง ชยมัง กล้วย จัตกาโร ฉัมมา
วัชทันติ อายู วร รณโณ สุขัง พลัง

บทสุกขวิญญู

คำแปลยกาน (บ้านนาซาว) จังหวัดเลย

บันทึกได้ 5 บท คือ

1. บทสุกขวิญญูภาค (พระบวชใหม่)
2. บทสุกขวิญญูสาว
3. บทสุกขวิญญูบ้านใหม่
4. บทสุกขวิญญูทั่วไป
5. บทสุกขวิญญูสะเคาะเกราะ

บทสุกขวัฏนาค

ผู้บอก นายสุข จันทร์มา อายุ 77 ปี
บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 1 ตำบลนาขาว
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

บทสุกขวัฏนาค

อะธัม ๆ สีสัไสยะมะละสีสัไสยะมังละลัง
กะลังกิเลอเนกสัเสวะ สัมเปมิโลอุคคะมา
โศกอุคคะมาโยกอุคคะมะเสวะสุอุคคะมะ
นทีมาหาส เกทีลาภดิเบรพร พรณกิมังตั้ง
มาวา ซากฎพร อมกัณอญจอนลวน อาทิกคอน
จับ เลิศอังการ เลิกมหา ไวย สุขปะหัสไว้
เป็นศอกศุกสุริโยกพร อมอุคกัังละสา คชัย
มะยังกะราศ กิเหลกัณเทเนกสัสะหวัคสะดี
อุคคะโศกสิทธิโยกพร อมลักขอาตุ้งข้า ตั้ง
หลา มัง พร อมกัณมาญจา เท ยี่แกสม เก็จ
สำนาราชา มหาราชสักโกโรราชเจ้าจนเป็นเข้า
เป็นเงาแก่อารามคณทรากิด สีลาชิกนขึ้น
มาก ๆ อถยอยมากของจะท่าเพียง ไก่ขึ้นนิต
ขึ้นเพียงถึงขนาดองการ กัณมีญญาทรง
วัคไสยา ก้อยเซาแพททช ทรงสุชชิตินิ
กาม สุขตั้งหลายในวัณล้ามิงจนเพื่อเื้อง
วิเนย อภินทไสแจจจอกเตาฮอกมันฐาน
มีตั้ง อลังการวุติโตทัยโงแจจจอกให้เจ้า
เป็นสมณะมนเฑียร ระกาของข้า เทอญ
ป่าอะธัม ป่าอะทังโงทอนตั้งหลายได้

อะธัม ๆ สีสัไสยะมะละสีสัไสยะมังละลัง
กะลังกิเลอเนกสัเสวะ สัมเปมิโลอุคคะมา
โศก อุคคะมาโยก อุคคะมะเสวะสุอุคคะมะ
นที มาหาส เกทีราชดิเบรพร พรณกิมังตั้ง
มาวา ซากฎพร อมกัณอญจอนลวน อาทิกคอน
จับ เลิศอังการ อุคคะมหา ไวยสุขปะหัสไว้
เป็นศอก สุกรสุริโยกพร อมอุคกัังละสา คชัย
มะยังกะราศ กิเหลกัณเทเนกสัสะหวัค
อุคคะโศกสิทธิโยกพร อมลักขอาตุ้งข้า ตั้ง
หลา มัง พร อมกัณมาญจา เท ยี่แกสม เก็จ
สัมมาราชา มหาราชสักโกโรราชเจ้าจนเป็น
เป็นเงาแก่อารามคณทรากิด สีลาชิกนขึ้น
มาก ๆ อถยอยมากของจะท่าเพียง ไก่ขึ้นนิต
ขึ้นเพียงถึงขนาด องการ สันตัมมีญญาทรง
วัคไสยา ก้อยเซาแพททช ทรงสุชชิตินิ
กาม สุขตั้งหลายในวัณล้ามิงจนเพื่อเื้อง
วิเนย อภินทไส แจจจอกเตาถึงมันฐาน
มีตั้ง ละลังการวุติโตทัยโงแจจจอกให้เจ้า
เป็นสมณะมนเฑียร ระกาของข้า เทอญ
ป่าอะธัม ป่านประตังโงทอนตั้งหลายได้

ปราศจะหนาท่างกับบ้าง ทองปราศจะหนา เป็น
 พระอินทราธิลาภ ทั้ง เทวกา ทั้ง หลายบ้าง ทอง
 ปราศจะหนา เป็นเอกพระอินทรา เป็นที่แล้วอย่า
 ไห้คิดแก้วกำมุกปราศจะหนา ทั้ง ทั้ง หลาย
 เก็บ ปราศจะหน่าไปผูกพันทั้ง หลาย ปราศจะหนา
 กับโลก ก็ขอให้โลกกับนี้สมดัง มนุษย์มาย
 จง จุกม สมฤทธิวิจุณแก่ทาน นิทาน โอปทีโล
 ธรรมทั้งสี่ประการก็คือ อายุวรรณะสุษะ
 ณะสารสมบัติวิหิตระมงกจง
 จง สมบูรณ์คุณพบในสิ่ง ปราศจะหนา
 ทุกประการขอให้เป็นดัง องพระตถะพนทะยาน
 ประสัคไว้ ยัตตะโล ธรรมมาวัถกันต์อาบู
 วรรณโณ สุตัง พระรัง สาธุ

ปราศจะหนาท่างกับบ้าง ทองปราศจะหนา เป็น
 พระอินทราธิราชทั่ว เทวกา ทั้ง หลายบ้าง ก็
 ปราศจะหนา เป็นนรอินทรา เป็นที่แล้วอย่า
 ไห้คิดแก้วกำมุกปราศจะหนา ทั้ง ทั้ง หลาย
 เบลอญ ปราศจะหน่าไปผูกพันทั้ง หลาย ปราศจะหนา
 กับโลกก็ขอให้โลกกับนี้สมดัง มนุษย์มาย
 จง จุกม สมฤทธิวิจุณแก่ทาน นิทาน โอปทีโล
 ธรรมทั้งสี่ประการก็คือ อายุวรรณะสุษะ
 ณะสารสมบัติวิหิตระมงกจง
 จง สมบูรณ์คุณพบในสิ่ง ที่ปราศจะหนา
 ทุกประการขอให้เป็นดัง องพระตถะพนทะยาน
 ทรสไว้ ยัตตะโล ธรรมมาวัถกันต์อาบู
 วรรณโณ สุตัง พลัง สาธุ

บทศุภขวัญแต่งงาน

ผู้ให้ข้อมูล นายสุข จันทรมา อายุ 78 ปี
บ้านเลขที่ 102 บ้านเลขาว ว เชียงตาน จ. เดม

ผู้เก็บข้อมูล นางสาวศรีสมพร อาศัย

บทศุภขวัญแต่งงาน

มะโม่ ศัสสะ ภวโต อารณะโลก

สัมมา สัมพุทธะสะ (3 จบ)

สีลี สิทธิพระพร ประวณะวิเศษ

ชกิติเยก พรัดมมะติโล ตะโคโล อวอะหา
วิระโห สัมยะมงกล จุลสังกาศ อามาค
พร้อมปุงมตรี บุญแกงคี่พร้อมแม่ ผุง
เซาแกกตะนาย ฝนทกฮอฮำไม เจาใหญ่
ขึ้นเป็นสาว ผุงบ่าวทามทวมเท้า ผุงบ่าว
เซามาโอม ฮนทางงามกาฮวง มโคทาง
ฮอดสอง ขอเป็นทวงบอดฮิง ลูกเจ้าจริง
มั่งประสงคี่ ผุงวงคี่มา มารดาเจ้า เบิ่ง
ปู่เจ้าฐแล้วจึงตกแกง ปู่แกง แงงชาหัก
ลูกแกว ตกแกงแล้วจึงยกมา เบ็กรักษา
บายศรี เป็นวันคี่ แม่มีมือ ทวมเท้า
มือทาบขาวเกากอง แงงเกากอง ตาม
ทำนองบูราดเกล้าไว้ อะหมักไ้จ่านำ ตาม
กำสอนนั๊กซัดตะเล็ก เล็กหนอย ชื่อว่า
อะสาวันนี้ เป็นวันคี่มือปลอก มือบอด
แกวอูกหัวราชา บายศรีถ้อ อุกมะโสก
เจ้าอมาไ้กัถิโสกเสร์้า จัวลิ่งอันปิก ไ้

มะโม่ ศัสสะ ภวโต อารณะโลก

สัมมา สัมพุทธะสะ (3 จบ)

ศรีศรี สิทธิ พระพร ประวณะวิเศษ

ชกิติเยก พร้อมมะติโล ตะโคโล อวอะหา
วิระโห สัมยะมงกล จุลสังกาศ อามาค
พร้อมปุงมตรี บุญแกงคี่พร้อมแม่ หมู
เซาแกกเจา นาย ฝนทกพรำไม เจาเต็ม
ใหญ่ขึ้นเป็นสาว หมูบอปากทวมเท้า
ทวมเซา อมกมาตม ฮนทางงามกาฮวง
มีไ้ทางบอเอ ขอเป็นทวงบอดฮิง ลูกเจ้า
จริงมั่งประสงคี่ เหล่าวงคี่ขามารดาเจ้าลูก
ปู่เจ้าฐแล้ว จึงตกแกงให้ลูกแกว
ตกแกงแล้ว จึงยกมา เบ็กรักษา
บายศรี เป็นวันคี่ คือวันรวมเหย้า
มือทาบขาวเกากอง แงงเกากอง ตาม
ทำนองโม่วาดเกล้าไว้ ไ้ทำตาม คำสอน
นั๊กซัดอูลย์ สักหนอย ชื่อว่า วันคี่
มือทาบปลอก วันบอดแกวอูกหัวราชา
บายศรี ถ้ออูกมะโสก
เจ้าอมาไ้กัถิโสกเสร์้า ถึงสิ่งอันปิก ไ้

เจ้ามีสยโยทะแพ ให้เจ้าได้ แขนงโค
 ภายแพ ให้เชื้อเจ้ามีสยโยทะแพ ทกหมู่
 ทะยามารให้เชื้อเจ้ามีสยโยทะแพ
 มีอันเป็นบ่เกิดความสง่า ทมว่าวันก็
 ไหว้กันแก่งกำปี บายศรีสู่ขวัญ สอง เจ้า
 มีอันขาวใสกับกำปี หัดสาวมากับนางไซ
 ขาวคมีสเต็มเต่า อายาชมแรงใส่กองแก้ว
 กลแดงแล้วจึงยกมา นุชบาหอมหวางเภา
 เกร็งลับเจ้า เหลือหลาย ผุ่งกะนวยและ
 เภาแก พอมแม่พอมและสาวทามลกัน
 กือขาว นายขอพาขวัญหลานเจ้า เมืองซ้าย
 คุยเขียนเขียน เว้นมีใส่ขวาที่ขาวผุ่งหมู่
 เสาหน้านั่งหันเต็ง ซ้อมปลักเขียนเอาขวัญ
 เข้ามา เข้มแข็ง ภาลยูเอ็งถึงนางขอม
 จักเขียนเอาขวัญางกาเข้ามา เข้มกุนา
 เมอ ขวัญเอย มาฮอกแล้ว ทักลอกกุนา
 ที่เขาน คมฉีกอกกักเกา ถักลอกเกาขาม
 กา เกสง่าตั้งใส เข้มแข็งไว้วันก็ถึง
 ชมชึ่งสอง เจ้า ก็ถูกเอาอินทร์แดง มาเขียน
 แฝงเขียนยาว เต็งเสวกรมเพาเพา ฮวย
 สวมขาว เข้มหลังก่า โหเจ้ามีบุตรบทย
 ขอมขวางไซพอสเน ของกัมแนมเชื้อนเจ้า
 ทุกสิ่งข้างมาบึงอังก่า พระยาธรรมมองอาจ
 อ่าลักกลือฮา ในท้าวว่าไว้ อินทราเพา

เจ้ามีสยโยทะแพ ให้เจ้ามีรั้ว กวามมากมาย
 ให้เจ้าเชื้อเจ้าชนะ ทกหมู่พระยามาร
 ให้เจ้ามีสยโยทะแพ อังแกกล้า วันก็
 เป็นวันแห่งความสง่า ทมว่าวันก็
 ไหว้กันแก่งกำปี บายศรีสู่ขวัญ สอง เจ้า
 มีอันขาวใสกับกำปี มีเขานมากับนางไซ
 ขาวคมีสเต็มเต่า อายาชมแรงใส่กองแก้ว
 กลแดงแล้วจึงยกมา นุชบาหอมหวางเภา
 เกร็งลับเจ้า เจ้ามีมากมาย หมูทนายและ
 เภาแก พอมแม่และสาวทามลกัน เหมือน
 เม็งขาว นายขอพาขวัญหลานเจ้า เมืองซ้าย
 คุยเขียนเขียน เว้นมีใส่ขวาที่ขาวผุ่งหมู่
 เสาหน้านั่งหันเต็ง ซ้อมปลักเขียนเอาขวัญ
 เข้ามา เข้มแข็ง ภาลยูเอ็งถึงนางขอม
 นางขาวเอย ขวัญเอย มาฮอกแล้ว ทักลอกกุนา
 เข้มขาม สดชื่นดอกเกา ทักลอกกักเกาขาม
 กา เกสง่าตั้งใส เข้มแข็งไว้วันก็ถึงชม
 ชึ่งสอง เจ้า ก็ถูกเอาอินทร์แดง มาเขียน
 ยาวกรายจนเภา กรายจนเตนขาว เข้มหลัง
 ก่า โหเจ้ามีบุตร อธิมากมาย ข้างวงไซเป็น
 แสนสิ่งของมากมายเป็นของ เจ้าข้างมา เป็น
 ทองคำ พระยาธรรมมองอาจ ในท้าวว่าไว้
 อินทราท้าวอวยพร เป็นคำสั่งสอนโคกชันแก้ว
 ขันขวัญ เหมือนสวรรค์ กลังมากกแก่งคอกไม้

หลายพร เป็นกำลังคอกอโคกขันแก้วขันขวัญ
 คือสวรรค์ลงมาตกแกง คอกไม้แบ่ง เกสร
 คอกไม้ซ่อนแซมเกา ซ่อนจักเซ็นขวัญเจ้า
 มาซ่อนฟ้าสั่ง สอนสั่งสอนมา เมื่อ ขวัญเอย
 ตะวัตกกอนลับไม้ ไหว้ขวัญนางมา เต็มบุญ
 แม่เจ้าแอมสามตากอนเจ้าผู้มีมา มีทั้งพร
 กันธา แพรหลายซ่อนเสื้อ มีทั้ง เสื้อทั้งแก้ว
 ปักชมไม้แดง ซ่อนจักเซ็นขวัญนางแพงมา
 เต็มบุญ มา เขอขวัญเอย ขวัญเจ้าอยู่ฟากฟ้า
 แดงไกล ก็ให้หามือนี้วันนี้ ให้มาเสะเกศ
 เกา ปักคอกบัวนี้ ให้มาซจกมัน แม่เจ้า
 แดงไว้ มาตัดคอกไม้ กานเกศช่วยลวย
 มาบย่าวให้เจงมา ้วยสองสามสิบ บางที่
 บ้างบ้านใกล้คอยหาเจ้าแล้ว นางที่กาบ้าน
 เหนือ คอยเฝ้าเจ้าแล้ว เฝ้ายักหมายเบิ่ง
 เจ้า บุญกว้างชูพาย เข็นเจ้ามาชะววยงาย
 ล้อมไซ ให้โคปอเขียวไซ เชื้อเจ้า ทั้งสอง
 ตามทำนองโบราณกล่าวไว้ ณ บัดนี้หมอบอกว่า
 มีวันนี้คือซ้อยจักเอาศรีเฮ้มง หมอนซ่อนเสื้อ
 ให้เชื้อเจ้าสืบ เชื้อคอกแม่แทนเชื่อนเทิงนี้ฝน
 อ่องฮวันเจ็ดคำแปลกล่าวให้เจ้าจำศีลวัน
 สิบสี่สิบห้าคำให้เจ้าจินทานักมาถอยาให้
 อากทั้งสี่และทานให้เบิกยานยกมือสิบนิ้ว
 มา เขอขวัญเอยขวัญก็ให้มา อยู่ก็ว่าอยู่ลือลา

ขมาขันธ์นุ คอกไม้ซ่อนแซมเกา ซ่าจักเวียง
 ขวัญเจ้ามาพร้อมพร่าสั่งสอน มา เขอขวัญเอย
 ตะวัตกกอนลับไม้ ไหว้ขวัญนางมา เต็มบุญแม่
 เจ้าสร้างของไว้คอยเจ้า มีทั้ง นกพรกันธา
 แพรหลายซ่อนเสื้อ มีทั้ง เสื้อทั้งแก้วปักชมไม้
 แดง ซ่อนจักเซ็นขวัญเจ้ามา เต็มบุญขวัญ
 ขวัญเจ้าไปอยู่ที่ไหนก็ให้หามือนี้วันนี้ ให้มา
 มือนี้วันนี้ ให้มา สระเกศเกล้า ปักคอก
 บัวนี้ให้มาซจกมัน แม่เจ้าแดงไว้มาตัดคอก
 ไม้ กานเกศช่วยลวย บายไมยวให้เจ้ามา
 ้วยสองสามสิบ บ้างที่บ่งบ้านใกล้คอยหา
 แล้ว นางที่กาบ้านเหนือ คอยหาเจ้าแล้ว ตาม
 ขอบมาดูเจ้า บุญกว้างชูพาย เฝียเจ้ามาชะ
 ววยงายล้อมไซ ให้โคปอเขียวไซ เชื้อเจ้า
 ทั้งสอง ตามทำนองโบราณกล่าวไว้ ณ บัดนี้
 หมอบอกว่าให้ว่าวันนี้เป็นวันที่ซำจักเอาสอง
 ศรีเฮ้มงหมอนซ่อนเสื้อให้เชื้อเจ้าได้สืบเชื้อ
 ขอนแม่แทนเรื่อ มีเกื่อนฝนร้องว่า วันเจ็ด
 คำแปลกล่าวให้เจ้าจำศีล วันสิบสี่สิบห้าคำ
 ให้เจ้าจินทานักมาถอยา อยาให้สาถั้งสี่
 และทานให้เบิกยานยกมือสิบนิ้ว มา เขอ
 ขวัญเอย ขวัญก็ให้มา อยู่ก็ว่าอยู่ลือลา ขวัญกา
 ให้มา อยู่กาถอยูแคง ขวัญแกมให้มา อยู่แกม
 ซำมลลือ ขวัญภาให้มา อยู่คอก พิษากขวัญ

ขวัญทำให้มาอยู่ตาอยู่แกงขวัญแก้วให้มาอยู่
 แกมขำมอลอ ขวัญภาให้มาอยู่ก้อพิชาก
 ขวัญภาให้มาอยู่ปากวันระจา ขวัญภาให้มา
 อยู่ตาอยู่แกง ขวัญแก้วและขวัญกางขวัญเอว
 บางขวัญนมพำพอม มาฝั่งอมลอมอยู่พาขวัญ
 มาเบบ มื้อนี้ แม่เมื่อวันดี ปีนี้แม่ไปเอา
 ผู้เช่า เกิดเป็นสาวดีกว่าแม่เมื่อวันนี้ ขออย่า
 ได้ไถ่แทนเชื่อน ก็ว่าแม่เมื่อวันนี้แทนซา
 ภายแขนนาง ก็ว่าแม่เมื่อวันนี้ นอนหลับดี
 ได้ไถ่เงินหมื่นนอนคืนก็ได้ไถ่เงินแสน ก็ว่า
 แม่เมื่อวันนี้ ให้แขนท้าวกายแขนนางสุข
 สบายขำมอมให้มิใจอเนนอมทอชุมเซย
 เจ้า เป็นเซยให้ทำใจกว้าง เจ้าอย่าอวดอ้าง
 สัพพะสิ่งแนวโลกโลโลกให้เจ้าว่าเซอะ โล
 ทนุให้เจ้าว่าเซะ โล้วโลควาปีให้เจ้า
 ว่าดูย เจ้าอย่าถือฤยดูย ทอหน้า เจ้าโลก
 เจ้าอย่าถือฤยสรรพสิ่งแนวโลก ให้เจ้ามิใจ
 เสื่อมใส่สิ่งน้ำแกมไซ ให้ผู้เป็นลูกสะใภ้
 ได้รักแม่ตัว เจ้ากบ่างอนงัวทวนตัวชอนฐ
 นึกปราชัญ พังธรรม เถิง เลื่อนคำอย่าเพียว
 ยามคำ เอือนหลังกำมั้นเอือนอ้าสาขกาซุง
 หลังใหญ่ กอบสลกติสับนอม หลังกมั้นแมน
 นอ้นพอ เกยขึ้นคอกหลังสูง เอือนสูง และ
 เอือนป่า หลังหน้ากว้างใส่เพกานลายกวง

ขวัญภาให้มาอยู่ตาอยู่แกงขวัญแก้วให้มาอยู่
 แกมขำมอลอ ขวัญภาให้มาอยู่ก้อพิชาก
 ขวัญภาให้มาอยู่ปากเจรจา ขวัญภาให้มา
 อยู่ตาอยู่แกง ขวัญแก้วแล้วขวัญกางขวัญเอว
 บางขวัญนมพำพอม มาฝั่งอมลอมอยู่พาขวัญ
 มาเบบ วันนี้เป็นเมื่อวันดี ปีนี้แม่ไปของ เรา
 ผู้เช่า เกิดเป็นสาว ก็ว่าแม่เมื่อวันที่ขออย่า
 ได้ไถ่แทนเชื่อน ก็ว่าแม่เมื่อวันนี้แทนซา
 ภายแขนนาง ก็ว่าแม่เมื่อวันนี้ นอนหลับดี
 ได้ไถ่เงินหมื่นนอนคืนก็ได้ไถ่เงินแสน ก็ว่า
 แม่เมื่อวันนี้ ให้แขนท้าวกายแขนนางสุข
 สบาย ขำมอม ให้มิใจอเนนอมทอชุมเซย
 เจ้า เป็นเซยให้ทำใจกว้าง เจ้าอย่าอวดอ้าง
 สัพพะสิ่งแนวโลกโลโลกให้เจ้าว่าเซอะ โล
 ทนุให้เจ้าว่าเซะ โล้วโลควาปีให้เจ้า
 ว่าดูย เจ้าอย่าถือฤยถืออวดคอกหน้า เจ้าโครต
 เจ้าอย่าถือฤยสรรพสิ่งอันใด ให้เจ้ามิใจ
 เสื่อมใส่สิ่งน้ำแกมไซ ให้ผู้เป็นลูกสะใภ้
 ได้รักแม่ตัว เจ้ากบ่างอนงัวทวนตัวชอนฐ
 นึกปราชัญ พังธรรม ถึง เลื่อนมีคอบาเพียว
 ยามคำ เรือนหลังกำมั้นเรือนอาสาซุง
 หลังใหญ่ กอบสลกติสับนอม หลังกบนั้นแมน
 เรือนพอ เกยขึ้นคอกหลังสูง เรือนสูงและ
 เรือนป่า หลังหน้ากว้างใส่เพกานลายกวง

งานเป็นรูปภาค แป้นบุกร ะถานบุกร ะเบื้องดิน
 ขอ มีทอเป็นโองน้ำแก้ว หลังนี้แล้วพอ
 มอมให้ลูกทั้งสอง เจ้าจงปู่ป่องกินทานนไค
 โหหยากน้ำเย็นมง เพ็ญระกาคันว่า ไคกินชื้อ
 ให้เจ้าส่งเรือเอา ไคกินปลาให้ส่งเรือนยา
 เก็บ ถ้าเจ้ามูฆวางสู่หาย ไคลูกชายให้
 ไคบุตรประเสริฐ ให้ไคลูกแก้ว เกิดรวมทอง
 อุทร ฟังคำสอนตาทาย ทายายพ่อแม่ ไค
 แฉกวางพื้นองวงศา ตาเบื้องซ้าย อย่า
 มองหาชาย ตาเบื้องขวาอย่า เหลียวหา
 ชู้ เพ็งยามแจ้งให้เจ้าแคงพาชาวถึงยาม
 เข้าให้เจ้าแคงทางาย ให้เจ้านอนเจ้าอย่า
 นอนหลับ ไคตื่นสวณิดคี่คี่ ให้เจ้าแคง เครื่อง
 ไร่ประสงกใส่ทางาย เหล้าไหใหญ่ให้เจ้า
 ไคสู่วันนี้เป็นนงกกรหกเจ้าไปแล้ว พอออก
 แล้วซ้ำที่นถวายพร เป็แก้สอนนิมตราสั่ง
 โลกเจ้าหากมีไซกแล้วให้เจ้าถอยเคื่อนเอา
 มา เบื่อขวัญเอา แอม (พูดมา เบื่อขวัญเอา
 แอม) มา เบื่อขวัญเอา ขวัญตัวมาชม เมียละ
 นี้ว่า มีหน้า ถึงแม่กำไ้เจ้า เข้าบ่อนนอน
 ถึง เกียงหมอมให้เจ้ามีใจอีกให้อให้เจ้าตั้งต่อ
 เอาแก่ความดี ความสุขนี้ไม่ตกมาบเหลือ
 ลม ชัยยันตุ กวัง ชัยยะมังกะลัง

งานเป็นรูปภาค แป้นบุกร ะถานบุกร ะเบื้องดิน
 ขอ มีทอเป็นโองน้ำแก้ว หลังนี้แล้วพอ
 มอมให้ลูกทั้งสอง เจ้าจงปู่ป่องกินทานน
 โหหยากน้ำเย็นมง เพ็ญระกาคันโลกกินเนื้อ
 ให้เจ้าส่งเรือเอา ไคกินปลาให้เจ้าส่งเรือ
 ยาทน ถ้าเจ้ามูฆวางสู่หาย ไคลูกชายให้
 ไคบุตรประเสริฐ ให้ไคลูกแก้ว เกิดรวมทอง
 อุทร ฟังคำสอนตาทาย ทายายพ่อแม่ ไค
 แฉกวางพื้นองวงศา ตาข้างซ้ายอย่า
 มองหาชาย ตาข้างขวาอย่า เหลียวหา
 ชู้ เพ็งยามแจ้งให้เจ้าแคงพาชาวถึงยาม
 เข้าให้เจ้าแคงทางาย ให้เจ้านอนเจ้าอย่า
 นอนหลับ ไคตื่นสวณิดคี่คี่ ให้เจ้าแคง เครื่อง
 ไร่ประสงกใส่ทางาย เหล้าไหใหญ่ให้เจ้า
 ไคสู่วันนี้เป็นนงกกรหกเจ้าไปแล้ว พอออก
 แล้วซ้ำที่นถวายพร เป็แก้สอนนิมตราสั่ง
 หากเจ้ามีไซกแล้วให้เจ้าถอยคี่เคื่อนเอา
 (พูดมา เบื่อขวัญเอา) มา เบื่อขวัญเอา
 ขวัญตัวมาชม เมียอยู่ตรงนี้ถึงยามกำให้เจ้า
 ให้เจ้า เข้าที่นอนตัว เกียงหมอมให้ เจ้า
 มีใจรักชื่อตรงให้เจ้าปฏิบัติเอาแก่ความ
 ดี ความสุขนี้ไม่ตกมาบเหลือ
 ลม ชัยยันตุ กวัง ชัยยะมังกะลัง

บทสวดวัฏฏ์ใหม่

ผู้บอก นายเอก ที่หล้า อายุ 78 ปี

บ้านเลขที่ 215 หมู่ 1 ต. นาขาว

อ. เมืองลพบุรี จ. ลพบุรี

นะโม กัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธ

(ภาษาบาลี)

กัสสะ

"

นะโม กัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธ

"

กัสสะ

"

นะโม กัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา สัมพุทฺธ

"

กัสสะ

"

สี่สี่ ชัยบันตุรง ชัยยังกะลัง ชัยยะ สุกคิถิ
วันนี้เป็นวันที่ วันเกิดนักชัตกฤษที่ความหา มุงคูล
ยังมีเจ้าพระยาผู้มีบุญองค์หนึ่ง เสด็จมาจาก
เมืองกำทอง มาแสวงหาสถานที่สร้างบ้าน
บ้านเพื่อปลูกสร้างไว้ให้อยู่อยู่เป็น ความ เป็น
ขวัญเบิกดวงใจไร บรมมาขอ จึงไปออกปลูก
สร้างแปลไปป่าไม้ที่โพธิ์เจา ว่าดี แรกก่อน
นี้พระเจ้าสร้างโพธิ์สมภาร พระเจ้าพันแม่
พวกหมู่พระ ยามาร พุทสะโอด บกมเมื่อนพระ จะ
โพธิ์ศักรกอมเมื่อนทางธรณี เอาคำผูกไว้ พระ
แก้วแก้วใก้ว่าอยู่สวรรค์สี่สี่ หมี่พื้พื้ไม่มีโทษภัย
มากองเจ้าชัใก้อยู่ทองแก้วสอง เจ็บคำ เขาชั
นำแก้วแหวนแห่แห่มาใก้ให้ตั้งชัภัยช่วยใก้สี่
หลังไหลมา เจ้าสี่มีสร้ทธา อุทสี่องอาจ ทั้งพวก

สี่สี่ ชัยบันตุรง ชัยยังกะลัง ชัยยะ สุกคิถิ
วันนี้เป็นวันที่ วันเกิดนักชัตกฤษที่ความหา มุงคูล
ยังมีเจ้าพระยาผู้มีบุญองค์หนึ่ง เสด็จมาจาก
เมืองกำทอง มาแสวงหาสถานที่สร้างบ้าน
เพื่อปลูกบ้านใหม่เป็น ความ เป็นขวัญ
เบิกขวัญไร ไม่มีข จึงปลูกสร้างไว้ที่
โพธิ์ ซึ่งแต่ก่อนพระ เจ้าสร้างโพธิ์สมภาร
พระเจ้าพันแม่หมู่พระ ยามาร ครองนี้เคยเป็น
ทางที่พระ โยนิสี่กัยทางธรณี เอาคำผูกไว้
พระองคใก้อยู่สุด หมี่พื้พื้มีภัย ไค้มีภัย
ใค้อยู่ทองแก้วแหวนเงินคำ เขาจะทำ
แก้วแหวนแห่แห่มาใก้ให้ตั้งชัใก้หลัง ไหลมา
เจ้าจะมีสร้ทธา อุทสี่ หังทวคอุทสี่มีครจะใค้
แดงของฝากมาหา หังดรยา ก็จะงาม และ

หมู่ญาติผู้ใหญ่ของปากมาหาทั้งภรรยา
 วันงามหนุ่มน้อย หนึ่งซมซมสมงาม บัดนี้
 ขาดบรรดนาแต่เดิมแต่เก่า หาบลมปลุก
 เรือน ไม้เอนทั้ง เบือนทั้ง ซากทั้ง น้ำ
 ทั้งหมากบางสิ่งควาหา ขวาบคมปลุกแล้ว
 จึงแบกเข้าป่า ค้างขวานขวาม จรดวงมือ
 เข้าถึงวันเก่าเขาถึงแสง คาวมา บางของ
 กินสุรากับแก้วขาว คั้นมือเขางามแล้วเรา
 ไปจงใจเขาดงเล่าไปสอดไปขยพ้อล้าไม้
 ล้าก็ ไม้มีดีเขาเป็นเสาเอก แล้วจึงแบก
 ขวานใส่พื้นลง ตรงย่านนี้สะอาดก็ แหม
 ธรรมดา ไม้กำไมคุดล้าก็ขุดเขาขวาน
 เป็นคู้ ฝ่ายข้างกันคอนเหลียว เบื้องามขึ้น
 ลอย ดินแดงปลุกไว้ สักเอาโลมจากคู้
 เสาไปหา เอาบดยุคหย่อน ขยลัดอ้อมเข้า
 ป่าคงหา โลเวลาสี่เดือนก็ก่อ หลายคำมือ
 ตัวเจ้าออยเฮง ขยแดงเข้าขามงามปะ
 เป่ามือที่ไม้ก่อไป ปีเดือนโค้วขามเข้า
 ป่า แดกแดงขอนคนไม่คอยเป็นบรที่เดือนโค้ว
 หลก่าของ ฝแหล้งน้อยบอยขยคู้มเย็น บ
 ลขวยแล้ว ปลุกเรือนหลังใหม่ ขาดขม
 ขันคอกไม้ เช่นเจ้าเขาสู้อ้อม เรพินค
 กอ เจ้าอย่าหักไปเบื้องหน้า ขวานพื้นตาก
 เจ้าอย่าได้เสียสู่อ ให้เจ้ามาคู้คู้เอง

ยังสาว บัดนี้ข่าจะบรรดนาแต่เดิม หาที่
 ปลุกเรือน มีทั้ง เบือนทั้ง ซากทั้ง น้ำ
 หมากพดู ขวาน คม ปลุก พร้า แล้วจึง
 แบกเข้าป่า ไปจงใจขอม จนเย็นทั้ง
 เข้า กำ จึงโค้วอ้อมมา บางซอกกินสุรา
 กับกลบแกม ก็เข้แล้วก็ไปเข้คองไป
 ถึงก็พ้อล้าไม้ ล้าก็ ไม้มีดีเป็นเสาเอก
 แล้วจึงแบกขวานใส่ลง ตรงที่สะอาด
 ก็ เป็นธรรมดา ไม้กำไมคุด ล้ากับ
 คู้เข้าขวยเป็นคู้ ฝ่ายข้างกันคอนเหลียว
 ขวาน กิ่งพระอินทร์แดงไว้ สักเอาโลมจาก
 ปูนเสาไปหา ไม้ขมคุด จนมีความอ่อนเหนียว
 โลเวลาสี่เดือนก็ก่อ หลายวันเจ้าตัวก็
 ออแรง ขยเป็นขยเข้าก็ขยไม้ก่อไป
 ปีเดือนโค้วถึงวันเข้าป่า แดกแดงร้อน
 คนไม่คอยเป็นบรที่เดือนโค้วหลก่า ฝนตก
 พร้าทำให้ขยเป็น บขวยแล้ว ปลุกเรือน
 หลังใหม่ ขาดขมขันคอกไม้ เช่นเจ้า
 เขาสู้อ้อม เขาขยคอกกอ เจ้าอย่าหักไป
 เบื้องหน้า ขวานพื้นตากเจ้าอย่าได้เสีย
 สู่อ ให้เจ้ามาคู้คู้เอง เรื่องกว้าง อย่าได้
 ตกโค้วขางให้ขยขยขยให้ขยเสาหนึ่งขึ้น
 ให้โค้วขย ขยเสาหนึ่งขึ้นมาให้โค้วขย
 เขาขย ขยเสาสามขึ้นให้โค้วขย

กว้าง ออกไปตกได้ข้างในที่อยู่สวัสดิ์ ให้ได้
 ยกเสาหนึ่งขึ้นให้โค้งงอมาแล้ว ยกเสาหนึ่งขึ้น
 ให้โค้งกว่าเสาหรือ ยกเสาสองขึ้นให้โค้ง
 ทอง เก่ากว่า ยกเสาสี่ขึ้นให้โค้งเก่าแก่เหมือน
 ยกเสาห้าขึ้นให้โค้งเข้าลานหน้าไม้ยกเขมร ยก
 เสาหกขึ้นให้โค้งเบียดงูงาม ผู้กึ่งงูงามมา เอียง
 ซ้ำง ยกเสาเจ็ดขึ้นให้ลูกมาแดงหาแดงพา
 งาม ยกเสาแปดขึ้นให้โคจรมาผู้กึ่งงูงาม มา
 แจกใส่เล้าและของขวัญ ให้มาวางงัวถวาย
 เก็บมอด ขางมาออกเมืองทอง เงินทอง
 ทองตะแบก เสาค้ำอย่าใดแตก เสาแตกอย่า
 อย่าใดเขววม เสาขวัญก็ให้มันแก่นให้เจ้า
 มันปานแก่เหล็กแดง ให้เจ้าแดงปานเหล็ยม
 เสาซี่เมตต์ จำเรียวเป็นนาระกว้าง ห่องแอม
 อากไว้แต่บัวนาง เข็มทางกลางไว้เข็ก
 สร ชั่วแก้ว นางอาบแล้วให้เจ้าสรวงสวัสดิ์
 สวัสดิ์ ให้เจ้าสูง เชื่อง ให้เจ้ากึ่งสวัสดิ์เข้า
 ก่าเป็นแก่นทองหอมชั่วพันวา เสาขวัญ
 ให้เป็นจับพรหอม ชั่ว ชั่งมือเป็นมาซื้อให้
 เจ้าจำนอย งามเมื่อจ่ายให้เจ้า โคของดี
 ให้เจ้าสูง เชื่องก็ยุ่นั้นเป็นห้อง หองคู่ไว้ปลู
 ปลูสร้างทางใหญ่ก็ดี หองหนึ่งไว้ให้ลูก
 เขยลูกสาวมาอยู่ หองหนึ่งไว้ให้ลูกชาย
 ลูกสะใภ้มาอยู่มาแยง ลูกสาวลูกเขยแพง

ยกเสาสี่ขึ้นให้โค้งเก่าแก่เหมือน ยกเสาหกขึ้น
 ให้โค้งเบียดงูงาม ผู้กึ่งงูงามมา เอียงข้าง ยก
 เสาเจ็ดให้โคจรมาผู้กึ่งงูงาม เสาขวัญเป็น
 ยกเสาแปดให้โคจรมาผู้กึ่งงูงาม แจกใส่เล้าสอง
 ขวัญ ให้มาส่งกวัว ถวายเก็บมอด ขางมา
 ออกเมืองทอง เงินทองทองตะแบก เสาค้ำ
 อย่าใดแตกเสาแตกอย่าใดอึ้ง เสาขวัญ
 ให้มันแก่น ให้มันปานเหล็ก ให้แรง ปาน
 มันหันลาด ให้เจ้ามันปานเหล็ยมเสาซี่เมตต์
 จำเรียวเป็นนาระกว้าง ห่องแอมไว้แต่บัวนาง
 ทางกลางไว้ค้ำ สร ชั่วแก้ว นางอาบแล้ว
 ให้เจ้าสรวงสวัสดิ์ ให้เจ้ารุ่ง เรือง ให้เจ้า
 รุ่ง เรือง ให้เจ้ากึ่งสวัสดิ์ทุกเข้าค้ำ เป็นแก่น
 ทองหอมชั่วพันวา เสาขวัญ ให้เป็นจันทร์หอม
 ถ้าโคจรมาซื้อให้เจ้าขาย ยางจ่ายให้เจ้าได้
 ของดี ให้เจ้ารุ่ง เรืองก็ยุ่นั้นเจ้า เป็นห้อง หอง
 ล่างไว้ปลูทางใหญ่ก็ดี หองหนึ่งไว้ให้ลูกเขย
 ลูกสาวมาอยู่ หองหนึ่งไว้ให้ลูกชาย ลูก
 สะใภ้มาอยู่มาแยง ลูกสาวลูกเขย
 แพงปานค้ำ ให้ลูกเขยลูกสะใภ้มา
 สมใจ หองหนึ่งไว้ตั้งธรรมาเทศนา
 สั่งสอน หองหนึ่งไว้ค้ำโคจรมาอยู่
 หองหนึ่งไว้ให้ลูกเก่า หลานเหลน
 หองหนึ่งไว้ให้เก็บเงินเก็บค่า หองหนึ่ง

เกือบกว่าร้อย ใค้ล็กเขยลูกสะใภ้มาสู่สม
 ใจ ปู่เกี๋ หองหนึ่ง ไว่ทาซังลา เจ้าจมาเทศ
 มาสองตั้ง หองหนึ่ง ไว่ขุนทางไกลมาเว้า
 หองหนึ่ง ไว่ใค้ลูกเก๋าหลานเหลน หอง
 หนึ่ง ไว่เก็บเงินเก็บกำสอเบี้ย หองหนึ่ง
 ไว่แวมสวามมอม ๆ ไว่ใค้ลูกสาวอู้อู้ออ
 บั๊กใค้ขอจักเขินเอาขวัญเจ้าแก้ว เอื้อนมา
 อยู่ เอื้อเอาขวัญมาเจ้ามา เราสูองก็ มา เยอ
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าไปพันไม้เสาอยู่ป่า
 หน้างแปกก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้า
 ไปพันไม้ เสาแอกอยู่ป่าก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเขาอาบน้ำก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปพันไม้เสากว่านถอยชวนก็ให้
 มาวันนี้ มา เยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไป
 พันไม้เสา เขออยู่หม เมื่อกก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสากกลางค
 ก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้า ไปกักทางคักคอง
 เจ้าอยู่โลกกอบ ๆ ก็ให้มาวันนี้ มา เยอ
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าขึ้นโลกสูง ฆองโลกกอบ ๆ
 ไค้กาบาวชาวมาขวัญอ่อแล้วลุมมาอ่า
 เขามาสู เอื้อเอาขวัญหมู่เจ้า มา เราสูองก็
 ก็เอื้อเจ้ามาออกแล้ว ให้เอื้อเจ้ามาชมข้าง
 เอื้อเราตามใหม่ ขวัญเอื้อเจ้ามาออกแล้ว
 ความเจ็บก็อ่าได้ ความใค้ก็อ่ามี จั๊ยยัน
 คุกวัง ันมมั่งกะลัง ไค้โย

ปานกา ไค้ลูกเขยลูกสะใภ้มาสู่สม
 ใจ หองหนึ่ง ไว่กอบซังฆาฆามาเทศนา
 สั้งสอน หองหนึ่ง ไว่กบไกลมาสู
 หองหนึ่ง ไว่ใค้ลูกเก๋าหลานเหลน หอง
 หนึ่ง ไว่เก็บเงินเก็บกำ หองหนึ่ง
 ไว่แวมหองมอม ๆ ไว่ใค้ลูกสาวคนสุดทอง
 นอแม็กนี้ฮ้อยจักเอื้อเอาขวัญแก้ว เรื้อนมา
 อยู่ ขวัญเจ้าพันไม้เสาทนแสงอยู่
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าไปพันไม้เสาทนเสาอยู่
 ป่าหน้างแปกก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้า
 ไปพันไม้ เสาแอกอยู่ป่าก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปอาบน้ำก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสาก่าถอยชวนก็ให้
 มาวันนี้ มา เยอขวัญเอย ขวัญเจ้าไป
 พันไม้เสากอยู่หม เมื่อกก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้า ไปพันไม้เสากกลางค
 ก็ให้มาวันนี้ ขวัญไปกักทาง
 อยู่โลก ก็ให้มาวันนี้ มา เยอ
 ขวัญเอย ขวัญเจ้าขึ้นโลกสูงองโลกกอบ
 ก็ให้มา เอื้อมาขวัญอ่อแล้วมา เขามาสู
 เอื้อเอาขวัญหมู่เจ้า มาสูองก็
 ันเจ้ามาดังแล้ว ให้เจ้ามาชมข้าง
 เรื้อนตามใหม่ ขวัญเจ้ามาดังแล้ว
 ความเจ็บก็อ่าได้ ความใค้ก็อ่ามี จั๊ยยัน
 คุกวัง จั๊วมั่งกะลัง ไค้โย

บทสวดวัชรกรรมคา

ผู้ให้อภัย นายเกตุ ทีหล้า อายุ 78 ปี
บ้านที่ถ้ำบ้านเลขที่ 215 หมู่ที่ 1 ต. นาท้าว
อ. เมือง จ. เลย
บันทึกวันที่ 13 ธันวาคม 2523
หมู่บ้านที่ถ้ำ ทางสาวประยอม อ. เมือง

ภาษาถิ่น

นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ
นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ
นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ

พุทธัง สรณัง กัจจามิ
ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
สังฆัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ พุทธัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ สังฆัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ พุทธัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ สังฆัง สรณัง กัจจามิ
สี่ สี่ น้ำดอกบัวไฮไลส กัว่าคี่อี่วันนึ
ท่าพรานหม่นนั้โค้งลงนา ทานเชิง เข็ก

ภาษากลาง

นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ
นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ
นะโม ตัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา
สัมพุทฺธ ตัสสะ

พุทธัง สรณัง กัจจามิ
ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
สังฆัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ พุทธัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
พุทฺธิมปิ สังฆัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ พุทธัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ ธรรมมัง สรณัง กัจจามิ
กตฺธิมปิ สังฆัง สรณัง กัจจามิ
สี่ สี่ น้ำดอกบัวไฮไลส กัว่าคี่อี่วันนึ
ท่าพรานหม่นนั้โค้งลงนา ทานเชิง เข็ก

กี่ว่า คีมือนี่วันนี้ พระเจ้า เกิดมาจาก
 กี่ว่า คีมือนี่วันนี้ เขาสองสามีภรรยา
 กี่ว่า คีมือนี่วันนี้ หมอกลงของ เขาซัยก็
 ว่า คีมือนี่วันนี้ พระแม่ไปตกลงมา ตกเทศกี่ย่า
 เมื่อนี่วันนี้ ประเทศไทยที่เขานขวานกี่ย่า
 คีมือนี่วันนี้ พระจันทร์ขึ้นแทนพอกี่ย่า
 คีมือนี่วันนี้ หมอลงและหมอลายหมอบแกม
 ลูกมา เกิดคอกกี่ย่า คีมือนี่วันนี้ มา เขอขวัญ
 เอย ขวัญเชื่อเจ้า เคนไปโต สุดเขตก็ให้มา
 คีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้า เคนประเทศกำเมือง
 ด้ ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนีไปเด็ก
 ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนีไปเวลาดำเลิศ
 นำทองคนก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนี
 ไปปฏิสนธินำเขาใหม่ ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ มา
 เขอขวัญเอย มาอยู่มักในเนื้อมาอยู่มักในถึง
 มาอยู่อิง เชื่อมโล มาอยู่แก่เขาสามทอง
 มาอยู่ปองสืบสา่งทางข้างนำ และงัวควาย
 ทั้งคนนำและเขาแก่ ทั้งพอมแมแ และขุนขวัญ
 ทั้งลูกหลานและเหลนหลอน บัดทองขวัญ
 ก็มาแกงแล้ว มีทั้ง เหล้ากอมแก้วใส
 พาชขวัญ มา เขอขวัญเอย นางสีดาขึ้น
 สองกรระจก กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ ขึ้นเงินแก้ว
 ทั้งเหล่าและเงากี่ย่า คีมือนี่วันนี้ เขาพันเขา
 แดงเห็น กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ หมอสร้าง

กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ พระเจ้า เกิดมาจาก
 กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ เขาสองสามีภรรยา
 กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ หมอกลงของ เขาซัยก็
 ว่า คีมือนี่วันนี้ พระแม่ไปตกลงมา ตกเทศกี่ย่า
 เมื่อนี่วันนี้ ประเทศไทยที่เขานขวานกี่ย่า
 คีมือนี่วันนี้ พระจันทร์ขึ้นแทนพอกี่ย่า
 คีมือนี่วันนี้ หมอลงและหมอลายหมอบแกม
 ลูกมา เกิดคอกกี่ย่า คีมือนี่วันนี้ มา เขอขวัญ
 เอย ขวัญเชื่อเจ้า เคนไปโต สุดเขต ก็ให้มา
 คีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้า เคนประเทศเมือง
 ด้ ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนีไปเด็ก
 ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนีไปกำเนิก
 นำทองคนก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ ขวัญเชื่อเจ้าหนี
 ไปปฏิสนธินำเขาใหม่ ก็ให้มาคีมือนี่วันนี้ มา
 เขอขวัญเอย มาอยู่มักในเนื้อมาอยู่มักในถึง (ร่างกาย)
 มาอยู่แอบอิง มาอยู่จนเขาสามพันทอง
 มาอยู่กับที่ทางข้างนำ และงัวควายทั้ง
 คนนำและเขาแก่ ทั้งพอมแมแ และขุนขวัญ
 ทั้งลูกหลานและเหลนหลอน พาชขวัญ
 ก็แกงแล้ว มีทั้ง เหล้ากอมแก้วใส
 พาชขวัญ มา เขอขวัญเอย นางสีดาขึ้น
 สองกรระจก กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ ขึ้นเงินแก้ว
 ทั้งเหล่าและเงากี่ย่า คีมือนี่วันนี้ เขาพันเขา
 แดงเห็น กี่ย่า คีมือนี่วันนี้ หมอสร้าง

เครื่องขึ้นเบี่ยงโอง ก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 โองอากาศก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 กิศศกรก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ไซ้ก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ก็ว่าก็มีวันนี้ มา เขอชวัญเอช ชวัญเชื่อ
 เจ้ามา ออกแล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บนพานคอย
 สัตว์ในเวลา ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออกแล้ว
 ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บนพานคอยจักรวาลวิเศษ
 ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออกแล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บน
 ปานเขยก็นอนคองอยู่ ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออก
 แล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บน เป็นกุเสา ชะมะเมง
 บลอม ถึงหมอนหงั่ว กิศศกรแล้ว ยากว่า
 ลง เออชวัญ เออชวัญ เออชวัญ เออชวัญ
 ฝน ชน ๆ สงดัง ห้อย ให้เชื่อเจ้าอย่า ไค้คิด
 เก็บคอบ บิใจ เขาให้เชื่อเจ้ามีใจบิร เทา เสีย
 ออกน เชื่อเจ้าอยู่ที่ไหนก็ไว้ โกรธ โกรธา
 ที่ปร ะทานนกว่าจนชรา ขอบเขาครายทวม
 เทา ชวชอง เจ้า เสียราทิก โลกาสุดกอย่าง
 เพราะ ซากโท โห้ โห้ เสียของชา เทอชวัญ มีนก็
 หมกคะ เสียชรา หมกคะ เลิกก่อนแล้วขอให้
 ผุ่งพินอง ไทโยพร อมส่ง พร อมกับ เทอชว ไซโย

เครื่องขึ้นเบี่ยงโอง ก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 โองอากาศก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 กิศศกรก็ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ว่าก็มีวันนี้ หมอหา
 ก็ว่าก็มีวันนี้ มา เขอชวัญเอช ชวัญเชื่อ
 เจ้ามา ออกแล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บนพานคอย
 สัตว์ในเวลา ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออกแล้ว
 ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บนพานคอยจักรวาลวิเศษ
 ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออกแล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บน
 ปานเขยก็นอนคองอยู่ ชวัญเชื่อ เจ้ามา ออก
 แล้ว ให้เชื่อเจ้ามา อยู่บน เป็นกุเสา ชะมะเมง
 บลอม ถึงหมอนหงั่ว กิศศกรแล้ว ยากว่า
 ลง บาน เออชวัญ เออชวัญ เออชวัญ เออชวัญ
 ฝน ชน ๆ สงดัง ห้อย ให้เชื่อเจ้าอย่า ไค้คิด
 โกรธชา อย่าใจ เขาให้เชื่อเจ้ามีใจบิร เทา เสีย
 ออกน เชื่อเจ้าอยู่ที่ไหนก็ไว้ โกรธ โกรธา ให้
 ที่ปร ะทานนกว่าจนชรา ขอบเขาครายเทา
 ชวชองชา เสียราทิก โลกาสุดกอย่าง
 เพราะ ซากโท โห้ โห้ เสียของชา เทอชวัญ มีนก็
 หมกคะ เสียชรา หมกคะ เลิกก่อนแล้วขอให้
 ผุ่งพินอง ไทโยพร อมส่ง พร อมกับ เทอชว ไซโย

บทสวดชัยยะเกาะเกราะท

ผู้ให้ข้อมูล นายสุข จันทร์มา อายุ 77 ปี

บ้านที่กบ้านเลขที่ 102 หมู่ 1 ต. นาขาว

อ. เมือง จ. เลย

บันทึกวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2523

ผู้บันทึก นางสาวประนอม หงษ์เมือง

ภาษาถิ่น

ภาษากลาง

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

สุณัน ฐ ฌนโต เป เทวา สังฆา

สัมมาภะชา ฐลา เทวกาหังหลาย มีพระ

ยาอินทราธิราช คนเป็นใหญ่ในกา

กิงส์ สาขาภูมิ มะลาลัสกา และท้าวจตุ

โลกบาลทั้งสี่ ก็ชื่อว่า หักกะสลเด

ละกุเทศติ ฐฐฐฐฐน้อยในทิศทั้งสี่

อันมีกุมภภัตเทวกา กัษณะภะวะโก เป็น

บริวาร ราชภะนาหุเทวกา เจ้าทั้งหลาย

มา เป็นนินาสติศ สีกาปนาชาติยาวักตุ ทาน

ทั้งหลาย ก็ความีเทียนคู มีฐป ฐ ฐปี่แวง

แกงส้ม แกงหวาน ชาวตลกตลกไม

ปรารถนามาถึงไว้เป็น 3 โลกาค โลก

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

นะโม คัสสะ ภควโต อรหโต สัมมา

สัมพุทฺธ คัสสะ

สุณัน ฐ ฌนโต เป เทวา สังฆา

สัมมาภะชา ฐลา เทวกาหังหลาย มีพระ

ยาอินทราธิราช คนเป็นใหญ่ในกา

กิงส์ สาขาภูมิ มะลาลัสกา และท้าวจตุ

โลกบาลทั้งสี่ ก็ชื่อว่า หักกะสลเด

ละกุเทศติ ฐฐฐฐฐน้อยในทิศทั้งสี่

อันมีกุมภภัตเทวกา กัษณะภะวะโก เป็น

บริวาร ราชภะนาหุเทวกา เจ้าทั้งหลาย

มา เป็นนินาสติศ สีกาปนาชาติยาวักตุ ทาน

ทั้งหลาย ก็ความีเทียนคู ฐป ฐ ฐปี่แวง

แกงส้ม แกงหวาน ชาวตลกตลกไม

ปรารถนามาถึงไว้ไว้ให้เขามืดถาด โลก

ภาคนึงบุรุษพร ะพุทธคุณนึ่ง ธรรมนึ่ง
 กุณนึ่ง สึง ขะกุนนึ่ง พร ะสัทธิภาคนี
 นิรพานไป ในอภิศาคถาย มสังข์บถา
 อดกตา ปล ปทา คือพระเจ้าโลกนระ
 โลกเขา ไปในกร ะกุนพร ะพุทธเจ้า พุทธา
 มกร ชื่อว่ากึ่งนี้ อุปา เทวดัง มณะ
 ะวะพะยะ ภัยพยาธิ ที่โลกาก็ดี
 ขอให้สาจากจิตสันถาน อันเกระขมี
 เกระเคื่อน เกระวัน เกระยาม ก็
 ไห้ ะงับภัยหายเสียในวันนี เกื่อนนี้
 ยามนี้ ก็สา เวญ

กุลา ก็ว่าทิศ ทิศมี จันมี อังการมี
 มุขมี ประหัสมี ตุกรมี เสาร์มี ราหูนมี
 ลักขณามี ทิตเคื่อน จันเคื่อน
 อังการเคื่อน พุชเคื่อน ประหัสเคื่อน
 ตุกรเคื่อน เสาร์เคื่อน ราหูนเคื่อน
 ลักขณเคื่อน ก็ว่าทิศวัน จันวัน
 อังการวัน พุชวัน ประหัสวัน ตุกรวัน
 เสาร์วัน ราหูนวัน ลักขณวัน
 ทิตยาม จันยาม อังการยาม พุชยาม
 ประหัสยาม ตุกรยาม เสาร์ยาม
 ราหูนยาม ลักขณยาม เชื้อเจ้า
 ชาวมี ชาวเคื่อน ชาววัน ชาวยาม
 หึ่งหลาย ฝูงนี้ไค้เป็นมิตรกับกัค
 ไค้เป็นศัตรูกับกัค และไค้ถูกถอง
 กับกัค เจ้าหึ่งหลาย จึงมึงเกิด

ภาคนึงบุรุษพร ะพุทธคุณนึ่ง ธรรมนึ่ง
 สึง ขะกุนนึ่ง พร ะสัทธิภาคนี
 นิรพานไป ในอภิศาคถาย มสังข์บถา
 อดกตา ปล ปทา คือพระเจ้าโลกนระ
 โลกเขา ไปในกร ะกุนพร ะพุทธเจ้า พุทธา
 มกร ชื่อว่ากึ่งนี้ อุปา เทวดัง มณะ
 ะวะพะยะ ภัยพยาธิ ที่โลกาก็ดี
 ขอให้สาจากจิตสันถาน อันเกระขมี
 เกระเคื่อน เกระวัน เกระยาม ก็
 ไห้ ะงับภัยหายเสียในวันนี เกื่อนนี้
 ยามนี้ ก็สา เวญ

กุลา ก็ว่าทิศ อาทิศมี จันทรมี อังการมี
 มุขมี ประหัสมี ตุกรมี เสาร์มี ราหูนมี
 ลักขณามี อาทิศเคื่อน จันทรเคื่อน
 อังการเคื่อน มุชเคื่อน พุชิตเคื่อน
 ตุกรเคื่อน เสาร์เคื่อน ราหูนเคื่อน
 ลักขณเคื่อน ก็ว่าอาทิศวัน จันทรวัน
 อังการวัน มุชวัน พุชิตวัน ตุกรวัน
 เสาร์วัน ราหูนวัน ลักขณวัน
 อาทิศยาม จันทรยาม อังการยาม มุชยาม
 พุชิตยาม ตุกรยาม เสาร์ยาม
 ราหูนยาม ลักขณยาม เชื้อเจ้า
 ยี่สิบปี ยี่สิบเคื่อน ยี่สิบวัน ยี่สิบยาม
 หึ่งหลาย ฝูงนี้ไค้เป็นมิตรกับกัค
 ไค้เป็นศัตรูกับกัค และไค้ถูกถอง
 กับกัค เจ้าหึ่งหลาย จึงมึงเกิด

เป็นพยาธิ อุบาท อุปทา จนกระทั่งแก่เจ้า
 เสือ เจ้าหมา เจ้าเหียน ผู้มีให้หลายเสีย
 ในเมื่อเวลานี้ เว้นนี้เช้า เหนือ คือ
 ว่าอาทิกชั้นนอก จันทรชั้นนอก อังการ
 ชั้นนอก พุทธชั้นนอก ปะหัตชั้นนอก
 ศุกรชั้นนอก เสาร์ชั้นนอก ราหูชั้นนอก
 ลักขณาชั้นนอก คือว่าอาทิกชั้นนอก
 อังการชั้นกลาง พุทธชั้นกลาง ปะหัต
 ชั้นกลาง ศุกรชั้นกลาง เสาร์ชั้นกลาง
 ราหูชั้นใน ลักขณาชั้นใน จันทรชั้นใน
 อังการชั้นใน พุทธชั้นใน ปะหัตชั้นใน
 ศุกรชั้นใน เสาร์ชั้นใน เจ้าเจ้าชั้นกลาง
 ชั้นในทั้งหลาย ผู้งนี้ไ้เป็นนิกทรกับกั๊ก
 ไ้เป็นสหายกับกั๊ก ไ้ถูกทองสมลั กั๊ก
 เจ้าหมาหลายขงา ไ้ยัง เกิดเป็นพยาธิ อุบาท
 และอุปทา กังวลอลตาย แก่เจ้าเสือ
 เจ้าหมา เจ้าสัตว์ผู้งนี้ เจ้าทั้งหลาย
 ผู้งนี้ แล้วจึงให้หายพยาธิ อุบาท
 อุปทา กังวลอลตาย ก็ให้หายเสีย
 ในเมื่อเวลานี้ เว้นนี้ ขามนี้เช้า เหนือ
 คือว่าอาทิกจร จันทรจร อังการจร พุทธจร
 ปะหัตจร ศุกรจร เสาร์จร ราหูจร
 ลักขณาจร คือว่า อาทิกชั้นนอก จันทรชั้นนอก
 อังการจร พุทธจร ราหูจร อังการจร พุทธจร
 เสาร์จร ราหูจร ลักขณาจร คือว่า

เป็นพยาธิ อุบาท อุปทา จนกระทั่งแก่เจ้า
 เสือ เจ้าหมา เจ้าเหียน ผู้มีให้หลายเสีย
 ในเมื่อเวลานี้ เว้นนี้เช้า เหนือ คือ
 ว่าอาทิกชั้นนอก จันทรชั้นนอก อังการ
 ชั้นนอก พุทธชั้นนอก ปะหัตชั้นนอก
 ศุกรชั้นนอก เสาร์ชั้นนอก ราหูชั้นนอก
 ลักขณาชั้นนอก คือว่าอาทิกชั้นนอก
 อังการชั้นกลาง พุทธชั้นกลาง ปะหัต
 ชั้นกลาง ศุกรชั้นกลาง เสาร์ชั้นกลาง
 ราหูชั้นใน ลักขณาชั้นใน จันทรชั้นใน
 อังการชั้นใน พุทธชั้นใน ปะหัตชั้นใน
 ศุกรชั้นใน เสาร์ชั้นใน เจ้าเจ้าชั้นกลาง
 ชั้นในทั้งหลาย ผู้งนี้ไ้เป็นนิกทรกับกั๊ก
 ไ้เป็นสหายกับกั๊ก ไ้ถูกทองกับกั๊ก
 เจ้าหมาหลายขงา ไ้ยัง เกิดเป็นพยาธิ อุบาท
 และอุปทา กังวลอลตาย แก่เจ้าเสือ
 เจ้าหมา เจ้าสัตว์ผู้งนี้ เจ้าทั้งหลาย
 ผู้งนี้ แล้วจึงให้หายพยาธิ อุบาท
 อุปทา กังวลอลตาย ก็ให้หายเสีย
 ในเมื่อเวลานี้ เว้นนี้ ขามนี้เช้า เหนือ
 คือว่า อาทิกจร จันทรจร อังการจร พุทธจร
 ปะหัตจร ศุกรจร เสาร์จร ราหูจร
 ลักขณาจร คือว่า อาทิกชั้นนอก จันทรชั้นนอก
 อังการจร พุทธจร ราหูจร อังการจร พุทธจร
 เสาร์จร ราหูจร ลักขณาจร คือว่า

ราชูเหล็กก็ดี ราชูคาบก็ดี ราชูเขี้ยวก็ดี
 ราชูหักก็ดี ราชูน้ำก็ดี ราชูขงขวัญก็ดี
 ราชูหิคาบ ราชูเหี้ยวคิงก็ดี เชื้อเจ้าชาวราชู
 ชาวจอม ชาวทั้งหลาย ชู่งนี้ไถ้เป็นนิกร
 กันก็ดี ไถ้เป็นศัตรูกันก็ดี และไถ้ถูก
 ก้องกันก็ดี เจ้าทั้งหลายจึงไถ้ยัง เกิด
 เป็นพยาธิ อุบาทและอุปทา ถึงตลอด
 กาย ก็ให้หายเสียในเกื่อนนี้ ในปี
 นี้ วันนี้เช้า เหวอญ ก็อหว่า ใน
 อุดจว้างเจ้าอด ๓ วางเจ้าอด ในอุดมารถิก
 ติก็ดี ในอุดมะระกิติเจ้าก็ดี ในสุก
 สิบะก็ดี กันคานกิติ ในเท้าตศานะ
 สิบสอง ภาติเจ้าก็ดี ก็อว่า ประสีเทวานะ
 วาญญู โจโล กุบตี ปาสะกิริปา ทั้งวิ
 เถ็ด ระภากราชาสัมมานะ ก็อในเถาะ
 สงสาณูวระกุนาร เจ้าก็ดี ก็อ เภาะรูป
 เภาะโสมสวดสุลุขาน เภาะ มะโรง
 มะเล็ง มะเม็ย มะแม วอก ระกา
 จอ กุล ก็อเจ้ากะสาละวันนิ กฤตีลิด
 กิกาโลหิปีสิ สี ลา อักดา ปุบะ
 ภาสุปุสลา กุบตี อุดมะอุด คิติ
 สักดา จิตตา สักดา ศรีสวัสดิสะกั
 กนุชาก ชัยชาก มุนละชาก
 มุปยชาก อุดละชาก สาละนา
 วันนี ๓ ชังนิตะ สักดา บัวละชังเกะ

ราชูเหล็กก็ดี ราชูคาบก็ดี ราชูเขี้ยวก็ดี
 ราชูหักก็ดี ราชูน้ำก็ดี ราชูขงขวัญก็ดี
 ราชูหิคาบ ราชูเหี้ยวคิงก็ดี เชื้อเจ้าขงขวัญ
 ยี่สิบจร ยี่สิบทั้งหลาย ชู่งนี้ไถ้เป็นนิกร
 กันก็ดี ไถ้เป็นศัตรูกันก็ดี และไถ้ถูก
 ก้องกันก็ดี เจ้าทั้งหลายจึงไถ้ยัง เกิด
 เป็นพยาธิ อุบาทและอุปทา ถึงตลอด
 กาย ก็ให้หายเสียในเกื่อนนี้ ในปี
 นี้ วันนี้เช้า เหวอญ ก็อหว่า ใน
 อุดจว้างเจ้าอด ๓ วางเจ้าอด ในอุดมารถิก
 ติก็ดี ในอุดมะระกิติเจ้าก็ดี ในสุก
 ทิบก็ดี กันคานกิติ ในเท้าตศานะ
 สิบสอง ภาติเจ้าก็ดี ก็อว่า ประสีเทวานะ
 วาญญู โจโล กุบตี ปาสะกิริปา ทั้งวิ
 เเท็ดระภากราชาสัมมานะ ก็อในเถาะ
 สงสาณูวระกุนาร เจ้าก็ดี ก็อ เภาะรูป
 เภาะโสม สวด ญูชาน เภาะ มะโรง
 มะเล็ง มะเม็ย มะแม วอก ระกา
 จอ กุล ก็อเจ้ากะสาละวันนิ กฤตีลิจ
 ทิกาโลหิปีสิ สี ลา อักดา ปุบะ
 ภาสุปุสลา กุบตี อุดมะอุด คิติ
 สักดา จิตตา สักดา ศรีสวัสดิสะกั
 อนุชาก ชัยชาก มุนละชาก
 มุปยชาก อุดละชาก สาละนา
 วันนี ๓ ข่าปีตะ สักดา บัวละชังเกะ

อุก ทะละยะเชติ เชื่อเจ้าทั้งหลาย จึง
 ไห้บัง เกิดเป็นพยาธิอุบาท ฐุฆา อมคาย
 และพะยากทั้งหลาย อันเทวกา เจ้าทั้ง
 หลาย หากไ้บัง เกิดแต่เลือด แกล้ม
 แต่เสด แต่อุกคัพพาททั้งหลาย
 อันเหลือกว่านั้นก็จึงให้ไปเสียแก้ว
 นี้ มีอนี้ก็ข้า เถอญู สะเส เทวา
 อัมมิ สติ สะหา อักกิตุนะ อุณะ
 ักสาวิ โส โย อัมมาโล โลเลณุกกะ
 โส สัพเพ สัพพาทิ ทายะ กิงกิงกะ
 กันหะหิเทวกา ทาลิวะ ทาลิวะเช อชชา
 ทันเต อามะนุสเส อคิมมา มุณะ
 มุณะทา ปุบโถกกา เปรา วาตะละ
 มะลิตะเส วะชานุกา เวณะ โนกุเอโว
 สุณิ สักกา สักกาตะวาพุทธ ักกะมัง
 โยสักดัง อุกคัมมัง วะลังสักเพ สุชชา
 สัพเพ พะยา สัพเพ โลกา อุปฟา
 สันตุ โอม สิทถิกาล กุมา อารามย์
 ใ้ให้ถูกากว่า โอมพุทธโต อัมโมสทหะ
 โอมพุทธโต สัพเพ โลกา อุปฟา สัมมัน
 ฑุ เต โอมสิทธิกาล กุมา อารามย์
 ทอหมอใ้ถูกากว่าว่า โอมพุทธโต อัมโม
 สาสะกันณะวะกันตัง อัมพินี กะชัมมัง
 เกคะละ ทัมปัง เสดะวันนัง โอมเส
 ตะวา เบนะละกะวา โอม สักกิกาย

อุก ทะละยะเชติ เชื่อเจ้าทั้งหลาย จึง
 ไ้บัง เกิดเป็นพยาธิอุบาท ฐุฆา อมคาย
 และพยาธิทั้งหลาย อันเทวกา เจ้าทั้ง
 หลาย หากไ้บัง เกิดแต่เลือด แกล้ม
 แต่เสด แต่อุกคัพพาททั้งหลาย
 อันเหลือกว่านั้นก็จึงให้ไปเสียแก้ว
 นี้ มีอนี้ก็ข้า เถอญู สะเส เทวา
 อัมมิ สติ สะหา อักกิตุนะ อุณะ
 ักสาวิ โส โย อัมมาโล โลเลณุกกะ
 โส สัพเพ สัพพาทิ ทายะ กิงกิงกะ
 กันหะหิเทวกา ทาลิวะ ทาลิวะเช อชชา
 ทันเต อามะนุสเส อคิมมา มุณะ
 มุณะทา ปุบโถกกา เปรา วาตะละ
 มะลิตะเส วะชานุกา เวณะ โนกุเอโว
 สุณิ สักกา สักกาตะวาพุทธ ักกะมัง
 โยสักดัง อุกคัมมัง วะลังสักเพ สุชชา
 สัพเพ พะยา สัพเพ โลกา อุปฟา
 สันตุ โอม สิทถิกาล กุมา อารามย์
 ใ้ให้ถูกากว่า โอม พุทธโต อัมโมสทหะ
 โอม พุทธโต สัพเพ โลกา อุปฟา สัมมัน
 ฑุ เต โอมสิทธิกาล กุมา อารามย์
 ทอหมอใ้ถูกากว่าว่า โอมพุทธโต อัมโม
 สาสะกันณะวะกันตัง อัมพินี กะชัมมัง
 เกคะละ ทัมปัง เสดะวันนัง โอมเส
 ตะวา เบนะละกะวา โอม สิทถิกาล

ฤๅณา อาจารย์ อันให้แก่ ให้ฤๅณา
 สละเกลา สละอันธำชอันชาก ฤๅณา
 เกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันเล็กน้อย ฤๅ
 จะสละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาและเกลาอันเงาง
 ทุกบางควาย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันอนนทนายฤๅณบวงบ่า ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันสัวกลางกับ ฤๅ
 จะสละเกลาเสียบในวณนี้ ต้องมีปงและ
 มีฤๅณา ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ มีฤๅณา
 เหล้าทุกนอเหล้า ฤๅณา สละเกลาเสียบใน
 วณนี้ เกลาอันมาอยู่กตณทาง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันมาแก่เมือง
 ฟ้าและเมืองถน ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันเจ็บหัวและปลอกทอง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันมีเหลือองและปลอกไข
 มากอยู่ขึงมาอยู่ขึงแข็ง และอันมีเื่อ
 ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันโอชาบดถึง
 ไช้ ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันไช้ลัด
 ไช้ถาย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลา
 วัจควายถายท่า ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันฟ้าไฟเผา ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันอันลายและกิง เสื่อโกร่ง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันฤๅณบวงนทนาย
 ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันเป็นแสงกิง
 หิงห้อย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลา

ฤๅณา อาจารย์ อันให้แก่ ให้ฤๅณา
 สละเกลา สละอันธำชอันชาก ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันเล็กน้อย ฤๅ
 จะสละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันเมะเกลาอันเงาง
 ทุกบางควาย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันอันนทนายฤๅณบวงบ่า ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันอันสัวกลางกับ ฤๅ
 จะสละเกลาเสียบในวณนี้ ต้องมีปงและ
 มีฤๅณา ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ มีฤๅณา
 เหล้าทุกนอเหล้า ฤๅณา สละเกลาเสียบใน
 วณนี้ เกลาอันมาอยู่กตณทาง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันมาแก่เมืองฟ้า
 และเมืองถน ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันเจ็บหัวและปลอกทอง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันมีเหลือองและปลอกไข
 มากอยู่ขึงมาอยู่ขึงแข็ง และอันมีเื่อ
 ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันโอชาบดถึง
 ไช้ ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันไช้ลัด
 ไช้ถาย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลา
 วัจควายถายท่า ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันฟ้าไฟเผา ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้
 เกลาอันอันลายและกิง เสื่อโกร่ง ฤๅณา สละเกลา
 เสียบในวณนี้ เกลาอันฤๅณบวงนทนาย
 ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลาอันเป็นแสงกิง
 หิงห้อย ฤๅณา สละเกลาเสียบในวณนี้ เกลา

ดูหวง อยู่ทาน้ำ กูจะสะเกาะเสียในวัน
 เคาจะถูกปากดำกฐา กูจะสะเกาะเสียในวัน
 นี้เขินอยู่ในคิงพิกร้าง กูจะ ก็ให้หนีมือนี้
 วัณนี้ ปาเห็นมาก ก็ให้หนี
 มือนี่วันนี้ ไก่กะตาก พระยาหนี เห็นก็
 ให้หนีมือนี้วันนี้ หนีขึ้นเขาผละดังก็ได้
 หนีมือนี้วันนี้ เป็นตัวคิงตัวต่อก็ให้หนี
 มือนี่วันนี้ เป็นตัวโตคิงตัวเล็กและตัว
 เม่นก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ลูกอ่อนน้อยยอม
 เป็นข้า ก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ไปกำยอมเสีย
 หิน ก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ตกน้ำไปสละช่วย
 ก้าวข้ามภู โอมสะหาย สหาย

ดูหวง อยู่ทาน้ำ กูจะเสเกาะที่เสียในวัน
 เคาจะถูกปากดำกฐา กูจะเสเกาะที่เสียในวัน
 นี้เขินอยู่ในคิงพิกร้าง ก็ให้หนีมือนี้
 วัณนี้ ปลาเห็นมาก ก็ให้หนี
 มือนี่วันนี้ ไก่กะตาก พระยาหนี เบ็ดก็
 ให้หนีมือนี้วันนี้ หนีขึ้นเขาผละดังก็ได้
 หนีมือนี้วันนี้ เป็นตัวคิงตัวต่อ ก็ให้หนี
 มือนี่วันนี้ เป็นตัวโตคิงตัวเล็ก และตัว
 เม่นก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ลูกอ่อนน้อยยอม
 เป็นข้า ก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ไปกำยอมเสีย
 หุน ก็ให้หนีมือนี้วันนี้ ตกน้ำในสระช่วย
 ตัวข้ามภู โอมสะหาย สหาย

บทสูทวิญญู

อำเภอปากซบ (บ้านสงาว) จังหวัดเลย
มีเนื้อที่ 6 ๖๖๖ ๖๖๖

1. บทสูทวิญญู ยาศรี
2. บทสูทวิญญู บาว - สาว
3. บทสูทวิญญู ธรรมคา (ทั่วไป)
4. บทสูทวิญญู นาค
5. บทสูทวิญญู ขึ้นบ้านใหม่
6. บทสูทวิญญู เด็กออกไฟ

บทสุกตวิญญาตรี

ผู้ให้ขอมูล พกตูลอง แสนชมภู

อายุ ๒๑ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๒๑๗ บ้านสงาว ต. ปากชม

อ. ปากชม จ. : เฮย

วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๒๔

ผู้บันทึก นางสาวมีนา แก้ววงษา

ภาษาถิ่น

ภาษาหลวง

กนหึปีหึเลการแทนหลวง ลงมาสร้าง
บ้านคงแก จักกล่าวจงคำได้เจ้า เมืองแมน พระ
ยาแดนเจ้า เจ้าของหมาหมู่เพา นาคาว่าการ
ทั้งเกล้าว่าพระยา เจ้าองค์สัมพัญทั้งแปด ลองลง
น้ำหมู่สองฝั่ง ไปเจดีย์อยู่ตองเพศ เขาเขตมาน
อยู่สองศรีภู วัญเจ้ามาไปอยู่นำหญิง วัญเจ้ามัก
ไปเล่นอยู่นำนาง วัญเจ้ามักไปเที่ยวทางกลางป่า
วัญเจ้ามักไปเที่ยวทางกลางป่า วัญเจ้ามักไปเือง
นี้สาย วัญเจ้ามักไปนั่งอยู่ถนนทางเทวคองค
อวนอญในป่าไม้ แล้วจึงเจ้บ่ายไ้มาเคอองคนี้
แล้ว บัดนี้ระหวางเป็นเจ้าแสนเขาเป็นอญ
มีใจบุญเขากก อดให้เอ็นเอาวัญคิงขาหลวงม
ขาเงิน เออวัญออนเหล่าสามสิบวัญใหม่เอาเจ้า
เคอ มาเคอวัญเวย วัญหัวมาอยู่หัว อยาหลาย
หนี วัญบามาอยู่มาอยากา วัญคามาอยู่คา ทั้งค
มา เชอวัญเวย วัญหมู่มาอยู่หมู่ถึงเกา วัญหัวเอา
และตีนมือ วัญสายมือและทองนอย วัญกิงกอย

วันนี้เทวคานน้ำ ลงมาสร้างบ้านสร้างเมือง
จะกล่าวถึงเทวคานน้ำ คือ พระยาแดนเจ้า
สองคนเอาคา เขาพระยาขนาดทั้งสามว่าเป็น
พระยาผู้ทั้งแปด ในล่องแม่น้ำเป็นหมู่ ไปเจดีย์
อยู่ตองเพศ เขาเขตมานอยู่ริมฝั่ง วัญเจ้ามา
ไปอยู่กับหญิง วัญของเจ้ามักไปเล่นอยู่กับนาง
วัญเจ้ามักไปเที่ยวเล่นอยู่กับนาง วัญเจ้ามักไป
เที่ยวเล่นอยู่กับกลางป่า วัญเจ้ามักไปเที่ยวกับผี
ร้าย วัญเจ้ามักไปนั่งอยู่ป่า (ถนน) กับนางไป
แล้วเจ้าถึงได้เจ้บ่ายไ้มาในทะเละ บัดนี้หลวง
อญเขาหมู่ใจบุญ มีใจกุศลกอเจ้า ก็ขอให้เรียก
เอาวัญกายของเจ้า ว่าเอาวัญของลูกสามสิบ
วัญของเจ้าไ้มานะ วัญศรีชะไ้มาอยู่ศรีชะ
อยากาไ้หนีไปไหน วัญไ้คาก็ไ้มาอยู่ไ้ค วัญค
มาอยู่คาทั้งค มาเขยวัญเวย วัญหมู่มาอยู่หมู่
กิง วัญหัวเขาและเอามือ วัญสะกิดและทอง
นอย วัญนี้วกอยพร้อมทั้งวัญหมู่กา วัญนม วัญเ

พร้อมทั้งคุณหา ขวัญเกศา เกศเกล้า
 เกศเกล้า ขวัญเจ้าไปเฝ้าอวางนายหม
 ด้เผือกและด้งู คอยมาสามื้อนวัน
 ไบ้เกอ มาอยู่เฮื่อนเสาแกม
 เจ้าเกอ มา เฆอขวัญเอย มา อยู่แพม
 สาแอมเตียง เจ้าเกอ มา เฆอขวัญเอย
 มาอยู่เตียงซอนแก้ว เจ้าอย่าไคกลาก
 แกลวไปไกลมา เกอขวัญเอย มาอยู่
 บานหลายหลักเจ้า เกอ มา เฆอขวัญ
 เอย มาอยู่ในเนื้อเจ้า เกอ มา เกอ
 ขวัญเอยมาอยู่ในเนื้อในคิง เจ้า เกอ
 มา เกอขวัญเอย มาอยู่อิงตามไหลเจ้า
 เกอ มา เฆอขวัญเอย มา ไคเกาปรา
 สาทอง เจ้า เกอ มา เฆอขวัญเอยมา
 อยู่ปองสืบสร้าง ให้เจ้าไคกุมไหร
 พรอมฝูงหม่วงกัษา หังท่าสี่ ท่าธา
 ซอนซา หังข้างมาและตัวกาย หังตา
 บานและพอมแม่ หัง เฆอแกกคุณแก้ว
 หังลูกหลานเหลนหลอนไปชอกรำกัณ
 มาหาขวัญตาแดงแล้วกายแกมแก้ว
 ขวัญปอง ของกินก็มีทุกอบาง กล้วย
 ไล้เค็ชพา มาลาหอมางเงา เขีย
 ขวัญเจ้ามาเสวยให้สบาย ทุกชโสรก
 สกานในสถานห้องโองกูอัสมี บักนี้
 ขอบจักเขียเอาเจ้า บักสามมาขอบ

ขวัญแก้วคอยพร้อมทั้งขวัญหา ขวัญม
 ขวัญเจ้าไปอยู่กับด้เผือก และด้งู
 ให้มาในว้เผือก มา เกอขวัญเอย
 มาอยู่บานเสาแกม มา เกอขวัญเอย
 มาอยู่เลสาอมอบเตียง
 ของเจ้า มา เกอขวัญเอย
 มาอยู่เตียงแก้ว เจ้าอย่าไคกลาก
 แกลวไปไกล มาอยู่บานหลายหลัก
 ของเจ้าละ มา เฆอขวัญเอย
 มาอยู่ในเนื้อในตัวของเจ้า มา เกอ
 ขวัญเอยมาอยู่ในเนื้อในตัวของเจ้า
 มา เกอขวัญเอย มาอยู่พักพิงตามไหล
 ของเจ้า มา เกอขวัญเอย มาอยู่ปรา
 สาทองของเจ้า มา เฆอขวัญเอยมา
 อยู่ปองและสืบสร้าง ให้เจ้ามาคลุม
 ครองหม่วงวไร พร้อมทั้งลูกกัษนอง ทอด
 จนทาสาแอมเลสาสนึง หังข้างมาและตัว
 กาย หังตา บานและพอมแม่ หัง เฆอภูธร
 คลอจแลสามิไล้ลูกหลาน ก็ให้รับพา
 กัณมา พาขวัญบายศรี ตากก็แดงไว้
 แล้วครบทุกอบาง หังของกินกัๆ กล้วย
 ก็ไล้เค็ชพา อีคหังคอกไม้หอม เขียเอาขวัญ
 ของ เจ้ามากินให้สบาย ความนุกชโสรก
 ที่อยู่ในสถานที่อยู่ บักนี้
 ขอเขียเอาเจ้า ขอเขียเอาขวัญมาช่วย

เอาขวัญมา เอาขวัญเอ๋ย ขวัญเจ้าอย่า
 ไปกลัวกังวล ขวัญเจ้าอย่าได้ไปรัก
 กระเซิงอยู่ในป่า มา เอาขวัญเอ๋ย ขวัญ
 เจ้าอย่าไปกลัวหน้าทางไกล มา เอา
 ขวัญเอ๋ย ขวัญเจ้าอย่าไปเล่นเอาวิชัย
 สุดเขต ขวัญเจ้าได้ไปเล่นประเทศ
 ทอง เมืองนี้มาอยู่นี้เท่าหัว เขาก็มี
 อ้วนมีปลา ผุ่งลุงอาเจ้ายิ่งแกล้วไวทา
 ชาติแกว่งหมนอน หมอนหัวลาบหมนอน
 เชื้อ พ่อแม่เจ้ายังไม่เบียดจอกข้าง ฐฎ
 เจ้ายิ่งงาม มาเจ้ายิ่งปลอด เจ้าอย่าได้
 ขวนไปไกล เจ้าอย่าได้หนีไปไหน เจ้า
 ฟ้าใหม่จันตุ บัดนี้เอ๋ยเอาขวัญ ว่ามา
 เอาขวัญเอ๋ย เอ๋ย ขวัญเจ้าอย่า
 ได้ไปคิดเคียดให้แก่น้อง ก็ให้มาสาม
 ี่วันนี้ ขวัญเจ้าไปชี้ตั้งให้เขมอชิง ก็
 ให้มาสามี่วันนี้ ขวัญถึงบางไปให้แทน
 เหล่า ก็ให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้าไม่
 กลัวมาเบี่ยง เอื่อน ก็ให้มาสามี่วันนี้
 ขวัญเจ้าอันไปขึ้นปราสาท ขวัญให้เขม
 สามารถไปทำการ อันมอเป็นคาปร โยชนม์
 ักจากสองโลกกลงสู่อมาย บัดนี้ทนาย
 เจ้าบอกว่าจักได้ไปเกิดเอา ถ้าเวรหลาย
 ทัมมา เอาขวัญเอ๋ย มาทาจันหมันลูก
 เนื้อเจ้า เกอ มาทุ่ง เลื้อยผ้าผืนงามเจ้า

ว่ามา เอาขวัญเอ๋ย ขวัญของเจ้า มา
 ให้ไปเจอ และกังวล ขวัญของเจ้า
 อย่าได้ไปหลบหนีอยู่ในป่า มา เอาขวัญ
 เอ๋ย ขวัญของเจ้าอย่าได้ไปเล่นเอาอยู่ทาง
 ไกล มา เอาขวัญเอ๋ย ขวัญเจ้าอย่าไปแวน
 อยู่ในถิ่นไกล ขวัญเจ้าได้ไปเล่นเมืองมี
 ขอฟหม่าอยู่กับตัว เอาต้มออมปลา ไร่พวก
 ลุงและอาจกตงไว้อ ชาติเป็นใหญ่
 นอน หมอนและเสื้อ พ่อแม่เจ้ายังไม่
 ได้เมื่อสักอย่าง เจ้ายิ่งสวยวิเศษดี เจ้า
 อย่าได้หนีไปไกล เจ้าอย่าได้หนีไปไหน
 เจ้าฟ้าใหม่จันทรศุ ทอนเรียกเอาขวัญ
 ว่ามา เอาขวัญเอ๋ย.... ขวัญเจ้าอย่าได้
 ไปว่ากล่าวให้เจ็บใจ ขอให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปตั้งให้เขมอชิง ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญถึงบางไปทางไหน ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปสร้างบ้านก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าวนเวียนขึ้นปราสาท
 ขวัญนั้นไม่สามารถไปทำการอะไร ก็ไม่
 เป็นปร โยชนม์ ักจากสองโลกกลงสู่
 อมาย ไม่อาบคาย อย่าหวังจะได้
 ไปเกิด ถ้าเวรหลายครั้ง มา เอา
 ขวัญเอ๋ย มาทาจันหมันลูกเนื้อของ
 เจ้า มาใส่เสื้อผ้าที่สวยงาม เชื้อ
 เจ้าน้องแก้วถึงถิ่นให้หมัน แล้วกอยไป

เคอ เชิญน้องแก้วกึ่ง กินอิ่มแล้วจึง
 คำโลกยังมีบ่อเอ๋ย แดงไวห่อเจ้าทั้ง
 มวล ว่ามาเชือดขวัญเอ๋ย ขวัญเจ้าอย่า
 ไล่ไปแข่งขานอยู่ในป่าไม้ ให้เข้ามาสู่
 ปฏิสนธิทั้ง 5 คึงเกา ให้หายคำโสรก
 เสราทนทวย เจ้าอย่าไล่ปองที่จากขอ
 แม่ พ่อแม่เจ้ายังมีบ่อใดทางตาชายเจ้า
 บึงใดไหว ฮักเจ้าตั้งคำบ้านเจ้ากึ่งแก้ว
 เจ้าอย่าไล่ถือบ่อแล้ว คำเขมไปให้เจ้าตา
 ใจ แดงคังข้างน้ำ มาสืบสร้าง ใน
 โดงเจ้าเคอ

ไชยศุรวาว ไชยมงคล ไชยา
 มหานงกล จัศตาริ อัมมระฮันติ
 อามุ วรรม โธ สุขัง พลัง สาสุ

ยังมีเวลาไม่ใช่น้อย แดงไวห่อเจ้าทั้ง
 นั้น ว่ามาเชือดขวัญเอ๋ย ขวัญเจ้า
 อย่า.....
 ไล่ไปแข่งขานอยู่ในป่าไม้ ให้เข้ามา
 สิ่งสู่อยู่ในร่างทั้ง 5 เหมือนเดิม ให้
 หายความโสรกเสรา เจ้าอย่าไล่กิดที่
 จากพ่อแม่ พ่อแม่เจ้าก็ยังไม่ได้ตาย
 ตายาย ของเจ้าก็ยังมีอยู่ รักเจ้ากึ่งแก้ว
 ตา ไม่มีอะไรเทียบได้ จับแขนให้
 เจ้าหายใจ กังแรงเหมือนข้างน้ำ แล้ว
 มาสืบสร้างอยู่ในบ้านของเจ้า

กำพาลี

มหาสมุทรวิษณุ บ่าว - สาว

ผู้ไทขอมูล ของคุณเอง แสงขมกล

อายุ 67 ปี

อยู่บ้านเลขที่ 217 บ้านสงาว ต. ปากชม

จ. ปากชม จ. เลย

วันที่ 10 มกราคม 2524

ผู้บันทึก นางสาวขนิษฐา แก้ววงษา

องค์ศรีศรี วันที่เป็นนี่วันดี วัน

เศรษฐี อมฤตโศรก โศกโศกนี่เป็นโศกโศกไม่ว่า
 ชาติโยนี่เป็นชั้นไม้แก้ว เจ้าขุนขุนโคแล้ว
 จึงได้แก่่งพาขวัญ อีกทั้งมวลพรุ่ง
 ธรณ มีทั้งฝูง เขาแก้วมา นังลอมอยู่
 สอนสอนสา มกาย มีทั้งฝ่ายบุญแขน
 แหวบุญกอบ ชักนอยสร้อยสังวาลย์ มี
 ทั้งกา หาร อันหลายหลากสร รยจักรอัน
 ทายสิ่ง ทุกอัน มีพลูพัน และ พลุจับ
 ชาวทางหิม เจากา มาลาหอมทองแก้ว
 เทวากองแก้วใสพาขวัญ สะอาดการมา
 บวลเกล้า ชาวต้มใสมาบศรี มีทั้ง ไ้
 ทนาคี เก็บขบขอกสันขอก ส่วน
 ลอยหยกโชนโจนกรมาแก้ทำ เปิดวาง
 หนา เล็กเล็กสูงเสี กุ่มสวรรค์ศรีสร
 งามระอา คสิ่งปลา คอำ ขบขิง สิบสิริ ร
 ทร ทร ธร พิเศษ อาทิ อาทิ เตศ เกโซ
 ไ้ โ้ โ้ โ้ โ้ มังกะโล พุทศจักร ๘ อ่างแล้ว

วันนี้เป็นวันดี เป็นวันมหา ฤกษ์

เป็นวันมหาโชค ชั้นโศกโศกนี่เป็นชั้น
 โศกไม่ว่า ชั้นโยนี่เป็นชั้นไม้แก้ว เจ้า
 สมควรแล้วจึงได้แก่่งพาขวัญ อีกสิ่งหลาย
 ที่พร อมแล้ว จึงได้แก่่งพาขวัญ อีกสิ่งหลาย
 อูรารบรอน มีทั้งฝ่ายบุญแขน
 แหวบุญกอบ เต็มจักนอยสร้อยสังวาลย์
 สังวาลย์ มีทั้งกา หาร หลายอย่าง ทั่ว
 เฟียง มีพลุพัน และ พลุจับ
 ชาวทางหิม เจากา อีกทั้ง คอกไม้หอม และ
 กลองแก้วใสพาขวัญ สำหรับโ้ศรีพระ
 ชาวต้มใสมาบศรี มีทั้ง ไ้ ฟองก็
 แล้วก็ได้ขบขอกสันขอก เป็นใหญ่จากบขร
 เลือกเอานาสีคัม เอาแก้วคู่กุ่มงามระ
 อากรมา เป็นคู่ตัว ๕ หัพร ๕พร
 ผู้ใจ มาได้โศก โ้ หัรบทั้ง หลา บักบักแก้ว
 ซึ่งผา มาแล้วสอง พันร้อยกว่าปี

ให้ใกล้กับเชื้อพ่อแม่เถื่อน เติงตี
 เถื่อนอุบถายห้องฮั่วตี้ 9 ก่า 8 ก่าให้
 เจ้าจ่าตี้ วัน 14-15 ให้เจ้ากิบทานถัก
 ฆาตร อย่าได้ขาดทานสิ่งอันใดเอา
 ขวัญเอย ขวัญตั้งให้เจ้ามาอยู่แรง เจ้าอยู่
 ล้อมาๆ ขวัญหาให้เจ้ามาอยู่หา เจ้าอยู่
 ล้อมาๆ ล่ากอยศรีโทยาซุม มาหลวง
 แขนท้าวชั้นทานางมีหนทางพุ่งมาก เรา
 ไถจากผีหลวงในดวงค่างลาวไว้ ฝันาง
 ไม่ทันวัน ผลบวม แก่นต่างๆ ให้เจ้า
 ลงมา เป็นคู่ทั้งสอง มาปูนปอง เป็นลูก
 หอบลูกไว้แทนเถื่อน สองนุญเฮียงลูกหลา
 ฮักถึงหน้า เทียบกัน บัดนี้ ข้อมจักเชิญเอา
 ขวัญมามากให้เข้ามาเทียบให้ และ
 ครอบโถมนางงามอยู่ ทาอินทรปากให้ปูน
 แปลงให้เจ้ามา เมื่อแพง เมื่อบนแพง ทาง
 เจ้าฮ้อขวยเข้า เมื่อบึง เป็บลตา ให้เจ้า
 มีบุตร ศาสาบหญิงบ่อนขวยมาไว้ให้แม่แม่
 ของกับแม่ให้เจ้ามีทุกสิ่ง สมบึงกำ
 เจริญพร ษา ทำตนองอาจ ฤทธิโทษกล้า ภาซา
 ทานการาอินทราสร้างโลก โลกขันธ์แล้ว
 ฮับพาขวัญถึงว่าสาวสวรรค์ลงมาตั้งแต่ง
 อิมทราแบ่ง ไกรสร ถอดไข่มุกกับแซมพกล้า
 ฮ้อบวมมากเชิญเอาขวัญเจ้าพร้อมมาทั้ง สอง
 มา เชื้อขวัญเอย ยามว่าตะวันกำให้ทองสับคา
 แสง ยามเมื่อตะวันแดงลงลับฟ้าไม้ ฮ้อบ

ให้ใกล้สกุลพ่อแม่ต่อไป ทั้งตี
 บ้านตีเรือเมื่อดังวันพระ 7 ก่า 8 ก่า
 ให้เจ้าจ่าตี้ วัน 14-15 ให้เจ้าทำทาน
 ฆาตร อย่าได้ขาดทานสิ่งใด มา เถอ
 ขวัญเอย ขวัญตั้งให้เจ้ามาอยู่แรง
 ของเจ้า ขวัญหาให้เจ้ามาอยู่หาของ
 เจ้า บรवार ทั้งหลายก็ขอให้มาแห่ง
 ล้อมส่ง เจ้าบ่าวขึ้นไปหา เจ้าสาว เป็น
 ทางพุ่งมาก เราไถจากผีหลวงในแก้วอบ
 พรไว้ ฝันางไม่ทันวัน ผลไม้ต่างๆ ให้
 เจ้าลงมา เป็นคู่ทั้งสองคน มา เป็นลูก
 พ่อสืบสกุลต่อไป ทั้งสองคนต่าง
 ก็เป็นลูกเท่ากัน บัดนี้ ข้อมจักเชิญเอา
 ขวัญมามาก ให้เข้ามาเทียบให้ และ
 โยหน้าอิทรรต โฉมงามอยู่ในสวรรค์
 ฝากเข้ามาถลกแกง ให้เจ้ามา เป็นแม่ยรัก
 เครื่องใช้ให้ไม่มีทุกสิ่งทุกอย่าง ให้เจ้ามี
 บุตร ธิดา มีภรรยาบรवारให้มากมาข
 ของกับเครื่องใช้ให้ไม่มีทุกสิ่ง สมกับ
 คำอวยพรของผู้ที่ปี่ทุกสิ่ง เกศ ตามคำรา
 ที่พร ออินทร ไถสร้างโลกไว้ เมื่อใกล้ไปแล้ว
 ให้รู้จักถนอมน้ำใจกัน ให้เห็นลูกกับนาง
 ฟ้าองค์มา ที่พร ออินทรแบ่งภาคนา ถอดไข่ม
 แขนบวม ฮ้อบวมมากเชิญเอาขวัญเจ้าทั้งสอง
 มา พร อมกับ มา เชื้อขวัญเอย ยามตะวัน
 ค่ำลงลับแสง ยามเมื่อตะวันแดงลับอง ฟ้าไม้

จักเชื่อเอาขวัญนางงามให้เข้ามา เพื่อมกู
 เจ้าอยู่แหบพ้าแกมไกล ขวัญเจ้าบ่อโลกะลึง
 นำชู้เกาโหมสา เกศเกล้า ทักคอกบัวร์ ะฆาน
 โหมทาจันมันที่แม่เจ้าแคงไว โหมทักคอก
 ไหมส่วย รวยมาบ่ออยากไสซอง ผุงหมูขาว
 บ้างไคคองงา นางสีดาบ้านเหนือ เฝิ่นนีน
 คอยเบิ่งหน้า เฝิ่นนีนราชา เจ้ามูอูกว้างชูทหาย
 ให้เจ้ามา เฝิ่นงายมา เจ้าแคง ให้โลยอนช่าวไซ
 หมูเจ้าทั้งสอง ตามทำนองโบราณกล่าวไว
 หมอบอกให้ว่า เมื่อวันดี วันเสวยขู้นนมมือ
 หน้าเตงา ผู้เฒ่าเกิดเป็นสาว ก็ว่าแม่เมื่อ
 นีวันดี ช่าวชากำคือเกา ก็ว่าแม่เมื่อวัน
 นี สอช่าไคแทนเชื่อนก็ว่าแม่เมื่อวันดี
 ไคเงินแสนก็ถือว่ามือนีวันดี เชาไคแหวนวง
 ก็ว่าแม่เมื่อวันดี แชนท้าวควยแชนนาง
 ก็ว่าแม่เมื่อวันดี ช่าว เต็มดวงรัยก็ถือว่าแม่
 นีวันดี สามวันเพิ่นไคแควนงกุฎมาไว้ทาเจ้า
 เกอ หากนี้เพิ่นไคเสื้อผ้ามาทาเจ้า เกอได้
 แชนท้าวควยแชนนาง มีความสุขสบายแทน
 ทรัพย์ให้มูใจอ่อนน้อมตั้งคอกเรหมย เจ้า เป็น
 เชนให้เจ้าใจกว้างอย่า ไคอ้างทรัพย์สินกันไค
 ให้มูใจเสื่อมิสคองนางแน่งไท้ เจ้า เป็นลูกสะใถ้
 ไคให้เจ้ารักแม่ตัวอยู่ไคเวานานๆ การยัวสัง
 กู เจ้าผู้สู้นักปราชอุ้ง ธรรม ถึง เลือบ
 กำเจ้าอย่า เห็นวหลังคา เชื่อนหลังค่านั้น

ข้าจะเชื่อนางงามให้มาสิ่งสูงเป็นกู ขวัญเจ้า
 อยู่พากพ้าแกมไกล ขวัญเจ้าไม่กิด
 ถึงชู้เกาโหมสา อยู่กับ เนื้อกับตัวทักคอกบัวร์ฆาน
 โหมทาจันมันที่แม่เจ้าแคงไว โหม
 มาทักคอกไม้ส่วย รวยมาแล้วไม่อยาก
 ไสซอง หมูเกาที่น่องบ้านไคคองมา
 บ้างสีดาบ้านเหนือนี้คอกคูกูหน้า ที่
 บ้างสีดาบ้านเหนือนี้คอกคูกูหน้า ที่
 เจ้ามา เฝิ่นงายมา เจ้าแคง ให้โลยอนช่าวไซ
 แก่เจ้าทั้งสอง ตามทำนองโบราณที่กล่าวไว
 หมอบอกว่า เมื่อวันดีวันเสวยขู้นนมมือ ผู้
 เฒ่า เกิดเป็นสาวก็ว่าวันดี ช่าวชากำ
 คือช่าว เกาก็ว่าไซวันดี นอนหลับให้ไคเงินหมื่น
 แอนคี่นให้ไคเงินแสนก็ว่าวันดี เชาไค
 ไคแหวนวงก็มาถือว่าวันดี แชนท้าว
 ไควันสมนางก็วันดี ช่าว เต็มบุงก็ว่าวันดี
 สามวันไคแควนงกุฎมาคร อบคร ลง
 เป็เชอง เจ้า แล้วท่านไคเสื้อผ้ามาฝาก
 เจ้า ให้แชนท้าวไซว้แชนนาง มีความสุข
 สบายพร้อมเชรียงให้มูใจอ่อนน้อม เจ้า
 เป็นเชนให้เจ้าใจกว้าง อย่า ไคอ้างกว้าง
 ให้มูใจเสื่อมิสคองนางแน่งไท้ เจ้า เป็นลูกสะใถ้
 ไคให้เจ้ารักแม่ตัวอยู่ไคชูกกกัน
 นานๆ กำยัวสังสอนก็ให้สัง ถึงยาม
 เลือบมีคอกยา ไคออกเตี้ยว บ้างหลังกำ

แม่เขื่อนอา สาคราคสูงหลังใหญ่ทาดอก
 ไล่เขื่อนนาง ส่าบวมวางคู่ปหน้าที่เขื่อนทา
 มุงกระเบื้อง กิ่งกมมียอกสูงทางยาว มุง
 ม้อบ โลงน้ำช้อยซักบิงอาชบับให้แม่เขื่อน
 โลงกิ่งแก้วหลังนั้นพอมแมมอมแมก เจ้าทั้ง
 สองให้เจ้ามา มุงปองกิงพา แมวอาบให้
 เจ้าท่ายหยาคน้ำยื่นยึงทานบออาบ ให้
 เจ้าท่ายหยาคน้ำยื่นยึง เคียรกา ไกกิงชิน
 ให้เจ้าส่งเขื่อนอา ไกกิงปลาให้เจ้าส่งเขื่อน
 อา เกินนั้นชวาา เจ้ามีอุกวางชูทามไคฎก
 ซาบให้เจ้าไคฎกประเสริฐ ให้ไคฎกแก้วเกิด
 รวมอุทร ให้เจ้าฟังคำสอนพ่อแม่ ใจ
 เปื่อแม่ พี่น้องวงษา ตา เบื่องช่ายเจ้า
 อมา เหลือบหาชาม ตา เบื่องชวา เจ้าอมา
 เหลือบหาชู้ ถึงยามแลงให้เจ้าแคงชวาา
 ถึงยามเช้าให้เจ้าแคงพางาม เจ้าอมาอน
 หลับอาบที่นสาบยี่ตีให้เจ้าจี่ปลา ไวประสงค
 แคงพางาย เจ้ามัวให้เจ้าหิมใจ เก่า
 เฒ่าไหนอยให้เจ้าจายไป เฒ่าไหนให้ใหญ่ให้เจ้า
 ซาตามมีบุญคุณของ เจาเองแก้ว หมอบอก
 แล้วจ่าไวค่นอวพรตามคำสอน ในเก่า
 สอนเจ้านั้นมีโชคแล้วให้เจ้าคอยเพียร เอา
 มา แอชวัญเอ้ย ชวัญนัวให้เจ้ามาสามเบียบอยู่
 ที่น้า เบิน่า ถึงยามค่ำให้เจ้ามาชวาที่น้อมหัว
 เอียงหมอนให้เจ้า เอาใจซักฮอให้เจ้าตั้งหน้า
 กอสมเสษ ไชยตุรารัง ไชยรังกละ ไชยผสม
 มงคล จิตคโฉธรรม วาตันติ อาบ วรณะ

นั่นคือบ้านอา บ้านหลังสูงใหญ่ก็บ้าน
 พี่น้องให้เหลือแล้ว พี่น้าทาสี
 มุงกระเบื้อง กิ่งกมมียอกสูงเป็นทางยาว
 มุงคู่ตัว เรือแถร อยู่ใหลอยู่ที่กิ่งมัววิเศษ
 บ้านหลังนั้นพอมแมมอมบให้เกเจ้าทั้ง
 สอง ให้มาอยูอาศัยร่วมกัน ไคฎก
 สอง ให้มาอยูอาศัยร่วมกัน ไคฎก
 จักเผื่อแม่แก้วกิตพี่น้องให้ไคกิง
 มีเนื้อให้เจ้าชิงบ้านอา ไคกิงปลาให้
 เจ้าส่งบ้านอา เหลื่อนนั้นให้แจจาย
 แกฎกที่มีทร ฤณ ให้ไคฎกแก้วเกิด
 รวมทอง ให้เจ้าฟังคำสั่งสอนของพ่อ
 แม่ ใจเผื่อแม่พี่น้องวงษา ตาซาง
 ช่ายของเจ้าอมา มองชวยอื่น ตาซางชามเจ้า
 อยามองหาชชู้ ถึงคองเบียบให้เจ้า
 จักแคงอาชวาา ถึงยามเช้าไว้ค่นแคง
 อาหาร เชา เจ้าอมาอนมากมอที่น
 สาบยี่ค่นมี ไคกิงปลาไวค่นแคง
 อาหาร เจ้ามัวให้หลิมใจเก่าก็อมา
 เอาแคงใจตัวเอง เฒ่าไหนอยให้ชูชุก
 แจกจายเฒ่าไหนใหญ่ใหญ่มีบุญคุณของ เบียบ
 หมอบอกแล้วให้จ่าไวค่นอว ในเก่า
 สอนนั้นมิโชคให้เจ้า เพียรปฏิบัติเอา มา เอา
 ชวัญเอ้ย ชวัญนัวให้มาสามอยู่กับ เบียบ ถึง
 ยามค่ำให้เจ้า เชาที่น้อม หัวเกียงหมอนให้
 เอาใจกวดความรักและเชษชม
 คำบาริ

สูภษวัญทั่วไป

ผู้ให้บุญ ผดอณนตรี สมสกุล

อายุ 64 ปี

อยู่บ้านเลขที่ 219 ถนนสงาว ต.ปากหม

อ. ปากหม จ. เลย

วันที่ 10 มกราคม 2524

ผู้บันทึก นางสาวนันท แกววงษา

(เมื่อไม่สามจบ)

พระเจ้าอาจจอมหลวง ทั้งปาง
 พระทนต์ ปางบนเจ้าฟ้า เป็นเจ้า เกษการ
 มีทั้งหลาน จึงมีงดาบพระพร สดดวงกลุ่ม
 จงลงมากลุ่มอุชชน ให้หาบับบับละ
 เด็กกร้อม สรรพโสมขชาติอัน หายไป
 ทั้งธานีในแล ภายนอก ผิดเขตใดกว่าเสมอ
 พระจอมแว่นวิเศษ จึง เพชรพร ลมอากาศ
 มรณวิทาง ประสิทธิ์พระ พรอันนี้ ใส่หัวเอง
 ข้า เจ้าฟ้าปางสวรรค์ ให้ข้าเป็นมา เก็บแลกขวัญ
 มาใส่ตากร้า เข้ามานอนใน เว้นมกน เต็มโค
 สองขวัญหูและขวัญแก้ว ขวัญปากแยม
 เจระจา ขวัญตา เกษขวัญกัว ขวัญนิ้วและ
 ทั้งกมตุกลิ่น นึกอิ่งอันขวัญหัวใจ ขวัญ
 ภายใตแล ภายนอก ขวัญปอดและ ขวัญกาง
 ขวัญเวรบางขวัญกึ่ง ขวัญทองสิ่งแลหวั
 นน ขวัญนมกำให้มาช่วยเข้บขวัญ ขวัญ

(เมื่อไม่สามจบ)

พระเจ้าอาจจอมหลวง อีกทั้งพระทนต์
 พระทนต์ และเจ้าฟ้า ทั้งปางมีลูกดีเกษ
 กว่าพี่ทั้งหลาน จึงได้ขอพระ พร จง
 มาคุ้มครองให้หายเด็กกร้อม ให้หาย
 สืบสนแผล ขวัญวาม ทั้งโรคพยาธิ หายไป
 หมกสืบทั้งธานีในแล ภายนอกให้ไป
 พระทางไกล สิ่งวิเศษทั้งหลาน จึงพร้อม
 กวยาอกม พระพรหมเป็นผู้ประ ภาคนพระนี้
 ใส่หัวของข้า เจ้าฟ้าบนสวรรค์ ให้ข้านี้
 มาเก็บแลกขวัญมาใส่ตากร้า เข้ามานอน
 เข้บมอยู่ไม่ถ้ว สองขวัญหูและขวัญหูและ
 ขวัญแก้ว ขวัญปากแยม เจระจา ขวัญหัว
 ใหลพระอมขวัญ ขวัญจุมุก ขวัญหัวใจ ขวัญ
 ภายใตแล ภายนอก ขวัญปอดและ ขวัญ
 กาง ขวัญเวรบางขวัญกัว แลหวั นน
 ขวัญนมกำให้มาช่วยเข้บขวัญ ขวัญ

เจ้าไปเดินกงอยู่ในป่าไม้ ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าไปกดทรงอยู่ในป่า ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 กรันขวัญเจ้าเดินไปไกลสุดเขต ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าเดินไปประกาศเมืองผี ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าหนีไปเกิดคอมแม่ใหม่ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเอากำเนิดที่ทางไกล ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าไปทางบนอนนละหมอให้มา ขวัญ
 เหมียวชายและหญิง ก็ให้มาเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าไปลิ้มกว้างศิริและกว้างรังก็มา เสีย
 ขวัญเจ้าไปกล่าวอ้างนำนาง เงือกงูก็มา เสีย
 ขวัญเจ้าไปเที่ยวฆ่าฆ่า ตีมาเสียเมื่อวันนี้
 ว่าจะมา เยื่อขวัญเอ๋ย....ขวัญเจ้าไปเล่น
 ไม้ตีพร ะทหาย ก็มา เสียเมื่อวันนี้ว่า ฆา เฆอ
 ขวัญเอ๋ย คื่นมา เจ้าขอเพิ่มขีโลชลกหากเจ้า
 ไก่ เจ้าขอมมา เทศาซิน่าผูกเจ้าแล้วเจ้า
 ย่อมมาบ่วงฆาตกนักแก้วสี เทโพขาว เกาขวัญเจ้า
 แล้วว่ามา เฆอขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย.....
 มาอยู่เคียงกล่อมเกลี้ยง เจ้า เกอ นอนเคียง
 มา เคียงสองแก้ว เจ้าบั้นเคอ อมาถักากแล้ว
 ไปไกลว่ามา เฆอ อยู่หนักในเนื้อเจ้าฮับเคอ
 มา อยู่เสื่อในคิง เจ้า เกอ มาถึงกำไล เจ้า เกอ
 มา ไถศาสะพานเจ้า เกอ มาอยู่ปล่องขิมสร้าง
 กุ่มโพธิ์บ้านแล ธวงศษา ทั้งตาดีและศาสา
 ออชษา ข้างมาแล ธงัวควา บทั้งตา มา ยและ
 ปุ๊ก ทั้งลุง ป้า และ หมอแม เฒ่าแก่ รอม

เจ้าไปอยู่ในป่าไม้ ก็ให้มาในวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเดินอยู่ในป่า ก็ให้มาวันนี้
 เมื่อขวัญเจ้าไปไกลสุดเขต ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเที่ยว เมืองผี ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าหนีไปเกิดกับแม่ใหม่ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปถือกำเนิดอยู่ทางไกลก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเที่ยวทางอน ขวัญ
 เหมียวชายและหญิง ก็ให้มาวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเที่ยว เล่นกับผี ก็ให้มา เสียวันนี้
 ขวัญเจ้า ไปเล่นบนนดูเขากับกว้างรังก็ให้มา
 มาวันนี้ ขวัญเจ้าไปเที่ยวถามฆ่า ก็มาวันนี้
 ว่าจะมา เฆอขวัญเอ๋ย....ขวัญเจ้าไป
 เล่นกับไม้ตีพร ะทหาย ก็มาวันนี้ ว่ามา เฆอ
 ขวัญเอ๋ย ก็มา เจิกเจ้าขอทานนละหมอ
 หาก หากเจ้าไม่มา เทศาจระเข้เจ้าไว้
 เจ้า ไม่มาบ่วงฆาตกนักแก้วจะ เฒ่าโพขาว
 ขวัญเจ้าแน ว่ามา เฆอขวัญเอ๋ย ขวัญเอ๋ย..
 มาอยู่เคียงกำ เจ้าบั้น นอนเคียง
 กำ เจ้า ทั้ง สองแก้วนี้แล้ว อมา ไถแล้ว
 ไปไกลว่ามา เฆอ อยู่หนักในเนื้อเจ้าบั้น
 นะ มา อยู่เสื่อในคิงของเจ้า มาถึง
 กำไลเจ้า มา ไถศาสะพานเจ้า มาอยู่ปลก
 ปล่องขิมสร้างกุ่มของ โพธิ์บ้านแล ธวงศษา
 นอง ทั้งตาดีและ ศาสาและศาสา ข้างมา
 แล ธงัวควา บทั้งตา มา ยและ ฆา ปุ๊ก ทั้งลุง ป้า

แฉะจนขวัญทั้งลูกหลานเหลนตลอดไป ปัก
กวากวามา พาชวิญมาย่างแล้วด้วย

แก้วแล้งขันทอง ของก็ตาทุกอปาง เกรื่อง
ใจใส่พานทอง มาลาหอมออกเอา ขอบขี้ก
เค็ญขวัญเจ้าให้มาคอยเสวย ให้ฆ่าเมษ
มันมิ่ง พรุ่งพร้อมทุกสิ่งสารพัด สดาม
เชื่อนกแก้ว ก็นอนยี่คยาว สมศรีในภาวิวาท
ทั้งข้าทาสและพร ธองค์ บายศรีใส่สอง
ไพร่พนาซีทั้งตกไกล โรคภัยกายจาก พอ
ซากตกไปให้ไกล สัพพะโศภณด้วย
จอก ยศโยกกว้างให้ขุสวัณคี่ ก็
ธา เทอญ.

และพอบแม่ เชาแกจนพร้อมแฉะขวัญ
ขวัญหลวง ทั้งลูกหลานเหลนตลอดไป ปักกวาด
ขอขมา พาชวิญมายศรีแต่งแล้วด้วย
แก้วแล้งขันทอง ของก็ตาทุกอปาง
เกรื่องใจใส่พานทอง คอดไม้หอม
ข้าจกเค็ญขวัญเจ้าให้มาก็ให้เสวย
พรุ่งพร้อมทุกสิ่งสาร พัด สดาม
เรื่อนกแก้ว อยู่กันยี่คยาว สมคั้งใจ
ทั้งข้าทาสและพร ธองค์ บายศรีใส่สอง
คู่ไพร่พนาซีให้ตกไกล โรคภัยหายไป
สิ้น ในขมทางไกล สรรพโศภณด้วย
จอก ยศโยกกว้างให้ขุสวัณคี่ ก็
ธา เทอญ....

มหสูตรขวัญภาค

ผู้ให้ชื่อ ภูไทรน้อย ภูไทรน้อย ภูไทรน้อย

อายุ 76 ปี

อยู่บ้านเลขที่ 61 บ้านสงาว ต. ปากชม

อ. ปากชม จ. เลย

วันที่ 10 มกราคม 2524

ผู้บันทึก นางสาว พรรณี หมูเมืองสอง

มะโม่ กัสสะ ฤษะชาโต อรหโลก สัมมา สัมพุทธะ

มะโม่กัสสะ ฤษะชาโต อรหโลก สัมมา สัมพุทธะ

มะโม่กัสสะ ฤษะชาโต อรหโลก สัมมา สัมพุทธะ

ศรี สุข สวัสดิ์ นาคีขาวโอบ

ศรี ศรี สุขะ สวัสดิ์ นาก (กบ)

เพราะให้หกห้าปีให้หุหนี เพราะให้หุหนีให้หุหนี

เพราะห้าปีให้หุหนี ให้หุหนี

หุหนีให้หุหนีให้หุหนี หุหนีไปยอมแก่เกตุกุมาร

ให้หุหนีให้หุหนี หุหนีไม่ยอมแก่เกตุกุมาร

ห้าปีนกาลทั้งเขต เพราะให้หกห้าปีให้หุหนี

กุมารกลบปีนกาลให้ เพราะให้หกห้าปีให้หุหนี

ถึงขังก็ เพราะห้าปี เกตุมาลเชื้อ

ถึงขังก็ เพราะห้าปี เกตุมาลเชื้อ

อย่าไปเป็นอันตราบ จักสิ่งหุหนีมาคั้ง

อย่าไปเป็นอันตราบ สิ่งที่ถูกหุหนีมาคั้ง

เป็นอันกับ สมสะขุนเคื่อกรอม สัมโอบ

เคื่อกรอมมาก โรคพยาธิ

เพราะหุหนีห้าปี สัมสะในวินัยเพราะหุ

ก็ให้ห้าปี สัมสะในวินัย

ห้าเพอญ

เพราะหุหนีมา เพอญ

ศรี ศรี สุขะ สวัสดิ์ จึงมีแก่ขุนห้าทั้งหลาย

ศรี ศรี สุขะ สวัสดิ์ จึงมีแก่ขุนห้าทั้งหลาย

ทั้งพระเทพานาก นาโลก เกตุบุตรพระเทพคา

ทั้งพระบรมนาค พระบาทพราหมณ์ องค์มารักนพ

จักรโลกบาล ทั้งหุหนีทั้งหุหนีจักรวา

ทั่วทั้งโลก ทอดจนจักรวา

ทั้งพระบรมนีสถานเจ้าอื่น จึงมาขึ้น เมอินดี

กับทั้งเจ้าอื่น ให้มาขึ้นเมอินดี สุขัง

กลาอ์อันวิเศษ ว่ามีพระเกศา เล่าจะเขา

กลาอ์อันวิเศษ ว่าผู้เหนือหัวจะเขา

วันนี้เป็นวันดีสุขนาก มีพระประสาธน์รอมสียัง

พิธีสุขขวัญ วันนี้เป็นวันดีนาก มีประสาธน์

ทั้งอากาศทั้ง หุหนีอันนอญขอปลดนาคา ทิศจร จันทร ฤกษ์ หุหนีอันนอญขอปลดนาคา หุหนีอันนอญ

ดึงการ ถุกษัตริย์ พุทธพหุหัตถ์ มีเป็นอุกษัตริย์ เสาร์ อาทิตยไป จันทร์ ฤกษ์อ้งการ มีกับ พุทธพหุหัตถ์
 ได้เป็น อมฤติโชค พร้อมลักขณา ความตำราว่า มีชัยนิฤกษ์ สุกร เสาร์มีโชคพร้อมลักขณตามตำรา
 ว่า ไก่ฤกษ์ เอ้อให้ชื่อว่า อักมุตสมหาราศรี ว่า ไก่ฤกษ์ ให้ชื่อว่า อักมุตสมหาราศรี
 วันนี้เป็นวันดี วันสิทธุ์ อมฤติโชค วันนี้เป็นวันดี เป็นวันเสาร์มีโชคนิโชคน
 อุกฤษณะโย อุกฤษณะราช อุกฤษณะมังคลา อุกฤษณะโย อุกฤษณะราช อุกฤษณะมังคลา
 วันนี้เป็นวันนภาอันล่าเลิศ ประเสริฐ วันนี้เป็นวันทอง ทำสมาธิ เป็นวัน
 เป็นมงคล บุญแปลงก็แต่งแล้ว มา มงคล บุญมากแต่งหาขวัญก็แล้ว
 ขวัญแก้วจึง ขอมามีทั้ง เสมาอำมาตย์ นกั จึงยกมา มีทั้ง เสมาอำมาตย์
 ปรากฏพร้อมพันมวลมา มีทั้งลุงตา นักปราศรัยพร้อมหน้า พร้อมตา ทั้งลุงตา
 และพ่อบุญแม่ แก่ พ่อบุญแม่ พร้อม พ่อบุญแม่ แก่ และญาติๆ พร้อม
 กันมา ทุกหัวหน้า ไหลหลังกันมา กันมา ทุกหัวหน้า ไหลหลังกันมา
 มีทั้งหญิงชายและสาวขาว ใจดีกล่าวยินดี มีทั้งหญิงชาย และคนรับใช้ที่เป็นคนหนุ่มสาว
 เข้ามาสู่การ พิธีบายศรี บายศรี เป็นเจ้ามาก ใจดีกล่าวยินดี เข้าสู่พิธีสูทขวัญมาก
 บัดนี้ บัดนี้ เจ้าจะไล่พารากจากของพระ เสดหา บัดนี้มาก (ลมหัว ขวข) จะไล่พารากจาก
 เจ้าจะไล่ลาพร ษิกาบาร กา ไผ่จง ลาพ่อบุญแม่ไปบวช
 สร้างอนุสาวรีย์ในพุทธศาสนา นาคก็ถือ สร้างอนุสาวรีย์ในพุทธศาสนา นาคก็ถือ
 เห็นสังขาร อันขอมันพ่อบุญแม่ เห็นสังขาร ที่ไม่เที่ยง
 หูก็แว้งไปมา เป็นอันหนักตา ขอมตา หูก็แว้งไปมา คิดไปมา ก็กลัวไม่ขาด
 จากมรณะเจ้า คือเห็นคุณบิดามารดา จากพ่อบุญแม่ ก็เห็นคุณพ่อบุญแม่
 อันเลี้ยงยาก เลี้ยงลำบากเป็นเวลานาน ที่เลี้ยงมา ยากลำบากเป็นเวลานาน
 เกิดจากการหนักน่วงท้อง กิเลสของเข็ญ เวลาอุ้มท้อง ไปมา ไม่สะดวก กิเลสของ
 แสงแดดร้อน แดดก็คอยจระวด เข็ญก็แสนร้อน แดดก็ทันไมก็ในเข็ญก็
 เจ้ากำหนดหนกตสมาตย์ได้ 9 เดือน ทราบ กำหนดตั้งครรภ์ 9 เดือน
 10 เดือน ปริมาณจึงประ สฐกร อุณแก้ว 10 เดือน ก็คลอดลูกออกมา

ดึงการ ถุกษัตริย์ พุทธพหุหัตถ์ มีเป็นอุกษัตริย์ เสาร์ อาทิตยไป จันทร์ ฤกษ์อ้งการ มีกับ พุทธพหุหัตถ์
 ได้เป็น อมฤติโชค พร้อมลักขณา ความตำราว่า มีชัยนิฤกษ์ สุกร เสาร์มีโชคพร้อมลักขณตามตำรา
 ว่า ไก่ฤกษ์ เอ้อให้ชื่อว่า อักมุตสมหาราศรี ว่า ไก่ฤกษ์ ให้ชื่อว่า อักมุตสมหาราศรี
 วันนี้เป็นวันดี วันสิทธุ์ อมฤติโชค วันนี้เป็นวันดี เป็นวันเสาร์มีโชคนิโชคน
 อุกฤษณะโย อุกฤษณะราช อุกฤษณะมังคลา อุกฤษณะโย อุกฤษณะราช อุกฤษณะมังคลา
 วันนี้เป็นวันนภาอันล่าเลิศ ประเสริฐ วันนี้เป็นวันทอง ทำสมาธิ เป็นวัน
 เป็นมงคล บุญแปลงก็แต่งแล้ว มา มงคล บุญมากแต่งหาขวัญก็แล้ว
 ขวัญแก้วจึง ขอมามีทั้ง เสมาอำมาตย์ นกั จึงยกมา มีทั้ง เสมาอำมาตย์
 ปรากฏพร้อมพันมวลมา มีทั้งลุงตา นักปราศรัยพร้อมหน้า พร้อมตา ทั้งลุงตา
 และพ่อบุญแม่ แก่ พ่อบุญแม่ พร้อม พ่อบุญแม่ แก่ และญาติๆ พร้อม
 กันมา ทุกหัวหน้า ไหลหลังกันมา กันมา ทุกหัวหน้า ไหลหลังกันมา
 มีทั้งหญิงชายและสาวขาว ใจดีกล่าวยินดี มีทั้งหญิงชาย และคนรับใช้ที่เป็นคนหนุ่มสาว
 เข้ามาสู่การ พิธีบายศรี บายศรี เป็นเจ้ามาก ใจดีกล่าวยินดี เข้าสู่พิธีสูทขวัญมาก
 บัดนี้ บัดนี้ เจ้าจะไล่พารากจากของพระ เสดหา บัดนี้มาก (ลมหัว ขวข) จะไล่พารากจาก
 เจ้าจะไล่ลาพร ษิกาบาร กา ไผ่จง ลาพ่อบุญแม่ไปบวช
 สร้างอนุสาวรีย์ในพุทธศาสนา นาคก็ถือ สร้างอนุสาวรีย์ในพุทธศาสนา นาคก็ถือ
 เห็นสังขาร อันขอมันพ่อบุญแม่ เห็นสังขาร ที่ไม่เที่ยง
 หูก็แว้งไปมา เป็นอันหนักตา ขอมตา หูก็แว้งไปมา คิดไปมา ก็กลัวไม่ขาด
 จากมรณะเจ้า คือเห็นคุณบิดามารดา จากพ่อบุญแม่ ก็เห็นคุณพ่อบุญแม่
 อันเลี้ยงยาก เลี้ยงลำบากเป็นเวลานาน ที่เลี้ยงมา ยากลำบากเป็นเวลานาน
 เกิดจากการหนักน่วงท้อง กิเลสของเข็ญ เวลาอุ้มท้อง ไปมา ไม่สะดวก กิเลสของ
 แสงแดดร้อน แดดก็คอยจระวด เข็ญก็แสนร้อน แดดก็ทันไมก็ในเข็ญก็
 เจ้ากำหนดหนกตสมาตย์ได้ 9 เดือน ทราบ กำหนดตั้งครรภ์ 9 เดือน
 10 เดือน ปริมาณจึงประ สฐกร อุณแก้ว 10 เดือน ก็คลอดลูกออกมา

บุญธรรมแก้ว ตกหวงเป็นคู่สามี
 คู่กายชายขมขื่น ยอภักดิ์เฝ้าเจ้าจกอกนา
 บางคนแปดสาบมือ บางคนถือธนู
 ฆ่ามาอาด บางคนหาผ้าผืนดำมาคลุมคอ
 ยอใจในอก แม็กก็กลีไส่ในอก
 แม็กก็กลีไส่ในอุ้งแล้วก็ฐึให้กินนม
 แม็กก็ชมลูกแก้ว เลี้ยงใหญ่แล้ว
 ขอดูเล่นไปมา ตกปราสา เกิดอ่อน
 สั่งสอนมาให้ผู้ใหญ่เป็นคน
 เจ้ากษัตริย์สนลระนอขุบอแล้ว
 คิดแล้วๆ อยากไปบวชในพระศาสนา
 เจ้าก็บวชเป็นสามเณร เจ้าก็เรียน
 เป็นเสิกขมาทตทศีลธรรมอันวิเศษ
 มีกบเจ้าข้าง เขา เขต 21 ปี ถวายพอ
 กัลกแม่ แล้วพอแม่จึงจักทา
 คู่สรวิธธาแล คู่สูงสูทที่พี่น้อง
 ทั้งพวกพรองและมิตรสหายบางคน
 บางคนสัทธาหลายใจเชื้อใจสาก
 บางคนโกธาคถายเลสขบง
 บางคนโลดงและไม้เท้า น้ำแก้ว
 แล ขันบาตร ทั้ง เข็มชักและ ธรอง เทา
 ลับทั้ง กินสอให้ สยามกร กับทั้ง เกรื่อง
 สำหรับบริวาร ถ้วยโถและ ขันที่
 เหล็กวานกัถมกลาดเชื้อสากอาสนะ
 ทั้งชื่อลึ้นน้ำหมาก รุกข์ลกของโลก

บุญธรรมแก้วแล้วก็ได้เป็นชาย
 คายเมกซ์ที่มขมขื่นเฝ้า เฝ้าเจ้าจกอกนารก
 บางคนแปดสาบมือ บางคนถือธนูขมขื่น
 เฝ้าน้ำมาราค บางคนหาผ้าดำๆ มาหล
 คุมแล้วคลุมขึ้นสู่ออก แล้วยกใส่อกแม่
 แม็กก็ยกเข้าในแปล แล้วให้กินนม
 แม็กก็ชมในแก้วลูก เลี้ยงโตแล้ว
 ก็รู้จักวิ่งไปมา ตามประสาเด็กๆ
 สั่งสอนมาให้ผู้ใหญ่เป็นคน
 เจ้าก็กักขับสนออยู่ไม่ตาย
 คิดแล้วอยากไปบวชในพุทธศาสนา
 เจ้าก็บวชเป็นสามเณร เจ้าก็เรียน
 เป็นเสิกขมาท ศีลธรรม 10 ประการกับ
 วิเศษ มีกบข้าง เขา เขต 21 ปี บริบูรณ์
 แล้วพอแม่จึงจักทำบุญ
 รวมทั้งญาติพี่น้องด้วย
 รวมทั้งคนแก่รูจักมักคุ้น เพื่อเสก
 บางคน บางคนมีความศรัทธาก็ได้เป็น
 สาก บางคนโกธาคถายน้ำ และขบขบง
 บางคนโลดงและไม้เท้า น้ำแก้ว
 แล ขันบาตร ทั้ง เข็มชักและ ธรอง เทา
 ลับ(สมุก และกินสอใส่ในบาตร
 ทั้ง เกรื่องบริวาร ถ้วยชาม ขันแก้ว
 จาน อ่างก็มีถมม เสื้อ (กสมะ)
 ทั้งกร ธโธน้ำหมาก รุกข์ลกกับธะ

เครื่องบริโลกบริวาร เพื่อเป็นสองเจเน
ทานอันล้ำยิ่ง เพื่อใจใสในศรัทธา
หัวใจใสศรัทธาแรงกล้า เพราะยอมมาก
ไปเห็นหน้าแก้วกึ่ง อ. เมตตรัม

ขออย่าได้ท้อรอกขอยู่ในโลก
โทษมาจากทุกขะเวทนา ขอให้อภัยถึงทุกขะ
แจ่มแก้วเหมือนแก้ว นิลพาม
แก้ทุกขะเป็นสุขสำราญสถาปนาเกษ
ขอให้พ้นจากเขตทุกขะเวทนา ด้วย
สังขธรรม 10 ประการ ชื่อว่าธาตุ วรรณะ
สุขะ พละ อโรคา ตัณฑา
อสิปฏิสันตก อสิปัตยตั้ง 7
จงเสถียรจงมาจาเจริญรักษา ในอันจะ
ทางการแห่งเข้ามาด ครอบแก้ว 5 สีมาษา
อันพระพรหมแดนอันมีแต่อยู่

ศรี ศรี มัคคณัน ข้าจักเชิญเอาขวัญ
มายศรี เข้ามาเอา หิ้งจักเชิญเอาขวัญ
พระบาท เจ้าเข้ามาโสม ว่ามา เกอขวัญเอ๋ย
ขวัญหัว เข้ามากรันได้ไปอยู่ น้ำเข้าปลา
ก็ให้มาสามือวันนี้ ขวัญเจ้ามาก
กรันได้ไปอยู่นาต่าง ขอให้มาสามือวันนี้
ขวัญเจ้ามากหากได้ไปเป็นมัทวันจรจง
ก็ให้มาสามือวันนี้

เครื่องบริโลกอุปก โภค เป็นสิ่งที่ต้อง
การอย่างปึง เพื่อให้ใสสกลใส
และแรงกล้าในการศรัทธา เพราะ
อยากเห็นหน้าพระ ขวัญใหม่

ขออย่าได้ถ้อยอยู่ในโลก
โทษมาจากความทุกข์ ให้ถึง
เมืองสวรรค์ เข้าสู่นิพพาน
สิ้นทุกข์ เป็นสุขสำราญในทุกที่
ขอให้พ้นจากเขตของความทุกข์
ด้วยธรรม 10 ประการ ได้แก่ ธาตุ
วรรณะ สุขะ พละ อโรคา ตัณฑา
อสิปฏิสันตก อสิปัตยตั้ง 7
จงเสถียรจงมารักษา ในอันจะ
แห่งการเป็นทางการ ครอบแก้ว 5
พระบาท โนมิ่งจาลาสิก

ศรี ศรี มัคคณาจะเชิญเอาขวัญเจ้า
เข้ามา ข้าจักเชิญเอาขวัญ
พระบาท มารวม ว่า เกอขวัญเอ๋ย
ขวัญหัว เข้ามากร (คนจะขวต) ถ้าได้ไปอยู่ในน้ำ
กับปลา ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญเจ้ามาก
ถ้าได้ไปอยู่ในนาก็ขอให้มาวันนี้
ขวัญเจ้ามากถ้าได้ไปเยี่ยม เทวดามนุษ
ก็ให้มาในวันนี้

ขวัญเจ้า มากตก ได้ไปชมขึ้นอยู่กับสาวอ่อนน้อย
 ก็ให้มาสามี่วันนี้ ขวัญเจ้ามาก
 ได้ไปชมชนะและไก่แก้วก็ให้มาสามี่นี้
 มาวันนี้ ขวัญเจ้ามากหากได้ไปอยู่กับ
 หมูเลี้ยงลม ไปอีกและชมหมูเลี้ยงกำเภา
 ผูกนกแก้วและเสื้อสิงห์ความทรงเครื่องและ
 ช่าง ขวัญเจ้ามากหากได้ไปทอดวาง
 หมูภูเขาทั้งวังป่าและสัตว์ใหญ่
 ขึ้นคอบปีไสมาหาก จุฑการตามนายพร อยู่
 ฝึกบึงและบัวทอง เกสรหอมทาง เขา
 ขวัญเจ้าจงมาโอบ อัสสະโอบไว้
 ขอให้มาอยู่ในใจทุกเมื่อ ให้มาอยู่ใน
 เนื้อทุกยาม ให้หายจากกังวลและเสื้อคร้อน
 อดทนเจ้าจงไปเวียนเอา พระโศกรพิฏ
 ฐกรรมให้จงสูงแจ้ง โยภโศก
 ให้เจ้ามากนี้ได้เทศนาสอนสั่ง
 ให้เจ้ามากนี้นั่งพิจารณาให้เจ้ามากนี้
 มีอายุยืนยาว วรรณชาวบุคผอง
 คู่ผอง เหลือหลาย มีพลัง กำลัง
 การจะมีมากให้เจ้ามากนี้ ได้เป็น
 แสง สรรพสาธาพิศย์
 สุนทรีโย โศกราชให้เจ้ามาก
 เป็นถึง ท้าวทาน พรหมอินทร์
 โยทั้งแดนดิน แอนอ่อนนุ่มสา จุฑการ

ขวัญเจ้ามากถ้า ไปขึ้นชมกับสาวอ่อนน้อย
 ก็ให้มาในวัยนี้ ขวัญเจ้ามาก
 ถ้าได้ไปดูไปชมชนะและไก่แก้วก็ให้
 มาวันนี้ ขวัญเจ้ามากถ้าหากไปเล่น
 อยู่กับสิงลมไปรักและผูกพวงสิงกำ
 ผูกนกแก้วและเสื้อสิงห์ ความทรงเครื่องและ
 ช่าง ขวัญเจ้ามากหากได้ไปทอดดู
 กับภูเขาและสัตว์ใหญ่ในป่า
 ทำให้มาหาก จุฑการก็ตกกัน
 ฝึกบึงและบัวทอง เกสรหอมทอดให้
 ขวัญเจ้าจงมารวม ในวันนี้
 ขอให้มาอยู่ในใจตลอดเวลา ให้มาอยู่ใน
 เนื้อทุกยาม ให้หายจากกังวลและ
 เสื้อคร้อน เจ้าจงไปเวียนเอาพระโศกรพิฏ
 ฐกรรมให้จงแจ้งในทางดี
 ให้เจ้ามากได้มาสั่งสอน
 ให้เจ้ามากได้พิจารณา และให้เจ้า
 มากนี้มีอายุยืนยาว มีสาธาคอบ
 เหลืองสว่างมาก มีพลังกำลัง
 มาก ให้เจ้ามาก ได้เป็น
 ดังแสง สรรพสาธาพิศย์
 สุนทรีโย โศกราชให้เจ้ามาก
 เป็นถึง ท้าวพรหมอินทร์
 ทั้งแดนดินก็อ่อนนุ่ม กรายไหว

ถวายพรหมขึ้น ย่อยกินของดี
บ่อแห่งท้าวสุริย์กัณฑ์ คัดออกสอง
ตามถวาย ครังทานทุกเมื่อ
เปี่ยมเต็มแล้ว เงินค่าแดบธ บุษบา
ทุกค่าเท่า อาจทั่วเท่า 5 ปีพระ
พระธนา ทูลแก่พญา เทอญ
ไชยสุทวิง ไชยมังคลัง

ให้พรที่เบรม บกย่องให้องค์
หวังให้พร ธอนทร์บยกย่อง กิดกึ่ง
ของที่ทานถวาย อารังทาน(บุษบา)ทุกวัน
ไคก็แล้วเงินทองก็ไหลมา บุษบา
ทุกเท่า อรจรไค 5 ปีพระธนา
บอกแก่ไว้ก่อน
ไชยสุทวิง ไชยมังคลัง

บทสุทธชาดวิเชียรใหม่

ผู้ให้ขอมูลคือ ปู่เกรียง ชนะสุคร อายุ 76 ปี
อยู่บ้านเลขที่ 61 บ้านสงาว ต.ปากชม อ.ปากชม จ.เลย
วันที่ 10 มกราคม 2524
ผู้บันทึก นางสาว พรรณี หนูเมืองสอง

ศรี ศรี ยังมีพญาคณหนึ่ง
อยู่เมืองนั้นกันทอง พญาคณทั้ง
สอง มีเมืองเกตรา ครึ่งพร้อมกันมาก
มากณ หขุนแบบมาขอเสาแฮก
ขึ้นใส่เบือกใส่เสือนงามขายขอเสา
ขวัญขึ้นใส่ลงวาม แบลายขอเสาสามขึ้น
ไคทองเกล้ากำ ขอเสาสี่ไคเกล้ากำ
หมื่น ขอเสาห้าขึ้นให้ไคขาวหมื่น
มาเยือน ขอเสาหกไคเมียงามมาอน
พรางขาง ขอเสาเจ็ดขึ้นให้ไคขางสาร
ใหญ่มาโอม ขอเสาแปดขึ้นให้ไค
ขาวโองมาเยือนให้เจ้า ยกเสารื่น
พร้อมแล้วจะบังยั้งคี่ เอนทานัง
ไชยเศรษฐีทั้ง 5 ขอให้ขอมมาเหลือ
หลายบัว ความไพศร เต็มคอก
ขางมาคอกเมืองทอง เงินทองกอง
แสนคอก บักเฒ่าจะเชิดเอาสาม
พระพอมคคี่ ผู้เพินอยู่เมืองฟ้า
ก็ให้มากำมาขอ บักเฒ่าจะเชิดเอา

ศรี ศรี ยังมีพระยาคนหนึ่ง
อยู่เมืองกันทอง พระยาทั้งขาง
มีเมืองเกตราพร้อมกัน มาปลูกปักรักษา
ไคอยู่เย็นเป็นสุข ขอให้มาอยู่เสาแฮก
(เสาแฮก) ไทมาเค็งาม มาขอ เสาขวัญ
ขึ้นใส่ใส่ ขอเสาที่สามขึ้นให้ไค
ทองเกล้ากำ ขอเสาที่สี่ให้ไคเกล้าหมื่น
เป็นหมื่นกำ ขอเสาห้ามีกรรมหมายว่า
ให้ไคขาวมาบ้าน ขอเสาที่หกให้ไคกรรมยาสาย
มาอนขาง ขอเสาเจ็ดให้ไคขางสารใหญ่
มารวม ขอเสาแปดให้ไคขาวขึ้นใส่เอา
(ใส่ลง) ยกเสารื่นคคี่ให้อายุยังยืน
เอนทานัง ไชยเศรษฐี
ทั้ง 5 ขอให้บักรับไปมาช่วย
บัว ความให้บักมากมาย เต็มคอก
ขางมาเต็มเมือง เงินทองก็ให้
เป็นนับล้าน ๆ บักเฒ่าจะเชิดเอา
ขวัญพระพอมที่อยู่บนเมืองสวรรค์
ให้มากำจุน บักเฒ่าจะเชิดเอา

30 พอ หมออยู่เพ็ญอยู่พอเท่า
 เคาฮอยพอดหมอ เคาอยู่เพ็ญอยู่บุโรง
 ก็ให้มาปูเหมายอด แต้บัคนี้เจ้าโคบายขอ
 ขอยจักเอานาทอ เจก แจว

บัคนี้ชาจะเชิญเอาผู้แกวกลาแสนเมือง
 ทาวคำเหื่องแจะทาวโพชัย พระสีไว
 หมุนทนต์สับ ทังทาวแกวกลา แอมเพชร
 ทิงท์ ก็ให้มาเชิญตั้งเท่า ดังหาร
 แล่ตั้งก็บิให้มายอเสาก่า ออย่าให้
 แตกไ้มาแบกเสาแอกให้เสาค่า
 ทังเสาขวัญไ้ด้ม่นก่น ให้เป็นแทน
 บัคลังก์ จับชื่อข่องชุกดอก

ทวายซากตนาทกับแก
 ักก้อมแกทุกไ้ ออย่าไรเรียงหวาย
 เคียงกับฟางแหง จักแรงเอาฟากมาสาน
 เอากระดานมาปูแ้ว ปักบ่องแป้ว เสียง
 บางคน เอาเพี้ยมาตั้งไ้แตก
 บางข่องพดกทาวหนากยาวคักไ้จัว
 บางพวกหัวกอนบอรักร้า
 บางพองคักทอานาแหมไ้ ชู
 บางพองคักเอาฝามาแหมแลออิงคอง
 ทุกแห่งทักเป็นมอณ ๆ ทัง
 บางกลางนั้นเป็นไ้บ่ขอแก้ว
 กรันอามแล้วส่วนนี้ปุ่นคักทุกสิ่ง
 ให้เจ้าไ้คั้งนึ่ง ไ้คั้งเมืองขวัญ
 ันที่อปากลาทแคว

30 พอหมอ ผู้ที่อยู่เบ็งบน
 พอดหมอที่อยู่ บุโรง
 ให้มาดูแลรักษา หนักไปนี้
 จะเอาบายอ 7 ไ้ไบใจขอแจกแก้ว

บัคนี้จะเชิญเอาผู้แกวกลาสามารถ
 ทาวคำเหื่อง และทาวโพชัย
 พระสีไวริบมา ทังทาวแกวกลา
 แอมเพชร ก็ให้มาเชิญตั้งทาวดังหาร
 แล่ตั้งก็บ (สุกริพ) ให้มายกเสาก่า
 ไ้ให้แตก ให้มากแบกเสาแอก (แรก)
 เสาค่า เสาขวัญไ้ด้ม่นก่น ให้เป็น
 แทนบัคลังก์ จับชื่อชอกไ้

ทวายหนวกคูกแก
 ักก้อมแกทุกไ้ ออย่าไรหวาย
 ักก้ายกับฟางแหง จักแรงเอาฝามาสาน
 เอากระดานมาปูขึ้น แ้วปักกวาค
 บางคนเอามาตากแดด
 บางคนก็ว่าจัวยาว เกินไปคองคักออก
 บางคนหัวไมรักร้า
 บางพวกคักทอานาอุดู
 บางพวกหาฝามาเซริมคองแลอ
 ไ้ใหม่ ทุกแห่ง บางกรังก็เห็นเป็นหยอม ๆ
 ครงกลางจะเป็นสระน้ำ
 กรันอามแล้ว ทาศักก็ดูสวยงามทุกอย่าง
 ให้เจ้าไ้คั้งนึ่ง ไ้คั้ง ออย่าไ้ มีอัน
 ก้องเปลี่ยนไป

บทสุภรชาวยุเด็กออกไฟ

ผู้ให้ขอมุขคือ ปู่เครื่อง ชนะสูตร
อายุ 76 ปี บ้านเลขที่ 61 บ้านสงาว

ต. ปากชม อ. ปากชม จ. เวียง

บันทึกเมื่อ 10 มกราคม 2524

ผู้บันทึกคือ นางสาวทองฉัตร หลอยคา

นางสาว วรฉัตร บุญยา

ศรี ศรี มือนี่เป็นมือสันทัด เป็นศรี
วันอมุขโชค โศกอันนี้เป็นโศกไม่จันทร์
ชันโยนี้เป็นชันโยแก้ว

นกลวิฑูรย์ที่ไปก็ แล้วจึงใจเฝ้ากว่า
พาขวัญ ให้อาขวัญทั้งมาเข้าให้ฉันห้องนาโสม
มือนี้วันนี้เป็นมือสันทัด จะกล่าวสมศรี
ออกจากใจมือนี้ให้เจ้ามีชัยชนะจากข้าศึก
ก็ครุ ก็ธาเทอดู

ศรี ศรี เจ้าปฏิสนธิ์ในท้องแม่
มารถานี้ก็ ๑ เดือน ขึ้นมาเรือน่าคนเจ็บรพล
ทอง ฝูงนี้เองขึ้นมาหา ลุงตาขึ้นมาหา
แม่เจ้าทำปากคุดนอนนอนๆ แม่เจ้านอนอยู่
ซึ้งซึ้งขึ้นมาแม่เจ้าเคลื่อนไปหา
เหมือนถึงใจมารดาจะหลุกจะซาก แล้ว
จึงใจประสูติลูกแล้วออกมา

แม่บดลูกแล้วคุดแม่จากรอกออกมา ตกกว่า
เป็นตุ่มตาม ตกหางายเป็นแม่หญิง
แม่เจ้าจึงเข้ามาอยู่รวมงัว มือเบื้องขวา

ศรี ศรี วันนี้เป็นวันดีมีโชค
โศกอันนี้เป็นโศกไม่จันทร์
ชันโยนี้เป็นชันโยแก้ว

ขวัญหาย ข้าพระเจ้าจึงใจเฝ้า
พาขวัญ ให้อาขวัญทั้งมาเข้ามารวม
ในหน้านี้ เพราะเป็นสันทัด จะกล่าว
ถึงสมศรีออกจากใจมือนี้ ให้เจ้า
มีชัยชนะข้าศึกก็ครุเทอดู

ศรี ศรี เจ้าเกิดมาในท้องแม่
แม่ทั้งทอง ๑ เดือน ขึ้นมาเรือน่าคนเจ็บ
ว่าตัวเองปากคุดของ ขวักขาคีๆ ขึ้นมาหา
ลุงตาขึ้นมาหา แม่เจ้าปากคุดองมาก
แม่เจ้านอนไม่เป็นที่คุดกับนอน แม่
เจ้าเคลื่อนไปหา เหมือนถึงใจแม่เจ้าซาก
จึงใจคุดคุดออกมา

ครั้นคุดคุดแล้ว ตกกว่าเป็น
ชาย ตกหางายเป็นหญิง
แม่เจ้าทองบับทักเป็นดีเฝ้ามาก มือขวา

จับสายเส ปือเมืองซ้ายแม่ซ้ายมือ
 แม่เจ้าจึงนำเราไปวางไว้ในกองวาง
 ไปบอกพี่ชาย บอมนามายพี่เป้า พี่นาค
 เก็บของลูกกรูๆ แขนงูสุตีเอาไปมือนี่
 ลุงมาช่วยลูกขอสาแตกๆ แควแม่เจ้าจึง
 จบเราเข้าสู่อ้อมแม่เจ้าด้วยเขาอยู่ที่ควน
 แม่เจ้าก็เข้ารถเขากเป็นคือขูดคุด
 ออกระบาย แม่เจ้ากาบอย ขวัญออน
 หยอกท่าทวยากักถอน แม่เจ้าโจนไป
 ใส่อุ ได้มายแม่เจ้าจึงย้ายไปใส่ตุ
 ทรายโหม เป็นทรายใจขอเจ้ารักขอ
 ธรรมดาญเป็นแม่เจ้าแห้ว เมธาวก
 โศภาคลยคั่นดิน ถ้าเจ้าฝันแม่เจ้าอุบ
 เจ้าชาย ถัก เจ้าสามได้เจ้าคั่นดินแม่
 แม่เจ้ารบ มังมอตันเกิด พี่กำเนิด
 พี่สระโศภาญ จะเขากี่เสกเขาบอในแพก
 เจ้าแล้ว เจ้าจึงมาเกิดเป็นลูกแก้ว ลำเวียง
 บุตุกล้าเมืองเอาไวทาเจ้า ปุยาตา
 เขาโศภาญ นามขอ มาเลอ
 ฝูงชยานาคและชุกองโลกจะมาคุม
 เลอ มีคนสำรักเข้ เขาขางหรรณเป็น
 อยู่ใต้หิมะระวี้นเข้ามาหา กากันเข้ามา
 เธอเตา ก็เข้ามาโสม จมกั้นเข้ามาสู่
 กระบะน้ำมีกั้นมาเื้ออชวีญเอย
 ชวีญเจ้าไปตกน้ำนำปลาจะมาสามอัน

จับสายรก มือเมืองขวาจับสายสะกือ
 แม่เจ้าจึงนำเราไปวางไว้ในสักระคัง
 ไปบอกพี่พราย บอระพี่เป้า พี่นาค
 ร้อง กุก กรูๆ จ้าไขขูดสูงรับเอา
 ช่วยเลี้ยงกั้มชา บอระพี่จริง
 ขอเขาในอ้อมแม่เจ้าคุดคุด
 แม่เจ้ากั้นนำรถเขากเป็นออย ลำก
 อย ไปยังลูกแม่เจ้ารำกายมาก
 ของแม่ อยาใครรำกาย หรือโกรธ
 แม่เจ้าจึงอ้อมไปใส่ตุทรายโหม
 กั้นเป็นขอของเราแล้ว อันนี้
 ก็คือแม่ของเจ้า พี่นาคำจ้งไหล
 มากขอได้เจ้าจกั้น ถ้าเจ้าฝันแม่เจ้า
 กุก กัก เขา สาย ขอได้เจ้าคั่นดินแม่
 แม่เจ้าก็ใจคังคังไปกลอด
 เจ้าจึงมาเกิดเป็นลูกแก้วพี่
 ลานสายสกุใจ คุดอยู่ คุดมา
 ตาเขาโศภาญ นามข้อมักรักษาเจ้า
 ฝูงชยานาคและชุกองโลกจะมาคุม
 ครอบเจ้า บัดนี้โศภาญ ขางหรรณ ชู
 ที่อยู่ใต้ดิน โศภาญมาหา รุมลอม
 ครอบคอบเจ้า โศภาญเจ้า
 ฝูงร่างกายในหิมะ มาเลอชวีญเอย
 (เรียกชวีญ) ชวีญเจ้าไปตกน้ำหาปลาให้

นี้ ขวัญเจ้ามาอยู่หน้ามาที่บาศ้าเมื่อวันนี้
 ขวัญเจ้าไปเฝ้ากับฝูงผีตายก็ขอโทษมาสา
 หนักหนี่ ก็เฝ้าหน้ามกลกสงวีเฝ้าหน้า
 กษามขาน แหมเจ้าเจ้ากับเอาด้านเวลา
 งนงกรมาอยู่ไปเก็บมาร้อย มาขวัญ
 ยไปขอเอาขวัญความกร ขวัญเอ๋ย
 เกอ ขวัญเจ้าไปอยู่หน้าผีเป่าก็ให้มา
 สู้วันนี้ ขวัญเจ้าไปขอหน้าเหตุ
 หนักหน้าเมื่อวันนี้ ขวัญเจ้าไป
 ภาวใหญ่ก็ให้มาสาเมื่อวันนี้

ขวัญเจ้าไปทางวันตกตะวันออกอัน
 ในหมอก คมมมมเขียวๆ เทียวไปมา
 รุ่งระงงได้มาสาเมื่อวันนี้ กรู...
 ขวัญ อุกนอย ขอโทษมาเกอ โหเจ้า
 มาอยู่กันนางของเจ้า เจ้าอย่าไป
 มามาอ้อมมาทะเลสาอียาเทียว
 ใหญ่เขียงคอกเจ้าอย่าหัก เจ้าใหญ่เขียง
 จักเจ้าอย่าโลกกับ เจ้าอย่าหมุน
 ดนีนครอง เจ้าอย่าโลกหมองเหมือน
 ตา เจ้าอย่าโลกเสภาศรี ศรีให้เจ้า
 คมอามุหมี่เย็นยาว ไชยตุควัง
 ชยมัง กลัง

มาในวันนี้ ขวัญเจ้ามาอยู่ในนา
 ก็ให้มาวันนี้ ขวัญเจ้าไปอยู่กับฝูงผีพาย
 ก็ให้มาวันนี้ ก็เฝ้าหน้ามกลกสงวีออกคอก
 เฝ้าหน้าคอกมขานแหม แหมเจ้าใจ
 ไปเก็บมาร้อย มาขวัญเอ๋ย
 ไปขอรับขวัญกับมา ขวัญเอ๋ยมา
 เกอ ขวัญเจ้าไปอยู่กับผีเป่า
 ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญเจ้าไปหาเรื่อง
 ก็ให้มาในวันนี้ ขวัญเจ้าไปสู่อำพา
 ใหญ่ ก็ให้มาวันนี้

ขวัญเจ้าไปทางทิศตะวันตกหรือทิศตะวัน
 ออก ที่มีหมอก มิวๆ เขียวๆ เทียวไปไม่
 รู้จักทางก็ให้มาวันนี้ กรู... (เรียก)
 ขวัญ อุกนอย ขอโทษมาเกอ โหเจ้า
 มาอยู่กันนางของเจ้า เจ้าอย่าไป
 เทียวไปมา
 ใหญ่เท่าตัว เจ้าอย่าโลกหัก ใหญ่เท่า
 หักเจ้าอย่าโลกถวน เจ้าอย่าโลก
 ชุนทอง หมองใจ
 เจ้าอย่าโลกเสภา ศรี ศรี ให้เจ้า
 นี้อายุยืนยาว ไชยตุควัง
 ไชยบังกลัง